

Biblioteka
Pogled preko svega
knjiga 14

Bojana Kovačević Petrović
DIGITALNI ŽIVOT
Španska i hispanoamerička priča novog milenijuma

Zahvaljujemo Ambasadi Kraljevine Španije na pomoći u realizaciji ovog projekta.

Opšti katalog zvaničnih publikacija Opšte administracije Kraljevine Španije
<https://publicacionesoficiales.boe.es>

©Zajedničko izdanje AECID-a
(Španske agencije za međunarodnu saradnju za razvoj)
i Izdavačke kuće AGORA.

AGORA, Novi Sad, Serbia
ns.agora@gmail.com

Ova publikacija objavljena je zahvaljujući organizaciji "Cooperación española", posredstvom Španske agencije za međunarodnu saradnju za razvoj (AECID).

Sadržaj publikacije ne izražava obavezno i stav AECIDA-a.

MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES
Y DE COOPERACION

Cooperación
Española

Copyright © 2017, Bojana Kovačević Petrović

Copyright © 2017, za srpski jezik, AGORA

NIPO 502-17-073-7

Ova publikacija se u celini ili u delovima ne sme umnožavati, preštapavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača, niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvima distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama zakona o autorskim pravima.

DIGITALNI ŽIVOT

Španska i hispanoamerička priča
novog milenijuma

Priredila i prevela
Bojana Kovačević Petrović

AGORA / AECID
Zrenjanin / Novi Sad / Madrid

PREDGOVOR

Ova antologija hispanoameričke i španske priče XXI veka plod je univerzitetskog podučavanja i akademskog istraživanja nove proze na kastiljanskom jeziku tokom proteklih pet godina. Zamisao priređivača o tematskoj zbirci priča nastajala je zajedno sa naučnim člankom „Sajber književnost Latinske Amerike”, a konačan oblik dobila je tokom boravka peruanskog pisca Santjaga Ronkaljola i španske književnice Mercedes Sebrijan u Novom Sadu, aprila 2017.

Zbirka predstavlja subjektivan izbor dvadeset pet priča u kojima se nove tehnologije pojavljuju kao motiv, simbol, znak ili usputni detalj u svakodnevnom životu, mislima, snovima, košmarima i mašti dvadeset troje savremenih autora sa španskog govornog područja. Naša namera nije bila da pružimo pregled ili ocenu aktuelne hispanске pripovetke, već da ukažemo na jedan od aspekata njenog ogromnog bogatstva. Naš izbor obuhvata šesnaest književnika i sedam književnica iz devet zemalja: Španije (7), Meksika (3), Argentine (3), Perua (3), Čilea (2), Bolivije (2), Kolumbije (1), Dominikanske Republike (1) i Gvatemale (1), koji su rođeni između 1958. i 1983. godine. Priče su poređane hronološki, prema godištu autora. Takođe, ovaj izbor je podložen eventualnim proširenjima i izmenama, ukoliko se za njih ukaže prilika.

Naposletku, knjiga *Digitalni život* zamišljena je kao dvojno izdanje – na srpskom i španskom jeziku – s namerom da otvori nove mogućnosti za hispaniste iz balkanskog dela Evrope i da ponudi novi pogled na njihovo prisustvo na univerzalnom španskom govornom području kao prostoru bez granica.

Naša ideja ne bi bila ostvariva bez podrške Španske ambasade u Beogradu, odnosno Španske agencije za međunarodnu saradnju i razvoj (AECID), izdavačke kuće AGORA i lektora, kojima se ovom prilikom najiskrenije zahvaljujemo.

U Novom Sadu, septembra 2017.

B. K. P.

DIGITALNI ŽIVOT

RODRIGO REJ ROSA

Rodrigo Rej Rosa (Rodrigo Rey Rosa, Gvatemala, 1958). Nakon napuštanja studija medicine u svojoj zemlji, Rodrigo Rej Rosa boravi u Njujorku (gde studira kinematografiju) i Tangeru. Prilikom prvog putovanja u Maroko, 1980. godine, upoznao je američkog pisca Pola Boulsa, koji je preveo njegove prve tri knjige na engleski. U njegovom delu, prevedenom na više jezika, izdvajaju se zbirke priča *Prosjakov bodež* (*El cuchillo del mendigo*, 1985), *Mirna voda* (*El agua quieta*, 1989), *Zatvor za drveće* (*Cárcel de árboles*, 1991), *To što je sanjao Sebastijan* (*Lo que soñó Sebastián*, 1994, čiju filmsku adaptaciju je i režirao, a prikazana je na festivalu Sandens 2004), *Nijedno sveto mesto* (*Ningún lugar sagrado*, 1998) i *Drugi zoo* (*Otro zoo*, 2005). Sve te priče, zajedno sa nekoliko neobjavljenih, našle su se u knjizi *Sabrane priče* (*Cuentos completos*, 1986). Autor je i romana *Dobri hromi čovek* (*El cojo bueno*, 1995), *Neka me ubiju ako...* (*Que me maten si...*, 1996), *Začarano kamenje* (*Piedras encantadas*, 2001) i *Štala* (*Caballeriza*, 2006) – objedinjenih u knjizi *Imitacija Gvatemale* (*Imitación de Guatemala*).

Napisao je i *Četiri novele* (*Cuatro novelas breves*, 2013), *Ljudska materija* (*El material humano*, 2009), *Severina* (2011), *Gluvi* (*Los sordos*, 2012), *Afrička obala* (*La orilla africana*, 1999) i *Voz za Travankore* (*El tren a Travancore*, 2002).

Prevodio je dela Pola Baulsa, Normana Luisa, Pola Leutua i Fransoa Ožirasa. Dobitnik je brojnih međunarodnih priznanja, kao i Nacionalne nagrade Gvatemale za književnost (2004), koja nosi ime Migela Anhela Asturijasa.

MILENIJUMSKI BIZNIS

Prvo pismo

Poslato Peteru Bejlu

(predsedniku Američkog udruženja zatvorskih preduzetnika)

Dragi prijatelju,

Osoba na položaju, koju svi poštuju, mora uvek biti spremna da se preispita – tome nas uči *Knjiga promena*. Počinjem ovo pismo kojim se predstavljam jednom banalnošću, međutim, svima je dobro poznato da su banalnosti zapravo dubokoumne stvari jer smo, zbog nelagode ili umora, prestali da opažamo. Nego, nemojte misliti – kao što verovatno mislite u ovom trenutku – da je osoba koja vam piše neki ucenjivač. Ja ću samo biti primoran da koristim jezik, a možda i metode ucenjivača, kako bih komunicirao sa Vama. I premda poznajem Vaše aktivnosti detaljnije nego što biste mogli da pretpostavite, ovde je jednostavno reč o poslovnoj ponudi. Moj oprez, ekstreman pa čak i bolestan, ako baš hoćete, prisutan je jer se nalazim u veoma nepovoljnom položaju i jer se plašim da ćete vi – kao veoma uspešan čovek koji, uprkos izgledu, verovatno nema skrupula – to iskoristiti i zadržati za sebe svu dobit koju vam može doneti posao koji želim da Vam ponudim.

Gotovo da mogu da zamislim vaše uznemireno i namršteno podizanje obrva nakon što ste pročitali ove redove, ali se nadam da vas to neće sprečiti da nastavite sa čitanjem mog pisma; pa ipak, kako bih probudio vaše interesovanje, moram da vam uputim jednu blagu pretnju – ili bolje rečeno, jedno upozorenje: ja nisam ugledna osoba. Ja sam – i dok to otkrivam čini se kao da odstupam od sopstvene odluke da budem oprezan – korisnik nečega što ste Vi jednom prilikom, dakako cinično, nazvali *najunosnijim lancem*

hotela koji je ikada postojao, budući da mu je kapacitet popunjen sto odsto, te da je rezervisan, uz liste čekanja, sve do 2010. godine.

Već nekoliko godina uživam u vašem gostoprimstvu, i tokom tog perioda imao sam priliku da uočim mnoge pojedinosti u vezi sa funkcionisanjem vaše firme. Naravno, mogao bih i da vas lažem i moguće je da sve što znam sagledavam spolja, ili da dolazim ovamo samo da bih udario završni glanc ovom poslu koji želim da vam predložim, a koji bi bio vredan takve žrtve. Štaviše, moguće je da je sve što sam vam rekao laž, da ja nisam vaš gost već slobodan čovek koji se krije iza lica ili potpisa nekog zatvorenika. Ali stvari ne stoje tako, ovaj posao je apsolutno siguran, i u to ćete se uskoro uveriti, čim naš kontakt zaživi.

Moje borbeno ime za sada će biti Neželjeni gost. Molim vas da mi što pre pošaljete potvrdu o prijemu ove poruke internetom (c/o: penthouse.@.com.). Dovoljno je da napišete: Neželjeni gostu, gde si. I ja ću biti zadovoljan. To je stranica za lične oglase. Odlučio sam se za takav način komunikacije jer sam se uverio da taj servis poštuje privatnost svojih klijenata. Iskušao sam ih tako što sam im nudio čak deset hiljada dolara da mi otkriju neke poverljive podatke, ali su svaki put odbili. Naravno, kada bi suma bila veća, možda bi postupili drugačije. Objavio sam ove nedelje oko dve stotine oglasa za našeg Neželjenog gosta, te ako pokušate da me otkrijete posredstvom tog servisa, mala je verovatnoća da ćete me pronaći iz prvog pokušaja, budući da je samo jedan od tih dve stotine oglasa dobar.

S nestrpljenjem čekam vašu poruku, nadajući se da ćemo uspostaviti međusobnu komunikaciju koja će nam pomoći da ostvarimo ovaj zapravo originalan posao, od kojeg ne biste profitirali samo vi, već bi korist od njega mogla imati i ova naša neobjašnjiva i prenaseljena planeta.

Drugo pismo
Peteru Bejlu

Dragi prijatelju,

Molim vas, nemojte misliti da me je pogodilo to što mi niste odgovorili na prethodno pismo. Premda bih bio veoma zadovoljan da ste mi poslali potvrdu o prijemu kako bismo formalno započeli našu prepisku, činjenica da to niste učinili nije me, još uvek, obeshrabrila. Prethodno pismo poslao sam vam posredstvom kuirera u kojeg imam apsolutno poverenje, na adresu vaše kancelarije u: Kule bliznakinje Svetskog trgovinskog centra, gde, ako je moja informacija tačna, provodite veći deo vremena. Ponavljam, nemam nameru da vas uplašim pojedinostima, samo želim da vam pokažem da sam obavio svoj zadatak i da poznajem vaš profil. Saznao sam, na primer, da svakodnevno, čak i nedeljom, putujete iz svoje vile na Long Ajlendu (i to prave vile) do Bliznakinja, helikopterom, oko deset ujutru, i da se ne vraćate kući pre ponoći. Vaša kancelarija je na 99. spratu druge kule, one sa antenama, i gleda ka severu. Zamišljam pogled koji imate na grad – prostrana panorama betonskih blokova, svojevrsan magičan lego za decu koji čas oduševljava, čas podseća na pakao. Vi ste po svojoj prilici zaljubljeni u grad, i prikupljate fotografije i slike ovog izvanrednog urbanog pejzaža, legla ljudskog mravinjaka i rasadnika računara. Vaša omiljena slika, umetnika čijeg se imena ne sećam, mali je akvarel sa prizorom grada iz ptičje perspektive i nebom u sumrak, pomalo starinski i u prilično nerealnom koloritu, pod uticajem, rekao bih, Tarnera.

U svakom slučaju, znam da je moje prethodno pismo zamalo došlo u ruke osobe koja vam je veoma bliska, što bi vas *nehotice povredilo*. Stoga ovi redovi nisu upućeni samo Vama – mada verovatno mislite da je na ove pomalo očajničke poslanice bolje odgovoriti tišinom – već su upućeni i toj vama bliskoj osobi, koja bi mogla pomisliti da će vam učiniti uslugu time što vam neće predati moje poruke, ili da će vas time zaštititi, a zapravo vas time povređuje i čini vam kontrauslugu.

Posao koji želim da vam predložim je legalan, pa čak i čestit. Poznata mi je vaša reputacija časnog čoveka i ne bih bio tako nepromišljen da vam ponudim nešto mimo naših zakona ili kontra strogog i uzvišenog moralnog kodeksa, kojeg se po svoj prilici držite. Nadam se da moj mračan društveni položaj i nelagodna situacija u kojoj se nalazim neće biti prepreka za naš odnos koji bi mogao biti – i molim vas da mi oprostite što se ponavljam – nada-sve koristan za obojicu, kao i za čovečanstvo uopšte.

Dakle, molim vas da mi pošaljete tu poruku koju toliko očekujem. Još jednom vam šaljem svoje podatke.

Treće pismo

Peteru Bejlu

Dragi prijatelju,

Još uvek se ne predajem. Sada znam, gotovo sasvim sigurno, da su moja dva prethodna pisma stigla u vaše ruke – s obzirom na to da ste otpustili niz ljudi iz odeljenja za bezbednost Vaše korporacije. Ovo pismo će vam stići drugačijom poštom; ali uveravam vas da su ta otpuštanja bila nepravedna i nepotrebna, i da je moj prethodni dopis još uvek bezazlen. U svakom slučaju, ne krivim vas što ste preduzeli te drastične mere, mogu da razumem strah koji čovek na vašem mestu sigurno neprestano oseća. Međutim, smeta mi to što sam primoran da na ovaj način reagujem, da postanem osoba koja vam dosađuje, budući da je moja prvobitna namera s kojom sam započeo ovu prepisku bila upravo suprotna: želeo sam da uspostavimo odnos koji bi nam doneo uzajamnu dobrobit, pa čak i sreću.

Ipak, razumem da pre nego što nastavim imam obavezu da učinim sve što mogu kako bih stekao vaše poverenje. Učiniću sve što je u mojoj moći da uspem u tome, jer zamisao koju želim da vam objasnim toliko me snažno privlači da mi se čini kao da smo je već ostvarili.

Razumite, molim vas, zbog čega nisam eksplicitan u vezi sa prirodom našeg posla. Biću iskren. Plašim se da ćete, ukoliko vam je otkrijem, sami iz toga izvući svu korist i zaboraviti na mene. Napo-

sletku, bila bi to uobičajena ljudska reakcija, pogotovo zato što ste me sigurno omrzli nakon ovog niza poruka čije čitanje vam namećem ili pokušavam da nametnem, i to drsko i potajno. Nisam imao drugog izbora. Ali ne želim da vam oduzimam dragoceno vreme, te ću preći na stvar.

Nema potrebe da vas podsećam na to da je Američko udruženje zatvorskih preduzetnika poslednjih godina postalo jedna od najunosnijih kompanija na njujorškoj berzi, sa akcionarskim partnerima poput Kentucky Fried Chicken, TWA, American Express, da navedemo samo najpoznatije. S obzirom na trenutno stanje stvari, perspektiva AUZP je zaista izvanredna. Nezaposlenost u porastu; sve veći priliv ilegalnih imigranata; očaj tipičan za kraj veka, da ne kažem za kraj milenijuma; sve to garantuje veću potražnju za sigurnosnim ćelijama – a vi trenutno ulažete veći deo svog ogromnog prihoda upravo u izgradnju novih zatvora. Drugim rečima: ekonomski rizik kojim biste bili izloženi ne postoji. Ali postoji druga vrsta rizika na koji se mora računati: politički rizik – osuda javnog mnjenja.

Već danas, veliki sektor poreskih obveznika žali se da ne postoje fondovi, na primer, za obrazovanje ili javno zdravlje, i počinju da se pitaju zbog čega se njihov novac ne koristi u te svrhe, već u podizanje i upravo zatvora. Ili, još preciznije, u izdatke na vas i ljude slične vama koji ih gradite i rukovodite njima (po cenama tek neznatno nižim od onih u državnim zatvorima). Briga za smanjenje troškova održavanja i rada zatvora predstavljala je vaš cilj, i ostvarili ste veliki napredak u tom smislu, što svedoči novi zatvor u Lorensvilu, istinski moderan panoptikon, gde je običan čuvar kadar da istovremeno motri na pet stotina zatvorenika. Pa ipak, troškovi su visoki i uvek se može biti ekonomičniji. Međutim, ne želim da vam dosađujem podacima i ciframa koje svakodnevno proučavate na digitalnim grafikama ugrađenim u zid s desne strane vašeg pisaćeg stola. Konkurencija je, kao što dobro znate, uporna. Pritom mislim na gigante poput *Corrections Corporation of America*, *Prisons for Profit Association*, ili *Private Prison Fund*.

Zar vas ne zanima da saznate kako bi bilo moguće, u kratkom roku i uz minimalna ulaganja, započeti biznis koji bi vam doneo

vitalnu prednost u odnosu na konkurente – po skromnom mišljenju jednog gosta vašeg neuobičajenog i uspešnog lanca zatvora, nekog ko intimno poznaje ćelije, moral i slabosti zatvorenika?

Odgovorite mi, prijatelju!

P. S: Svestan sam da vaši najbolji saradnici neumorno rade na problemu smanjenja troškova, i da su već u prošlosti dokazali da su dovoljno sposobni i pouzdani – odnosno da predstavljaju instituciju paralelne radne snage u zatvorima gde je sindikalno udruživanje zabranjeno i gde se radni sat plaća dvadeset centi, što je donelo ogromne zarade vašoj firmi i omogućilo da isti oni proizvodi, koji su pre jedva pet godina nosili etikete poput „Proizvedeno u El Salvadoru”, „Proizvedeno u Koreji” ili „Proizvedeno u Gvatemali” danas ponovo nose ponosno obaveštenje *Made in USA*. I koristim priliku da podsetim na činjenicu da su te genijalne mere prouzrokovale najoštrije kritike Vaših rivala, koji čine sve da vam zabiju klip u točkove, koji vas optužuju da zagovarate neopropstvo. Drugim rečima, te mere su za vašu kompaniju predstavljale visok politički rizik. Ne samo što su poreski obveznici siti plaćanja za to skupo održavanje kriminalaca koji im neprestano prete, već i političari počinju da se žale na sumnjivi moral sistema koji ste vi smelo pokrenuli. Ljudi su zlonamerni, a vaši protivnici nesumnjivo i zlobni, ali u ovoj zemlji su najbrojniji, najjači i oni na kraju imaju pravo – ako mi dozvolite da vam to kažem. Moje rešenje je drugačije. To je jedno rešenje izloženo sudu kritike, brzom i konačnom, koje će, siguran sam, postati popularno. Verujem da ćete umeti da cenite ova moja zapažanja, s obzirom na pripreme za predizbornu kampanju koja se bliži (punom brzinom, ili mi se barem tako čini, budući da sam zatvoren u ovoj elektronskoj kapsuli uoči novog veka).

Četvrto pismo

Peteru Bejlu

Dragi, tihi prijatelju,

Prethodna pisma su vam se sigurno činila kao da su delo nekog manijaka, i krivim sebe što sam izazvao u vama taj neželjeni utisak.

Nego, ako smatrate da sam lud, pitam se kako je moguće da niste hteli da mi odgovorite, makar zbog zasićenja ili iz sažaljenja. Tako biste mogli da me se oslobodite jednom zasnagom (dovoljna bi bila obična poruka upućena Neželjenom gostu, u kojoj bi pisalo: „Re: Milenijumski biznis. Nisam zainteresovan. Hvala”, i ja bih oduštao), dok me ovako svojim ćutanjem samo primoravate da nastavljam da vam se obraćam, a upozoravam Vas da ću biti uporan.

Danas ne želim da vam govorim o poslu; pokušaću, još jednom, da vas nagnam da me upoznate, da me razumete. Neću vam pričati o svojoj prošlosti, iz razloga koje nema potrebe da objašnjavam, kao i stoga što me prošlost ne zanima. Život u zatvoru me je toliko promenio da imam vrlo malo zajedničkog sa osobom koja je nekada davno uhapšena usred ulice pune ljudi, pravedno ili nepravedno, to više nije važno.

U zatvoru sam mogao da radim stvari koje nikada nisam radio dok sam bio napolju, poput običaja da učim i čitam. U početku mi se naročito dopadala filozofija, i štivo koje sam čitao osciliralo je između logike i metafizike. Pored toga, nisam čitao ništa osim kriminalističkih romana i trilera. Sve do pre nekoliko godina, kada sam počeo da se zanimam za rad vaše kompanije.

Zamislite čoveka poput mene koji je sveden na zatvor, čoveka koji – kao u primeru iz udžbenika za filozofiju – takoreći ne raspoláže sopstvenom voljom, koji mora da istrpi sve nevolje ovoga sveta, a zatim se zapitajte kako bi on, u takvim okolnostima, mogao da teži sreći. Odgovor filozofa je, naravno, putem mudrosti. I tako se ja nisam odrekao svoje sreće, koliko god sreća bila beznačajna za nekoga poput mene, i nastavio sam da stičem znanje, obrazovao sam se. Ali pošto iz moje ćelije spoljni svet deluje jednako udaljen kao Evropa ili Mesec, bavim se gotovo isključivo proučavanjem zatvora, i to naročito privatnih; upravo to proučavanje me je i dovelo do vas.

Kada je reč o zatvorima, verujte mi, pročitao sam sve knjige. Najviše mi se dopadaju francuski autori, imaju osoben cinizam koji im je omogućio da shvate još pre bezmalo dva veka da je kriminal *neophodan* da bi se održao buržoaski poredak. U poređenju sa Francuzima, anglosaksonski san o belim gradovima bez krimi-

nala i zatvora užasno je dosadan. Ali napravili smo preveliki skok, tu postoji obilje neistraženog materijala za nekog novog Fukoa, naročito ako imamo u vidu najnoviju industriju profitabilnih štićenika, koju ste praktično vi izmislili. To je kao da je stara šahovska tabla iznenada izmenjena, pa starim figurama moramo da nastavimo igru čija pravila još uvek nisu formulisana, te mi novi igrači moramo da ih otkrijemo ili izmislimo.

Dakle, verujem da sam otkrio nešto u vezi sa tom novom igrom, i hteo bih – po N-ti put se ponavljam – da podelim to otkriće s Vama. U jednom od prethodnih pisama rekao sam vam nešto na šta su vam već ukazali vaši eksperti: za firmu poput Vaše trenutno je jedina vrsta rizika političke prirode. Evo jednog od mojih aksioma, baš me zanima da li ćemo se razumeti: ako je problem političke prirode, rešenje je ideološko.

U radu inženjera i tehničara postoji ograničenje u normama i ponašanju. Ja sam želeo da odem korak dalje od te granice. Stvar je toliko jednostavna, toliko *očigledna*, da mi je neverovatno da niko me nije pala na pamet, da je niko nije video pre mene. No, do gotovo svih velikih otkrića došlo je na sličan način. Uostalom, ja sam u prednosti jer sam insajder pa mogu o svemu tome da razmišljam, a tajna mog... ne znam kako da ga nazovem: posla, projekta, izuma... jeste u „duši” zatvorenika, u njihovom načinu razmišljanja, koji gotovo niko ne uzima u obzir. Možda je došao trenutak da saslušate nas koji smo unutra, a ima nas mnogo, ima nas sve više. Setite se, gospodine Bejle, da su u Francuskoj 1848. štićenici zatvora dali veličanstven primer društvu: dok su se škole u Anžeu, La Flèche i Alforu nasilno pobunile, zatvor za maloletnike u Mettray dao je primer mirnog protesta.

P. S: Jedno pitanje: kada bi se heliodrom na Bliznakinjama nalazio na Kuli 1, a s obzirom na to da nema izdignutih prolaza između kula, i da je Vaša kancelarija u Kuli 2, da li to znači da biste vi morali da prelazite taj dugi put liftom četiri puta na dan?

Peto pismo
Peteru Bejlu

Zdravo, prijatelju,

Biću kratak. Jedna ptičica, kako smo nekada govorili, donela mi je vest, tužnu vest o otkazima u odeljenju za održavanje čistoće. Još jednom ste se prevarili. Pretpostavljam da vas je činjenica da su devedeset odsto peraća stakla na njujorškim neboderima Latinoamerikanci nagnala da posumnjate da bi jedan od mojih glasnika mogao da se nalazi među njima. Ne pokušavajte da me nađete jer nećete uspeti. Uložio sam veoma mnogo vremena i mozganja na to da me ne otkrijete, dostupan samo preko interneta i prema mojim instrukcijama. Ne razumem zbog čega se opirete da mi odgovorite, ali verujem da vas je moja ideja istinski zainteresovala i da nameravate da je prisvojite, tako što ćete iskoristiti svoju moć i moj položaj (pretpostavka: verovatno je vama ili nekom od vaših specijalista već palo na pamet da bih ja mogao biti slobodan čovek i da je priča o zatvoreniku samo maska).

S druge strane, ja sam počeo da se pitam ko je zapravo Peter Bejl. Rekao sam da sam upoznao vaš profil, ali profil preduzetnika kao što ste vi stvara se, uzdiže ili umanjuje nasumice, i mogao sam – isto kao i vi u vezi sa mnom – da se prevarim. Da vi možda niste – pitam se povremeno, dok čekam vašu poruku – nasuprot tome što sam zamišljao, otupelo i plašljivo biće? Neka vrsta robota (napravljenog na Tehnološkom institutu u Masačusetsu) čiji program ne predviđa komunikaciju s nekim tako nepredvidivim poput mene. Jedino što ste do sada mogli da uradite to je da pošaljete stotine „kolačića”¹ na moje internet oglase da biste videli da li ću nasesti, iako sam vas upozorio da to radite uzalud; a zatim ste počeli da delite šakom i kapom otkaze ljudima koji vas okružuju i koji su vam godinama bili odani. Kakva šteta.

Koristim priliku da vam pošaljem svoje nove podatke, za slučaj da odlučite da mi odgovorite: Nevidljivi Čovek / penthaus.@.com,

¹ Kolačić, eng. *Cookie*, kibernetički špijun koji pretraživač šalje na tvoj hard disk dok posećuješ neku internet adresu. Ako ponovo posetiš istu adresu, postupak je obrnut, odnosno tvoj kompjuter i tvoj „server” uspostavlja konverzaciju, verovatno bez tvog znanja.

mada sumnjam da ćete to uraditi i počinjem da istražujem druge zatvorske kompanije, u nadi da ću naći partnera smelijeg od vas. Primite ovo kao prijateljsko upozorenje; i imajte na umu da me vi primoravate da nađem drugu mogućnost. Uveravam vas da ste upravo vi, po mom mišljenju, idealan partner za ovu avanturu. Bilo bi mi veoma drago da nađemo način da nadoknadimo propušteno vreme, energiju, novac i ostale resurse koji su već uloženi.

Šesto pismo
Peteru Bejlu

Dragi prijatelju,

Još jednom ste me razočarali. Protestujem: dosta je bilo otkaza! Prošle nedelje ste otpustili, *mojom krivicom*, zatvorsko osoblje dve firme koje zapošljavaju najviše kvalifikovanih zatvorenika u celoj zemlji: TWA i AT&T. Da, i dalje krivim sebe, ali nemojte misliti da preuzimam svu krivicu na sebe. Zar ne shvatate da su sva ta otpuštanja bila uzaludna? Pretpostavljam da je za poslednju seriju otkaza razlog to što Vi i Vaši ljudi mislite da osoba koja Vam uporno šalje ova pisma mora biti neko „kvalifikovan” i neko sa pristupom telefonu i internetu, te da bi to mogao biti jedan od stotinu hiljada zatvorenika koji su zaposleni u tim firmama. Dakako, ta mogućnost postoji. Odnosno postojala je. Poslušajte me: zaustavite tu glupu bujicu otkaza, koji vas neće nikuda odvesti, i koji me ljute. Istinski me ljute jer izazivaju nepotrebnu bol i patnju ljudi koji to nisu zaslužili, kojima je toga već preko glave.

Dok nastavljam da vam pišem, osećam se kao neki zaljubljeni čovek kojem ljubav nije uzvraćena. Isto kao taj zaljubljeni čovek, plašim se da nisam upotrebio odgovarajući jezik da dotaknem srce voljene osobe. I patim kao on, jer verujem da je to što imam da joj ponudim pravo blago, a kada biste mogli to da *vidite*, uverili biste se da je to nebeski dar².

² Nemojte misliti da je moja zamisao nadahnuta primerom Kine, koja po svoj prilici svoje zatvore tretira kao banke organa za neizlečive bogataše iz takozvanog slobodnog sveta, čiji broj se povećava iz godine u godinu.

Ali ja sam strpljiv. Ako me nešto razlikuje od tog nesrećnog ljubavnika, to je činjenica da za mene, zatvorenog u vašem privatnom zatvoru i osuđenog da ostane tamo doživotno, više ne postoje tragedije. Ali sukobi, poput kibernetičkih špijuna koje i dalje šalžete, poput takvih nehumanih otkaza, tajnih marifetluka, sve to mi se čini nepotrebno, glupo i izopačeno.

Ali ove moje ljutnje su prolazne, kao ljutnje ljubavnika koji se razbesni u trenutku kada ga voljena osoba odbije, ali se ubrzo vrati svojoj voljenoj da joj peva o ljubavi.

Sedmo pismo

Peteru Bejlu

Dragi prijatelju,

Koliko trenutno u vašem lancu zatvora ima osuđenika na doživotnu robiju? Podaci kojima raspolažem govore da je reč o pedeset hiljada. Možda ih je i više.

Rekao sam vam da se nalazim među tim osuđenicima na duge staze, i na taj način sam se, posredno, ogradio. Krug se, kao što kažu, zatvara, i sada je vreme da se sve otvoreno kaže. Naposljetku, priznajem da sam poražen. I ne znate kakvo olakšanje osećam; kao da mi je neko skinuo ogroman teret s pleća. Ta fraza savršeno izražava kako sam se osećao kada sam odlučio da vam otkrijem svoju tajnu: taj teret mi je pritiskao grudi, poput noćne more koja mi nije dala da dišem, a sada ga više nema, nestao je, a ja sam iznenada spoznao tačno značenje te duboke reči koja je postala banalna, reči „sloboda”.

Stavljam karte na sto: igra će uskoro biti završena.

Vi savršeno dobro znate šta je problem doživotne zatvorske kazne. Premda smo za vašu kompaniju mi doživotni zatvorenici odlični klijenti, trošak koji predstavljamo za poreske obveznike izuzetno je visok. Evo, na primer, mog slučaja: imam dvadeset devet godina i, prema lekarskom izveštaju od pre šest meseci, zdravstveno stanje mi je besprekorno, izuzev reumatskih bolova koji su postali akutniji otkako sam došao ovamo, ali, po rečima lekara, neće me ubiti, barem ne u narednih tridesetak godina. Dakle, ako

je dnevni trošak mog boravka u ćeliji i moje hrane približno pedeset dolara, ako ne računamo inflaciju i ako pretpostavljamo da ću živeti još samo dvadeset godina. Imajući u vidu to što pokazuju moji izveštaji, da su zatvorenici sa doživotnom kaznom mahom mladi, ako se ne varam, mi ovde govorimo o iznosu od dvadeset pet miliona dolara za narednih dvadeset godina.

Moja porodica je mala; zapravo, jedina porodica koju imam je moja majka, koja živi u inostranstvu. (Ja sam došao u Sjedinjene Američke Države pre sedam godina, i čim sam iz aviona video blistavo ostrvo Menhetn i kružni urbani plašt velikog grada Njujorka, blagi drhtaj mi je rekao da ću ovde živeti i umreti. Ali obećao sam sebi nešto što nameravam da ostvarim: neću ostariti u vašem zatvoru. Zato sam, tokom svih ovih meseci i godina, toliko učio, toliko razmišljao).

Evo mog projekta. Vi ćete osnovati novo udruženje, koje bi moglo da se zove na primer *The Beyle Suicide Fund*, i ono će vladi i društvu nuditi sledeće usluge. Pretpostavimo da mlad i očajan čovek, osuđen na doživotni zatvor, ima majku koja se brine za njega. Fondacija Bejl će mu ponuditi da napusti svoju ćeliju, zahvaljujući samoubistvu, dvadeset godina pre nego što bi trebalo, a da zauzvrat dobije izvesnu sumu novca koja će biti namenjena njegovim bližnjima. Uveravam vas da neće odbiti ponudu od, recimo, sto hiljada dolara. Dakle, vaša firma bi mogla da zaradi oko stotinu pedeset hiljada za svakog evakuisanog zatvorenika, u smislu pravnih usluga i zakonskih procesa, a za državu i poreznike to će biti ušteda od barem četvrt miliona dolara po zatvoreniku. (Mada je činjenica da u nekim državama krivični zakon kaže da je podsticanje samoubistva nezakonito, zar ne mislite da bi bilo izvodljivo – kao što ste pre nekoliko godina uspeli da izborite da se modifikuju izvesni zakoni koji su zabranjivali privatizaciju zatvora – i da bi bilo relativno lako, naročito ako imamo u vidu ogromnu uštedu i profit, da se te prepreke zanemare?)

Već sam razvio filozofski sistem u vezi sa svojim idejama, pomoću kojeg bi bilo moguće uticati na mnoge doživotne zatvorenike, za vašu dobrobit. I smislio sam kako obuhvatiti ne samo one koji su unutra, već i hiljade ili milione očajnih braća i sestara koji

su napolju. Zločin bi bio unosan za sve. I ako imamo u vidu da što je ozbiljniji zločin, to je duža kazna, moglo bi se reći da što je ozbiljniji zločin koji neko počini, to će njegova smrt biti unosnija. Zločin će biti *inteligentan* izlaz za očajnike, a planeta će biti neznačajno oslobođena prenaseljenosti koja trenutno vlada. Pomislite na latinoameričke zemlje u kojima imate ili planirate da otvorite ogranak, poput Brazila, Kolumbije, Salvadora i Gvatemale, gde su troškovi generalno mnogo niži nego ovde, ali gde je stopa kriminala veća, te su *thanatos* i očajanje mnogo intenzivniji. Zlatni rudnik!

Međutim, nemojte misliti da je u mom slučaju reč o pukoj ambiciji, ili da govorim apstraktne stvari. Spreman sam da vam dam primer. Evo moje početne ponude: napustiću svoju sobu dvadeset godina pre isteka kazne (2020), pod uslovom da mi na bankovni račun koji delim sa majkom uplatite sumu od sto hiljada dolara neto.

Ako vas ovaj predlog zanima pošaljite mi poruku internetom na nalog Nevidljivog čoveka, a ja ću vam uzvratiti brojem svog bankovnog računa i imenom svoje gospođe majke.

Osmo pismo
Peteru Bejlu

Nada umire poslednja: to je tačno.

Odlučio sam se za samouništenje, jer je to najlakše i najekonomičnije. (Uzgred budi rečeno, u vašim zatvorima bezbednosni sistem ima manjkavosti.) Ali sanjao sam o revoluciji. Sutra, na dan moje smrti, neću umreti sam, sa mnom će umreti stotine, a možda i hiljade ljudi poput mene. I te smrti neće biti uzaludne; one će doneti dobrobit hiljadama bespomoćnih porodica, a vas će verovatno učiniti još bogatijim.

Ipak, pada mi na pamet da biste posle moje smrti Vi mogli da raširite moju filozofiju i da se okoristite njome. Možda ćete odlučiti da osnujete udruženje o kakvom sam sanjao, koje će podržati i sprovesti moje ideje.

Stoga, da bih izbegao da naše ideje, u vidu pamfleta ili priručnika, stignu putem mojih glasnika u ruke konkurencije i donesu dobrobit drugima, molim vas da *što pre* uplatite na bankovni račun koji delim s majkom, čije podatke prilažem, iznos od pedeset hiljada dolara neto.

Zauvek zbogom, Peter Bejl.

FERNANDO IVASAKI

Fernando Ivasaki (Fernando Iwasaki, Peru, 1961). Pisac, filolog, historičar, istraživač i univerzitetski profesor japanskog, ekvadorskog i italijanskog porekla, Fernando Ivasaki, rođen je u Limi. Živi u Sevilji, gde predaje na Univerzitetu Lojola Andalusijska. Doktorirao je američku istoriju na Univerzitetu Pablo de Olavide.

Autor je desetak zbirki priča: *Tri noći sa kravatom (Tres noches de corbata, 1994)*, *Peruanske inkvizicije (Inquisiciones peruanas, 1994)*, *Neformalno čudo (Un milagro informal, 2003)*, *Španijo, poštedi me ovih nagrada (España, aparta de mí estos premios, 2009)* i dr. Piše i romane – *Knjiga o lošoj ljubavi (Libro de mal amor, 2001)*, *Neguijón (2005)*; eseje – *Mario Vargas Ljosa između slobode i pakla (Mario Vargas Llosa entre la libertad y el infierno, 1992)*, *Otkriće Španije (Descubrimiento de España, 1996)*, *Moj pončo je kimono za flamenko (Mi poncho es un kimono flamenco, 2005)*, *Peruvijanska Nabokovija (Nabokovia Peruviana, 2011)* itd; hronike – *Tragično osećanje Lige (El sentimiento trágico de la Liga, 1995)*, *Sevilja, bez mape (Sevilla, s in mapa, 2010)*, *Mi smo knjige, budimo to zauvek (Somos libros, seámos lo siempre, 2014)* i istorijske tekstove – *Peruanska nacija: entelehija ili utopija (Nación Peruana: entelequia o utopía, 1988)*, *Peru u XVI veku (Perú en el siglo XVI, 1992)* i druge. Priredio je meksičku antologiju andaluzijske priče *Makondo nauznak (Macondo boca arriba)*, zajedno sa Horheom Volpijem priredio je komentarisano izdanje *Sabranih priča* Edgara Alana Poa, a sa Gustavom Gererom odabrao je latinoameričke priče za francusku antologiju *Les bonnes nouvelles de l'Amérique Latine*.

Kolumnista je novina *Diario 16, El País, La Razón, Diario de Sevilla, El Mercurio, ABC...*

DOMEN

Kada sam otkrio da domen www.infierno.com nije registrovan, pomislio sam da sam negde napravio grešku. Međutim, kada sam ponovo ukucao adresu, uverio sam se da je istina: nije pripadao nikome. I tako sam, za bagatelnu sumu novca, postao vlasnik doma-pakla.

Nisam još ni završio sa kreiranjem sadržaja pakla kada je stranica već stekla stotine hiljada posetilaca i sličan broj zahteva za elektronsku poštu sa imenom korisnika iza kojeg je sledilo: @infierno.com. Za manje od nedelju dana najmoćnije multinacionalne kompanije ponudile su mi svoje reklame i hiljade portala iz celog sveta napravili su direktne linkove sa mojim vebom, koji je sudeći po najboljim pretraživačima već bio jedan od deset najposećenijih sajtova u sajber prostoru. Usred te orgije uspeha dobio sam milionsku ponudu za svoju stranicu i prodao sam je a da nisam ni trepnuo, jer me je novac zanimalo mnogo više od domena pakla.

Otkako sam sklopio taj posao, nisam prestao da putujem i da uživam svim svojim čulima, ali kada sam ušao u sajber kafe jednog karipskog hotela da bih posetio pakao, program mi je rekao da ta adresa ne postoji. Ponovo sam ukucao www.infierno.com i odgovor je bio isti. Umirući od smeha ponovo sam tražio domen pakla, zapitavši se da li su tu stranicu kupili od mene možda jezuiti ili oni iz Opusa. Međutim, narednog dana dobio sam poruku koja me je zbunila: „Poštovani klijente, u skladu sa našom arhivom, Vaša duša sada pripada našoj bazi podataka. Primate srdačan pozdrav”.

Ime pošiljaoca bilo je izmišljeno.

W. C.

Bila je to prva benzinska pumpa nakon više kilometara i zahvalno sam uzdahnuo jer su mi se creva raspadala od krkljanja. Neki čovek bez kapaka pokazao mi je hodnik koji je progutala pomrčina i hodao sam do tamo od pločice do pločice, poput hodača po žici koji ne želi da publika otkrije da nosi rasparane helanke. U toaletu nije bilo ni ogedala ni svetla, i kada sam kročio unutra, neka bezimena tečnost poprskala mi je dva-tri prsta. Prvu maramicu sam potrošio da naslepo očistim dasku. Kada sam se okrenuo, šutno sam nešto nalik kacigi za motor i seo pridržavajući pantalone da se ne pokvase.

Osećaj olakšanja i blaženstva trajao je svega nekoliko sekundi jer je neko zaključao vrata sa spoljne strane. Pomislio sam na svoj automobil i na laptop koji je bio na zadnjem sedištu. Pomislio sam na čoveka bez kapaka sa mojim svilenim kravatama. Na sve to sam mislio kada je neka gromoglasna tečnost pokuljala iz utrobe kanalizacije.

Dok sam sedeo na WC šolji, primetio sam da se nešto brzo i mahnito penje uz cevi. Nokti tog stvorenja grebali su metal, a njegovu hroptanje bilo je jednako glasno kao i škrgutanje njegovih vilica. Druga maramica mi je pala u tu gustu baru. Priljubio sam se uz vrata ne puštajući pantalone kada je nešto izašlo iz WC šolje silovito poput foke iz ruskih cirkusa. Pao sam ničice na pod.

Svest o gađenju bila je jača od ugriza. Trećom maramicom sam obrisao usta. Kaciga za motor imala je dva prazna udubljenja.

A MAIL IN THE LIFE

Od pre nekoliko meseci šaljem imejllove svojoj ženi lažno se predstavljajući. U početku ih nije uzimala za ozbiljno, ali malo-pomalo počela je da se prepušta, da mašta uz moje poruke, da deli sa mojim drugim *ja* svoje najskrivenije želje. Postavio sam joj zamke da bih saznao da li nešto sumnja, ali nije. Upecala se.

Ne mogu da poreknem da deluje srećnije, čak sam je pustio da me malo moli kada je izrazila želju za sodomijom, koju joj je predložila moja tajna ličnost. Ali kada smo došli dotle, odlučio sam da je kaznim.

Izvršiću samoubistvo da bi izgubila obojicu.

IPOLITO G. NAVARO

Ipolito G. Navaro (**Hipólito G. Navarro**, Španija, 1961) rođen je u Uelvi, ali od 1979. živi u Sevilji. Iako je po struci biolog, bavio se raznim poslovima u izdavaštvu.

Piše gotovo isključivo kratke priče. Između 1994. i 2001. uređivao je časopis *Sin embargo*, posvećen pripoveci.

Autor je desetak knjiga: *Nebo je kao Lopes* (*El cielo está López*, 1990), *Manije i melomanije* (*Manías y melomanías mismamente*, 1992), *Minimalne priče* (*Relatos mínimos*, 1996), *Dosada* (*El aburrimiento*, 1996), *Albino tigrovi* (*Los tigres albinos*, 2000), *Riba koja leti* (*El pez volador*, 2008), *Put oko dana* (*La vuelta al día*, 2016).

Dobio je brojna priznanja za svoja dela: Nagradu Alberto Lista (1997), Nagradu za roman Ateneo – Grad Valjadolid za *Meduze iz Nice* (*Las medusas de Niza*, 2000), Nagradu andaluzijske kritike (2001), Nagradu „Mario Vargas Ljosa” (2006), Nagradu Sajma knjiga u Sevilji za životno delo (2017).

Sarađivao je u raznim dnevnim novinama, a priče su mu prevedene na desetak jezika i uvrštene u brojne antologije.

CENA NIČEGA

Pisac dnevnika upravo je položio sve oružje pred neprijatelja i prihvatio sve posledice toga. Godinama se čvrsto odupirao, možda i previše, ali naposljetku mu ništa drugo nije preostalo nego da odustane. U skućenom prostoru svog kabineta sada zajedno obitavaju najbešnja digitalna tehnologija i drvenarija u najotužnijem stanju. Reč je o jednom od bezbroj početaka prilično jednostavne i poznate borbe modernog doba, u kojoj je pisac dnevnika, koliko god to želeo, teško uspevao da nađe zlatnu sredinu.

(Paljenje sveća na nameštaju i dalje je bilo prilično živopisna ideja. Gotovo koliko čuvanje beretke.)

Učesnici u dvoboju već motre jedan na drugog: pisac dnevnika ne mora naročito da se zagleda da bi uvideo kako se novi kompjuter i stara komoda-pisači sto uzajamno posmatraju i proučavaju u upečatljivoj tišini.

Bilo je potrebno četiri sata za konfiguraciju tog ogromnog sistema, nakon što je uz sve počasti otpustio veličanstvenu kolekciju penkala. Kada je ispratio tehničara koji mu je sve instalirao, pisac dnevnika je pokrenuo neprijatelja, pravog pravcatog, vrlo nadobudnog klona novih tehnologija autoeditovanja i interneta. Ali pisac dnevnika i dalje oseća izvesnu tugu što napušta odabrani klub nalivpera, i niče se baca u neprijateljske redove. Čak su mu strani sopstveni prsti zapleteni u sijaset pretežno sivih tastera. *Alt, control, efsedam, escape, intro*. Diskovi koji su bili neophodni da bi taj uređaj oživeo sada su nehajno rasuti po fiokama komode. Tako megabajtovi informacija i drvni čvorovi noću razgovaraju, dok su penkala, koja se prave da spavaju, nemi svedoci njihovog razgovora.

Pisac dnevnika iskosa gleda komad nameštaja koji mu je toliko godina pravio društvo, pokušavajući da nazre u njemu neki nago-

veštaj ljubomore. Njegova komoda već odavno jasno pokazuje da ima slabu želju za životom, te bi joj dobro došao izvestan podsticaj. Opšte je poznato da stari nameštaj ubrzava svoj nagon za samoubistvom prepuštajući crvima da se njime hrane, poklanjajući termitima pravu poslasticu.

U noćnoj tišini, iz komode se čuje ćućorenje buba i celuloze (a pisac dnevnika ume da sluša), nemilosrdno i neprekidno glodanje koje svake večeri dok podriva utrobu nameštaja gradi tužan tunel u srcu pisca dnevnika. Kroz njega prolazi vreme i on lako može da stigne do trenutka kada je bio dečak, kada mu je deda pokazivao kombinacije koje otvaraju te male fioke krcate neobičnim tajnama, njegovim nostalgičnim i setnim koještarijama, takođe već uništenim.

Šteta što sada, u svojoj oronuloj starosti, nameštaj više ne može da prikriva svoju strast prema crvima budući da, s obzirom na njegovu smanjenu utrobu, stotine rupa počinje nespreno da ukrašava njenu fasadu. Polako postaje samo kostur.

Pisac dnevnika iznenada izlazi iz svih programa, gasi uređaj. Upravo je doneo tešku odluku.

* * *

Ima tri nedelje otkako je to slučajno otkrio. Bile su to tri nedelje neodlučnih obilazaka oko naselja svakog popodneva. Danas stvari stoje drugačije.

Pisac dnevnika, nakon kraćeg oklevanja, ulazi u radnju sa antikvitetima i pita za komodu koja se nalazi u izlogu, gotovo identičnu kakvu je nasledio od svog dede, samo premazanu sjajnim lakom, sa svim ručkama i šarkama, nedavno restauriranu.

Antikvar ga brže-bolje ispravlja: taj komad nameštaja je nov, napravljen je pre samo mesec dana; doduše, deluje starinski zbog sve te tehnike koja je u stanju da prevari svakoga osim stručnjaka. Kao i sve što je savremeno, objašnjava, i osmehuje se. Takođe skreće pažnju piscu dnevnika na to da je izloženi eksponat prodat, ali

da bi za dve nedelje mogao da mu nabavi isti takav, sa varijacijama po njegovoj želji.

Pisac dnevnika misli da antikvar govori o rasporedu fioka, o re-ljefu s prednje strane, o zameni jednih ili drugih brava, i to mu stavlja do znanja, ali nije u pravu. Varijacije se isključivo odnose na boju, na izgled u vidu starosti, u broju crvotočnih rupa koje pisac dnevnika želi da simulira, pet evra svaka (tri zarez dvadeset bočno).

Simulirane rupe pomažu piscu dnevnika da se izvuče iz mreže koju je antikvar počeo da plete oko njega. „Razmisliću, i to veoma ozbiljno”, brže-bolje se izvinjava i izlazi iz radnje ispunjen strahom.

* * *

Po povratku kući zatvara se u kabinet. Gleda komodu, zatim kompjuter. Pisac dnevnika ga ignoriše, ali uređaj, koji ima već jedan dan, počinje neumitno da stari, zapravo da pokazuje znake starosti. U svakom slučaju mu je svejedno, jer predoseća da će kompjuter postati šupljina, puna rupa, sasvim lišena njegovog nadahnuća.

Zatim iz svojih najskrivenijih fioka vadi zbirku penkala; stavlja im nove patrone, zagreva ih crtanjem nekakvih škrabotina.

Kada padne noć, pisac dnevnika upali nekoliko sveća, stavi beretku i sedne pokraj komada nameštaja da sluša crve, uzbuđen.

ALBERTO FUGET

Alberto Fuget (Alberto Fuguet, Čile, 1964). Kolumnista, muzički i filmski kritičar, romanopisac i scenarista, Alberto Fuget, diplomirao je novinarstvo na Univerzitetu u Čileu. Budući da je prvih jedanaest godina života proveo u Los Anđelesu, jedva je govorio španski kada se preselio u Čile, 1975. godine, u vreme Pinočeove diktature.

Njegova prva zbirka priča, *Predoziranje (Sobredosis, 1990, Opštinska nagrada za književnost 1991)*, doživela je veliki uspeh u njegovoj domovini, ali istinsku popularnost stekao je nakon romana *Loš vajb (Mala onda, 1991)*. Godine 1999. časopis *Tajm* i CNN proglasili su ga za jednog od latinoameričkih predvodnika novog milenijuma.

Među knjigama koje je napisao izdvajaju se romani *Crveno mastilo (Tinta roja, 1998)*, *Filmovi mog života (Las películas de mi vida, 2003)*, *Missing (2009)*, *Aerodromi (2010)*, *Bez fikcije (No ficción, 2015)*, *Znoj (Sudor, 2016)*, grafički roman *Road Story (sa Gonsalom Martinesom, 2007)*, zbirka priča *Proba sposobnosti (Prueba de actitud, 2006)*, *Zajedno i sami (2014)*, uspomene i dnevnicu iz puberteta i mladosti *VHS (2017)*.

Napisao je i nekoliko knjiga eseja, novinskih tekstova, dokumentarističkih članaka, scenarija za sitkome i filmove. Producirao je i režirao desetak dugometražnih i kratkometražnih filmova i video spotova.

Priredio je antologije *Priče za vokmen (Cuentos con Walkman, sa Serhijom Gomesom, 1993)*, *McOndo (sa Serhijom Gomesom, 1996)* i *Ovde se govori španski: latino glasovi u SAD (Se habla español, sa Edmundom Pasom Soldanom, 2000)*.

DECA

(priča u dva čina)

I

Mi smo mladi par, bez dece. „Mladi” je relativan pojam. Nije-dno od nas nije navršilo trideset godina, to je tačno, ali već smo sedam godina zajedno i nismo iskusili nijedan problem na svojoj koži. Odlično smo se provodili. Više smo *ambient* nego *transient*. To je tačno. Karla ne pleše. Nikada nije plesala. Nismo trošili na modu niti tome slično. Nijedno od nas ne vozi. Volimo da trčimo po obali mora. Jedemo hamburgere i pečeno pile, ne zanima nas suši ni dobro nacionalno vino. Uveče gledamo filmove na DVD-ju. Karla i ja volimo da surfujemo po internetu dok se držimo za ruke. Imamo više kompjutera. Epl. Sakupljamo ih. Ona ima iMac boje grožđa, a ja sam upravo kupio laptop G3. Oduvek smo bili fanatični protivnici PC-ja. Verujemo u bratstvo Meka.

Ne zarađujemo loše. Ako saberemo naše dve plate, uspemo da skupimo solidnu sumu. Odeljenje za rekreaciju je po našoj meri. Više ulažemo u Uzajamne fondove nego u ne-virtuelna putovanja. Nismo zajedno iz straha da ne budemo sami. Karla voli digitalnu tehnologiju i u to se razume. Ne bih mogao da imam poverenja u ženu koja ne veruje u kibernetiku. Ponekad joj šaljem nežne mejlove i pišem joj stvari koje se ne usuđujem da joj kažem lično.

Kada je reč o potomstvu, nije da *ne možemo* da ga imamo, jednostavno *ne želimo*. Možda kasnije hoćemo. To i govorimo radoznalcima koji ne razumeju (ili su nesposobni da shvate) da ne želimo da bdimo noću ili da ulazimo u dugove zbog klinaca koji

će, deceniju ili dve kasnije, misliti na nas koliko i mi mislimo na svoje ograničene roditelje.

Jedan prijatelj, koga više ne volimo mnogo, pomogao nam je da se odlučimo za tu opciju. Maurisio se oženio svojom devojkom, jednom hirovitom curom koju je više poštovao nego što ju je voleo. Ništa novo. Često se dešava. Nakon deset meseci dobili su dečaćića kojeg su krstili užasnim imenom Beltran. Kada nas je Maurisio zamolio da mu budemo kumovi, Karla je odbila. Nije pribegla diplomatskim taktikama. Zato je volim. Zbog načina na koji govori i razmišlja.

„Izvini”, rekla mu je, „ali nemamo običaj da ikome budemo kumovi. Ti znaš moje mišljenje: nema neodgovornije stvari od toga da se zatrpaš odgovornostima”.

Šest meseci kasnije, dadilja iz Arekipe koju je Maurisio zaposlio spotakla se na uvoštenom podu i dečaćić, koji joj je bio u rukama, odleteo je kroz prozor koji se rasprsnuo u paramparčad. Beltran je preživio, i to uz minimalno ogrebotina: pao je na žbunje u dvorištu. Čudo božje, izjavio je Maurisio, koji je agnostik. Njegova supruga bila je pod sedativima.

Pravili smo Maurisiju društvo te večeri. Pripremili smo mu hranu. Maurisio nam je pričao o svojoj безусловnoj ljubavi prema Beltranu. Bili smo zapanjeni zbog snage njegove strasti. A onda nam je rekao nešto što nijedno od nas ne želi ponovo da čuje:

„Veza koju sam uspostavio s njim ne može da se uporedi sa mojim osećanjem prema njoj. Kada bi moja žena umrla, pustio bih deset suza. Kada bi se Beltran razboleo, verujte da se ne bih ustručavao od čina žrtvovanja: bio bih spreman da je ubijem samo da bi moj sin ozdravio”.

Iste večeri Karla mi je natuknula mogućnost da nabavimo psa. Nekog malog, civilizovanog. Na primer čivavu. Ili jednog od onih Hush Puppies. „Neko biće koje će nas sjediniti, a koje nas neće razdvojiti”, promrmljala mi je usred pomrčine.

To je bilo pre godinu dana. Da, godinu dana.

Karla i ja volimo da učimo. Pohađali smo MBA i Univerzitet Adolfo Ibanjes. Kada smo diplomirali, odlučili smo da prisustvu-

jemo, sistematski, kursevima sveobuhvatne obuke kako ne bismo izgubili tu naviku. Nedavno smo upisali jedan o kloniranju i kibernetici. Uživali smo u još jednom, koji se održavao na tehničkom univerzitetu „Federiko Santa Marija“, pod nazivom „Parabole Kraja sveta: hibridnost i kaos u Latinskoj Americi“.

Ovog semestra upisali smo večernji kurs pod nazivom „Planska sekvenca: dokumentarni film i film kao dokument“. Održava se na Katoličkom univerzitetu u Valparaisu. Profesor koji ga drži je izvesni gospodin po imenu Bartolo Paternostro Viljalba. Ima oko sedamdeset godina i veoma je nizak. Minijaturan. Takoreći patuljak. Proporcionalno je građen itd., samo je nizak. Jako nizak.

Gospodin Paternostro Viljalba je studirao medicinu i godina-ma radio kao pedijatar. Ruke su mu kao dečje. Ali njegovo polje je film. Režirao je i producirao, uz dosta muke, pet dokumentaraca, koji su snimljeni tokom pedesetih i šezdesetih godina. Koliko smo uspeli da saznamo, ti filmovi su kulturni širom Evrope. Imali smo privilegiju da svih pet vidimo na času. Naročito nas je fascinirao *Golja/ Uljez*, portret dva dečaka lutilice koji žive u brdima pored luke.

Lekar je oženjen jednom takođe niskom gospođom. Okruglom kao loptica, skoro. Ona zapravo i nije toliko niska. Da se udala za nekog tipa srednje visine, niko je ne bi doživljavao kao liliputanca. Njih dvoje se kao par razlikuju u svega nekoliko centimetara. Kada ih čovek vidi kako hodaju po univerzitetu, iz daljine mu se čini da su se to deca maskirala. Oni koji ih ne poznaju zaziru od njih sa užasom na licu.

Doktorova gospođa zove se Selinda Giljermoprijeto i bila je čuvena glumica u radio dramama. Njen glas je dubok, oštar, uznemirujući. Selinda je starija od don Bartola, lako bi mogla imati bližu osamdeset. Sedi u prvom redu na času i beleži svaku reč koju njen muž izgovara. Selinda ima veoma svetlu put, i njene zelene oči razveseljavaju krhku konstrukciju njenog oronulog tela. Ali zato njena kosa, crna kao ugalj, bez ijedne sede, privlači pažnju i zbunjuje.

Jedne večeri, posle časova, pošli smo zajedno peške kući, i ne sećam se baš najbolje kako, završili smo na večeri u restoranu po

imenu „Hamburg”. Ta večera je prešla u naš ritual. Sada svakog četvrtka, posle časova, nas četvoro odlazimo zajedno na večeru. Plaćamo naizmenično.

Suvišno je reći da Karla i ja veoma uživamo u društvu tog jedinstvenog para. Zabavljaju nas i iznenađuju. Mnogo učimo od njih dvoje. To je prvi put da smo stekli poverenje u ljude koji su stariji od nas. Pretpostavljam da smo se prepoznali u njima. Može biti, ne poričemo tu mogućnost. Za razliku od većine bračnih parova u poodmaklom dobu, kod njih nema ni traga od umora. Baš kao ni nezadovoljstva. Doduše, nemaju decu. Zajedno su jer ih ništa drugo ne vezuje osim želje da podržavaju jedno drugo.

Nekoliko nedelja ranije, doktor nam je pokazao izdanu 16-milimetarsku kopiju *Oklopnjače Potemkin*. Iako kurs nije obuhvatao ruski film, Paternostro Viljalba iskoristio je Ejzenštajnovu delo da nam ilustruje dve ideje koje su, po njegovom mišljenju, ključne: montažu kao revolucionarni instrument i film kao manifest. Čuvena scena na stepenicama u Odesi odmah me je podsetila na sekvencu na železničkoj stanici u Čikagu u filmu *Nedodirljivi* sa Kevinom Kostnerom. Rekao sam mu to. Paternostro nije znao o čemu pričam. Takođe nije poznavao, čak ni informativno, rad Brajana de Palme.

Te večeri smo u četvoro pešačili uskom ulicom Esmeralda. Nakon kraćeg hoda, shvatio sam da nemaju video-rekorder. A nisu imali ni televizor. Takođe nisu spominjali kompjuter. Štaviše: go-dinama nisu pogledali nijedan film u bioskopu.

Odmah smo osetili da se tu otvara mogućnost da mi pokažemo šta znamo. Objasnili smo im šta je mreža, čemu služe forumi, šta je *RealAudio*. „Sada je moguće poslati pismo bez papira i markica, bez odlaska na poštu. Dovoljno je da pritisnete jedno dugme i pismo je stiglo na odgovarajuću destinaciju”. Gledali su nas kao da smo s druge planete. Na narednom času, odštampali smo im informaciju koju smo skinuli sa *InternetMovie Data Base* (www.imdb.com) u vezi sa njihovim ličnim dokumentarcima. Majušni starci su zanemeli od čuda.

Karla mi je predložila da im poklonimo PowerBook 520c koji nam je uvek stajao u toaletu. „Može da im promeni život”, saopšti-

la mi je fascinirana. Tog utorka smo prišli Paternostro i rekli mu šta želimo da im ponudimo. Selinda je bez oklevanja odbila. Rekla nam je da ne bi mogla da prihvati tako skupocen poklon. Objasnili smo im da to nije tako skupo kao što misle, da to nisu luksuzni već potrošački predmeti. Doktor je izjavio da su već veoma stari da bi naučili nove stvari. Bili smo uporni.

„Moći ćete da čitate strane novine, da pretražujete kojekakve trivijalnosti, da vrcate od informacija. Ne znate kakav je to užitek”.

Nakon složenih razmatranja situacije i raznih odstupanja od plana, na kraju smo se našli s njima na Trgu Viktorija spremni da odustanemo od moderne tehnologije. Zakazali su nam sastanak u subotu, u vreme čaja, u njihovoj kući u naselju Kordiljera u Valparaisu. Pre nego što smo se rastali, uzeli smo mapu koju su nam nacrtali na parčetu salvete.

II

Njihova kuća zapravo je bila stan skriven iza mesnatih paprika na kraju uske uličice. Stan je bio deo male i zdepaste zgrade koja je izgledala kao brodogradilište. Nekoliko puta sam zazvonio.

Nije bilo odgovora.

Vetar s mora udara u cinkane ploče na susednim kućama. Naselje se trese.

Ograda od kovanog gvožđa sprečava me da uđem. Odgurnuo sam je i popustila je. Bilo je otvoreno.

Ulazim: moji koraci doбуju uz odjek kao na sintisajzeru. Unutra se oseća snažna i nagomilana vlaga. Sunce ovde ne dopire. Penjem se dugačkim stepenicama uvijenim kao puž. Na trećem spratu nailazim na metalna vrata. Sa jedne strane stoji natpis:

Dr Viljalba Paternostro, Pedijatar. Radno vreme za konsultacije: od 16 do 19 sati.

Kucam.

Otvora mi majušna Selinda, sa natapiranom i lakiranom kosom.

Doktor je, kao i uvek, u odelu i kravati. Besprekorno odeven. Mada, u kućnom ambijentu, njegovo odelo deluje starinsko, anahrono.

– Čuvajte se Persefone – upozorava me.

– Molim? – pitam.

Doktor pokazuje ka podu, gde na pufnastom persijskom tepihu leži mačka, crna kao kosa gospođe Selinde. To je jedna debela, nadvučena mačka. Ženka. Svetlo je slabo i ne uspevam sve dobro da vidim. Zapravo vidim samo jednu mrlju.

– Nemoj da je zgaziš – naglašava mi Paternostro. – Sirotica je pomalo uznemirena.

Dovoljno je da mi to kaže pa da osetim kako mi stopalo postupa po sopstvenoj volji. Moram da se kontrolišem da ne bih stao na životinju.

– Voliš mačke?

Pogledam doktora i pre nego što uspem da smislim neku laž, odgovaram mu pogledom kako se osećam.

– Više voliš pse – odvraća mi.

– Zapravo da.

– Velika greška. Psi, kao i deca, na kraju napuste kuću u kojoj žive. Mačke se uvek vraćaju.

Ne znam šta da mu odgovorim. Osmehujem mu se nelagodno, napeto.

– Sedi ovde, s nama, za ovaj sto – naređuje mi Selinda. – Baš smo hteli da popijemo po čašicu anisa. Ili bi možda radije šolju čaja?

– Ne, ne, ne. Čašica anisa će mi prijati.

Doktor se udaljava do kuhinje. Selinda me posmatra i nakon nekoliko trenutaka kaže:

– A tvoja žena, mladiću? Zašto nije došla s tobom? Vas dvoje ste uvek zajedno. Kao da ste sijamski blizanci.

– Ne oseća se baš najbolje – odgovaram joj. – Ali vam šalje pozdrave.

Selinda otvara tabakeru i odabira veoma tanku tamnu cigaretu. Pre nego što je pripali, pita me:

– Da li je imala glavobolju?

– Loše se osećala, da, i glava je bolela. Imala je i blago povišenu temperaturu. I mučninu.

– Nisi zvao lekara?

– Nije baš toliko ozbiljno. Imala je veoma napornu nedelju u banci. Mislim da joj treba odmor, to je sve.

– Da nije u drugom stanju?

– Ne verujem.

– Ne veruješ ili ne znaš.

Bartolo se vraća u dnevnu sobu sa tacnom na kojoj su boca anisa „del Mono”, tri čaše, posuda za led i sifon za sodu. Tu je i činijica sa dva tuceta prepeličjih jaja sa ljuskom prekrivenom pegama. Selinda poslužuje piće kao da je profesionalac.

– Vidim da si došao bez Karle i bez kompjutera – kaže Paterostro.

– Kompjuter je u ovoj torbici, doktore.

– Mislili smo da ćeš doneti neku grdosiju. Kutiju. Rasklonili smo sve sa pisaćeg stola.

– Sada ih prave još tanje. U svakom slučaju ima i lakših od ovog.

– Ko bi to rekao.

Pijemo anis. Selinda ljušti jaja. Vadi im žumance pre nego što pospe so. Zatim ih pruža doktoru. Ne znam zašto mene ne nudi. I ne odvažujem se da se sam poslužim. Zapravo mi se i ne jedu. Naročito ne uz anis.

– Nosim se mišlju da završim onaj neobjavljeni dokumentarac, dečko. Možda bi te zanimalo da mi pomogneš. Imam nekoliko traka sa kadrovima Marije Luise Bombal.

– One matore pijandure.

– Ćuti, ženo. Pusti me da završim. Nemaju zvuk. I mislim da ne traju duže od dvadeset minuta. Na kadrovima je ona kako hoda po Vinji del Mar. To je takoreći sve. Misliš da bi pomoću ove moderne tehnologije moglo...?

Neko zakuca na vrata.

Svi ućutimo.

– Mora biti da je veterinar – pretpostavlja Selinda. – Nadam se da ti ne smeta.

– Nimalo.

– Ostaće najviše pet minuta – teši me Bartolo pre nego što ustane sa stolice.

Gledam ga kako prolazi kroz ogromnu dnevnu sobu. Selinda ga prati. Oboje hodaju na isti način, primećujem.

Kada otvaraju vrata, ulazi snop svetlosti. Osvetljava mačku. Sve troje ostaju pod dovratkom, razgovarajući u tišini.

Veterinar je tip boje peska, slovenskih crta lica, sa frizurom moreplovca. Izgleda kao student. Kontrast u odnosu na Paternostrove je očigledan, pa čak i perverzan. Baš kao i visina. On je četrdeset centimetara viši od oboje, računam.

Selinda zatvara vrata: kuća ponovo ostaje u carstvu pomrčine. Veterinar prilazi mački, pregleda je dodirom. Rukom pokazuje Paternostrovu da je podigne. To nije lak zadatak. Životinja izgleda kao da je teška čitavu tonu. Nestaju kroz vrata koja nisam zapazio pre toga.

Veterinarov kofer ostaje zaboravljen na podu.

Ustajem i, ne znajući šta da radim, vadim kompjuter iz torbe. Stavljam ga na sto koji su rasklonili. Pojavljuje se Selinda i odnosi kofer. Vidim njen odraz u ogledalu.

– Upravo sam to htela da ti predložim: da počneš. Doktor želi da pregleda Persefonu. Više nije tako mlada. Takoreći je mojih godina.

Zatim mi šapuće:

– Mislim da ćemo morati da je stavimo na dijetu.

– Potreban mi je telefonski priključak.

– Imamo samo jedan telefon. Onaj tamo. Nadam se da nećemo ostati bez telefonske linije, dečko.

– Samo na trenutak, to je sve. Dok ne instaliram šta treba.

Selinda me gleda kao da me ne razume.

– Samo te molim da nam posle vratiš sve kako je bilo. Bez iznenađenja, molim.

– Bez iznenađenja – ponavljam.

Čekam da Selinda ponovo ode u sobu u kojoj su Persefona, veterinar i doktor Paternostro. Isključujem telefon. Uveravam se da je to stari tip telefona koji se povezuje četvoropolnim utikačem.

Ne postoji mogućnost da se priključi modem. Možda bih mogao da pozovem telefonsku kompaniju. Da tražim promenu sistema.

Uključujem telefon i on istog trena zazvoni.

Odskačem kao da sam doživeo elektrošok. Stajem u zaklon iza stolice. Telefon se praktično tresе prilikom svakog zvona.

Prilazim s namerom da se javim. Prestaje da zvoni.

Tišina.

Potom ugledam veterinara. Vidim da ima beli mantil. I providne rukavice. I metalni špric u ruci. Posmatra me, zatim skrene pogled i nestane.

Tišinu prolamaju krici. Staklo podrhtava. Napravim nekoliko koraka, ka prostoriji. Krici se začuju, pa utihnu, poput plime. Uspevam da vidim figuru doktora Paternostra Viljalbe kako leži na krevetu i grli životinju.

Moja cipela nagazi na nešto lepljivo, prozirno. Pogledam tepih: na mestu gde je bila mačka, Persefona, počiva želatinasta bara, nalik posteljici.

Veterinar se pojavljuje sa plastičnim lavorom i hrpom kuhinjskih krpa. Mora da je to porođaj, pomislim.

Lekar pogleda u moju cipelu.

– Vi ste...?

– Prijatelj... U stvari, profesorov student. Šta se dešava?

– Životinja je veoma loše.

Bartolo ponovo krikne. To je jecaj pomešan sa rečima koje ne mogu da razaznam. Zapravo nema ni potrebe. Imam utisak kao da razumem. Kao da sve razumem.

– Moraću odmah da je žrtvujem – kaže mi suvo.

Iz mojih usta ne izlazi nijedna reč.

– Operacija nije moguća. Ima nezaustavljivo krvarenje. Veoma je loše, bol ju je toliko obuzeo da ne može ni da reaguje.

– Ali šta sada? Zar ovog trenutka? Ne biste mogli...

– Mislim da je bolje da se povučete. Ja ću se pobrinuti za to. Ne brinite. Reći ću im da ste se pozdravili sa mnom i otišli.

– Ima li nešto što bih mogao...

– Mislim da bi više voleli da budu sami. Persefona im je kao ćerka. Ona je sve što imaju. Razumite ih: nisu ovo očekivali. Ljudi bez dece veoma se vežu za životinje.

Lekar nestaje. Odlazim do stola i uzimam kompjuter s name-rom da ga stavim u torbu. Ugledam čašu s pićem. Ispijam ga naiskap. Zatim vidim nju. Vidim Selindu. Nalazi se u uglu.

– Nemoj da ideš. Ostani sa mnom.

Selinda mi pruža ruku. Gledam u vrata. Uzimam je. Sićušna je, veoma krhka. Osećam njenu meku kožu, vene. Osećam njen puls. Selinda hoda ka sofi, držeći me za ruku. Ne preostaje mi ništa drugo nego da je pratim. Seda. I ja sa njom. Pušta mi ruku i prekrije li-ce šakama.

Iz sobe se čuje:

– Ne, ne, još ne... Samo još pet minuta, molim vas.

Ništa od svega što sam do tada doživeo nije me pripremilo za taj trenutak. Kako sam došao ovamo? Šta to doživljavam? O čemu je ovde reč?

Bolje da ne znam. Ali nešto ipak znam. Znam da ne mogu da pobegnem.

Selinda mi se penje u krilo i šćućuri se u njemu kao devojčica. Tako je mala i laka. Ostaje tu, razbijena, beživotna, u agoniji. Do-dirujem joj kosu, milujem je.

Lekar izlazi iz prostorije. Vidi nas. Prilazi.

Gleda moju šaku: crna je, uprljana bojom.

– Već je na nebu. Više neće patiti.

Selinda se ispravlja. Doktor joj pomaže da ustane. Šminka joj je razmazana.

– Potrebni ste don Bartolu.

Selinda me ne gleda. Teturajući se odlazi do sobe. Nestaje. Ostajem na sofi, pokušavajući da se povratim od toga što sam upravo izgubio. Jedva, teškom mukom, bez snage, ustajem i odlazim do vrata. Izlazim. Hodam hodnikom, silazim niz stepenice. Nalećem na gvozdenu ogradu. Odgurujem je. Ne otvara se. Ne popušta.

S druge strane ograde, vidim, pada kiša. Već je noć. Ne vidi se skoro ništa.

DAVID ROAS

David Roas (Španija, 1965) kritičar je i pisac čija je specijalnost fantastična književnost. Profesor je Teorije književnosti i Komparativne književnosti na Autonomnom univerzitetu u Barseloni.

Autor je romana *Krvavi celuloid* (*Celuloide sangriento*, 1996) i *Strategija Koale* (*La estrategia de Koala*, 2013), humorističkih hronika *Razmišljanja jednog ribolovca* (*Meditaciones de un arponero*, 2008) i više studija posvećenih fantastičnoj književnosti: *Teorija fantastičnog* (*Teoría de lo fantástico*, 2001), *Hofman u Španiji* (*Hoffmann en España*, 2002), *Od čuda do užasa. Poreklo fantastičnog u španskoj kulturi* (*De la maravilla al horror. Los orígenes de lo fantástico en la cultura española*, 2006), *Iza granice stvarnog. Definicija fantastike* (*Tras los límites de lo real. Una definición de lo fantástico*, 2011, IV Nagrada za esej u Malagi).

Objavio je više zbirke pripovedaka i mikropriča: *Izreke jednog neznalice* (*Los dichos de un necio*, 1996), *Distorzije* (*Distorsiones*, 2010, godišnja nagrada Setenil za najbolju knjigu priča), *Svako-dnevni užasi* (*Horrores cotidianos*, 2007), *Intuicije i delirijumi* (*Intuiciones y delirios*, 2012).

Priredio je pet antologija u kojima je obuhvatio špansku fantastičnu pripovetku XIX i XX veka: *Zamak utvara. Antologija španske fantastične priče XIX veka* (*El castillo del espectro. Antología de relatos fantásticos españoles del siglo XIX*, 2002); *Fantastične priče XIX veka – Španija i Hispanska Amerika* (*Cuentos fantásticos del siglo XIX – España e Hispanoamérica*, 2003) i u saradnji sa Anom Kasas *Skrivena stvarnost. Španske fantastične priče XX veka* (*La realidad oculta. Cuentos fantásticos españoles del siglo XX*, 2008).

SLEPA KUĆA

Zidovi su joj sivi i glatki. Stari kamen. Nema šiblja ni korova, ali ni tragova ruke baštovana. Samo opustela, jalova golet. I tišina. Izbliza, kuća deluje još čudnije nego kada se gleda iz voza.

Upravo iz voza si je prvi put video. Svakog četvrtka i petka sedneš u njega u Barseloni i putuješ do Leride. Udubljen u posao, ne primećuješ monotoniju putovanja. Obično ne gledaš kroz prozor: više voliš da iskoristiš ta dva sata da spremiš časove, da doteraš naučni članak ili da skiciraš neku priču... I da slušaš muziku koja ti se dopada preko sopstvenih slušalica (uvek prihvatiš one koje ti daju zaposleni u Železnici, ali nikada ih ne koristiš; u svom kabine-tu na univerzitetu imaš već ogromnu kolekciju). Takođe te ne zanimaju filmovi koje puštaju. Više voliš da uroniš u svoju muziku i svoj laptop. Tako lakše podnosiš vreme.

Ali sada se sve promenilo.

Slučajno si otkrio tu kuću. Nakon sat i po vremena mirnog putovanja, tvoj saputnik je uspeo da ti razbije koncentraciju tako što je počeo da priča telefonom na sav glas. Koliko god da si pojačao ton, njegov glas je iritirajuće dopirao između pesama koje su odzvanjale u tvojim slušalicama. Taman si hteo da mu kažeš nešto, kada si je ugledao.

Kuća se nalazi na malom nasipu koji se spušta ka pruzi. Iz voza se mogu videti samo tri njene strane. Četvrta ostaje skrivena zbog perspektive. Ambijent oko kuće odiše tajanstvenim mirom, kao da je vreme zaustavljeno. To je jedna izopštena kuća.

Voz ne prolazi prebrzo kroz to mesto. Ali ti se nikada ranije nisi zagledao u tu kuću. Od tog dana kada si je ugledao, u tebi je stvoreno nešto što se naposljetku pretvorilo u bolesnu opsesivnu želju da

je vidiš izbliza. Na to je uticao niz različitih okolnosti: opustelost tog mesta, zbog kojeg je prisustvo zgrade neobjašnjivo (da bi stigao do tamo, voz prolazi kroz malu dolinu, a u daljini se ne nazire nikakvo naseljeno mesto) i činjenica da su sva vrata i prozori na njoj zablindirani. Odviše te uznemiruje znatiželja da li je isti slučaj i sa četvrtim zidom, koji izmiče tvom pogledu.

Procenjuješ da je kuća na sat i po od Barselone. Čudno je – kažeš sebi – meriti distancu u vremenu, a ne u prostoru. U vozu, vreme je tvoja jedina skala.

Svaki put kada je ugledaš, u tebi se odvija isti proces: što se više bliži trenutak kada ćeš je videti, postaješ sve nervozniji, plašiš se da ti ne pobegne, da voz ne prođe prebrzo i da kuća ne postane privid na toj nepreglednoj goleti, kratak poput treptaja.

Uporedio si putanju voza sa raznim mapama tog područja i misliš da si, napokon, otkrio mesto gde se izdiže ta slepa kuća (od pre nekoliko dana počeo si tako da je zoveš). Proučavaš maršrute vozova, vreme koje je potrebno da ih pređu, moguće stanice... ali nijedan se ne zaustavlja blizu te kuće. Ako želiš da stigneš do nje, moraćeš da zamoliš Martu da ti pozajmi auto. Izmisli neki dobar razlog.

Danas pada kiša. I kuća izgleda još sablasnije.

Na svakom putovanju, kuća je tamo. Čeka te. I na svakom putovanju izgleda ti drugačije, kao nova. Dan za danom neprestano se pitaš zbog čega te toliko privlači. Doziva te, misliš, i istovremeno se osećaš budalasto što dozvoljavaš toj ideji da buja u tvom umu.

Nakon što si se pet beskonačnih dana sećao te kuće, sanjao je, osećaš veliku radost kada je ponovo ugledaš. Čim se pojavljuje pred tvojim očima, pomišljaš na Kuću Ušerovih. To nije slučajno: danas treba da govoriš studentima o toj priči: Gledao sam prizor pred sobom – samu kuću i jednostavan izgled celog imanja – gole zidove – prozore nalik na prazne oči – nešto malo divljeg korova i ono nekoliko belih stabala ogolelog drveća – i u duši sam osećao veliku potištenost koju bih, od svih ovozemaljskih osećanja, najpogodnije mogao da uporedim sa stanjem pušača opijuma posle sna, sa onim gorkim povratkom u svakodnevicu, odvratnim ski-

danjem koprene. Srce mi se ledilo, osetio sam neku jezu, malaksalost, neku beznadežnu opustelost misli... Prestaješ da čitaš priču. Odviše je velika sličnost.

Kada izlaziš iz voza u Leridi, ne odlaziš na univerzitet već tražiš taksi. Ispostavlja se da nije tako teško kao što si mislio kada daješ vozaču potrebna uputstva (cele noći si proučavao razne mape tog područja), niti se on odviše iznenađuje zbog te neuobičajene destinacije. Jednostavno dozvoljava da mu se iskrade blagi osmeh i pokreće automobil. Nakon što prolazite raznim putevima, sve teže prohodnim, stižete do kuće. Izgleda kao što si očekivao. Približavaš joj se, nestrpljiv da napokon vidiš njen četvrti zid. Iznenada se prolama neki čudan glas: sledeća stanica Lerida. Sve si to samo sanjao. I dalje si u vozu. Kao i uvek.

Ništa nisi pričao svojim kolegama sa univerziteta. Mogao si da pitaš Haumea ili Hulijana da li im je poznata ta kuća (kakav apsurd: žive daleko, a ona ne pripada nekom selu, premda je možda poznata... zašto? zato što je zabarikadirana?). Ne želiš da te smatraju čudakom.

Danas si odlučio da ne gledaš kada voz bude prolazio pored kuće. Želiš da pobediš tu neobjašnjivu opsesiju. Smeštaš se na svoje mesto, kao i uvek: stavljaš flašicu vode i novine u mrežicu koja je poput džepa zakačena za naslon sedišta ispred tebe, vadiš iz torbe kompjuter, uključuješ ga, odabiraš CD, priključuješ slušalice i nadaš se (priželjkuješ) da niko neće sesti pored tebe. Kao i uvek. Prvi minuti su veoma laki. Ali što se sat više približava mestu susreta, počinješ da se osećaš sve nelagodnije. Iznenada zamišljaš da će se kuća, baš danas kada si odlučio da skreneš pogled sa njene fasade, napokon probuditi, imaće prave prozore, otvorene i pune života. Iskušenje te savladava i u odgovarajućem trenutku pogledaš kroz prozor. Mirno odahneš: kuća je ista kao pre.

Ništa ne pričaš Marti. Još ne. Izazvao bi kod nje bezrazložnu brigu. Prvo moraš ti da shvatiš.

Gotovo nesvesno, izmišljaš život toj kući. Tražiš razlog zbog čega je takvo zdanje sagrađeno na tako udaljenom mestu. Više voliš da zamišljaš nego da fizički priđeš građevini. Kada misliš na nju,

kada je sanjaš, odvajaš se od svog tela, koje ostaje nepokretno na sedištu... barem tokom jednog dela puta. Naime, uvek se vraćaš sebi u trenutku kada se kuća može videti iz voza. Više ne moraš da gledaš na sat, jer nesvesno znaš kada će se pojaviti s druge strane prozora.

Danas ti je bila veoma blizu. Slučaj je hteo da voz zbog nekog kvara stane na nekoliko metara od kuće. Kao da ti je poslala poziv. Mogao si da se uveriš da nije moguće prići joj (ili vratiti se) putem, jer visoka metalna ograda onemogućava prolaz. I nagib je odviše strm. Osim toga, nemoguće je doći do nje vozom, znaš da ne postoji nijedna stanica u toj opusteloj goleti. Prizor odiše setom: sa svojih slepih prozora, kuća posmatra šine, vozove koji prolaze i nikada se ne zaustavljaju. Užasna pomisao.

Činjenica da se nešto dogodilo nije verodostojan dokaz njegovog postojanja (Dž. G. Balard).

Danas nosiš svoj digitalni aparat da fotografišeš kuću. Zum će ti omogućiti da detaljnije i na miru proučiš njen izgled: nemaš poverenja u to što tvoj pogled i tvoj mozak mogu da obrade u tih nekoliko sekundi koliko se građevina prikaže pred tvojim očima. Imun na radoznalost koju budiš kod svojih saputnika u vagonu, neprestano fotografišeš kuću, sa istim uzbuđenjem koje verovatno oseća lovac koji za dan ima samo jednu mogućnost da uhvati svoj plen. Kada građevina nestane iz tvog vidokruga, ubacuješ memorijsku karticu iz foto-aparata u kompjuter i posvećuješ ostatak putovanja proučavanju prizora koje si uhvatio objektivom. Dok posmatraš kuću na ekranu, obuzima te neobičan osećaj moći. Više ne zavisíš od efemerne stvarnosti. Kontrolišeš proces: proširuješ sliku, ponovo je gledaš, krećeš se po njenoj površini, proveravaš svaku pojedinost. Ispred laptopa, ne zavisíš od svojih ograničenih čula, od kratkotrajne vizije koju ti omogućavaju voz, oči i položaj kuće. Sada posećuješ to mesto koliko god puta hoćeš, i biraš šta želiš da vidiš... Zaključuješ da nema prozora ni vrata (barem na ta tri zida

koja si mogao da fotografiraš) i još gore, da ih nikada nije ni bilo. Ali četvrti zid i dalje je skriven od tvog pogleda.

Trebalo ti je dosta vremena da odlučiš. Noć uoči putovanja ne možeš da spavaš i koristiš je da opsesivno razmotriš putovanje koje će te, kada ostaviš iza sebe auto-put A2 i prođeš razne sporedne puteve, dovesti do kuće. Ili se barem tome nadaš. Izmišljaš dobar razlog da ti Marta dozvoli da danas uzmeš njen auto (hitan sastanak veoma rano), jer znaš da ona ne voli da ide na posao vozom.

Voziš po suvoj, jalovoj zemlji, sve dok ne vidiš kuću u daljini, na brdašcu koje si toliko puta posmatrao – iz druge perspektive – sedeći na svom sedištu u vozu. Njeni obrisi vide se na vedrom, neprobnoj nebu. Gotovo nestvarno, glasno govoriš, ne znajući baš najbolje zbog čega. Takav ambijent doprinosi da kuća poprimi preteći i prkosan izgled. Osećaš čudnu nelagodu kada se, napokon, nađeš tako blizu nje. Tišina koja vlada oko kuće počinje da te guši. Imaš utisak kao da je vazduh zaustavljen. Ne možeš da se odupreš zamisli da je uporediš sa grobom. Jeza ti prožima telo dok prilaziš i gledaš te glatke zidove ukrašene varljivom fasadom – ta ideja te i dalje uznemiruje – koja oponaša zablindirane prozore (na oba sprata, kao i na gornjem delu koji liči na potkrovlje ili tavan). Kao što si slutio, četvrti zid je isti kao ostali: gladak sa dva naslikana prozora. Bez vrata. Ponovo misliš na Poovu priču.

U tom trenutku, tišinu narušava zvuk voza i gledaš ka pruzi koja se prostire u podnožju nasipa. To je isti voz kojim dva puta nedeljno ideš na posao. Znaš da bi trebalo da si tamo i da, udobno smešten na svoje sedište, radiš za kompjuterom, izolovan svojim slušalicama. Na jednom prozoru neko lice gleda ka kući. Ka tebi. Nije previše daleko i možeš da vidiš njegov očajnički gest.

Uviđaš da razmišljaš o kući dok držiš čas, kada si u supermarketu ili kada piješ piće sa prijateljima. Ona ti svake noći ulazi u snove.

Pet dana u nedelji da ne vidiš kuću, to je previše. Mada je danas ponedeljak, sedaš u voz za Leridu. Ne možeš da čekaš do četvrtka. Pogled na nju sa tvog sedišta više nije melem za tvoje nemire. Šta ćeš da radiš?

Ovoga puta si dobio kartu za sedište kod suprotnog prozora i putuješ uznemiren. Mada nastojiš da se usredsrediš na posao (znajući da imaš pred sobom devedeset dugih minuta), tvoja pažnja je daleko od kompjuterskog ekrana. Uporno izbegavaš da pogledaš ka sedištima kraj suprotnog prozora, zauzela su ih jedna monahinja i jedna plava devojka koje neprestano razglabaju. Ne želiš da pomisle da si nepristojan.

Ponovo sanjaš. Nalaziš se u dugačkom i dubokom delirijumu. Nakon putovanja koje osećaš da je trebalo da ostvariš mnogo ranije, napokon stižeš pred kuću. Ovoga puta, četvrti zid ima vrata. Ali sve izgleda kao da je od kartona. U njenom izgledu je nešto neprirodno što ne uspevaš sebi da objasniš. Da nije problem u dimenzijama? Izbliza izgleda kao naseljena kuća, ali ti znaš da to nije istina i zbog toga očajavaš. Kuća je obavijena tišinom, premda te nešto navodi na sumnju da se unutra nešto dešava. Kucaš, ali niko ne otvara. Ne iznenađuješ se kada se vrata otvaraju nakon što okreneš ručku. Vičeš kako bi privukao pažnju na sebe. Ali unutra zatičeš pomrčinu i pustoš.

Budiš se u vozu. I shvataš da se nikada nisi usudio da posetiš slepu kuću. Više voliš da ostaneš s druge strane prozora i da je posmatraš iz daljine. Usamljen na svom sedištu, uviđaš svoj poraz. Vraćaš se svom kompjuteru, odabiraš CD i uranjaš, iznova, u samog sebe.

EDMUNDO PAS SOLDAN

Edmundo Pas Soldan (Edmundo Paz Soldán, Bolivija, 1967) završio je političke nauke na Univerzitetu u Alabami, Hantsvil, gde je dospao zahvaljujući stipendiji koju je dobio kao fudbaler. Godine 1997. doktorirao je hispanske jezike i književnosti na Univerzitetu u Berkliju. Predaje Špansku i latinoameričku književnost na Univerzitetu u Kornelu u Sjedinjenim Američkim Državama.

Godinu dana pre nego što je diplomirao objavio je prvu knjigu priča, *Maske ništavila (Las máscaras de la nada, 1990)*. Dve godine kasnije izašao je iz štampe njegov prvi roman, *Dani od papira (Días de papel, nagrada Erich Gutentag, 1991)*, zahvaljujući kojem je prepoznat kao jedan od najreprezentativnijih pisaca latinoameričke generacije 90-ih, poznate kao *McOndo*.

Između 1997. i 2017. napisao je deset romana, među kojima se izdvajaju *Rio fuhitivo (Río fugitivo, 1998)*, *Digitalni snovi (Sueños digitales, 2001)*, *Turingov delirijum (El delirio de Turing, Nacionalna nagrada za roman, 2003)*, *Živi i mrtvi (Los vivos y los muertos, 2009)*, *Iris (2014)*, *Dani kuge (Los días de la peste, 2017)*.

Priredio je, zajedno sa Albertom Fugetom, antologiju *Ovde se govori španski. Latino glasovi u SAD (Se habla español. Voces latinas en USA, 2000)* i sa Gustavom Faveronom knjigu *Divlji Bolanjo (Bolaño salvaje, 2008)*. Dobitnik je Nagrade „Huan Rulfo” za priču „Doćera” i finalista IV konkursa za kratku priču „Ribera del Duero” za „Vizije” (2015).

POSETA

Zvono se oglasilo diskretno, kao da se osoba koja ga je pritisnula izvinjavala zbog ometanja. Gustavo je ustao iz fotelje i prišao vratima. Karolina ga je zamolila da ne otvara dok ne zapita ko je, Njujork je pun ludaka, ali Gustavo nije poslušao njen savet. Muškarac star između četrdeset i pet i pedeset godina, sa zulufima, tamne puti i sitnih zelenih očiju, u sivom mantilu neadekvatnom za toplo prolećno popodne, pogledao ga je i upitao da li može da uđe. Gustavo ga je pustio unutra, nemajući vremena čak ni da se iznenadi zbog takvog pitanja.

Čovek je hodao po itisonu garsonjere. Pogledom je pažljivo ispitivao zidove prekrivene plakatima iz Muzeja moderne umetnosti u Njujorku – reprodukcijama Magrita i Kandinskog – krevet u ćošku koji je visio sa tavanice i merdevine pričvršćene za njega. Zaustavio se pokraj stola i pogledao plavičasti ekran *iMac*-a, grafikone berze koje je Gustavo analizirao s namerom da uloži novac u internet. Sa kompjuterskih zvučnika dopirala je pesma grupe *Krid* u MP3 formatu.

Gustavo se pitao da li taj čovek ima neke veze sa zgradom. Da nije došao da premeri garsonjeru kako bi video koliko da povisi kiriju? A šta ako je u mantilu krio pištolj? Oružani napad, *Njujork Post* je bio pun naslova o pljačkama i silovanjima koja su se dešavala nesmotrenim ljudima koji su u svoje stanove puštali neznance. Nakašljao se. Trebalo je da posluša Karolinu.

- Excuse me, but, could you tell me...
- Nice accent. Where are you from?
- Bolivia.

Prišao je stolu i utišao muziku. Podigao je jabuku koju sam jeo. Bila je zelena, Karolina takve voli. Zagrizao ju je. Više je voleo crvene.

– Pričam španski. Pomalo – rekao je čovek, sa upadljivim akcentom. – Živim već godinu dana u Kostariki. Bio sam u Peruu. Bolivija je slična Peruu, zar ne?

– Njegova mlađa sestra.

– Maču Pikču, really. Veoma lepo. Inke. Velika civilizacija. Idem sa svoja supruga, pre mnogo vremena. Obećali da ćemo se vratiti, nikad ne vratimo.

– To se često dešava.

Čovek se približio kliznim vratima od stakla, koja su vodila na mali balkon. Prazan prostor između zgrada koje su okruživale stan omogućavao je prodor prozračne svetlosti, od ranog jutra.

– Pre nema balkon – nastavio je čovek. – Hvala što ste me pustili unutra. Thanks, really. Ja živim ovde fourteen years ago. Sa moja supruga Luiz i moja trogodišnja ćerka, Ana Luiz. Želim da vidim kakav je stan. Sada živim u Vajoming. Prvi put da se vratim na Menhetn.

– Sigurno se dosta promenio – rekao je Gustavo, pogledajući krajičkom oka na svoj sat. U trgovini preko interneta bio je važan svaki minut. Na berzanskom tržištu svake sekunde su se stvarala bogatstva i rušila carstva. Šta li je sa akcijama kompanije Oracle? Da li im je porasla cena? Još koji poen više, i prodavce svoje skromne akcije pa će zaraditi nešto dolara. A Karolina će se uskoro vratiti iz bolnice, trebalo bi da ugasi *iMac*, ona ne voli što on ulaže u berzu, ko li ti je uopšte utuvio u glavu tu ideju da se obogatiš preko noći? Ova zemlja, odgovarao bi on. A šta bi ti da ja radim, sa toliko slobodnog vremena? Uskoro joj ističe stipendija, pa će verovatno morati da se vrate u Rio Fuhitivo, drugačijem ritmu i drugim idejama u glavi.

– Sve doživljava velike promene – rekao je čovek. Pogled mu je bio uprt ka kliznim vratima. – Moja supruga... ubila se prošle godine.

– Žao mi je. – Gustavo se osećao priglupo dok je izgovarao te reči. Ali, šta bi još mogao da kaže? Zabrinuo se. Da nije taj čovek došao ovamo da se baci sa balkona? Spustio je jabuku na sto.

– U redu je, u redu je... Pre četrnaest godina, ovde nema balkon. Samo klizna vrata. Ona jedno popodne ide u supermarket. Ja os-

tao da pazim na Ana Luiz. Beautiful blond hair, like her mother. Green eyes, like me. Vi imate decu?

– Ne.

– Da li želite da ih imate?

– Naravno. Bio bih oduševljen da imam jednog momčića.

– They say they're great. But there's nothing like a baby girl. You won't be a dad until you have a daughter.

Gustavo se zapitao zašto.

– Danas popodne radim, kao i Vi. Svi mnogo rade u Njujorku. Ana Luiz se igra. Mogu da je vidim, smeje se, srećna je, i slušam njen glas, daddy, daddy long legs, she calls me. To popodne, vazduh težak. Vrlo težak. Otvaram malo vrata. Ona vrata.

Gustavo je usredsredio pogled na klizna vrata.

– Vraćam se na posao – reče čovek – i zaboravim da ih zaključam.

Ton mu je bio neutralan, nepristrasan. Gustavo se često pitao kakvi su bili prethodni stanari. Cilindrična cev na zidovima, u visini struka, navela ga je na pomisao da je jedna od prethodnih stanarki možda bila balerina (Degaove reprodukcije na zidovima?). Kakve priče je skrivalo to prebivalište? Ponekad, noću, čulo se škripanje nameštaja, a Karolina je, kikoćući se, izmišljala priču o zločinu koji je u tom stanu, pre mnogo godina, počinila neka nemirna duša, koja je sada u patnji tumarala po sobama i hodnicima stana broja devet. Gustavo u tome nije video ništa smešno, i prekrivao joj je usta da bi je učutkao. Karolina je bila takva, smejala se tragičnim stvarima. Bila je sigurno dobra doktorka, nije se uzbuđivala kada bi videla pacijenta kako iskrvari i izdiše na njene oči u operacionoj sali. Šta bi rekla na priču tog čoveka?

– Trčim niz stepenice. One floor, two floors, three floors... The elevator, I didn't even think about taking it, I don't know why. Mislim da mogu brže da stignem trčeći. Ali ne želim da stignem. Sa vrata vidim puno ljudi koji se približavaju. Prilazim. I can't stop. Ne mogu. Nastavljam da hodam. Udaljavam se od ljudi, nestajem. Celo popodne šetam Menhetnom. Ulazim u podzemnu. Linija 2, from beginning to end, back and forth. Ne mogu da se vratim, ne želim da se vratim. Ne želim da vidim svoju ćerku na ulici.

Gustavo je osjetio želju da otvori klizna vrata, da izađe na balkon, da vidi ljude i taksije kako prolaze Sedamdesetom ulicom, na kojoj možda još ima tragova događaja od pre četrnaest godina. Ne bi to uradio: vrat bi mu se ukočio od vrtoglavice, kao onomad u Riju Fuhitivu, kada se ljubio sa Karolinom na krovu napuštene zgrade; gelender je bio veoma blizu, a oni pripiti, kladili su se da će polovinu tela presaviti preko ograde i netremice gledati dole pet minuta. Nije izdržao ni trideset sekundi. Karolina je i tog puta pobjedila.

– Moja supruga u shock, sa lekarima. To make a long story short, vratili smo se u Vajoming, na sahranu. Ne možemo da se vratimo u Njujork. Suđenje u zgradi. Advokati su nam obećali da ćemo dobiti sud, ali nismo. Oh well. Who cares? Ništa nije isto. Živim sa guilt... Kako se kaže?

– Osećajem krivice.

– Živim sa osećajem krivice svakoga dana. Mnogo puta pomislim da više ne mogu tako da živim, da je to the last day. However, ovde sam. To je moja odgovornost. Ali Luiz ne može. She retreats into her own world. Writes poems to her daughter. Every day. Keeps the ashes in a box, by her bed. Njena ćerka, kaže. To nije naša ćerka, više nije. Nikada više. And then, one night. Valiums, mnogo valijuma.

Gustavo je sve vreme ćutao. Želeo je da Karolina dođe. Ona je znala šta treba da kaže u svakoj prilici. Zapazio je veliku crvenu fleku na čovekovom vratu. Sigurno mu je to beleg od rođenja.

– Mora da Vam je mnogo teško, rekao je.

– Ne spavam dobro. Svako popodne igram bilijar, sâm. Živim u raznim hotelima. Holiday Inn, Best Western... Gledam televiziju svake večeri. Black and white movies, mostly. Prošle nedelje, gledam *Paths of Glory*.

– Izvanredan film. Scena sa streljanjem je neverovatna. Kjubrik je genije.

– Indeed.

Čovek je ponovo zahvalio Gustavu na ljubaznosti. Zagladio je zulufe. Pogled mu je još jednom odlutao ka kliznim vratima. Prošetao se po garsonjeri, prišao merdevinama i uprljao ruke

prašinom. Hteo je da se vrati do balkona, ali se na pola puta zaustavio. Zatim se oprostio i otišao.

Gustavo je seo pred *iMac*. Pojačao je muziku. Utišao je. *Oracle* je dobio nekoliko poena. Prodao je akcije i ugasio kompjuter. Nastavio je da sedi i da gleda u ugašen ekran. Nije hteo da se okrene i da pogleda ka kliznim vratima. Želeo je da bude okrenut leđima gradu sve dok ga noć ne iznenadi.

Karolina će mu noćas pričati o bebama. U poslednje vreme joj je to bila najčešća tema. Želela je da se ozbiljno posvete detetu čim se vrate u Rio Fuhitivo. Zamisli, naše dete? Sa tvojim osmehom i mojim pogledom? Biološki sat otkucava, kako ga izbeći?

Ali, u čemu je problem? Nije imao razloga za brigu. Takva nesreća se dešava jednom u... milion slučajeva? Više, mnogo više. Proračunavanje verovatnoće, toliko korisno prilikom svakodnevnog trgovanja na berzi, sada bi trebalo da mu bude od koristi.

Na ugašenom ekranu *iMac*-a, jedan čovek je u hotelskoj sobi bio leđima okrenut Gustavu, i gledao je crno-beli film na svom televizoru. Gustavo se usredsredio na televizijski ekran, i uspeo je da vidi, sa olakšanjem, da je posredi film *Paths of Glory*. Usredsredio se na tog čoveka i želeo je da mu vidi lice, da se uveri da ima zulufe i zelene oči, i da na vratu ima beleg od rođenja.

Razočarao se: nije mogao da mu vidi lice.

Karolina ga je zatekla lica priljubljenog uz *iMac*, kao da pokušava da uđe u tu hotelsku sobu, da vidi ispred sebe to što je mogao da vidi samo s leđa.

IVAN TAJŠ

Ivan Tajs (Iván Thays, Peru, 1968). Studirao je Lingvistiku i Književnost na Pontifikalnom katoličkom univerzitetu u Peruu.

Odmah nakon objavljivanja prve knjige, *Fotografije Fransesa Farmera (Las fotografías de Frances Farmer)*, početkom devedesetih godina, prepoznat je kao jedan od najtalentovanijih pisaca svoje generacije. Među delima koje je do danas publikovao izdvajaju se romani *Unutrašnje putovanje (El viaje interior, 1999)*, *Disciplina taštine (La disciplina de la vanidad, finalista nagrade „Romulo Galjagos” 2001)*, *Mesto zvano Pseće uho (Un lugar llamado Oreja de Perro, 2009, finalista nagrade Herralde za roman)*, *Poredak stvari (El orden de las cosas, 2012)*.

Nakon nekoliko dela koje je posvetio deci i mladima, romanom *Antonio se vraća kući (Antonio vuelve a casa, 2015)* u domenu fantastičnog žanra vratio se fikciji za odrasle.

Godine 1998. bio je finalista nagrade *Copé* zahvaljujući priči „Siva opera” („La ópera gris”), a 2000. godine osvojio je nagradu *Príncipe Claus* za doprinos kulturi. Između 2000. i 2008. uređivao je i vodio emisiju *Vano Oficio* na peruanskoj nacionalnoj televiziji, posvećenu književnosti.

Godine 2005. pokrenuo je sopstveni blog, *Moleskine Literario*, na kojem objavljuje vesti iz domena književnosti.

LINDBERG

Dakle sve se svodi na to. Celo jedno jutro gledao sam svoje i Paulovo lice na televiziji. Deset novinara čekalo je ispred ulaza u moju zgradu. Za to vreme, tri policajca čekala su telefonski poziv čitajući novine posvećene fudbalu u trpezariji. U svakom trenutku bi mogli da se jave. Ništa mi drugo ne preostaje nego da čekam. Zvao sam Lusiju da joj kažem da danas, naravno, neću imati emisiju. Ona je zaplakala preko telefona. Nemoguće da se tebi to dešava, rekla je. E, pa, dešava mi se. Prekinuo sam vezu. Ne mogu da se otrgnem od razmišljanja o njoj kao o neprijatelju. Ko ti se ne bi pretvorio u neprijatelja kada ti otmu dete pa moraš da sediš zatvoren u sobi sa nenameštenim krevetom i gledaš fotografije na vestima, slušaš izjave tobožnjih prijatelja, policajaca, suseda? Na primer, baš je čudno videti Filipa na vestima televizijskog kanala gde radim, kako govori o meni u trećem licu, i izražava nadu da se neću pretvoriti u peruanskog Lindberga.

Ukucao sam reč Lindberg u pretraživač. Saznao sam neke stvari. Na primer, da je 29. januara 1928. stigao u Venecuelu, u Marakaj. Posetio je Nacionalni panteon, Oslobođiočevu rodnu kuću, Elipsasti kongresni salon, Muzej Simona Bolivara. Saznao sam da je u horoskopu Vodolija, kao i Čarls Darvin, Žil Vern, Mocart, Bekker, Klark Gejbl, Džejms Din i Đakomo Kazanova. Njegova omiljena boja je jarko zelena, kamen turmalin i cirkon, a srećni brojevi 7, 14 i 20. Saznao sam da se tokom svog čuvenog krstarenja po Severnom Atlantiku hranio samo tablama čokolade. Saznao sam da je Bili Vajlder snimio 1957. film zasnovan na njegovoj autobiografiji, u kojem je Džejms Stjuart glumio Lindberga. Muziku za taj Vajlderov film, isto kao i za *Bulevar Sumraka*, komponovao je Franc Vaksman. Taj film o Lindbergu zove se *Usamljeni heroj*.

Saznao sam da osoba koja želi da rezerviše sobu u hotelu Holiděj In na aerodromu Orli u Parizu treba da se uputi na Aveniju Čarls-Lindberg 4, 94656 Rungis. Saznao sam da je knjiga Boba Berleaga o Lindbergovom dnevniku, koju je ilustrovao Majk Vimer, preporučljiva kao idealna za decu od šest godina jer podstiče hrabrost, samopouzdanje i rasuđivanje. Saznao sam da je Lindberg morao da pribegne trikovima kada je trebalo da uđe u kabinu aviona: činio je to sa gornje strane ili kroz neki od bočnih prozora, jer nije mogao da vidi ispred sebe i stoga je morao svaki čas da pomalja glavu napolje kako bi usmeravao letelicu. Saznao sam da je izvesni Džimi Ejndžel, američki pilot rođen u Springfildu, država Misuri, 1899, izveo zajedno s njim u krugu aerodroma u Linkolnu, Nebraska, vratolomiju skoka s padobranom i pravljenja pirueta u vazduhu. Takođe sam saznao da je, kada je Čarls Lindberg prešao Atlantik bez kopilota, u jednokrilcu po imenu *Spirit of St. Louis*, Kalvin Kulidž – tadašnji predsednik Sjedinjenih Američkih Država – na tu vest koju su objavile radio stanice odvratio antipatičnim komentarom: „Ne vidim ništa neobično u tome da jedan čovek pređe Atlantik. Pojedinac svašta može da uradi”.

Morao sam da siđem u salu da odgovorim na pitanja policijskog pukovnika koji, kako mi je rekao, beše zadužen za taj slučaj po direktnom naređenju ministra unutrašnjih poslova. Morao sam ponovo da ispričam to što sam pričao celog jutra. Grasijela i ja smo se razveli kada je Paulo imao godinu dana; ona je otišla da živi sa svojom sestrom u Los Anđelesu. Te nedelje Paulo se vratio sa svojom babom, prvi put posle pet godina, kako bi proveo petnaest dana sa mnom. Uredio sam dečju sobu na drugom spratu, kupio sam igračke i odeću, i angažovao sam preko jedne agencije dadilju koja je imala iskustva s decom. Broj te agencije dao sam policajcima koji su prvi došli. Proveo sam ceo dan sa Paulom, a potom smo zajedno zaspali na mom krevetu, gledajući neki visokobudžetni film. U tri ujutro preneo sam Paula u njegovu sobu, a ja ostao u svojoj. Usnio sam slušajući njegovo lagano, isprekidano hrkanje. Lično sam zatvorio vrata njegove sobe. U sedam ujutro sam se probudio. Potražio sam Paula i dadilju. Prozor je bio otvoren. Ta-

mo su bile stepenice koje nikada ranije nisam video. Soba je mirisala na etar. Učinilo mi se da na okviru prozora ima krvi. Da, potvrdio je pukovnik kada sam već zaboravio na njegov glas, to je bila krv, ali nije izvesno da je detetova.

Moja majka je pozvala te večeri telefonom da bi mi rekla da Grasijsela dolazi u Limu. Zamolila me je da odem po nju na aerodrom. Bez svađe, naglasila je. Zatim, manje grubo, pitala me je da li sam siguran da ne želim da dođe da mi pravi društvo. Siguran sam, rekoh. Ne znam šta bih još mogla da uradim, odvrtila je. Dugo sam ostao da sedim pogleda uprtog u središte ničega. Zatim sam rekao da mi policija traži da oslobodim liniju.

Ponovo u svojoj sobi, tražim podatke o Lindbergu i otmici njegovog sina. Zvao se Čarls Junior, otet je marta 1932, oko devet uveče. Imao je dvadeset meseci. Otmičari su ostavili poruku zalepljenu na prozor, koju niko nije video do sutradan. Uprkos tome što je Lindberg platio pedeset hiljada dolara njegov otkup, deset nedelja kasnije dečaćičev leš pronađen je nekoliko kilometara od kuće. Glava mu je bila uništena, imao je rupu na lobanji, a nekoliko ekstremiteta mu nije pronađeno. Dve godine kasnije za taj zločin su optužili jednog nemačkog drvoseču po imenu Bruno Richard Hauptman. Hauptmanov rukopis bio je jezivo istovetan kao onaj u pismima otmičara. Osim toga, trošio je mnogo novca iako se nalazio usred depresije, a pritom je bio nezaposlen. Čak je dozvolio sebi luksuz da izgubi novac na berzi. Nikada nije priznao krivicu. Pogubljen je, a da nikada nije sasvim dokazana njegova odgovornost. Verovatno je pritisak štampe spustio polugu na električnoj stolici. Kažu da je Hauptman bio žrtveni jarac. Zbog kakve li je krivice stradao? Takođe kažu da je Juniorova smrt bila upozorenje za Lindbergove namere da se kandiduje za predsednika SAD. Takođe kažu da, u svakom slučaju, Hauptman to nije uradio sam, da je on bio podmetnut, kao okidač mašinerije pokrenute da bi Lindberg bio upozoren da to što je prvi put prešao Atlantik, njegovi neprijatelji nisu tako lako mogli da mu zaborave.

Lusija je ponovo zvala. Ispričao sam joj sve što sam znao o Lindbergu. Saslušala me je u tišini koja bi mogla da se protumači kao stoička. Zatim me je pitala ima li nekih novosti o Paulu. Odgovorio sam joj da nema. Kazala mi je da me voli. Nekoliko puta smo vodili ljubav u njenom hotelu i na jednom promotivnom putovanju, ali to nije bila ljubav. U to sam bio siguran. Upitala me je da li sam je čuo. Sada nije momenat za to, odgovorio sam joj. Ja mislim da je ovo najbolji momenat, bila je uporna. Moram da prekinem vezu, žao mi je. U redu je, rekla mi je i dodala: možeš li da mi objasniš kakva je glupost sve to oko Lindberga?

Proveo sam ostatak popodneva štampajući fotografije Lindbergove bebe. Stavio sam nekoliko tih fotografija pokraj Paulove. Lindbergov sin je na jednoj od njih sedeo u dečjoj stolici, držeći kanticu i lopaticu. Paulo je na drugoj sedeo na leđima plastičnog *supermena* u igraonici na Bahamima. Pokraj njega se videla Grasiyelina zlatasta ruka. Takođe, odštampao sam naslovnju stranu *Tajma*, broj 18, tom XIX, na kojoj je Lindbergov sin nactan ugljenom. Pomislio sam da uradim veliku reprodukciju te fotografije i da je uramim za svoju kancelariju. Kao dramatičan suvenir za moj novi život. Odnedavno moj program je otišao dođavola. Dozvolio sam da me producent ubedi da uradim neke uvredljive izmene dekora u studiju i da dam otkaz celoj ekipi istraživača. Pretvorio sam se u klovna, histrionski i drzak subjekat, što nije iznenadilo nikoga u mojoj porodici koja je oduvek smatrala da sam egzibicionista sa smislom za crni humor. Bio sam uveren da bih ponovo mogao da postanem ozbiljan, pa možda čak i opasan novinar, kao kada sam radio u jednom nedeljniku gde su me plaćali svakog trećeg meseca. I moj život je otišao dođavola. Putovao sam u Los Anđeles barem jednom mesečno da bih proveo vikend s njima. Čak sam uspeo da ubacim jednu klauzulu u ugovoru koja mi je omogućavala tu rutinu. Grasiyela je Paulu ispričala nekakvu epsku, donekle sentimentalnu priču, da bi mu objasnila zašto sam ja dolazio i odlazio. A Paulo mi je potom, telefonom, pričao kako je rasla ta fiktivna priča. Iznenadila me je Grasiyelina maštovitost. Imala je nečeg poetičnog, ali i okrutnog. Njene priče su se menjale u skladu sa šti-

vom koje je čitala u datom trenutku. Poslednje godine, na primer, bilo je očigledno da je postala ljubitelj naučne fantastike. Možda sam zbog toga primećivao Paulovo blago razočaranje kada bi me video da stižem kod njih.

Osim Hauptmanovog imena, spominjali su se i Isidor Fiš, Jakob Novicki, Pol Vendel, Gaston Mins, ruski KGB, nemačka Luft-hanza, njegova majka En Lindberg Morou ili Elizabet Morou, njegova baba. Bio je tu i crni terijer *Wahgoosh*, porodični ljubimac. I naravno Čarls Lindberg. Sva ta imena, u nekom trenutku, povodom neke teorije, pojavljivala su se u vidu krivaca za smrt Lindbergove bebe. Ili je nespretni Hauptman ispustio bebu na stepenicama dok ju je nosio; ili je to bila intriga vlade protiv mogućeg kandidata na predsedničkim izborima odviše bliskog evropskim fašističkim politikama u povelju; ili pak zavera grupe Jevreja koja se svetila jer Lindbergov otac – Juniorov deda – nije dozvolio da grupa jevrejskih investitora osnuje jednu banku; a možda je dečak bio hiperaktivan pa su morali da ga vezuju za krevet, ali je te noći uspeo da se odveže i umro je tako što je pao niz stepenice pa ga je terijer progutao; takođe se spekulisalo da ga je sam Lindberg ili neki drugi član porodice nehotice ubio, ili zlostavljao, a zatim prikrivao činjenice inscenirajući otmicu kako ne bi narušili svoj javni ugled i politički uticaj. Svaka teorija imala je svoje dokaze i alibije. Na internetu je bilo toliko stranica posvećenih i Hauptmanu i Lindbergu, i na desetine foruma sa pitanjima ko je ubio bebu i zašto. Mogli su se naći i poneki tajni FBI fajlovi posvećeni Lindbergu. Palo mi je na pamet da odštampam nekoliko tih stranica kada budem išao po Grasijselu i da ih pročitam dok je budem čekao na aerodromu.

Kada je skinula tamne naočari, otkrio sam da su joj kapci otečeni, da je umorna i da umire od straha. U kolima me je gotovo uvredila, zaista. Rekla je da sam ja kriv jer sam postao klovn na TV-u, jer sam angažovao nepoznatu ženu preko lažne agencije koja je sigurno bila deo te bande prevaranata. Rekao sam joj da policija misli isto što i ona. I da su takođe smatrali da je otmica dirigovana iz

zatvora. I da je postojao *identikit* otmičarke u svakom policijskom automobilu i da su je takođe prikazivali na televiziji na svakih deset minuta, baš kao i Paulova kolica (nisam joj rekao da taj *identikit* nimalo ne liči na tu devojku). Naposljetku se umorila od uvreda koje mi je upućivala i zamolila me da joj ispričam kako se sve dogodilo. To sam i učinio, jedino nisam spomenuo krv. Kada smo stigli kući, moja majka je bila na vratima, zbunjena između novinara koji su neprestano tražili izjave od mene. Čudnovato srećno majka me je obavestila da je predsednik lično izjavio, u jednom intervjuu na televiziji, da mi upućuje podršku. Moja majka je organizovala jednu molitvenu grupu da motri na vrata zgrade, gde su postavili žutu traku. Svaki put kada bi neko bio otet, postavljali su žutu traku na vrata, a neki ljudi su je nosili i za reverom. Ona ju je nosila na odeći, kao i novinari koji su nam preprečili put. Moja majka ostala je da organizuje motrenje. U kom trenutku si zaradio toliko novca? – upitala je Grasićeva gledajući kako mi je uređen stan. Imao sam prilično sreće, rekao sam joj. Htela je da ode u Paulovu sobu. Uključila je televizor koji se nalazio na komodi i zaspala u njegovom krevetu gledajući crtane filmove. Treptava svetlost televizora padala joj je na lice koje je na tren ostajalo u senci, a zatim postajalo veselo, i obratno.

Ponovo sam uključio kompjuter. Bilo mi je tužno da čitam te fajlove FBI-ja o Lindbergu. Po svoj prilici, Edgar Huver je bio ubeđen da je Lindberg nacistički zaverenik. U jednom pismu upućenom predsedniku Ruzveltu nazvao ga je *The nazi pet*. Izgleda da je bio u pravu. Lindbergu je lično Hitler uručio medalju 1938, neposredno pred Prvi svetski rat. Kada je rat počeo, Lindberg se suprotstavio tome da Sjedinjene Države napadnu Nemačku pod izgovorom da je reč o sukobu u domenu unutrašnje politike. Međutim, najupadljiviji je bio jezik u spisima koje je objavio te godine. Koristio je reči kao što su arijevska rasa, muška snaga, superiornost, disciplina, sa istim uverenjem s kojim je to činio Hitler. Čak je 1939. objavio u časopisu *Reader Digest* članak pod nazivom „Avijacija, geografija i rasa”. Napisao sam razne formule: lindberg + FBI, lindberg + nacisti, lindberg + rat. Takođe

sam napisao ime svakog od mogućih ubica. I iznenada, prilikom jedne od pretraga, na ekranu su mi se pojavile fotografije leša Lindbergove bebe.

Tada sam sve shvatio. Shvatio sam ko je bila ta osoba što je prešla Atlantik, što je htela da bude predsednik, koja je dozvolila da je zavede nacizam, a zatim putovala po celom svetu u filantrop-skoj misiji. I ko je bio onaj drugi: junak koji je leteo preko razbesnelog Atlantika, izvirujući sa pola tela iznad nestabilnog aviona da bi mu ispravio kurs. I o čemu je reč kod tog drugog junaka, Juniora, zaglavljeno usred ko zna kakvog putovanja, dužeg i izvesnijeg nego što beše putovanje njegovog oca, bebe od dvadeset meseci koju su ostavili samu i bez mogućnosti da proveri kurs usred oblaka, junaka čije je kratko putovanje okončano na deponiji sa slomljenom lobanjom i ekstremitetima koje je verovatno pojeo uobraženi terijer ili neki divlji ili dementni džukac, koji je pomislio da bi ruke Lindbergovog sina mogle koštati mnogo u svetu novinara i tračerskih časopisa i lunatika koji preturaju po smeću svojih idola ne bi li sačuvali njihov toalet-papir. O čemu li je razmišljao Lindberg dok je njegov avion gubio ravnotežu i pretio da će pasti u svakom trenutku, a nije imao mogućnost da se sa nekim posavetuje šta da radi, već je morao o svemu da odluči sasvim sam? I o čemu je razmišljao njegov sin, koje tek naučene reči je rekao dok su ga vukli po stepenicama, probuđenog iz sna koji nije trebalo tako da se završi, sa dečakom potpuno samim usred mora čudnog poput stene ili deponije na svega nekoliko kilometara od njegove kuće? I, bože moj, o čemu je mogao razmišljati Paulo, u tom svetu otvorenih prozora, sasvim sam u svom jednokrillcu, usred mračnog i usamljenog puta na kojem nismo mogli da pođemo sa njim ni njegova majka ni ja. Hajde, bebo Lindberg, pomolio sam se, vrati se kući, možeš ti to.

MERSEDES SEBRIJAN

Mersedes Sebrijan (Mercedes Cebrián, Španija, 1971). Književnica, pesnikinja, novinarka i prevodilac, diplomirala je Informacione nauke na Univerzitetu Komplutense u Madridu, završila master studije Hispanske kulture na Univerzitetu u Londonu i Hispanske studije na Univerzitetu u Pensilvaniji.

Sarađivala je u brojnim novinama i časopisima, poput kulturnih dodatka *Culturas* lista *Vanguardia*, *Babelija* i *El Viajero* novina *El Pais*; *Turija*, *Enje*, *Gatopardo*, *Revista de Oksidente*, *Letras Libres*, *Publiko*...

Autorka je desetak žanrovski različitih knjiga: *Nelagoda na dohvrat svakoga* (*El malestar al alcance de todos*, priče i pesme, 2004), *Zajedničko tržište* (*El mercado común*, pesme, 2006), *13 putovanja in vitro* (*13 viajes in vitro*, hronike, 2008), *Nova taksidermija* (*La nueva taxidermia*, dve novele, 2011), *Nepatvoreni ukus* (*El genuino sabor*, roman, 2014), *Plavo leto: raspust u srcu tranzicije* (*El verano azul: unas vacaciones en el corazón de la transición*, esej, 2016), *Traćenje* (*Malgastar*, poezija, 2016).

Priredila je antologiju tekstova o španskoj prestonici *Madrid, s oproštenjem* (*Madrid, con perdón*, 2012) i prevela je dela Žorža Perreka, Alana de Botona, Mirande Džulaj, Alana Silitoa. Dobila je priznanja i nagrade za svoju prozu (Prva nagrada na Konkursu za mlade stvaraoce Opštine Madrid za kratku priču, 2000) i prevode (nagrada *Mots Passants*).

ČETIRI JAHAČA

I

IME ILI NADIMAK KORISNIKA: RAVNIČARKA 34

LOZINKA: ** * * * *

Vrsta osobe s kojom želite da razgovarate: ljubazna neznanka
PRITISNITE „ACCEPT” DA SE ULOGUJETE

Dobro, da se predstavim: ja sam poslednja žena koja je ostala na licu Zemlje. Dogovorila sam se da se predveče-uveče vidim s nekim tipom; zapravo s poslednjim muškarcem koji je ostao na licu Zemlje. Mislili smo da odemo na večeru do automata za prodaju sendviča i kafe, a posle ne znam, iznajmićemo neki film, otići ćemo na ples ili šta već budemo hteli. To nam je prvi sastanak i nadam se da neće biti i poslednji – ma da, svesna sam da su vremena takva da nije poželjno da ga pustim da pobjegne.

Otkinula sam od sreće što sam napokon naletela na poslednjeg muškarca na planeti. Zbog svojevrsnog priviđenja koje sam imala u snu, kada se nebo otvorilo i sručila se bujica hromozoma XY, pretpostavila sam da ne treba da idem predaleko. Pre neki dan smo se slučajno sreli, u redu za bankomat. On je došao pre mene, ali je bio džentlmen i dao mi je prvenstvo. Dopali smo se jedno drugom, razmenili smo brojeve telefona i danas ćemo se ponovo videti.

Moram da priznam da sam, pre nego što sam ga upoznala, nekoliko meseci živela veoma nervozno: saznanje da sam poslednja žena koja je ostala na svetu nije baš prijatna stvar, posebno kada nema legije muškaraca da te čeka zajedno s njim kod bankomata. *Zdravo*, rekla sam mu, *jesi li ti poslednji?* Odgovorio je „da”, pogledao me šeretski i istog momenta ugravirao moj telefon u svoju elektronsku memoriju.

Ako sve prođe dobro, možda bismo mogli i da se orodimo, steknemo porodicu i pružimo mogućnost našoj deci da održe ljudski rod, makar putem incesta. Još uvek nismo razgovarali o tome; čini mi se da to nije tema o kojoj bi trebalo pričati ovde, nasred ulice.

II

Mislim da je sastanak u subotu prošao dobro. On je bio veoma tačan i pojavio se sa božanstvenim buketom algi. Posle večere pozvala sam ga kod mene kući da gledamo film, ali deset minuta kasnije već smo bili u krevetu: bio je istovremeno i nežan i vatren, sve vreme me je pitao da li mi se sviđa, da li mi je prijatno... to ti je kad muškarac zavisi od tebe. Dobro, u jednom trenutku mu se omaklo ime neke žene, neka njegova priča iz prošlosti, znaš već. Nisam se zabrinula zbog toga: na sreću ili nesreću, sve što smo i on i ja nekada radili sada je daleka prošlost jer čitava priča o kriogenizaciji nikada nije zaživela.

Naravno, volela bih da ostane da prespava kako bismo na miru mogli da doručujemo ujutro, ali očigledno mora rano da ustane narednog jutra. Bio je veoma zauzet, imao je da reši gomilu stvari, tako mi je rekao.

Pošto se ništa konkretno nismo dogovorili, a ja nisam mogla da podnesem čekanje, u ponedeljak sam mu poslala video snimak u firmu. Odgovorio mi je na isti način: da ćemo se dogovoriti za subotu, da ima veoma napornu nedelju na poslu jer, iako više nema agendu prepunu sastanaka kao pre, ni neprekidnu presiju šefova, sada je sva odgovornost padala na njega, nada se da to razumem.

Pokušala sam da shvatim, mada nemoj da misliš da mi je bilo lako: ja nemam toliko profesionalnih ambicija i, pošto sam realista, u javnoj biblioteci gde radim takoreći nema posla: samo treba zavesti u katalog poneku staru knjigu i to je takoreći sve. Moram da ti priznam, idem tamo tek onako, da bih ubila vreme dok čekam.

III

Priznajem da ga ponekad zovem i prekinem vezu ne čekajući da se uključi telefonska sekretarica – nemoj mi reći da ti to nikada nisi radila – ali juče, u četvrtak, napokon sam se naoružala hrabrošću i ostavila poruku u kojoj sam ga pozvala da večera kod mene. Pretpostavljala sam da će se obradovati ako vidi upaljenu lampicu kad dođe kući; te stvari uvek prijaju, barem ja tako mislim. A možda će mu i smetati kada vidi više poziva od iste osobe. Vidiš, zato je loše biti poslednji stanovnik zemlje, kad ti trepće telefonska sekretarica, čak te ni ne kopka od koga su poruke i čitava stvar gubi na emociji.

Uzvratio mi je poziv vrlo brzo: ništa, ne odgovara mu da se tada nađemo jer je imao u planu da ponovo pogleda snimak golova svoje ekipe u finalu lige 2015. Nema veze, videćemo se u subotu, kažem ja; ali ipak sam ostala da sedim na sofi tužna i snena. Probudili su me ritmični zvuci sirene: bip-bip-bip-bip-bip, i radosni uzvici. Pretpostavila sam da je on, da je njegov tim pobedio u utakmici i da proslavlja to na ulici.

Izašla sam da ga potražim i pronašla sam ga. Uzimao je nešto iz automata sa hranom i priključen na simulator razgovora, pričao je o utakmici s nekim kolegom. Ponudio me je pićem i tako smo počeli da ćaskamo. Primetila sam jedan detalj: isključio je uređaj da bi razgovarao sa mnom. Pokušala sam da pokrenem priču o *nama* ali on je – to me je razljutilo – sve vreme eskivirao tu temu i teledirigovao me ka onome što je njega zanimalo: sportskim poredama, svojim saznanjima o demografiji i, dakako, čuvenoj Dijani, njegovoj bivšoj devojci.

Da li je posle ipak bilo nešto? Pa da, naravno, otišli smo kod nje ga kući, ne bi verovala koliko je prljava. Tako je usamljen, jadničak.

IV

Danas je subota o kojoj mi je pričao i još uvek čekam da me nazove. Ubila sam vreme filmovima, čitanjem elektronskih knjiga i, dobro, onim simulatorom. Uostalom, kakve ima veze, ako me zove, biću tu.

Pitao me je šta ću raditi. Dobra stvar toga što si poslednja žena na kugli zemaljskoj je u tome što ne osećaš ljubomoru prema drugim ribama jer ih, praktično, nema. Ali poslednji put, kada je gledao onu utakmicu, primetila sam da se malo ponavlja: previše anegdota o njegovoj bivšoj devojci (mislim da još uvek priča s njom preko simulatora). Plašm se da bi ta snažna uspomena na nju mogla na neki način da pokvari našu vezu. Doduše, nije gej, u to sam se uverila, ali treba imati u vidu, kao što sam rekla, da je i on poslednji tip koji živi na ovoj planeti i da su, srećom, zatvorili sve agencije za međuplanetarna putovanja.

Pokušala sam da mu stavim do znanja da treba da se suoči sa sudbinom, da razmišlja u množini i da ne opterećuje glavu sećanjem na prošla vremena. Ne razumem njegovu sklonost ka simulatorima, sada kad sam ovde ja koja sam stvarna i koju može da miluje, i povrh svega spremna da slušam njegove priče čak i kada je tema njegova strast prema sportskom ribolovu. Zar nisam u pravu? Da, u pravu si kad kažeš da ne treba da budem toliko zahtevna. Volela bih da mu nateram kiselo pomoću nečega, kad već ne mogu pomoću nekoga, samo mi reci čime, kad ovde više nema ni uličnih mačaka.

Ne, na kraju u subotu od njega nije bilo ni traga ni glasa. Zvala sam ga juče da mu predložim da navrati kod mene na večeru – ništa mu nisam prebacivala, uh – ali mi je rekao da je jako umoran jer je igrao skvoš, i nije nameravao da izađe. Pa dobro, samo strpljenja. Odmrznula sam jedno preukusno jelo koje sam ranije skuvala i sačuvala za njega, i sve sam sama pojela. Kasnije, pošto sam ostala bez duvana, otišla sam do automata i zatekla ga tamo usred banketa: jeo je tofu sendvič i pio kafu s penom, jednu od najskupljih koje aparat nudi. I ne samo to: protraćio je ceo svoj virtualni kredit na simulator čula (odabrao je *nezavisnost*, videla sam na

ekranu). I sad ti meni reci kako se s njim može planirati zajednička budućnost.

Toliko me je razočaralo što me tako laže, da sam otišla kući plačući. Pošao je za mnom, vičući čekaj! kao u filmovima, i na kraju smo porazgovarali. To što mi radi činilo mi se toliko nepravednim da sam postala pomalo džangrizava, u smislu šta će biti s nama, umrećemo u samoći, to je početak kraja svega, škrgutala sam zubima i tome slično. Rekao mi je da ga nervira moje stalno prisustvo i da mu ne dajem prostora da se bavi svojim stvarima. I najstrašnije od svega: da ne zna da li želi da bude sa mnom u stalnoj vezi ili bi više voleo samo avanturu, videće, jer pošto više niko nije preostao na kugli zemaljskoj osim mene, on tobože mora da mi bude momak.

VI

Prošle su tri grozne nedelje od te svađe, a da od njega nije bilo ni traga ni glasa. Juče je napokon stupio u kontakt sa mnom da se izvini i da mi predloži da se nađemo. (*Onog dana nisam bio siguran šta osećam prema tebi, rekao mi je, ali nemoj uopšte da obraćaš pažnju na to*). I slušaj, odjednom mi se vratilo dostojanstvo kao da sam ga uzela sa noćnog stočića ujutru kad sam se probudila, i rekla sam mu da nema ni govora, da nemam nameru više nikada da izađem s njim uprkos tome što više nema nijednog muškarca na površini zemlje.

Pravo da ti kažem, sada ne znam ni sama da li se kajem. Misliš da sam dobro uradila? Uostalom, sad sam prikachena za taj idiotski aparat i neko vreme ću tako ostati, da dam sebi oduška. Da, slušaj, nemoj da se ljutiš: stvari treba nazvati pravim imenom, ti idiotski aparatu.

VII

Danas sam opuštenija; došlo je leto, sija bleštavo sunce i nemam osećaj koji me je pratio svih ovih dana: da nam se bliži neminovna katastrofa; ne znam da li shvataš šta hoću da kažem: uopšte nije smak sveta kada raskineš s momkom, baš sam bila glupa.

Dobro, priznajem da tu ima još nečega: juče kada sam ustala, čula sam zvuk konjskih kopita u daljini. U početku sam mislila da je to simulator situacija na ulici, da se sam aktivirao od vrućine. Ali ne: danas, kada sam pošla u biblioteku, videla sam sopstvenim očima četiri ogromna čistokrvna vranca kako piju vodu na izvoru. Da, da, imali su sedlo, uzde i sve; ma daj, sigurno nisu tu došli svojom voljom. Već ću naći način da proćaskam sa gospodom koja ih jašu (sigurna sam da su muškarci). Nekom od njih ću se dopasti, nadam se. Nikada nisam izašla sa jahačem, a kao što znaš, volje imam na pretek.

MARIJANA ENRIKES

Marijana Enrikes (Mariana Enríquez, Argentina, 1973) pripada grupi pisaca poznatoj pod nazivom „nova argentinska proza”. Studirala je Novinarstvo i Društvenu komunikaciju na Nacionalnom univerzitetu u La Plati. Radila je kao novinar i kolumnista u grafičkim medijima, poput dodatka *Radar* dnevnog lista *Página 12* (gde je jedna od urednica) i u časopisima *TXT*, *La Mano*, *La Mujer de mi Vida* i *El Guardián*.

Bila je član brojnih žirija za književne nagrade i održavala je radionice posvećene pisanju pri fondaciji „Tomas Eloy Martines”.

Objavila je romane *Najgore je izaći (Bajar es lo peor, 1994, 2013)*, *Kako sasvim nestati (Cómo desaparecer completamente, 2004)*, *Dečaci koji se vraćaju (Chicos que vuelven, 2011)* i *Ovo je more (Este es el mar, 2017)*; zbirke priča *Opasnost od pušenja u krevetu (Los peligros de fumar en la cama, 2009)*, *Stvari koje smo izgubili u vatri (Las cosas que perdimos en el fuego, 2016)*, eseje i hronike.

Njene priče objavljene su u međunarodnim časopisima kao što su *Granta*, *Electric Literature*, *Asymptote*, *McSweeney's*, *The New Yorker*.

Godine 2017. dobila je za svoju poslednju zbirku priča nagradu grada Barselone (Premio Ciutat de Barcelona) u kategoriji kastijskog jezika.

PRLJAVI DEČAK

Moja porodica misli da sam luda što sam odabrala da živim u porodičnom domu u četvrti Konstitution, u kući mojih babe i dede po ocu, kamenoj gromadi sa gvozdenim vratima ofarbanim u zeleno, u ulici Vicekraljeva, sa art deko detaljima i starim mozaicima na podu, toliko izlizanim da bih, ako odlučim da uvoštim podove, mogla da otvorim klizalište. Ali ja sam oduvek bila zaljubljena u tu kuću i sećam se da sam kao mala bila razočarana kada su je iznajmili nekoj advokatskoj agenciji, i da su mi nedostajale te sobe sa visokim prozorima i unutrašnjim dvorištem koje je ličilo na tajnu baštu, bilo mi je jako krivo što više nisam mogla slobodno da ulazim tamo kada bih prošla pored tih vrata. Nije mi toliko nedostajao deda, ćutljiv čovek koji se jedva ponekad osmehivao i nikada se nije igrao sa mnom. Jedva da sam suzu pustila kada je umro. Plakala sam mnogo više kada smo, posle njegove smrti, izgubili kuću, doduše na nekoliko godina.

Posle advokata tu se uselila ekipa stomatologa, a na kraju je kuća iznajmljena nekom časopisu o putovanjima koji je ugašen za manje od dve godine. Kuća je bila lepa i prostrana, i bila je u prilično dobrom stanju s obzirom na njenu starost; ali više niko nije hteo da živi u toj četvrti, ili tu i tamo poneko. Časopis o putovanjima je tu došao samo zato što je zakup, za to doba, bio veoma jeftin. Ali ni to ih nije spaslo od brzog bankrota i sasvim izvesno ih nije sprečilo da ukradu sve iz kancelarija: odneli su kompjutere, mikrotalasnu rernu, čak i težak fotokopir aparat.

Konstitution je četvrt u kojoj se nalazi železnička stanica za vozove koji dolaze iz južnog dela grada. U XIX veku to je bio kraj u kojem je živela buenosajreska aristokratija, tada su i sagrađene kuće poput ove koja je pripadala mojoj porodici – dosta zgrada je pretvoreno u hotele ili staračke domove, naročito s druge strane

stanice, prema četvrti Barakas. Godine 1887. aristokratske porodice pobile su ka severu grada, uzmičući pred žutom groznicom. Malo njih se vratilo, takoreći niko. Tokom godina, porodice bogatih trgovaca, poput mog dede, mogle su da kupe kamene kuće sa gargojlama i bronzanim zvekirima. Ali četvrt je i dalje imala taj beg: sećanje na beg, napuštanje, neželjene okolnosti.

I sve je gore i gore.

Ali ako čovek zna kako da se kreće, ako uvidi dinamiku i dnevne rasporede, tada nije opasno. Ili je manje opasno. Znam da petkom uveče, ako se približim Trgu Garaj, mogu da se nađem usred tuče raznih rivala: sitnih narko-dilera iz Ulice Sebaljos koji brane teritoriju od drugih i jure svoje stalne dužnike; ovisnika koji se, skućenog mozga, vređaju zbog makar čega i reaguju tako što ih napadaju flašama; pijane i umorne transvestite koji takođe brane svoj pločnik. Znam da, ako se budem vraćala svojoj kući tom avenijom, izlažem sebe riziku da me opljačkaju, naročito u Ulici Solis, i to uprkos činjenici da je avenija osvetljena, jer Solis ima malo svetiljki i mnoge su razbijene: treba upoznati tu četvrt da bi čovek pripremio strategiju. Dva puta su me opljačkali na aveniji, oba puta su dečaci protrčali pored mene, otrgli mi torbu i oborili me na tlo. Prvi put sam ih prijavila policiji; drugi put sam već znala da je uzalud, da im je policija dozvolila da pljačkaju na aveniji, izuzev na mostu na autoputu – dali su im tri bloka u zamenu za usluge koje su adolescenti njima činili. Ima nekoliko trikova pomoću kojih se može mirno kretati tim krajem, i ja ih se savršeno pridržavam, mada, naravno, uvek može da se desi nešto nepredviđeno. Važno je samo da se čovek ne plaši, da se neminovno s nekim sprijatelji, da pozdravlja komšije čak i ako su kriminalci – zapravo naročito ako su kriminalci – da hoda visoko podignute glave, pažljivo gledajući oko sebe.

Volim tu četvrt. Niko ne shvata zbog čega. Ali ja shvatam: u njoj se osećam značajno i odvažno, budno. Danas u gradu nema mnogo mesta poput Konstitutiona koji je, ako izuzmemo mesta na periferiji, bogatiji, ljubazniji, prometniji i mnogo veći, ali jednostavan za život. Konstitution nije jednostavan i lep je, sa svim svojim delovima koji su nekada bili luksuzni, poput napuštenih

hramova koje su kasnije nastanili nevernici, koji čak ni ne znaju da su među tim zidinama nekada mogle da se čuju pohvale starim bogovima.

Ovde pritom mnogo ljudi živi na ulici. Ne toliko kao na Kongresnom trgu, dva kilometra od mojih vrata; ovde se nalazi pravi kamp, tačno preko puta zakonodavnih ustanova, brižljivo ignorisan ali istovremeno toliko uočljiv da svake večeri čete volontera odnose tim ljudima hranu, proveravaju zdravlje dece, zimi im dele ćebad, a leti svežu vodu. U Konstitusionu su beskućnici više zanemareni, retko dobijaju pomoć. Preko puta moje kuće, na uglu gde je nekada bio magacin a sada je zgrada zabarikadirana tako da niko ne može u nju da se useli – i prozori i vrata su blokirani ciglama – živi jedna mlada žena sa svojim sinom. U drugom stanju je, svega nekoliko meseci, mada se sa ovisnicama iz četvrti nikad ne zna, strašno su mršave. Dečak ima oko pet godina, ne ide u školu i po ceo dan provodi u metrou, gde traži novac u zamenu za markice Svetog Ekspedita. To znam jer sam ga jedne večeri, kada sam se vraćala kući iz centra, videla u vagonu. Ima vrlo neprijatan metod: nakon što ponudi putnicima markicu, primora ih da mu pruže ruku, a zatim je kratko stisne svojim prljavim dlanom. Putnici se snebivaju usled sažaljenja i gađenja: dečak je prljav i užasno miriše, ali nikada nisam videla nikoga dovoljno saosećajnog da ga izvuče iz podzemne, odvede kući, okupa ga, pozove socijalne radnike. Ljudi mu pruže ruku i kupe od njega markicu. Njegovo čelo je uvek namršteno, a kada govori, glas mu je poput vodopada; obično je prehladen, a ponekad i puši s drugim dečacima iz podzemne ili iz četvrti Konstitusion.

Jedne večeri, hodali smo zajedno od stanice podzemne do moje kuće. Nije razgovarao sa mnom, ali smo išli zajedno. Pitala sam ga neke besmislice, tipa koliko ima godina, kako se zove; nije mi odgovorio. Nije bio ni ljubak ni nežan dečak. Ipak, kada smo stigli do vrata moje kuće, pozdravio se sa mnom.

– Čao, komšinice – rekao mi je.

– Čao, komšija – odvratila sam mu.

Prljavi dečak i njegova majka spavaju na tri toliko ofucana madraca da su, kada ih stave jedan preko drugog, visoki koliko i običan dušek. Majka svoju oskudnu garderobu drži u nekoliko crnih kesa za smeće, dok joj je ranac napunjen drugim stvarima koje nikada ne uspem da razlučim. Ona se ne pomera sa ugla, odande prosi novac sumornim i jednoličnim glasom. Majka mi se ne sviđa. Ne samo zato što je neodgovorna, što puši lišće koke pa joj žar oprlji trudnički stomak, niti zato što je nikada nisam video da se ljubazno ophodi prema svom sinu, prljavom dečaku. Ima tu još nešto što mi se ne dopada. Pričala sam o tome svojoj drugarici Lali dok me je šišala u svojoj kući, poslednjeg prazničkog ponedeljka. Lala je frizerka, ali odnedavno više ne radi u salonu: ne voli da joj šefuju, kaže. Sada više zarađuje i ima više mira u svom stanu. Kao frizerski salon, Lalin stan ima nekoliko problema. Toplu vodu, na primer, koja dolazi tek povremeno jer joj bojler jako loše radi pa ponekad, dok mi pere kosu posle farbanja, odjednom osetim mlaz hladne vode na glavi i onda vrisnem. Ona zakoluta očima i objasni mi da je svaki vodoinstalater prevvari, naplati joj previše i nikada se ne vrati. Verujem joj.

– Ta žena je monsturno, malena – više dok mi gotovo oprlji skalp svojim starim fenom za kosu. Takođe mi nanosi bol kada mi namešta pramenove kose svojim širokim prstima. Lala je pre dosta godina odlučila da bude žena i Brazilka, a rođena je kao muškarac i Urugvajac. Sada je najbolji frizer transvestit u četvrti i više se ne prostituiše; oponašanje portugalskog akcenta veoma joj je dobro poslužilo da zavodi muškarce dok je bila kurva na ulici, ali sada više nema smisla. Pritom, toliko se navikla na njega da ponekad razgovara telefonom na portugalskom ili, kada se ljuti, podigne ruke ka plafonu i traži osvetu ili sažaljenje od Pomba Ćire, svog ličnog božanstva, kojoj je posvetila mali oltar u uglu salona gde šiša mušterije, tačno pored kompjutera koji je neprestano otvoren za četovanje.

– Znači i tebi se čini da je monsturno.

– Podilazi me jeza od nje, mamice. Kao da je prokleta, otkud znam.

– Zašto to kažeš?

– Ništa ja ne kažem. Ali ovde u četvrti kažu da je spremna sve da uradi za novac, da čak ide na okupljanja veštaca.

– Aman, Lalo, kakvih veštaca. Ovde nema veštaca, nemoj da umišljaš svakojake gluposti.

Snažno me je počupala i učinilo mi se da je to uradila namerno. Kada mi se izvinila, uvidela sam da sam bila u pravu.

– Otkud ti znaš šta se stvarno ovde događa, mamice. Ti živiš ovde, ali si iz drugog sveta.

Donekle je u pravu, mada mi smeta kada mi kaže tako nešto, smeta mi što me ona, tako iskreno, smešta na određeno mesto, žena iz srednje klase koja misli da je pokazala da je odvažna time što je odlučila da živi u najopasnijoj četvrti Buenos Ajresa. Uzdišem.

– U pravu si, Lalo. Ali htela sam da kažem da živi preko puta mene i da je uvek tamo, opružena na dušeku. Uopšte se ne pomera.

– Ti previše radiš, ne znaš kako ona provodi vreme. Takođe, ne kontrolišiš je noću. Ljudi u ovoj četvrti su, mamice, veoma... kako se to kaže? Dok se okreneš, oni te napadnu.

– Podmukli?

– To. Imaš zavidan rečnik, zar ne Sarita? Baš je fina.

Sarita već petnaestak minuta čeka da Lala završi svoju kosu, ali joj to ne smeta. Prelistava časopise. Sarita je mladi transvestit, prostituiše se u Ulici Solis, i veoma je lepa.

– Ispričaj joj, Sarita, ispričaj joj to što si meni ispričala.

Ali Sarita stisne usne kao neka diva iz nemog filma i više ne želi da mi bilo šta ispriča. I bolje. Ne želim da slušam jezive priče iz kraja, sve su istovremeno i neverovatne i uverljive, ili to me ne plaši; barem ne danju. Uveče, kada pokušavam da završim zaostale poslove i do kasno radim u tišini da bih mogla da se koncentrišem, ponekad se prisetim priče koja se prenosi tihim glasom. I proveravam da li su ulična i balkonska vrata dobro zatvorena. Ponekad ostanem da posmatram ulicu, naročito ugao gde spavaju prljavi dečak i njegova majka, sasvim mirno, kao nekakvi bezimena mrtvaci.

Jednom prilikom, posle večere, začula sam zvono na vratima. Čudno: gotovo me niko ne posećuje u to doba. Izuzev Lale, kada se ponekad noću oseća usamljeno, pa zajedno slušamo tužne rančere i pijemo viski. Kada sam pogledala kroz prozor da vidim ko je – u toj četvrti niko ne otvara vrata ako se začuje zvono usred noći – ugledala sam prljavog dečaka. Potrčala sam da potražim ključeve i pustila ga unutra. Plakao je, primetila sam to po svetlim tragovima koje su suze ostavile na njegovom musavom licu. Utrčao je unutra, ali se zaustavio pre nego što je stigao do trpezarijskih vrata, kao da mu treba moja dozvola. Ili kao da se plašio da nastavi.

– Šta ti se desilo? – upitala sam ga.

– Moja mama se nije vratila – odgovorio je.

Glas mu je bio manje grub, ali nije zvučao kao dete od pet godina.

– Ostavila te je samog?

Da, klimnuo je glavom.

– Plašiš se?

– Gladan sam – odvratio je. Sigurno se i plašio, ali već beše dovoljno očvrstnuo da to ne prizna pred neznancem koji je, pritom, imao kuću, lepu i ogromnu, tačno preko puta njegovog doma pod vedrim nebom.

– Dobro – rekla sam mu. – Uđi.

Bio je bos. Poslednji put kada sam ga videla, na nogama je imao prilično nove patike. Da ih nije skinuo zbog vrućine? Ili mu ih je neko ukrao tokom noći? Nisam htela da ga pitam. Smestila sam ga na kuhinjsku stolicu i stavila u rernu malo pirinča sa piletinom. Da bih mu prekratila čekanje, namazala sam mu sir na ukusan domaći hleb. Jeo je gledajući me u oči, vrlo ozbiljan, i miran. Bio je gladan, ali ne i izgladneo.

– Gde ti je mama otišla?

Slegnuo je ramenima.

– Da li često tako odlazi?

Ponovo je slegnuo ramenima. Poželela sam da ga prodrmam, ali sam se odmah postidela zbog toga. Želeo je da mu pomognem; nije trebalo da udovoljavam svojoj morbidnoj radoznalosti. Međutim, nešto u njegovom ćutanju me je ljutilo. Želela sam da bude

ljubazan i drag, a ne nabusit i prljav dečak, koji pirinač i piletinu jede polako, uživajući u ukusu svakog zalogaja, i podriguje nakon što otpije gutljaj „koka-kole”, nju je ispio pohlepno i tražio još. Nisam imala ničim da ga ponudim za desert, ali sam znala da je poslastičarnica na aveniji otvorena, leti je usluživala mušterije do iza ponoći. Pitala sam ga da li želi da odemo tamo i odgovorio mi je potvrdno, sa osmehom koji mu je sasvim izmenio lice; zubi su mu bili sitni, a jedan donji samo što mu nije ispao. Pomalo me je bilo strah da izađem tako kasno, a naročito da se uputim na aveniju, ali poslastičarnica je obično bila neutralna teritorija, tamo gotovo nikada nije bilo pljački, a ni tuče.

Nisam ponela novčanik već sam stavila nešto novca u džep od pantalona. Na ulici, prljavi dečak mi je pružio ruku, i nije to učinio ravnodušno kao što je pozdravljao kupce markica u podzemnoj. Snažno se privio uz mene: možda je još uvek bio uplašen. Prešli smo ulicu: dušek na kojem je spavao s majkom i dalje je bio prazan. Ni ranac nije bio tu: ili ga je ona odnela ili ga je neko ukrao čim je ostao tamo, bez vlasnika.

Morali smo da hodamo tri bloka do poslastičarnice i odlučila sam da pođemo čudnom Ulicom Sebaljos, koja je ponekad noću bila tiha i mirna. Tamo su transvestiti bili manje zgodni, u tu ulicu su dolazile da rade punije i starije osobe. Požalila sam što nemam patike za prljavog dečaka: na trotoaru je često bilo komadića stakla, od razbijenih flaša, i nisam želela da se povredi. On je hodao bos, i to sasvim samouvereno, bio je naviknut. Te večeri ni u jednom od ta tri bloka gotovo da nije bilo transvestita, ali su zato ulice bile pune oltara. Setila sam se šta je razlog: bio je 8. januar, dan Gaućita Hila. To je omiljeni svetac pokrajine Korijentes koji se slavi širom zemlje, naročito u siromašnim četvrtima – mada oltari budu postavljeni po celom gradu, čak i na groblju. Prema predanju, Antonio Hil je bio ubijen krajem XIX veka zbog dezerterstva: ubio ga je policajac, obesio ga o drvo i prerezao mu grkljan. Ali, pre nego što će umreti, gaučo dezertjer je rekao: „Ako želiš da se tvoj sin izleći, moraš da se moliš za mene”. Policajac ga je poslušao jer mu je sin bio veoma bolestan. I dečak se izlećio. Tada je policajac spustio Antonija Hila s drveta, propisno ga sahranio, a na mestu gde je

iskrvario podignuto je svetište, koje postoji do danas i gde svake godine odlazi na hiljade ljudi.

Zatekla sam sebe kako pričam prljavom dečaku tu priču o čudesnom gauču, a onda smo se zaustavili ispred jednog oltara. Tamo je bio svetac od gipsa, u nebeskoplavoj košulji i sa crvenom maramom oko vrata – i traka na glavi mu je bila crvena – a na leđima je imao krst, iste boje. Oltar je sadržao razna crvena platna i nekoliko malih zastava, takođe crvenih: u boji krvi, koja je predstavljala aluziju na nepravdu i pogubljenje. Ali ništa nije bilo jezivo niti izopačeno. Gaučo donosi sreću, leči, pomaže i ne traži mnogo zauzvrat, možda samo da mu se odaju ovakve počasti, i ponekad malčice alkohola. Ili hodočašće do svetišta Mercedes, u Korijentesu, na temperaturi od pedeset stepeni Celzijusa, gde poklonici dolaze peške, autobusom, na konjima, sa svih strana, čak i iz Patagonije. Zbog sveća koje su postavljene oko njega, on trepće u pomrčini. Upalila sam mu jednu od onih koje su se ugasile i tim plamenom pripalila cigaretu. Prljavi dečak delovao je uznemireno.

– Samo što nismo stigli u poslastičarnicu – rekla sam mu. Ali nije bilo to u pitanju.

– Gaučo je dobar – reče. – Ali onaj drugi nije.

Rekao je to tiho, gledajući sveće.

– Koji drugi? – upitala sam.

– Kostur – odvratio je. – Tamo pozadi ima kostura.

U našoj četvrti „tamo pozadi” aludira na drugu stranu stanice, kada se prođu peroni, tamo gde se šine i nasipi gube ka jugu. Tamo se obično pojavljuju oltari za svece koji su manje prijatni od Gaučita Hila. Znam da Lala nosi na nasip – uvek danju jer noću može biti opasno – svoje darove za Pomba Điru, raznobojna jela i piliće koje je kupila u supermarketu jer nema srca da ubije kokošku. Ona mi je i ispričala da „tamo pozadi” ima gomila kostura, tih skeletnih svetaca koje zovu „Svete Smrti”, pokraj kojih se nalaze crvene i crne sveće.

– Ali on nije loš svetac – rekla sam prljavom dečaku, koji me je gledao razrogačenih očiju, kao da mu govorim neku besmislicu. – To je svetac koji može naneti zlo ako mu to traže, ali većina ljudi ne

traži ružne stvari već traži od njega zaštitu. Da li te je mama vodila tamo pozadi? – upitala sam ga.

– Da, ali ponekad idem i sam – odgovorio je. Potom me je povukao za ruku da produžimo ka poslastičarnici.

Bilo je jako toplo. Pločnik ispred poslastičarnice bio je lepljiv, sigurno je mnogo sladoleda iscurilo; pomislila sam na bose noge prljavog dečaka, sada su dobile još jedan sloj prljavštine. On je utrčao unutra i poručio, glasom starca, veliki sladoled od karamelizovanog mleka i od čokolade. Ja nisam htela ništa. Vrućina mi je oduzimala apetit i nisam znala šta bi trebalo da radim s dečakom ako se njegova majka ne pojavi. Da ga odvedem u policijsku stanicu? U bolnicu? Da ga primim u kuću dok se ona ne vrati? Postoji li nešto poput socijalne službe u ovom gradu? Da, postoji, neki broj koji se može pozvati zimi, gde primaju obaveštenja o tome da li neki beskućnik umire od hladnoće. Ali to je otprilike sve što sam znala. Dok je prljavi dečak lizao umrljane prste, uviđala sam koliko nisam obraćala pažnju na ljude, koliko su mi ti nesrećni životi devalovali kao normalna stvar.

Kada je dovršio sladoled, prljavi dečak je ustao s klupe na kojoj smo sedeli i zaputio se ka uglu gde je živeo sa svojom majkom, ne obraćajući odviše pažnju na mene. Pošla sam za njim. Ulica je bila veoma mračna, beše nestalo struje; to se ponekad dešavalo kada je noć bila suviše vrela. U svakom slučaju, dobro sam ga videla, zahvaljujući farovima automobila; njega i njegova stopala, sada već sasvim crna, osvetljavale su i sveće na improvizovanim oltarima. Stigli smo do ugla a da mi nije ponovo dao ruku, niti mi je uputio ijednu reč.

Njegova majka bila je na dušek. Kao i svi ovisnici, nije bila svesna temperature vazduha i imala je na sebi kabanicu sa kapuljačom, kao da pada kiša. Njen stomak, ogroman, bio je nag, prekratka majica nije mogla da ga prekrije. Prljavi dečak ju je pozdravio i seo na dušek. Ništa nije rekla.

Kiptala je od besa. Prišla mi je uz urlik, nema drugog načina da se opiše taj zvuk, podsetio me je na moju kuju koja je pomahnitala od bola kada je slomila kuk, a potom prestala da jauče i počela jednostavno da reži.

– Gde si ga to vodila, đubre jedno? Šta si htela da mu uradiš, ha, ha? Da ti nije palo na pamet da takneš moje dete!

Bila mi je toliko blizu da sam joj videla svaki zub, i desni koje su joj krvarile, i usne spržene od lule; osetila sam njen dah koji je mirisao na katran.

– Kupila sam mu sladoled – dreknula sam, a potom ustuknula kada sam videla da u ruci drži razbijenu bocu, s kojom je namerala da me napadne.

– Kuš, ili ću te poseći, đubre jedno!

Prljavi dečak je gledao u tlo, kao da se ništa ne dešava, kao da nas ne poznaje, ni svoju majku ni mene. Naljutila sam se na njega. Kakav nezahvalnik, taj mali seronja, pomislila sam i otrčala. Ušla sam u kuću što sam brže mogla, mada su mi ruke drhtale i jedva sam pronašla ključ. Upalila sam sva svetla, srećom u mom bloku nije nestalo struje, plašila sam se da će majka poslati nekoga da me pronade, da me pretuče, nisam znala šta bi moglo da joj prođe kroz glavu, nisam znala kakve prijatelje ima u kraju, nisam ništa znala o njoj. Nešto kasnije, popela sam se na prvi sprat i posmatrala je sa balkona. Ležala je, nauznak, i pušila cigaretu. Prljavi dečak je izgledao kao da spava pokraj nje. Otišla sam u krevet s knjigom i čašom vode, ali nisam mogla da čitam niti da se udubim u televizijski program; vrućina kao da je bila još veća sa uključenim ventilatorom, koji je samo obrtao topao vazduh i prigušivao uličnu buku.

Ujutro sam primorala sebe da doručujem pre odlaska na posao. Vrućina je već bila nesnosna, a sunce tek što je izašlo. Kada sam zatvorila vrata, prvo sam primetila da nema dušeka na uglu preko puta. Nije bilo ni traga od prljavog dečaka i njegove majke, nisu ostavili za sobom nijednu kesu, ni mrlju, niti opušak od cigarete. Ništa. Kao da nikada nisu bili tamo.

Telo se pojavilo nedelju dana nakon nestanka prljavog dečaka i njegove majke. Kada sam se vratila s posla, nogu otečenih od vrućine, maštajući o svežini moje kuće sa visokim plafonima i prostranim sobama koje ni najpaklenije leto nije moglo sasvim da ugrije, zatekla sam opšti metež u kraju, sa tri policijske patrole, žutom trakom koja je odvajala područje gde se odigrao zločin i

gomilom ljudi oko ograđenog prostora. Nije mi bilo teško da prepoznam Lalu, u njenim cipelama s belom potpeticom i zlatnim obrubom; bila je toliko nervozna da je zaboravila da stavi veštačke trepavice na levo oko pa joj je lice delovalo asimetrično, gotovo paralisano s jedne strane.

– Šta se desilo?

– Našli su nekoga.

– Leš?

– A šta si mislila? Obezglavljenog! Imaš li kablovsku, ljubavi?

Lali su isključili priključak jer mesecima nije plaćala račun. Otišle smo kod mene kući i legle u krevet da gledamo televiziju, dok je ventilator na plafonu pravio opasne krugove, toliko se brzo okretao, a balkonski prozor bio je otvoren za slučaj da čujemo nešto sa ulice što bi bilo značajno. Donela sam na krevet tacnu sa šoljama punim hladnog narandžinog soka, a Lala je upravljala daljinskim. Bilo je neobično videti naš kvart na ekranu, slušati kroz prozor novinare kako trče, izviriti napolje i zateći kombije sa raznih televizijskih kanala. Naša odluka da čekamo da televizija objavi detalje o zločinu bila je neobična, ali obe smo dobro znale dinamiku naselja: niko nije hteo da govori, niti da kaže istinu, barem prvih dana. U početku, tišina, kao da neka od osoba koje su uključene u zločin zaslužuje odanost. Mada je reč o užasnom nasilju nad jednim dečakom. U početku, jezik za zubima. Nekoliko nedelja kasnije počće priče. Još ne. Sada je trenutak za televiziju.

Rano, oko osam uveče, kada smo Lala i ja započele dugačko bdenje, i to sokom od pomorandže, nastavile ga picom i pivom i završile viskijem – otvorila sam jednu bocu koju mi je poklonio otac – informacija je bila oskudna: na starom i zatvorenom parking u Ulici Solis pojavilo se telo mrtvog dečaka. Bez glave. Glavu su stavili sa strane pored tela.

U deset uveče, znalo se da je glava obrijana do skeleta i da nigde okolo nije pronađena kosa. Osim toga, kapci su mu bili zašiveni, a jezik modar i izujedan, ali nije se znalo da li je to uradio sam mrtvi dečak ili – Lali se oteo krik pri toj pomisli – tragovi zuba pripadaju drugoj osobi.

Informativni programi nastavili su sa iznošenjem podataka sve do kasno uveče, a novinari su se smenjivali, javljajući se uživo sa ulice. Policajci, po običaju, ništa nisu govorili pred kamerama, ali su neprestano dostavljali informacije štampi.

Do ponoći, niko nije tražio telo. U međuvremenu se saznalo da je telo mučeno: trup je bio prekriven opekotinama od cigarete. Sumnjalo se na seksualni napad, što je i potvrđeno oko dva ujutro, kada je objavljen prvi izveštaj forenzičara.

No, ni u to doba niko nije tražio telo. Nijedan rođak. Ni majka, ni otac, ni braća, ni sestre, ni rođaci, ni komšije, ni poznanici. Niko.

Obezglavljeni dečak, govorili su na televiziji, imao je između pet i sedam godina, bilo je teško tačno izračunati jer je tokom života bio neuhranjen.

– Volela bih da ga vidim – rekla sam Lali.

– Ne budi luda, kako misliš da ti pokažu obezglavljeno dete! Zbog čega želiš da ga vidiš? Baš si morbidna. Oduvek si bila pomalo monstrozna, morbidna grofica u palati Ulice Vicekraljeva.

– Znaš, Lalo, mislim da ga poznajem.

– Koga poznaješ, malog?

Odgovorila sam joj potvrdno i zaplakala. Bila sam pijana, ali i sigurna da je obezglavljeni mališan bio prljavi dečak. Prepričala sam Lali naš susret, one noći kada mi je pozvonio na vratima. Zašto ga nisam čuvala, zbog čega nisam pokušala da ga otrgnem od majke, zašto ga barem nisam okupala! Doduše, imam staru, lepu, veliku kadu koju retko koristim, samo se brzo istuširam, sama, i tek ponekad priuštim sebi da uronim u kupku. Zašto mu barem nisam očistila prljavštinu? Ma ne znam, mogla sam mu kupiti patkicu i onu penu za balončice, da se igra. Spokojno sam mogla da ga okupam i da posle toga odemo na sladoled. Da, bilo je kasno, ali u gradu ima hipermarketa koji rade 24 sata i prodaju patike, mogla sam mu kupiti jedan par, kako sam ga pustila da hoda bos, uveče, po tim mračnim ulicama? Nije trebalo da ga pustim da se vrati kod majke. Kada mi je ona zapretila bocom, trebalo je da pozovem policiju da je uhapsi, a ja da ostanem sa dečakom ili da mu pomognem da ga usvoji neka porodica koja bi to volela. Ali ne. Naljutila

sam se na njega zato što je nezahvalan, zato što me nije branio – od svoje majke! Naljutila sam se na prestrašeno dete, sina jedne ovi-
snice, dečaka od pet godina koji živi na ulici!

Koji je živeo na ulici, jer je sada mrtav, obezglavljen!

Lala mi je pomogla da povratim u WC šolju, a potom je otišla da kupi tablete za moju glavobolju. Povraćala sam jer sam bila pi-
jana i uplašena, ali i zato što sam bila sigurna da je on, prljavi
dečak, silovan i obezglavljen na nekom parkingu, ko zna zašto.

– Zašto su mu to uradili, Lalo? – pitala sam je, sklupčana u nje-
no snažno naručje, ponovo u krevetu, dok smo obe polako pušile
naše ranojutarnje cigarete.

– Princezo moja, ne znam da li je taj dečak kojeg su ubili tvoj, ali
kada bude vreme, možemo da odemo do tužilaštva, da se smiriš.

– Ići ćeš sa mnom?

– Naravno.

– Ali zašto, Lalo, zašto su uradili tako nešto?

Lala je ugasila cigaretu na tanjir koji je bio pored kreveta i nasu-
la još jedan viski. Pomešala ga je sa koka-kolom i promešala led
prstom.

– Ja mislim da to nije tvoj dečak. Taj kojeg su ubili... To je bio
dokaz moći. Poruka za nekoga.

– Osveta narko-dilera?

– Samo oni tako ubijaju.

Obe smo začutale. Plašila sam se. Da li je bilo narko-dilera u
Konstitucionu? Poput onih što su me iznenadili kada sam čitala o
Meksiku, deset leševa bez glave visilo je sa jednog mosta, šest glava
bilo je bačeno iz automobila na stepenice Ustavnog suda, zaje-
dnička grobnica za sedamdeset i troje mrtvih, neki obezglavljeni,
neki bez ruku? Lala je pušila u tišini i uključila budilnik. Odlučila
sam da ne odem u kancelariju kako bih mogla da se zaputim pravo
u tužilaštvo i da ispričam sve što znam o prljavom dečaku.

Ujutro, još uvek s glavoboljom, pripremila sam kafu za obe, za
Lalu i za mene. Ona je pitala da li može da se posluži kupatilom,
čuła sam tuš i znala da će tamo provesti barem sat vremena. Pono-

vo sam uključila televizor: dnevnik nije imao nove informacije. Nisam ih našla ni na internetu, koji je vrveo od glasina i ludila.

Jutarnji dnevnik objavio je da se pojavila neka žena da traži obezglavljeno dete. Žena se zvala Nora i došla je u mrtvačnicu sa novorođenčetom u rukama i s nekim rođacima. Kada sam čula reč „novorođenče“, srce mi je poskočilo u grudima. Dakle, to je definitivno bio prljavi dečak. Majka nije otišla ranije da potraži njegovo telo jer – kakva zastrašujuća slučajnost – noć zločina bila je i noć porođaja. Imalo je smisla. Prljavi dečak je ostao sam dok mu se majka porađala i tada...

Tada šta? Da je to bila poruka, da je bila osveta, nije mogla biti upućena toj sirotoj ženi koja je toliko noći prespavala preko puta moje kuće; sirota narkomanka nije mogla imati više od dvadeset godina. Možda je to uradio otac: da, otac. Ko je mogao biti otac prljavog dečaka?

Ali tada su kamere pomahnitale, snimatelji su trčali unaokolo, reporteri su bili bez daha, svi su se sjatili ka ženi koja je izlazila iz tužilaštva i vikali „Nora, Nora, šta mislite ko je to uradio Naćitu?”

– Zvao se Naćo – promrmljala sam.

I odjednom je tamo, na platnu, bila Nora, u prvom planu sa svojim suzama i kricima. Ali to nije bila majka prljavog dečaka. Beše to neka sasvim druga žena. Žena od oko trideset godina, već proseđa, tamnoputa i veoma debela, sigurno je te kile dobila tokom trudnoće. Skoro sve suprotno od majke prljavog dečaka.

Nije se razumelo šta više. Gubila je svest. Neko ju je pridržavao s leđa; sigurno neka sestra. Promenila sam kanal, ali svi su gledali kako ta žena vrišti sve dok se jedan policajac nije isprečio između mikrofona i krika; potom je došao neko iz patrole i odveo je. Bilo je mnogo novosti. Ispričala sam sve Lali sedeći na WC šolji, dok se ona brijala, popravljala šminku, skupljala kosu u dugačku pletenicu.

– Zove se Ignasio. Naćito. Porodica je u nedelju prijavila da je nestao, ali kada su na televiziji videli šta se dešava, nisu mislili da je njihov sin jer je on nestao u Kastelaru. Oni su iz Kastelara.

– Ali to je jako daleko! Kako je dospeo ovde? Joj, princezo, ala je sve ovo strašno. Otkazala sam sve mušterije, već sam odlučila. Posle ovoga se ne mogu šišati ljudi.

– I stomak mu je zašiven.

– Kome, malom?

– Da. Izgleda da su mu iščupali uši.

– Najdraža, u ovoj četvrti više niko ne spava, pazi šta ti kažem. Ovde ćemo biti delinkventi, ali to je već satanizam.

– To i govore. Da je satanizam. Ali ne satanizam. Kažu da je to bila žrtva, dar Svetoj Smrti.

– Spasi Pomba Điru, spasi Mariju Padilju!

– Sinoć sam ti ispričala šta mi je dečak rekao za Svetu Smrt. To nije on, Lalo, ali on je znao. – Lala se sklupčala pored mene i priklještila me svojim ogromnim tamnim očima.

– Vi, princezo, nećete nikome ništa reći o ovome. Ništa. Ni sudiji ni nikome. Sinoć sam bila luda što sam vas pustila da vidite sudiju. Ni reći ni o čemu, mi smo kao grob, da izviniš na rečima.

Poslušala sam je. Bila je u pravu. Nisam imala šta da kažem, ni šta da ispričam. Bila je to samo noćna šetnja sa dečakom sa ulice koji je nestao, kao što često nestaju dečaci koji su u sličnom položaju. Roditelji im se presele u drugu četvrt i povedu ih sa sobom. Prikluče se nekoj bandi dece lopova, zaposle se kao perači prozora na aveniji, ili postanu mule za drogu; kada ih koriste za prodaju droge, brzo moraju da se presele u drugu četvrt. Obično podignu šator u stanici podzemne. Dečaci sa ulice nikada ne ostaju na jednom mestu; mogu se zadržati neko vreme, ali uvek odlaze. Takođe, beže od svojih roditelja. Ili odlaze jer im dođe neki dalji rođak koji se sažali i povede ih svojoj kući, daleko, na jug, u kuću do koje vodi kaldrma, gde dele sobu sa petoro braće i sestara, ali barem imaju krov nad glavom. Otuda uopšte nije bilo čudno što su majka i dete nestali preko noći. Parking na kojem se pojavio obezglavljeni mališan nije se nalazio na trasi kojom smo prljavi dečak i ja išli one noći. A ono o Svetoj Smrti? Slučajnost. Lala kaže da je kvart pun poklonika Svete Smrti, svi paragvajski imigranti i ljudi iz Korijentesa bili su verni tom svecu, ali to ne znači da su

ubice; ona je bila posvećena Pomba Điri, koja liči na ženu demona, sa rogovima i trozupcem; pa da li je zbog toga satanski ubica?

Naravno da nije.

– Želim da ostaneš kod mene nekoliko dana, Lalo.

– Ma naravno, princezo, sama ću sebi pripremiti krevet.

Lala je bila oduševljena mojom kućom. Volela je da pusti glasno muziku i da polako silazi niz stepenice, sa svojim turbanom i cigaretom, fatalna crnkinja, „ja sam Džozefina Bejker”, govorila je, a zatim je izražavala žaljenje što je jedini transvestit u Konstitusionu koji ima predstavu o tome ko je bila Džozefina Bejker; nemaš pojma kako su glupave ove nove devojke, neobrazovane i šuplje kao cev. Svaka generacija je sve gora. Sve je izgubljeno.

Bilo mi je teško da se krećem po četvrti sa sigurnošću koju sam imala pre zločina. Naćitovo ubistvo imalo je gotovo narkotičan efekat u toj zoni Konstitusiona. Noću se nisu čule tuče, dileri su se preselili nekoliko blokova južno. Bilo je previše policije koja je motrila na mesto gde je pronađeno telo. Dnevne novine i islednici smatrali su da to nije bilo mesto zločina. Neko ga je ostavio tamo na starom parkingu, već mrtvog.

Na uglu gde su nekada spavali prljavi dečak i njegova majka, susedi su napravili oltar za Obezglavljenog, kako su ga zvali. Stavili su i fotografiju na kojoj je pisalo „Pravda za Naćita”. Uprkos tobožnjim dobrim namerama, istražitelji nisu sasvim poverovali u ganutost stanovnika četvrti. Naprotiv: mislili su da pokrivaju nekoga. Stoga je sudija naredio da se mnogi stanovnici tog kraja ispituju.

I mene su zvali da dam izjavu. Nisam obavestila Lalo da ne bi očajavala. Njoj nije stigao poziv. Bio je to veoma kratak razgovor i nisam rekla ništa što bi moglo da im bude od koristi.

Te noći sam spavala dubokim snom.

Ne, ništa nisam čula.

Ima mnogo dečaka u kraju, da.

Pokazali su mi Naćitovu fotografiju. Rekla sam da ga nikada nisam videla. Nisam lagala. Bio je sasvim drugačiji od dečaka iz kra-

ja: debeljuškast, sa jamicama na licu i začušljanom kosom. Nikada nisam videla takvog dečaka (i još nasmešenog) u Konstitusionu.

Ne, nikada nisam videla oltare za crnu magiju na ulici niti u nekoj kući. Samo onaj posvećen Gaučitu Hilu. U Ulici Sebaljos.

Da li sam znala da je Gaučito Hil umro tako što mu je prerezan grkljan? Da, cela zemlja zna za taj mit. Ne verujem da to ima neke veze sa Gaučitom. A vi?

Ne, naravno, ne moraju ništa da odgovore. Dobro, kako bilo, ja ne verujem, ali ne znam ništa o obredima.

Radim kao grafički dizajner. Za jedne dnevne novine. Za dodatak „Moda i Žena”. Zašto živim u Konstitusionu? To je porodična kuća i veoma je lepa, možete je videti kada svratite u naš kraj.

Naravno da ću vas obavestiti ako čujem nešto, naravno. Da, teško mi je da zaspim, kao i svima. Osećamo veliki strah.

Bilo je jasno da ne sumnjaju na mene, ali morali su da razgovaraju sa susedima. Vratila sam se kući autobusom da bih izbegla pet blokova koje je trebalo da pređem ako idem podzemnom. Otkako se desio taj zločin, radije ne koristim podzemnu jer ne želim da sretnem prljavog dečaka. Istovremeno imam opsesivnu, bolesnu želju da ga ponovo vidim. Uprkos fotografijama i dokazima – čak i fotografijama leša, koje su jedne dnevne novine objavile kako bi izazvale lažni skandal i užas publike, sa obezglavljenim dečakom na naslovnoj strani, čime su iscrpile više izdanja – ja sam i dalje verovala da je prljavi dečak mrtav.

Ili da će biti sledeći na redu. To nije bila racionalna zamisao. Rekla sam to Lali u frizerskom salonu onog popodneva kada sam odlučila da ponovo ofarbam krajeve kose u ružičasto, to je posao koji traje satima. Više niko ne prelistava časopise, niti lakira nokte, niti šalje tekstualne poruke dok čeka svoj red u Lalinom frizerskom salonu. Sada se priča samo o Obezglavljenom. Vreme mudrog ćutanja je okončano, ali još uvek nisam čula da je neko imenovao sumnjivu osobu, izuzev uopšteno. Sarita je pričala da se u njenom selu, u opštini Čako, desilo nešto slično, ali je žrtva bila devojčica.

– Pronašli su je sa glavom pored tela, takođe, i gadno su je silovali, sirotu dušicu, sva je bila upoganjena.

– Sarita, tako ti svega – reče Lala.

– Ali kad je bilo tako, šta bi ti da ti pričam? To su veštičja posla.

– Policija misli da su narko-dileri – rekoh.

– Sve je puno tih narko-veštaca – reče Sarita. – Ne znaš kako je gore u Čaku. Izvode rituale da bi tražili zaštitu. Zbog toga im odseku glavu i stave je sa leve strane. Smatraju da ih policija neće uhvatiti ako prinesu te darove, jer glave imaju moć. Oni ne prodaju samo drogu, već i žene.

– Ali, zar misliš da ih ima ovde, u Konstitucionu?

– Ima ih svuda – reče Sarita.

Sanjala sam prljavog dečaka. Izašla sam na balkon, a on je bio nasred ulice. Mahala sam mu da se pomeri jer se neki kamion približavao velikom brzinom. Ali prljavi dečak je i dalje gledao gore, ka meni i balkonu, osmehujući se svojim umrljanim i sitnim zubima. I kamion ga je pregazio, a ja nisam mogla da izbegnem prizor u kojem mu točak razara utrobu kao da je fudbalska lopta i razvlači mu creva do ugla. Nasred ulice ostala je glava prljavog dečaka: još uvek se osmehivao, otvorenih očiju.

Probudila sam se okupana znojem, drhteći. Sa ulice su dopirali sneni zvuci kumbije. Malo-pomalo, vraćali su se poneki zvuci iz kraja, tuča pijanaca, muzika, motori sa auspuhom podešenim da pravi buku, što mladi najviše vole. Istraga je bila vođena tajno, što beše jedan od dokaza da je dezorijentacija bila potpuna. Nekoliko puta sam posetila svoju majku, i kada mi je predložila da se preselim kod nje, barem na neko vreme, odbila sam je. Optužila me je da sam luda i svađale smo se na sav glas, kao nikada pre.

Te večeri sam se vratila kasno jer sam posle radnog vremena otišla na rođendansku žurku koleginice s posla. Beše jedna od poslednjih letnjih večeri. Vratila sam se autobusom i sišla jednu stanicu ranije, da bih se prošetala po četvrti, sama. Sada sam već znala kako da se krećem. Kada čovek to zna, Konstitucion je prilično jednostavan. Pušila sam usput. A onda sam je ugledala.

Majka prljavog dečaka bila je mršava, uvek je bila mršava, čak i tokom trudnoće. S leđa, niko ne bi primetio njen trudnički stomak. Takav izgled tipičan je za narkomanke: kukovi i dalje uski

kao da se opiru da naprave prostora za bebu, telo ne proizvodi masnoću, bedra se ne šire; u devetom mesecu, njene noge su kao dva tanušna štapa koji pridržavaju košarkašku loptu, žena koja je progutala taj rekvizit. Sada, bez trudničkog stomaka, majka prljavog dečaka ličila je na tinejdžerku više nego ikada; naslonjena na zid, pokušavala je da zapali džoint pod svetlošću ulične lampe, ne mareći za policiju – koja je posle slučaja Obezglavljenog mnogo više patrolirala po kraju – ni za ostale narkomane, niti za bilo šta drugo.

Polako sam joj prilazila, a kada me je ugledala, videla sam u njenim očima da me je istog trenu prepoznala. Istog trenu!

Oči su joj se suzile: htela je da otrči, ali nešto ju je zaustavilo. Možda vrtoglavica. Tih nekoliko sekundi oklevanja bile su mi dovoljne da joj preprečim put, da stanem pred nju, da je primoram da govori. Gurnula sam je na drvo i zadržala je da ne mrda. Nije imala dovoljno snage da se odupre.

– Gde ti je sin?

– Kakav sin? Pusti me.

Obe smo govorile tiho.

– Tvoj sin. Znaš o čemu govorim.

Majka prljavog dečaka je otvorila usta i osetila sam mučninu od njenog daha koji je odisao glađu, slatkoćom i gnjilošću poput voća na suncu, pomešanim sa medicinskim mirisom droge i vonjem paljevine; narkomani mirišu na zapaljenu gumu, na fabriku toksina, na zagađenu vodu, na hemijsku smrt.

– Ja nemam dece.

Pritisnula sam je jače uz drvo, stegnula sam joj vrat. Ne znam da li je osećala bol, ali zarila sam joj nokte u meso. U svakom slučaju, za nekoliko sati se toga neće sećati. Ni ja se nisam plašila policije. Uostalom, ne bi se odviše zabrinuli zbog tuče dve žene.

– Ima da mi kažeš istinu. Donedavno si bila trudna.

Majka prljavog dečaka htela je da me sprži upaljačem, ali uspela sam da prozrem njenu nameru, ta mršava ruka htela je da prinese plamen mojoj kosi, htela je da me zapali, đubre jedno. Toliko sam joj snažno stegla zglob da je upaljač pao na pločnik. Prestala je da se opire.

– JA NEMAM DECE! – viknula je, a njen previše opori, bolesni glas u trenutku me je razbudio. Šta ja to radim? Davim neku tinejdzjerku koja umire pred mojom kućom? Možda je moja majka bila u pravu. Možda je trebalo da se preselim. Možda, kao što mi je rekla, imam fiksaciju kućom koja mi je omogućila da živim odvojeno, jer me tamo niko nije posećivao, bila sam deprimirana i izmišljala sam romantične priče o četvrti koja je, istini za volju, bila obično sranje, sranje, sranje. To je vikala moja majka i ja sam se zaklela da više nikada neću razgovarati s njom, ali sada, dok sam držala vrat te narkomanke među svojim šakama, pomislila sam da je možda u pravu.

Da nisam princeza iz dvorca, već ludakinja zatočena u kuli.

Narkomanka mi se otrgla iz ruku i potrčala, polako: bila je polugušena. Ali kada je stigla do polovine bloka, do mesta gde ju je osvetljavala glavna ulična svetiljka, okrenula se. Glasno se smejala, i mogla sam da vidim kako joj krvare desni.

– Ja sam joj ih dala! – viknula mi je.

Taj krik je bio za mene, gledala me je u oči, koje su odražavale užasno prepoznavanje. Potom je sa obe ruke pomilovala svoj prazan stomak i rekla, sasvim jasno i glasno:

– I ovo sam im dala. Obećala sam im oba deteta.

Potrčala sam za njom, ali bila je brza. Ili je odjednom postala brza, ne znam. Prešla je Trg Garaj poput mačke, i mogla sam da je pratim, ali kada je saobraćaj na aveniji zaustavljen, uspela je da prođe između automobila, a ja nisam. Više nisam mogla da dišem. Noge su mi drhtale. Neko je prišao i pitao me da li mi je ta devojka nešto ukrala, rekla sam da jeste, u nadi da će poći za njom. Ali ne: samo su me pitali da li sam dobro, da li želim da mi pozovu taksi, šta su mi ukrali.

Taksi, da, rekla sam. Zaustavila sam jedan i zamolila da me odveze kući, koja je bila svega pet blokova odatle. Vozač se nije žalio. Beše navikao na takva kratka putovanja po toj četvrti. Ili barem nije bio voljan da gundā. Bilo je kasno. Verovatno sam mu bila poslednji klijent pre povratka kući.

Kada sam zatvorila vrata nisam osetila olakšanje zbog svežine soba, drvenih stepenica, unutrašnjeg dvorišta, starih pločica, viso-

kih plafona. Upalila sam svetlo i lampa je zatreptala: pregoreće, pomislila sam, ostaću u mraku, ali ipak se stabilizovala. Doduše, odavala je žučkastu svetlost, starinsku, niskog napona. Sela sam na pod, naslonivši leđa na vrata. Čekala sam nežne udarce lepljive ruke prljavog dečaka ili buku koju je proizvodio dok silazi niz stepenice. Čekala sam prljavog dečaka da me ponovo zamoli da ga pustim unutra.

SANTJAGO RONKALJOLO

Santjago Ronkaljolo (Santiago Roncaglilo, Peru, 1975), književnik, novinar, dramski pisac, scenarista i prevodilac. Rođen je u Limi, a deo detinjstva proveo je u Meksiku, gde mu je otac radio u diplomatskoj službi. Diplomirao je Lingvistiku i Književnost na Pontifikalnom katoličkom univerzitetu u Peruu. Od 2000. godine živi u Španiji.

Njegov prvi roman, *Stid (Pudor, 2004)*, privukao je pažnju književne publike, a za drugi, *Crveni april (Abril rojo, 2006)*, dobio je Nagradu Alfaguara. Godine 2010. časopis *Granta* uvrstio ga je među dvadeset dve mlade nade latinoameričke književnosti, a 2011. Britanski dnevni list *The Independent* i Umetnički savet Velike Britanije dodelili su mu Nezavisnu nagradu za stranu fikciju.

Autor je trilogije o istinitim događajima u XX veku u Latinskoj Americi: *Četvrti mač (La cuarta espada, 2007)*, *Uspomene jedne dame (Memorias de una dama, 2008)*, *Urugvajski ljubavnik (El amante uruguayo, 2012)*. Njegov roman *Oskar i žene (Óscar y las mujeres, 2013)* zasnovan je na ličnom iskustvu scenariste latinoameričkih sapunica, a njegova knjiga *Noć čioda (La noche de los alfileres, 2016)* predstavlja roman-hroniku o Limi iz njegove rane mladosti.

Autor je i nekoliko knjiga za decu: *Rugor, zaljubljeni zmaj (Rugor, el dragón enamorado, 1999)*, *Mostarkov rat (La guerra de Mostark, 2000)*, *Princ kajmana (El príncipe de los caimanes, 2002)*, *Veliko bekstvo (El gran escape, 2013, nagrada El Barco de Vapor)*; pozorišnog komada *Prijatelji te nikada neće povrediti (Tus amigos nunca te harán daño, 1999)*, eseja *Jat Lag (2007)* objavljivanih na njegovom književnom blogu, itd.

PRELJUBNIK

Prvi put je osetio Blankin miris jednog jutra, kada se nagnuo preko njenog ramena da proveri neke cifre na njenom kompjuteru. Već dve godine delio je s njom malenu pregrađenu prostoriju, sat za otkucavanje kartice i aparat za kafu, ali je tek tada shvatio da nikada nije obratio pažnju na miris njenog vrata, odmah iza ušiju, u kombinaciji sa šamponom na bazi jaja. Mnogim ljudima se dešava da ne omirišu drugu osobu u pravo vreme. Ta pojava je mnogo češća nego što izgleda.

Počev od tog dana, Lopes se brižljivo trudio da ispita svaki milimetar proračuna troškova sa Blankinog ramena, tako što bi jednu ruku stavio na tastaturu uređaja, a drugom obgrlio naslon njene stolice. S tog položaja je mogao da udiše njena isparenja po dvadeset minuta dnevno, na miru i potajno. Kada se malo izvežbao, počeo je da raspoznaje šampon od kamilice sa žitaricama obojanim medom i umeo je da prepozna barem četiri marke sapuna i jednu aromatizovanu hidrantnu kremu. Najbolje vreme za njuškanje njenih miomirisa bilo je posle ručka, kada je Blankino zevanje otvaralo vrata njenog daha od mente i fluora a, uz malo sreće, čak se opušteno protezala šireći svežinu svog rol-on dezodoransa. Ali Lopesa u stvari nije oduševljavao miris svih tih hemijskih preparata, već njihova savršena mikstura na Blankinom telu.

Prijalo mu je čak i kad ih nije bilo. Ponekad, možda zbog zime ili žurbe, ona bi dolazila u kancelariju neokupana, kose skupljene u konjski rep nakon što bi se na brzinu umila. To su bili dani u kojima je on najviše uživao, kada je izlazio s posla noseći Blankin miris u mislima, poput pesme koja se rasejano pevuši na putu do kuće.

Ali već u svom stanu u Ulici Hesus Marija, dok je pokušavao da prepriča svojoj ženi dan na poslu i kada su mu u misli dolazile jedi-

no pore na Blankinom vratu, Lopes je osećao grižu savesti. Štaviše, ponekad zbog tog osećanja nije mogao da spava. Tada bi se posvetio mirisanju tela svoje žene dok je spavala. Približio bi nos da oseti njeno teško disanje i spuštao ga niz njen vrat i njene grudi, koje nisu mirisale na omekšivač veša, sve dok ne bi stigao do donjeg trbuha, gde je miris bio prijatan i topao poput ukusnog domaćeg jela, ali slabo stimulativan u poređenju sa njegovim dnevnim aromatičnim pustolovinama. Prilikom jednog od tih istraživanja, njegova žena je otvorila oči i zatekla ga tamo, nosa poluzagnjurenog u njen skut i zatvorenih očiju, poput degustatora vina na delu.

– Šta tražiš? – upitala ga je.

– Ne znam. Mislim, tebe. Ili nešto tvoje čega se ne sećam – odgovorio je, ali ona već beše ponovo zaspala i njegove reči su skliznule niz njene uši i rasule se po jastuku.

Kada se probudio, zatvorio je vodu da njegova žena ne bi mogla da se okupa. Za kvar je okrivio stare cevi, malo je gundao, a potom je ostatak vremena posvetio njuškanju svoje žene dok se oblačila i doručkovala. Čak se ponudio da je odveze na posao da bi na miru mogao da prouči rezultat svog eksperimenta. Svaki čas se primicao da joj priča na uvo, što je za nju bila neočekivana nežnost i prihvatila ju je kikoćući se od zadovoljstva. Međutim, to na njegove nozdrve nije ostavilo očekivani efekat. Jednostavno, u pitanju je bio isti onaj miris koji je osetio u zoru, samo je preko noći izgubio svežinu.

Tokom jutra, u kancelariji, izmislio je rođendan svoje nepostojeće sestre, i pravio se da je iznenada zainteresovan za Blankine kozmetičke preparate, koje je postupno izmamljivao od nje zapišući sve marke, pod izgovorom da želi da ih pokloni dotičnoj sestri, što je uporno ponavljao. Potom je otišao u parfimeriju, stavio na pult spisak proizvoda i sve ih kupio.

Bilo mu je potrebno nedelju dana da ubedi svoju ženu da ih upotrebi, a trebalo mu je mnogo više vremena da prihvati činjenicu da, čak i kada bi ona stavila sve te preparate na sebe, to nije bio miris koji je tražio. Kada je napokon uspeo to sebi da prizna, jednog ranog jutra, morao je da ustane iz kreveta i da pobegne u ku-

hinju da se isplaće. Čuo je glas svoje žene koja ga je iz kreveta pitala šta mu je:

– Ništa – odgovorio je. – Učinilo mi se da nešto gori.

I tada, sa pepela svoje ljubavi, Lopes je ustanovio da je nepopravljivo osuđen na nesreću.

Smislio je jedan plan i ostvario ga postepeno, vodeći računa o svakom detalju. Počeo je time što je koristio Blankin odlazak do toaleta ili do šefove kancelarije da pretraži njen novčanik, tragajući za stvarima koje mirišu. Za dve nedelje je maznuo šarenu maramicu, narukvicu, pa čak i češalj sa mirisom šampona sa ekstraktom cveta lipa. Svaki put kada bi nešto ukrao, zatvarao se u kupatilo u svojoj kući sa tim predmetom i čašom vina, a potom prelazio nosom po njegovim površinama i krivinama, osećajući kao da se kupu u Blanki. Najduže mu je trajala maramica ali, u svakom slučaju, stvari bi nakon izvesnog vremena izgubile miris. Potom ih je vraćao u neku od Blankinih fioka ili ormarića, a ona bi uvek imala neki komentar poput:

– Baš sam rasejana. Gubim stvari, a onda ih nalazim na najneobičnijim mestima.

– Naravno. Stvari koje čovek traži uvek se nalaze na najneobičnijim mestima – odgovarao bi Lopes, ne mogavši da obuzda rumenilo na svojim obrazima.

Posle nekog vremena, osetio je da mu to nije dovoljno. Uzeo je Blankine ključeve i napravio kopiju. Potom ju je pratio do kuće. Blanka je živela u jednom malom stanu u naselju San Borha. Lopes je znao da nije imala muža i decu. Dakle, prilika je bila kao na tanci. Tražio je dozvolu od šefa kadrovske službe da tokom nekoliko nedelja dolazi malo kasnije na posao, jer će mu žena, iz zdravstvenih razloga, biti na putu i on će morati da vodi u školu decu koju nije imao. Kada je dobio dozvolu, počeo je svakodnevno da odlazi do Blankine kuće posle sedam ujutro. Ona je izlazila u osam. Lopes bi sačekao da prođe petnaest minuta, za slučaj da je nešto zaboravila, a onda je ulazio u stan. Unutra se osećao kao u Diznilandu mirisa. Skidao bi sako, kravatu i cipele i uvlačio se među čaršave u spavaćoj sobi, pa bi se valjao i udisao njene tragove na jastuku i ispod pokrivača. Provodio bi petnaestak minuta tako

opijajući se, a onda bi odlazio u kupatilo, gde su još uvek izbijale čestice vodene pare pomešane s mirisom sapuna i šampona. Potom bi se prošetao kuhinjom, zamišljajući njene korake, kuhinjske delove koje je otvarala, stolicu na kojoj je sedela, i mirisao je svaku stvar, takođe i u dnevnoj sobi. Svaka kuća ima poseban miris. Blankin stan je mirisao onako kako mora da je mirisalo nebo. Ustanovio je priyatnu rutinu, koja mu je omogućavala da živi zadovoljno. Noću je koristio Blankine predmete, ujutro je posećivao njen dom, a tokom dana je imao nju lično, dok sedi za svojim kompjuterom. Verovao je da je srećan, utonuo u to mirišljivo more.

A onda ga je zadesio morski potres.

Dogodio se jednog od onih dana kada se radi završni račun za fiskalnu godinu. Lopes je morao da provodi više vremena nego obično nad Blankinim ramenom, a pri tom, pošto je sticao njeno poverenje, bio je bliži njenom vratu nego što razum nalaže i, povrh svega, rasejaniji i lošije informisan o proračunima nego ikada.

Pokret koji se tada iznenada dogodio bio je jedna od onih čudnih mešavina slučaja, volje i radne obaveze, jedan od onih nestašnih postupaka koji čoveku promene putanju. Možda je Blanka prva okrenula glavu, ili je možda on razmišljao o njenoj frizuri, jer im kalkulacije već odavno nisu bile u mislima. Desilo se to da je Lopes, poput uragana zadovoljstva, na licu osetio dah koji je obično potajno tražio. Možda je on primakao usne, možda su se usne primakle njemu: kako bilo, u jednom trenutku otkrio je da ta usta nisu samo imala miris, već i ukus mente i fluora sa ekstraktom neba, ako nebo uopšte miriše na nešto što nije Blankina dnevna soba. Isti je bio slučaj i sa njenim obrazima, ušima, mada oni nisu mirisali na mentu i fluor već na „palmoliv” šampon, jer nebo sigurno ima razna odeljenja parfimerije i farmacije. Kada se u to uverio poljubivši je u potiljak, i kada je potom osetio kako do njegovih čula dopire isti dah koji je ranije samo jurio kada se otme od usana, znao je da su kalkulacije, sada je to bilo jasno, zarazile zemlju i kancelariju.

– Nije mi bilo ni na kraj pameti – rekao je smejući se.

– Ja sam to namirisala – odgovorila je ona grickajući mu nos.

Da ne bi probudila sumnje i glasine, Blanka je izašla deset minuta ranije, a on je ostao da glasno udara po tastaturi kompjutera i da razbacuje papire kako bi odao utisak da ima mnogo posla. Kada mu se učinilo da je pravi trenutak – nakon što je izbrojao do 1346 – izašao je.

Dok je napuštao kancelariju pomislio je na gozbu koja ga čeka. U Blanki je bilo mnoštvo mirisa do kojih još nije pronikao: aroma njenih otkrivenih pazuha, miomiris njene kože između guzova, na bedrima i duž leđa prema vratu, prijatno isparenje njenih stopala.

Dve ulice dalje od hotela razmišljao je šta bi to sve podrazumevalo. Mogao bi da je miriše celim telom. Dodirivao bi je, opažao prstima i jezikom, mogao bi da čuje zvuk njenog disanja i da oseti njen dodir na goljoj koži. Video bi je celu, podatnu, i osetio bi slast njenog stomaka i razdeljka među njenim grudima. I ona takođe. Preputila bi se Lopesu sa svojih pet čula sve dok ga ne upije, mogla bi da ga degustira svim svojim porama. Zamislio je njih dvoje prepletene u toj zbrci u kojoj više ne bi razlikovali ukuse, mirise, boje i dodire, u kojoj bi se čulo mirisa stopilo sa ostalim opažajima, kao suze na kiši.

Na samim vratima hotela zaustavio je taksi.

– Ulica Hesus Marija – rekao je vozaču, pomislivši da će možda stići kući na vreme za večeru, i pitajući se da li bi bio veliki problem da zamoli šefa kadrovske da ga premesti u drugu kancelariju.

MARIO KUENKA SANDOVAL

Mario Kuenka Sandoval (**Mario Cuenca Sandoval**, Španija, 1975) rođen je u Sabadelju (Barselona), ali živi u Kordobi, gde radi kao profesor Filozofije. Piše poeziju i prozu. Za svoje pesničko delo dobio je nagrade Surcos de Poesía (2004) za zbirku *Svi strahovi* (*Todos los miedos*, 2005) i Vicente Núñez de Poesía (2005) za *Knjigu potonulih* (*El libro de los hundidos*, 2006). Roman *Boks na ledu* (*Boxeo sobre hielo*, 2007) doneo mu je Nagradu Andaluzije za mlade pisce i vinuo ga među najistaknutije predstavnike nove španske proze. Za drugi roman, *Kradljivac morfijuma* (*El ladrón de la morfina*, 2010), dobio je jednoglasne pohvale španske kritike.

Njegova kratka proza pojavila se u raznim antologijama, a bio je koordinator i autor prologa jedne od njih: *22 skarabeja. Hispanska antologija Beetle priče* (2009).

Njegov poslednji roman, *Hemisfere* (*Los hemisferios*, 2014), dobio je aplauz i priznanje i čitalaca i kritičara. Ukazujući na značaj njegovog dela, književnik i kolumnista lista *ABC* Andres Ibanjes izjavio je da Kuenka Sandoval „piše majstorski, i to prozu najvišeg kvaliteta. To je književnost. To je Književnost. To je književnost XXI veka”.

HILTON MYSTIC

Naziv aparata aludira na Svetog Bonaventuru, toskanskog mističara iz XIII veka koji je stekao titulu *Doctor Seraficus*. Prema raspoloživoj dokumentaciji, istoimenu video-igru dizajnirao je 1982. godine nemački inženjer Markus Ekhart (pokojni). Napravljeno je i distribuirano trideset primeraka. Povučene su nakon osam dana upotrebe, na zahtev samih šefova salona zabave, jer nisu bile rentabilne – u tom trenutku niko nije shvatao njihov duhovni domet – i pritom su imale štetne efekte na igrače – bombardovanje pikselizovanih anđela koje je, nakon nekoliko minuta igre, izazivalo zasljepljenost, haotičnost i mučninu. Ostala je samo jedna konzola, ona u hotelu Hilton Mistik, u gradu Mistiku, Država Konektikat, SAD. Gospodin Lijam Huks (pokojni), stari vlasnik tog zdanja pre nego što je postala Hiltonova franšiza, nabavio ju je po vrtoglavoj ceni 1991. godine. Firma koja je dizajnirala *Seraficus*, nemački Wiederkunft, proglasila je bankrot nekoliko godina pre toga. Udruženje je rasformirano, a njegovi inženjeri su raspoređeni u druge velike kompanije, te je gospodin Huks dogovorio kupovinu direktno sa Markusom Ekhartom, koji je imao pristup hangaru gde je firma rastavila svih trideset konzola da bi preprodala monitore, kućišta, kontrolne table i kutije za novac. Konzola koja je završila u Huksovima rukama stoga je predstavljala svojevrsno frankenštajnovsko čudovište, rekonstruisano od pojedinačnih delova koje je montirao lično Ekhart, ili drugim rečima: to beše rukotvorina.

Hilton Mistik ima, između ostalog, teretanu i zatvoren bazen. To su veoma prijatne vesti, jer će ostati šest noći u tom hotelu, kao što je naglasio recepcioneru, gospodinu Paku, čoveku azijskog porekla u zrelih godinama, kojem je njegovo prisustvo očigledno bilo nelagodno. Broj šest kao da je nekakva lozinka zbog koje su se

prsti gospodina Paka skamenili na tastaturi. Šest noći. Dakle, došli ste da se igrate sa uređajem gospodina Huksa? – reče ne podižući pogled s tastature. – Taj uređaj nije nikakva šala. Igranje na njemu ima svoju cenu, tvrdi, a pritom ne misli na tri hiljade dolara koje sam ostavio kao depozit za šest dana uživanja; očigledno misli na duhovnu cenu. Prešao sam šest hiljada kilometara da bih igrao *Seraficus*, te čak ni upozorenja recepcionera, koja zvuče kao da su iz horor filma iz osamdesetih godina, neće moći da me odvrate od te zamisli. Ako je uređaj toliko opasan kao što tvrdite – iskušavao ga je – zbog čega ga ne isključe? A recepcioner odgovori kao što bi to učinio u filmu o ukletim hotelima: ali već je isključen, gospodine.

Pitam ga gde ga drže. Moj engleski nije dobar, ali ni gospodin Pak ga ne govori dobro. Ograničen rečnik i gotovo doslovna fonetika, na paradoksalan način olakšavaju nam sporazumevanje. Kada ljudi loše govore strane jezike, ispostavlja se da se bolje razumeju. Obaveštava me da se *Arcade* nalazi u hotelskom skladištu, zajedno sa ostalim rastavljenim delovima koje je gospodin Huks ostavio nakon prodaje i kojih, očigledno, ne mogu da se otarase zbog jedne klauzule u ugovoru o ustupanju sa Mistikom. Pošto smo dogovorili cenu, nisam kadar da slušam dugačak spisak uslova koje gospodin Pak nabraja, kao iz topa. Nesumnjivo je da ih je naučio napamet i da ja neću biti kadar da ih sve ispunim. Ponavlja mi da mogu da igram samo noću – što ne predstavlja nikakav problem: još uvek funkcionišem po evropskom vremenu – i to za vreme smene gospodina Paka na recepciji, najviše šest noći, po jednu za svaki nivo igre, uključujući i ovu danas. Gladovanje je, dakle, neminovno. A ključni uslov zapravo predstavlja diskrecija: pripadnici Reda, kako ih zove, dobijaju izveštaje o svakom klijentu hotela. Da bi bio siguran da neću olako shvatiti njegovo upozorenje, otkucava nekoliko reči na kompjuteru i sekund kasnije deklamuje moje puno ime, moju adresu u Španiji, koje mi je zvanje, na kom fakultetu radim, kada držim konsultacije studentima. Očigledno je da gospodin Pak obavlja svoje zadatke sa spartanskom efikasnošću. Pa ipak, ne bih rekao da pripada Redu; ne izgleda kao da je član nekog tajnog društva, više liči na zamorče, posrednika između serafinske organizacije i eventualnih igrača koji su došli u

hotel privučeni igrom. Pre nego što se opraštam od njega, pitam ga zar ne oseća znatiželju prema tom uređaju čijom upotrebom upravlja. Nisam hrišćanin, gospodine, odgovara mi. Ni ja, kažem mu.

Tačno u dvanaest sati, nakon okrepljujućeg tuširanja, ponovo silazim na recepciju da bih pronašao gospodina Paka. Strepnja me izjeda. Hol je prepun ljudi jer se u hotelu održava kongres mladih adventista. Upravo su se vratili sa duhovnih vežbi i sjatili su se oko pulta da traže ključeve svojih soba. Vidim da se gospodin Pak upi-
nje da ih usluži, da smiri plavokose, doterane i neiskusne adventiste čija rumena lica predstavljaju kontrast u odnosu na njihovu bledu kožu. Pogledom me moli za strpljenje i razumevanje. Moram da razmenim novac, kažem pružajući mu novčanicu od 50 dolara.

Prolazimo kroz hodnik koji deli čak četvoro aluminijumskih vrata i ulazimo u podrum koji ima samo maleni prozor kroz koji dopire mesečina. U svim uglovima ima crne plesni. Gospodin Pak pali sijalicu od volframa koja visi s plafona, tačno iznad uređaja za razonodu i, pre nego što se opraštamo, podseća me da u podrumu nije dozvoljeno pušenje.

Na gornjem delu nebeskoplavog i oguljenog kućišta aparata vidi se etiketa na kojoj piše *Seraficus*; uokvirena je belim oblacima i slovima A i Q; sasvim u duhu, kažem sebi, tematike video-igre. Monitor ima dvadeset dva inča. Sa obe strane kućišta nalazi se crtež anđela sa šest krila, šest serafinskih krila koja vode to mlado stvorenje do njegovog Tvorca. Na komandnoj tabli nalazi se jedan džojstik, sa desne strane veliko crveno dugme, a ispod klasična dugmad za jednog i dva igrača. Ekran sa dobrodošlicom veoma je jednostavan. Crna pozadina i zelena slova. *Seraficus. Insert Coin. Credits: 0, Wiederkunft Co., 1982.* Ako se sačeka nekoliko sekundi, konfiguracija se menja i može da se proveri *ranking* najbolje kotiranih igrača. Ne čudi me što nalazim Huksovo ime na vrhu liste, a za njim još devet imena raznih nacionalnosti i različitih boja. Uba-
cio je novčić. *Press One Player.*

Prvi ekran sastoji se od trougla na sredini oko kojeg se okreću razne sfere u kontrastnim bojama, plavoj i žutoj, crvenoj i zelenoj. Zvuci su svedeni na jednostavne zvučne signale i *bipove*, primitivne rafale koji po svoj prilici ne opravdavaju legendu o tom uređaju. Nema potrebe komentarisati loš kvalitet grafike i animacije; konzola je proizvedena 1982. Praistorija arkadnih igrica. Kretanjem igrača, na ovom nivou predstavljeno figurom trougla u sredini, upravlja se pomoću vertikalnog i uzlaznog skrola. Čitava struktura video-igre odgovara progresivnom usponu između oblika, koji simboliše uzdizanje duše prvo do nivoa osećajnosti, zatim do nivoa poimanja i, naposljetku, do nivoa uma. Prvi cilj je lov na tela, prosta, složena nebeska, mineralna. Svaki put kada igrač uhvati neki od tih predmeta, igrica to proprati zvukom i bodovima. Iskreno rečeno: dosadno.

Međutim, nekoliko minuta kasnije, svetla na ekranu pomrače ostatak podruma; svetlosni halo efekat preplavi zenice i najednom se primećuje samo prisustvo zloslutne pomrčine. Da bi prevazišao prvobitnu zbunjenost, igrač mora da odoli iskušenju da odvoji pogled od ekrana; nakon nekoliko minuta otpora, spoljni svet izbledi. Štura svedočenja igrača *Seraficusa* saglasna su po tom pitanju: igra ostavlja po strani postojanje okruženja, i to više ne zbog svoje sposobnosti da zabavi – već sam rekao da je prvi nivo istinski dosadan – već zbog bombardovanja svetlošću kojem su podvrgnute naše zenice. Sati prolaze u nizu provera sposobnosti, odnosa među oblicima, sparivanja, odraza u ogledalu, osvetljenja, koji uzurpiraju osetljivost igrača i izobličuju njegovu percepciju sati koji protiču. Sve dok, najednom, u podrum ne prodre prvi zrak sunca, narandžast i prljav. Zora iznenađuje igrača, čija percepcija vremena biva izobličena usled svetlosnih stimulusa. I već se čuju koraci gospodina Paka.

Spavam do podne. Ispod sklopljenih kapaka osećam atak svetlucavih mrlja koje se nemirno kreću; to su tragovi ekrana *Seraficusa* na mojim zenicama. Ali osam preostalih sati do mog novog ponoćnog susreta sa konzolom postaju nesnosni. Strepnja i apstinencija ne idu jedno s drugim. Provodim vreme na bazenu. Radim

trbušnjake u teretani. Tumaram po hotelu. Čitam na panou u Sali za izložbe najavu III AMERIČKI KONGRES MLADIH EVANGELISTA. Pretpostavljam da će tokom popodneva biti neki program, sudeći po savršeno poređanim stolicama i ekranu za projekcije na bini. Zatim odlazim da se prošetam po dokovima grada. Posećujem svetionik i kitolovca, poslednji takav drveni brod koji postoji u zemlji; lokalni muzej u kojem se održava izložba fotografija pod nazivom „Tetovaže i američki mornari”. Grad je mali, jedva da ima četiri hiljade stanovnika, i svaki čas susrećem družinu mladih adventista, svi su u marinskoplavim odelima i sa uznemirujućim osmehom na licu prate ženu sa crvenim kišobranom. Da bih odvratio misli od gladi, čitam *Itinerarium mentis in Deum*. Podvlačim sledeće reči: „Kao što je Bog za šest dana stvorio univerzum, a sedmog se odmarao, tako je verovatno i mikrokosmos usmeren ka odmoru od kontemplacije kroz šest stepeni uzastopnih iluminacija, što znači da se do Solomonovog prestola penjalo kroz šest stepeni, šet krila su imali serafini koji su videli Isaiju, Mojsije je nakon šest dana pozvao Isusa iz mračnog oblaka, a Hrist je, nakon šest dana, kako kaže Sveti Matej, poveo svoje sledbenike u brdo i pred njima doživeo preobražaj”.

I napokon, posle susreta sa gospodinom Pakom na recepciji, ponovo se suočavam sa ekranom *Seraficus*, uz plastičnu čašu punu novčića, poput igrača slotova u Las Vegasu, spreman da nastavim svoje učenje na putu mentalnih napora. Postoje tri nivoa na putu uma do uživanja u Opštem dobru, a prema Bonaventurininim opisima, to su: Pročišćenje, Prosvetljenje i Jedinstvo, podeljeni na šest nivoa. Prva dva predstavljaju krila koja prekrivaju stopala serafina. Na drugom krilu serafina, gde dospevam ove noći, partija se komplikuje. Igrač sada vodi brigu o pet figura, pet prirodnih poliedara, koji predstavljaju pet čula. Na ekranu se suptilno nastavljaju probe razumevanja, ali svako čulo prepoznaje samo to što mu je slično; čulo mirisa, predstavljeno poput piramide, zaduženo je da poprими upravo piramidalne oblike. Ako svaki senzorni organ ovaploti prirodu koja mu je svojstvena, onda svaki poliedar može poprimiti osobine jedino sebi sličnih figura, simbolišući

način na koji spoljni objekti ulaze u dušu, jer oni su tragovi, ili možda, na neki način, odraz velikog Tvorca.

Danju, grad mi se čini sve manjim i letargičnijim. Telefonski pozivi kući i na fakultetu. Jalove ekskurzije do Akvarijuma i Društva za izučavanje lokalne istorije. Susretanja s tim nemirnim adventistima, uvek nasmešenima i predusretljivima, što pomažu staricama da pređu ulicu i spasavaju mačke sa drveća. Mistik, Konektikat. Pitam se zašto je Otkrovenje odabralo tako majušnu antenu za komunikaciju sa ljudima.

Narednih noći, istražujem progresivan način na koji igra oblikuje svest igrača, obnavlja duhovna čula i priprema ih za poslednji nivo, koji je Sveti Bonaventura nazvao *vrh uma*. Partije se ispunjavaju svetiljkama i stroboskopskim svetlom. Na trećem nivou, već na srednjim krilima, učestvujem u kretanju sfera i, uz pomeranje džojstika ritmičnim pritiskanjem dugmeta za pucanje, pomažem anđelima koji ga održavaju šireći naokolo ljubav. Konzola predstavlja izazov za memoriju igrača, svaki anđeo mora da se pripoji anđeoskom redu kojem pripada, a svaka supralunarna sfera planete koju opasuje. Uviđam da je taj pristup srednjovekovnoj kosmologiji samo propedeutika za skok na poslednje polje fizike, koje nas čeka na četvrtom nivou, dugoočekivani prelazak sa prirode na svest.

Četvrti deo priprema dušu da uđe u nebeski Jerusalim, pretvarajući je u čitavu kolonu ukusa, i noću i danju. Igrač je sada predstavljen kao vertikalna etarska mrlja koja se uspinje na četvrti stepenik hrama istinskog Solomona. Oko inteligencije se sprema da se vine do Trojstva, traži u sebi odraz toga što je vredno divljenja. Stoga igra sadrži niz zadataka u vezi sa pamćenjem i razumevanjem, geometrijskih sekvenci koje se odnose na pitagorizam, proporcija koje treba dešifrovati, relacija među celim brojevima koji postavljaju igrača na rub nesvesti. Apstinencija je već utisnula svoj trag na nervni sistem. Teško je objasniti toliko svetlosnih izazova. Bombardovanje stimulusa tog aparata koji je stigao iz Grčke postalo je intenzivno. Kada čujem iza svojih leđa glas gospodina Paka, koji dolazi po mene, shvatam da sam bio izuzet iz normal-

nog toka postojanja i da je, van *Seraficus*, život samo sporazum sa šupljim i ravnim stvarnostima. Kažem mu da imam još novčića u čaši, ali gospodin Pak me podseća na uslove našeg dogovora, i poziva me da obnovim snagu za dve preostale sesije; nisu svi igrači stigli dovde, čestita mi.

Uspeo sam. Popeo sam se još dva poslednja stepenika do prestola istinskog Solomona. Dosegao sam ushićenje inteligencije i volje, ali nisam kadar da pojmem čak ni senku toga što sam proživeo tokom poslednje dve noći. Jezik je postao sasvim beskoristan, prava smetnja, i svaka poruka blede pred snagom odsjaja koji je tokom prethodnih nekoliko sati – šta je jedan sat? – okupao moju svest; svest koja, kao što je istakao Sveti Bonaventura, nema oblik shvatanja, već oblik prekomernosti, ne doseže se intelektom već željom, ne može se izraziti rasuđivanjem već uzdahom molitve; apsolutnim zadovoljenjem koje, pri samom pomenu, nestaje. Samo mogu da kažem da nisam ja uvideo to što se pojavljuje na ekranu, već je ekran shvatao mene.

Nakon što sam savladao iznenađenje što je već svanulo – danas mi ne polazi za rukom da utonem u san – zadržavam se u raznim razmišljanjima o *Serafikusu*. Pre svega, očigledno je da to što osvetljuje zenice igrača nije sama Slava. Pritom, ta poplava svetlosti i saznanja ne može biti delo čoveka inženjera. Završavam time da Markus Ekhart nije ništa drugo do kanal kroz koji minijaturni zrak svetla, minijaturna pukotina božanskog, prodor slave, koji se stvara ovde dole, u podrum sveta. Na drugom mestu, naslućujem da prenošenje puta Svetog Bonaventure na uzastopne nivoe igre nije kalk; Ekhart daje sebi ogromnu slobodu u poretku zadataka i elemenata koji simbolišu stepene putanje. Ali kako bi i mogao drugačije nego jednostavno da savladava napore koje nosi celokupan život. Tom elektronskom mehanizmu nedostaje duboka ljubav koja je ovaploćivala spise toskanskog mističara.

Međutim, uprkos nesavršenom načinu na koji skup mikročipova i kružnih kola može preneti iskustvo preterivanja, verujem da sada shvatam cenu o kojoj je govorio gospodin Pak: nemogućnost povratka u pređašnji život. Na neki način, saznanje

o toj prirodi kontradiktorno je svakom drugom iskustvu. Blagodet, napisana velikim početnim slovom, potire vrednost zemaljskog postojanja. Otuda ponovni susret sa ovim svetom postaje još grublji.

Žudim da ponovo uronim u iskustvo te vatrene ljubavi, tog vulkanskog izlivanja koje je istovremeno spokojno. Žudim da nadmašim Huksa u *rankingu*. Spreman sam da platim bilo koju cenu i da zadovoljim svaki uslov. Ali, u jedanaest ujutro, čistačica kuca na moja vrata, uporno. Zvoni telefon. Recepcioner koji radi jutarnju smenu podseća me da moram da napustim sobu u najkraćem roku i da platim svoj račun. Nudim da produžim svoj boravak, ali me uveravaju da je soba već rezervisana, da su sve sobe zauzete za danas. I tako pripremam prtljag. Odlučujem da se smestim u neki obližnji hotel. Kada stignem u hol, postaje mi jasno da je recepcioner lagao: učesnici trećeg kongresa mladih adventista Amerike upravo danas napuštaju grad; vraćaju svoje ključeve na pult. Ubacujem se među njih. Adventisti protestuju. Tražim da pozovu direktora i nakon manje od minuta jedan puniji čovek rumenog lica pojavljuje se ispred mene, braneci pravo na prijem klijenata koje zadržava ustanova. Zahtevam knjigu utisaka. Naš dijalog, ne znam kako, postaje sve nasilniji, optužujući prst na grudima, ruke koje me drže za zglobove. Da vam nije palo na pamet da me dotaknete. Posežem za nekolikim ružnim rečima koje znam na tom jeziku i iznenada zatičem sebe kako uzvikujem ime gospodina Paka usred oblaka ruku mladih plavušana u elegantnim odelima koji me osujećuju, traže da se smirim. *Take it easy, man*. Pokušavam da se oslobodim jata ruku koje mašu oko mene, ali stežu obruč, čvrsto me drži njih sedmorica, osmorica, ne znam koliko. Svi mi izgledaju međusobno jednaki. U načinu na koji pokušavaju da me smire počiva užasno nasilje. Kako mogu da budu tako nasilni? Podrazumeva se da su mnogi Božja deca. Adventistička omladina u Americi. Neki čak iskorištavaju zabunu da me udare nogom u gležnjeve i člankove. Vuku me sve do hotelskih vrata cepajući mi jaknu, a ja, ponižen i okrvavljen glave, zasipam mlade adventiste uvredama, sa najtužnijom salvom smeha na sve-

tu. Šta oni znaju. Sve njihovo zemaljsko traganje, njihovi kongresi, njihove duhovne vežbe, ne bi mogle da im poklone ni milioniti deo mudrosti u kojoj sam uživao za upravljačima Ekhartovog uređaja.

Evo me sada na vratima Hilton Mistika. Moj telefon i moj primerak *Itinerarijuma...* Svetog Bonaventure bačeni su na pod. Zastave hotela snažno se vijore, protresa ih vetar i oluja koja samo što nije počela. Shvatio sam da me ta vrhunska ljubav prema Gloriji ne čini življim. Toskanski mističar je na to već upozorio: „Onaj koji voli je mrtav”.

RIKARDO SILVA ROMERO

Rikardo Silva Romero (Ricardo Silva Romero, Kolumbija, 1975), književnik, novinar, scenarista i filmski kritičar. Studirao je Književnost na Haverijanskom univerzitetu u Bogoti i završio master studije kinematografije na Autonomnom univerzitetu u Barseloni.

Autor je pozorišnog komada *Idite s mirom (Podéis ir en paz, 1998)*, zbirke priča *Na paukovoju mreži (Sobre la tela de una araña, 1999)*, internet stranice posvećene fikciji (osmišljene zajedno sa pokojnim Hermanom Pardom Garsija-Penjom, 2002), pesničke zbirke *Terranía (2004)*, biografije o Vudiju Alenu (*Woody Allen: incómodo en el mundo, 2004*), te romana *Božićne priče na Gran Viji (Relatos de Navidad en La Gran Vija, 2001)*, *Tic (2003)*, *Izgleda da će pasti kiša (Parece que va a llover, 2005)*, *Čovek sa hiljadu imena (El nombre de los mil nombres, 2006)* i *Poredak po visini (En orden de estatura, 2007)*.

Od 2000. godine radi kao filmski komentator časopisa *Semana*, a od 2001. je kolumnista magazina *SoHo*. Njegove priče uvrštene su u preko dvadeset antologija objavljenih u Kolumbiji, Meksiku i Španiji. Bio je saradnik publikacija kao što su *Arcadia*, *Gatopardo*, *El Malpensante*, *Babelia*, *Número* i *Piedepágina*.

Godine 2006. organizacija Festivala *Hay* uvrstila ga je među 39 najznačajnijih latinoameričkih pisaca mlađih od 39 godina.

IMITACIJA ŽIVOTA

A sada, za kraj, priča o jednom televizijskom dečaku koji je upravo napunio pedeset godina. Visok je desetak centimetara više od običnog divljeg patuljka. Maljav je i ćelav, ima grbu i jedno stakleno oko. Jedni kažu da se zove Huan Fernando, drugi kažu da se zove Horhe Ivan. Njegovo prezime je, po opštem mišljenju, Marokin. I svi ga oslovljavaju sa „gospodine Marokin”. Od svoje pete do desete godine, zahvaljujući ulozi u seriji *Moja porodica je kao i sve druge*, bio je najpopularniji dečak na planeti. Takoreći. Njegov detinji osmeh, dirljiv način na koji je mlatarao rukama, i njegova uobičajena rečenica „svet nije tako ružan, zar ne mamice?” dopri- neli su da postane idol raznim generacijama.

A onda je porastao. Sa jedanaest godina počeo je da koristi dezodorans, sa dvanaest se prvi put obrijao, sa trinaest, uprkos svim naporima da to izbegne, njegov glas je počeo da dobija grublji ton. Malo-pomalo, njegova rečenica „svet nije tako ružan, zar ne mamice?” počela je da zvuči smešno, a zatim i zastarelo. Televizijske emisije postale su sofisticiranije, manje prisne, i njegov program je polako ostajao bez publike. A on, dečak Marokin, ostao je samo na naslovnim stranama časopisa okačenim u frizerskim salonima i ambulantomama, u uspomeni ljudi njegovog godišta i u novinskim rubrikama pod nazivom „šta se desilo s tim i tim”.

Danas, nakon pada, Marokin ima knjižaru-papirnicu. Zove se *Papir¹ njegovog života*. Uopšte mu ne ide loše. Podučava mladog prodavca, sina kojeg nikada nije dobio, da fotokopira i lepi knjige, upozorava kasirku da je neophodno postaviti granice svojim snovima, a mušterijama, naročito devojkicama iz dobrih porodica koje dođu na šalter gde je fotokopirnica, priča o tome kako je imati sopstvenog garderobera, primati stotine pisama od obožavalaca i

¹ Igra reči: šp. *papel* ima dva osnovna značenja: papir i uloga. (*Prim. prev.*)

uvideti da te prepoznaju u svakom ćošetu tržnih centara. Devojkurci ne znaju da li da mu veruju, ali pošto su u žurbi i stvarno su im hitno potrebne te fotokopije, osmehuju mu se i nastavljaju dalje.

Gospodin Marokin se ne kaje zbog ovih poslednjih tridesetak godina i još uvek misli da je to što je bio televizijsko dete dalo smisao njegovom životu. Da se nije pojavio u tom programu, da nije bio Koke u seriji *Moja porodica je kao i sve druge*, njegov život ne bi imao nikakvu vrednost. Ima onih koji ga, s vremena na vreme, podsećaju da je još čitav život pred njim. Ali on, koji je sklopio mir sa svojom prošlošću, zna da nije, da on nije od tih, da je čitav život iza njega. Zbog toga, kao i zbog činjenice da još uvek emituju tu komediju na nacionalnim televizijskim kanalima, uvek, kad god ga neko zamoli, rado se transformiše u Kokea i ponavlja, kao da sebe imitira, čuvenu poštapalicu „svet nije tako ružan, zar ne mamiće?“. Kako mu to ne smeta? Zašto uvek rado ponavlja tu rečenicu? Zato što se ljudi smeju kao ludi. Eto zato.

Gospodin Marokin se nikada nije ženio, nikada nije imao devojku kojoj nije morao sve da plaća, izgubio je jedno oko i jedne večeri je trajno povredio leđa, na nekom uglu, jer nije hteo da dozvoli lopovu da mu uzme novčanik, ali ni u jednom trenutku nije za to okrivio televiziju, niti bilo šta drugo, niti bilo koga drugog. Zapravo, još uvek ne propušta televizijske sapunice, ni kvizove, kao ni priče iz života. Istini za volju, ne propušta ništa. Moglo bi se reći da je, kada je reč o televizijskim programima i zvezdama, on najbolje informisan čovek na planeti. Sakuplja naslovnice, brošure i intervjuje svojih omiljenih glumaca.

Po ceo dan, dok fotokopira svoje stranice, bilo da je reč o pričama Oskara Vajlda ili tlocrtima stanova, gospodinu Marokinu je uvek uključen televizor. I premda ne spada u neurotične TV gledaoce, od onih koji ne podnose da ih neko prekida dok sede pred ekranom, izvesno je da ostane kao paralisani, nem, zablentavljeni, kada počne *Imitacija života*. Mušterije njegove papirnice već znaju da je od četiri do pet popodne, dok tri gosta te emisije otkrivaju svoje najveće tajne, pred publikom sačinjenom uglavnom od zaludnih domaćica, bolje da se ne obraćaju gospodinu Marokinu ni-

jednom rečju: on sedne na metalnu stoličicu koja se ulubila tokom godina, zamoli kurira da mu donese empanadu i „koka-kolu” i izgubi se, kao hipnotisan, u brutalnim anegdotama tog šou programa.

Imitacija života nije ni najbolji ni najoriginalniji televizijski program, ali njegova voditeljka, Pilar Navaro, ona je najlepša, najotmenija i najinteligentnija žena koju je gospodin Marokin ikada u životu video. Možda je zbog nje tako omađijan. Njena anđeoska aura, njen osmeh i delikatne šale zaludele bi svakog normalnog muškarca. Gospodin Marokin ne može da shvati kako niko nije uvideo da ona postoji, kako joj ne posvećuju svuda prostor za intervju, zašto njeno lice iz profila i spreda nije na svim naslovnim stranama, zašto joj ne daju sve nagrade. On zna da je jedini koji je istinski voli, da bi sigurno mogao da je usreći, da je on taj „osećajan, zabavan i krhak, veoma krhak” muškarac kakvog, sudeći po časopisu *Kosmopoliten*, ona traži.

Prvo čujemo glas, dubok kao u Darta Vejdera, koji nam kaže da upravo, uživo, počinje najbolji televizijski program. Zatim se začuje pesma „niko ne zna kolika je tuđa žeđ, / niko ne zna o solidarnosti / koliko onaj koji ništa ne duguje koji se ničega ne plaši, / i zato dođi da nam poveriš istinu./ U *Imitaciji života* imaćeš novi dom / gde možeš oprati svoj prljav veš / ispričaj Pilar kako se osećaš / uz osmeh ostavi kod kuće svoje lažno lice”. Svetlo se upali i veličanstvena Pilar Navaro dolazi na podijum, kroz publiku, i nakon što pruži ruku svim gospođama na koje usput naiđe, primakne se do tri prazna sedišta i pokloni, a zatim zahvali svima što su došli, ispriča neku malu anegdotu iz svog života i bez oklevanja predstavi glavnu temu emisije.

Evo nekih primera od ove nedelje: u ponedeljak je Pepe Serano, u Madridu u Španiji, nekoliko puta zario nož u ruku Lole Kariljo, svoje žene, zbog sumnje da ga je prevarila sa jednim prijateljem. Ona sve uživo poriče, ali on, koji je u studiju, postavlja joj pitanje šta onda rade gaće njegovog prijatelja u korpi za veš. Ona, zatečena, kaže da ne može da veruje da je poverovao u te gluposti. Pepeova bivša žena, Magnolija, spasava situaciju: zove studio da ispriča kako joj je Pepe zabio nož u nogu, takođe, zato što je mislio

da ga je varala s najboljim prijateljem. Pilar joj je, nezadovoljna, natuknula mogućnost da je Pepe homoseksualac i da je zaljubljen u svog prijatelja, a on, histeričan zbog te insinuacije, odvraća joj da zahvali Bogu što niko u publici nema pri ruci kuhinjski nož.

U utorak, Francis Kaningam, debeli džin iz Palm Biča na Floridi, pokušava da dokaže, pomoću fotografija i mapa, da je zemlja ravna, ali Pilar, koja zna da se publika više poistovećuje sa gubitnicima nego sa ludacima, poziva na scenu drugog debelog čoveka koji je, da bi zaboravio na svoju gojaznost, takođe započeo jedan projekat, takoreći podvig, za čovečanstvo. Tjeri Bernar, iz okoline Pariza, priznaje da je, u potkrovlju svoje kuće, izmislio mašinu pomoću koje se čovek ne oseća usamljeno, ali Pilar ubrzo, vrlo ubrzo, uspeva od njega da izvuče jedno drugo priznanje, a to je da siroti debeljuca pola sata nakon jela ponovo oseća glad, da nikada nije mogao da sedne u školsku klupu i da još uvek mrzi svoje drugare iz razreda zbog nadimaka koje su mu davali. Ne može da ima seksualni odnos ni sa kim jer se brzo zamara i kad je tužan, jede jer je tužan, a kad je srećan jede jer je srećan.

U sredu, Alba Moreno, iz države Čijapas iz Meksika, sebe smatra, bez iole nagoveštaja srama, najvećom šovinstkinjom na svetu: ne razume kako su žene došle do krajnosti kao što su pravo glasa, švalerisanje ili protivljenje muževima. Misli da je to odvratno. Poziva sve, dok joj zvižde i dovikuju, da dobro čuvaju svoje muževe, da nauče da budu pokorne i poslušne i da shvate da uvek postoji, u suštini, dobar razlog kada ih muževi tuku. Niko nikoga ne udara tek tako. To je bilo u pećinsko doba.

No dobro. Danas je četvrtak i, da bi proslavila stotu emisiju, Pilar kaže da će prikazati pregled najboljih ispovesti u istoriji programa: australijski par koji je izjavio da im je sin utvara, porno glumac koji je govorio poput Kantiflase i koji se zakleo u Boga da ga je silovao vanzemaljac, jedna pralja iz Santjago de Čilea koja je rekla da je u mladosti uspela da umnoži nekoliko vekni hleba i nekoliko ribica, i jedna osvešćena prostitutka koja je grešila do ludila („kod mene je dobrodošla kita svaka”), ali je jednog dana pronašla Boga u očima nekog prosjaka, udala se za njega i zajedno su počeli da prikupljaju najveću kolekciju proteza na svetu.

Pilar Navaro, ražalošćena jednom veću koju su joj upravo saopštili i koju ne može nikome da prenese do sutra, najavi završetak tih velikih uspeha *Imitacije života*, sa nostalgичnim osmehom, pred svim ženama u publici, koje se u studiju osećaju kao kod kuće, aplaudiraju, viču i kliču. Doduše, naravno, današnju publiku ne čine samo žene: u jednom uglu nalazi se i jedan muškarac. Pilar bi uvek primetila da je tamo, a kada bi kročila na scenu, nikada nije zaboravljala da ga potraži pogledom, kao da se igra onoga „gde je Gile”. Šta god bilo, tamo je uvek jedan gospodin, jedan penzionisani otac porodice koji dopušta svojoj ženi da ga ubedi da ode u emisiju.

Pilar ponovo zahvaljuje publici što je bila sa njom u današnjoj specijalnoj emisiji. Svetla se gase dok Dart Vejder ponovo ustupa mesto čuvenoj pesmi sa špice tog programa. I kada Pilar začuje poslednju rečenicu, prelepi stih „ostavi kod kuće svoje lažno lice”, upućuje se, kao duša koja pati, ka svojoj ogromnoj garderobi. Jedna, dve, tri osobe pokušavaju da razgovaraju s njom, ali ona uspeva da prođe pored njih a da im ne odgovori ni jednom rečju, kako ne bi videle da je na ivici suza. Zatvara vrata svoje garderobe, pogleda se u ogledalu i, premda ima dvadeset sedam godina i nijednu boru, ni iskrivljenu kost, oseća se staro, debelo i ružno.

Njena šminkerka, Lusero, koja joj je zapravo asistent, ulazi bez kucanja i pita Pilar šta joj je. Ona je dobro poznaje, već dve godine, i po njenoj malopređašnjoj reakciji shvata da nešto nije u redu.

– Hoće da ukinu program – kaže Pilar – sutra je poslednje snimanje.

– Ali ne mogu to da nam urade, zar ne? Naravno da ne mogu to da nam urade, zar ne? – upita Lusero.

– Jedna cifra – odvrti joj Pilar – došli smo do rejtinga od samo jedne cifre: mogu da nam urade šta god hoće.

– Ostala sam bez daha – kaže Lusero – imam da otplatim još polovinu rata za auto.

– Dve godine života odlazi u smeće – kaže Pilar: nesvesno, govori kao junakinja latinoameričke sapunice.

– Moram Marseliti da kupim knjigu iz matematike – kaže Lusero. – Zar ti kreteni nisu mogli da odaberu bolji trenutak za to, ha? Kako je moguće da nisu odabrali neki bolji trenutak?

– Kakvi idioti, ne znaju s kim imaju posla.

– Zovi sve koje znamo – kaže Lusero – i kaži im šta se dešava.

– Kastilja? Hilberto Kastilja? – upita Pilar – taj se neće smiriti dok ne prihvatim njegov poziv za Arubu.

– Zar nisi već bila tamo?

– Ni za šta na svetu neću dozvoliti tom gospodinu ni da me okrzne – zaklinje se Pilar – čuješ me? ni da me okrzne.

Ni za šta na svetu. Taman posla da im da, njemu i njegovom tatici, program sa najvećim rejtingom u istoriji tog TV kanala. Ima odmah sutra da ode da najboljim programom koji su ikada mogli da zamisle. Pozvaće producentkinju Teresu Leal i libretiste Klauđiju i Gustava, zamoliće ih da, krišom od svih, snime plan o kome su uvek raspravljali kada previše popiju, to je najizopačenija ideja koja im je ikada prošla kroz glavu.

– Moraće da nas odvuku odavde, Luserito: pre ću umreti nego što ću dozvoliti da me ucenjuje takva jajara – reče Pilar: potom zazvoni telefon u njenoj garderobi i ona, poput revolverašice sa Zapada, podiže slušalicu pre šminkerke. – Upravo sam pričala o tebi – reče ljutito – kako si najgluplji kreten na svetu, šta još tu ima da se kaže?

Lusero zažmuri kao da misli da je ovo kraj njenog života, kao da su je uhapsili na aerodromu u Njujorku sa kilogramom kokaina. Pokušava da reaguje, ali Pilar, energična, ne prestaje da zasipa uvredama sina vlasnika kanala:

– Znaš li koga mi je jako žao? – pita ga dok se gleda u ogledalu – tvoje žene; zar joj niko nije rekao da je udata za najnepoželjnijeg neženju u zemlji?

Lusero misli da će se, kao što njena mama i mama njene mame kažu, Bog za sve postarati: ni ona ni njen muž nikome ne čine zlo; a devojčice, sve tri, odlične su u školi; oni, njih petoro, uvek posećuju bolesnu i mrtvu rodbinu. Sve se mora dobro završiti. Ne mogu ostati bez posla u tim okolnostima. Ne u vreme apsolutne recesije.

– Ma šta mi to kaže taj bednik? – reče Pilar čim je spustila slušalicu. – Da ja znam šta treba da uradim da bi program potrajao još dve godine, ha? Ma šta mi kaže taj bednik.

Pilar uviđa da Lusero ne zna šta da joj kaže. Mora da misli da žena mora da bude mnogo glupa i sebična da bi odbila da provede vikend sa vlasnikom firme. Kad bi ona imala noge i usta, sigurno bi to uradila. Ali ne, ova neće, ova je iz bolje porodice, ta se daje samo dvojici ili trojici tipova odavde do večnosti i kadra je da odbaci najboljeg muškarca, najboljeg ljubavika, ili barem manje lenjog od drugih, zato što joj previše miriše na duvan, ili zato što se smeje kao konj ili jednostavno zato što tako hoće. Lusero ne zna šta da joj kaže, ali mora biti da misli nešto tome slično.

Ne zna da se ona, Pilar Navaro, čuva za jednog plavog princa. Ko bi mogao i da pomisli da jedna televizijska zvezda, nakon naslovnih stranica, intervjua i stotine hiljada autograma, i dalje čuva svoje devičansko blago? Pre svega, sasvim izvesno, niko ne zna da li je devičanstvo blago. Drugo, ona, zbog užasnog straha od ismevanja, a živa je istina da nema ničeg smešnijeg od televizijske voditeljke koja je devica, svima je rekla, časopisima, kolegama s posla i porodici, da ima momka pilota koji je posećuje redovno, na svakih petnaest dana, i najverovatnije su, pošto živi sama, u stanu na periferiji, svi zamislili o kakvoj vrsti poseta je reč. Četvrto, ume da uzme svoje udvarače za ruku, ume da skloni kosu s čela i da je stavi iza ušiju i ume netremice da gleda muškarcu usta u pravom trenutku, kao da je, već odavno, najiskusnija žena na planeti.

– Lusero, treba mi jedna usluga – reče Pilar – molim te da pozoveš Gustava, Klaudiju i Teresu i da im kažeš da ćemo sutra, uživo, predstaviti plan o kojem smo razgovarali pre neko veče.

– Plan o kojem ste razgovarali pre neko veče?

– Oni znaju o čemu pričam – reče Pilar; nehotice govori kao što bi Šekspirova heroina govorila svojoj družbenici: – trči, trči koliko te noge nose, idi da ih zoveš, ali pazi dobro, zovi ih iz svoje kuće jer ovde i zidovi imaju uši, a ne želimo da naša osveta ode dođavola.

Pilar Navaro stavlja svoje tamne naočare. Vadi iz tajnog džepa svog novčanika fotografiju Hilberta Kastilja. Zar je zaista zaljubljen u tipa koji je kadar da stavi na kocku život niza kamermana,

šminkera, scenografa, suflera, zarad nekoliko minuta zadovoljstva? Zar je taj tip sa krivim zubima njen plavi princ? Zar stvarno gaji nadu da će se udati za muškarca koji je omalovažava svakom rečju koju joj uputi? Da li je fascinirana mogućnošću da otme muža drugoj ženi ili je kao gravitacijom privlači tip koji ne može da se suzdrži kada je vidi? Zar nije istina da voli kada je gledaju? Zar nije istina da u suštini, odnosno u dubini svoje duše, teži da bude protagonista najvećih skandala na svetu?

Ulazi u svoj mali sportski auto. Sada da, sada je srećna što je Pilar Navaro: pege na njenim obrazima, platnene narukvice u njenim rukama, cipele koje je kupila prošlog petka. Nalazi se na rubu krize, ali u toj situaciji postoji nešto zbog čega se oseća živom. Zna kuda ide. Možda je to. Zna da će za par dana sve novine pisati o njoj. Spremna je za to što dolazi. Uključuje radio i očajnički traži poznati glas. Prolazi kroz garažu, oprašta se od portira izvitoperenim osmehom i usmerava automobil ka izlaznoj rampi. Kada namerava da izađe na ulicu, kada se neoprezno sprema da skrene desno, Lusero joj izleće pred auto.

– Razgovarala sam sa svima – reče dok pokušava da povрати dah – doći će večeras u tvoj stan.

– Da li da pozovem još nekoga? – upita Pilar.

– Ne verujem da želiš da znaš išta o njemu.

Pilar ostaje u tišini. Izgleda kao da je ukapirala šta je posredi, ali ne bi mogla nikome da ispriča. A da mu uzvрати poziv i da prihvati ponudu? Zar ne sanja svake večeri kako joj Kastilja, na nekoj pustoj plaži, silovito cepa staru bluzu?

– Ako misle da nas se reše, moraće da nas odvuku odavde – reče.

Zatim namigne Lusero, koja je petnaest godina starija od nje ali je poštuje kao da je obratno, i prepusti se moru vozila dok studenti pokazuju na nju, a stražari pokušavaju da se sete gde, u kom programu, časopisu ili kancelariji su je ranije videli. Usput se sve odvija dobro, dok motor jednog prastarog autobusa ne počne da izbacuje crni dim po putu. Pilar podiže ogrtač, zatvara prozore i stišava radio.

Automobili sa strane počinju pomahnitalo da trube, a ona, koja nije u žurbi jer libretista i producentkinja dolaze kod nje tek uveče, uopšte ne reaguje sve dok joj jedan dečacić, sav kost i koža, sa prijavom sveskom u ruci, ne traži autogram za svog tatu, koji je tamo, kod semafora, gde prodaje piratska izdanja najnovije knjige Žozea Saramaga.

Pilar otvara prozor i vadi olovku iz tašne, ali ubrzo, na muzgavoj površini sveske, otkriva da je ostala bez mastila. Pokazuje dečaku na list i vrh olovke kao da ne govore isti jezik, kao da moraju da se sporazumevaju znacima.

– Tamo ima jedna knjižara – kaže dečaku – hoćeš li da odemo zajedno?

Pilar se ne žuri. Zna da će saobraćajni kolaps trajati još nekoliko minuta i da će ta vest, da su je videli kako vodi jednog dečaka za ruku po ulici, biti objavljena u nekom časopisu. Ostavlja auto sa strane, na pločniku, isključuje radio, izlazi i dobro zaključava vrata. Daje dečaku ruku, on se smeši, pokušava da obriše sline rukavom i hoda, kao da je nakakva evropska princeza, kao da je ovo ključna scena nekog filma. Ulaze u papirnicu, ispod neonskog natpisa na kojem stoji *Papir njegovog života*, i mada se prvobitno stiče utisak da nikoga ne čudi njeno prisustvo, odmah potom, kada sve poprima odgovarajuće razmere, ona počinje da glumi svoju scenu, kasirka udari laktom momka, a ovaj, koji sada uči da stavlja spiralu na fotokopije, ne uspeva da prikrije svoje emocije.

– Je li to ona? – upita kasirku poluglasno.

– Naravno da jeste – kaže kasirka – zar ne vidiš njene crne naočare?

– Šta se dešava s vama dvoma? – upita gospodin Marokin. – Prestanite da pričate gluposti: zar ne vidite da imamo mušterije.

– Ali, stvar je u tome što uslužujemo gospođicu – izgovara dečak i pokazuje bradom na Pilar Navaro, čuvenu voditeljku.

– Dobar dan – kaže Pilar: smeši se kao da igra glavnu ulogu u zabavnoj reklami za *American Expressi* – treba mi jedna olovka.

Gospodin Marokin, nakon prvog trenutka kada je ugleda, uživo pred sobom, liči na marionetu prepuštenu samoj sebi. Pokušava nešto da kaže, neku od rečenica koje je toliko puta vežbao

gore u kupatilu, ali ona je skrenula pogled s njega i počela da razgovara sa dečakom s ulice. Želi da joj kaže da je naučio da priprema pileće grudi sa kriškama ananasa, i da to obožava da jede vikendom. Želi da joj kaže da je naučio da svira na gitari njenu omiljenu pesmu. Ali ne, ne вреди, neće uspeti da izgovori ni reči i zauvek će žaliti zbog toga: mladić donosi olovku i u ime svog paralisanog šefa kaže Pilar da ne brine za novac, da je to kuća časti.

– Zar ne, gospodine Marokin? – upita momak.

Gospodin Marokin protrese ruku, pređe njome preko čela i glavom odgovori potvrdno, kao mehanički gnom.

– Ma ni slučajno – kaže Pilar: traži nasmešenim pogledom grbavog i maljavog gnoma i čini joj se da ga je negde već videla. – Mi se poznajemo, zar ne?

– To je glavom i bradom gospodin Marokin koji je glumio Ko-kea u *Moja porodica je kao i sve druge* – kaže mladić pre nego što njegov šef pada u nesvest: – danas imamo dve zvezde u našoj papirnici.

– Ne mogu da verujem – kaže Pilar: sada govori kao da je fan Bitlsa: „svet nije tako ružan, zar ne mamice?“

Gospodin Marokin, zablentavljen zbog prisustva Pilar, odvažuje se samo na osmeh. Želi nešto da kaže, bilo šta, možda „mnogo vam hvala, gospođice“ ili „svi me se sećaju po toj rečenici“, ali ostale mušterije u papirnici su već primetile da je voditeljka *Imitacije života* u prostoriji i bez iole stida počele da joj prilaze, sve odreda, da bi je zamolile za autogram. Ona ih, kao u nemom filmu, zaustavlja dlanom ruke, moli ih da joj dozvole da se potpiše ovde svom malom prijatelju, dečaku sa ulice, izmišlja posvetu pokraj potpisa, a zatim redom zahvaljuje ljudima za sve izraze naklonosti. Glas, vest da je ona u patuljkovoj papirnici širi se po celoj četvrti. Gospodin Marokin nikada nije video toliko ljudi u svojoj radnji.

Pilar poljubi slinavog dečaka, isprati ga kroz špalir od nogu, i podigne pogled ka svojim obožavateljima koji su, poput čopora pasa u rimsko doba, počeli da joj se približavaju.

– Moram da stignem kući za pola sata – kaže – mislim da ne mogu svima da vam se potpišem.

A ljudi, umesto da se nasmeju, da je razumeju i da joj zahvale zbog proste činjenice da im se svima obraća na ravnoj nozi, kao da su joj susedi ili školski drugovi, oni počinju da se bune, da zahtevaju, grubo i oholo, da napiše autogram svima koji su u tom lokalnu. Kasirka i momak to ne uviđaju, ali ustuknu korak nazad i nesvesno se skrivaju iza pultra punog olovaka, gumica, penkala, lenjira, kompasa, voštanih bojica, makaza, spajalica, uglomera, lenjira, nalepnica, plastelina, rezača i papira svih vrsta i boja.

Gospodin Marokin tada preuzima glavnu ulogu, ulogu junaka nemog filma. Naoružava se kartonskim rolnama, kao u nameri da uplaši mutantsku stoku, i počinje da viče i da gura sve ljude ka vratima papirnice. Njegove dobronamerne oči potpuno su iskollačene. To je nova lekcija za kasirku i momka: gospodin Marokin, kao i svaki čestit čovek, spreman je da brani, plaštom i mačem, sve koje voli. Nekoliko gnevnihi klijenata udaraju ga po ćelavoj glavi, ali on se odmah okreće i zastrašuje ih svojim pogledom. I tako, malo-pomalo, uspeva sve da ih izbacii, da stavi rezu na vrata i da prekrsti ruke kao da je kralj univerzuma.

Napolju, kao ljudi koji umiru od gladi kada se nađu pred izlogom punim delikatesa, obožavaoci Pilar Navaro, koji su zapravo obožavaoci svake poznate ličnosti koja prođe ulicom, pokušavaju da razbiju staklena vrata papirnice. A Pilar, koja se krije iza pultra, malo dalje od kasirke i momka, upire svoj pogled u gospodina Marokina, kao da je ćitavog života zavisila do njegovih odluka. Gospodin Marokin još uvek ne izgovara ni reć, ali joj stavlja do znanja pomoću jednog, dva, tri gesta, da želi da mu napiše posvetu i autogram na jednom od tih belih papira. Ona, kao oteta žena, ćini taćno to što joj on traži: piše „za mog prijatelja, koji mi je pružio podršku i radost”, drhtavo se potpisuje, i nakon što pruži papir gospodinu Marokinu, pokušava da zamoli Boga da joj barem da priliku da uradi sutrašnju emisiju.

Gospodin Marokin je definicija junaka: dok se grupa obožavalaca dogovara da nađe kamen kojim bi mogli da razbiju staklo na ulaznim vratima, on, ne oklevajućii ni na tren, pravi stotinu fotokopija njenog autograma, vikne im nešto što zapravo lići na reć bez početka i kraja, otvara vrata papirnice i svima, jendom po je-

dnom, uručuje još uvek toplu kopiju potpisa voditeljke *Imitacije života*.

To nije baš ono što su želeli, ali pred pogledom dvojice policajaca koji su se upravo pojavili u daljini, i to je bolje nego ništa. Ručkom zahvaljuju voditeljki, podižu obrve ka gospodinu Marokinu i pre nego što dvojica policajaca prilaze, u društvu dečaka sa semafora, ne oklevajući se okreću i dolaze. Policajci su u stvari dva tinejdžera puna bubuljica i mitesera: sigurno su obojica, i debeli i mršavi, tek završili srednju školu, pa su imali sreću da postanu dva beskorisna policajca u tom naselju, to im je donela prošlogodišnja božićna lutrija.

– Da li je sve u redu? – upita debeli – zamalo da mi vas linčuju, ha?

– Da nije bilo ovog gospodina – reče Pilar – sada bismo bili u kolima hitne pomoći.

– A gospodin radi u ovoj papirnici? – upita mršavi.

– Gospodin je vlasnik – razjasni Pilar: sada govori kao da ju je zapravo stid toga čime se bavi njen momak.

– Zar vi radite i vikendom? – upita debeli – Znete, moj stariji brat studira arhitekturu i uvek mu nešto hitno treba subotom i nedeljom.

– Gospodin Marokin radi dvadeset četiri sata dnevno – reče mladić – Zar ne vidite da živi na spratu iznad?

– Mi dolazimo od osam do pet – kaže kasirka.

– Dobro je što ste mi to rekli – kaže mršavi policajac i namigne kasirki – Ko od takve radnice kupi penkalo i olovku odmah postane pesnik.

– Ma šta kažeš? – besno odvrća debeli policajac koji, kao u svakoj policijskoj TV seriji, više ne može da podnese svog kolegu.

– Nego, kako stojite s dugačkim artiklima? – upita mršavi.

– Mislite na lenjire? – kasirka pređe u kontranapad – Samo reci-te šta vam treba: imamo ih svih veličina.

Gospodin Marokin, beskrajno tužan, uzima voditeljku pod ruku i vodi je do ugla papirnice: iz sve snage mrzi dvosmislene opaske i ne želi da ona, njegova princeza, čuje tako vulgarne i nepotrebne reči. Oduvek, još dok su mu roditelji bili živi, osećao je

da ne pripada ovom svetu. Ali je uvek, u samoći svoje sobe, kada stavi kapicu za spavanje, mislio da će jednog dana, makar nekoliko dana pred smrt, naći ženu koju mu je Bog namenio, samo njemu. Ne bi se usudio da izjavi ljubav Pilar Navaro, ali sada kada je pokraj njega, lepa poput Botičelijeve Venere, neće propustiti priliku da je zaštititi, da joj ponudi jedino rame koje mu je ostalo.

– Oprostite im – kaže joj, srećan što uopšte može da govori – Ne znaju šta pričaju.

– Ne brinite – odvrati ona – Ja imam dva brata.

– Ali to nije opravdanje – kaže gospodin Marokin – Ne bi smeli da razmenjuju takve prostakluge pred ženom kao što ste Vi.

– Ne brinite – ponavljaju njene blistave oči – Nego, dozvolite mi da vam zahvalim za to što ste upravo učinili za mene.

To je, mic po mic, scena iz filmske verzije *Snežane i sedam patuljaka*: ona, koja je dve glave viša od njega, uzima tu debelu okruglu čelu gospodina Marokina u svoje ruke, i mada se on potpuno zarumeni, poljubi ga u znak duboke zahvalnosti. Upravo je imenovan za viteza u uglu sopstvene papirnice. Na kraju je, uprkos ciki momka, kasirke i dvojice policajaca, apsolutno srećan.

– Upravo mi je pala na pamet jedna ideja – izjavljuje Pilar, i dok gleda u nevidljivu tačku u prostoru, razmišlja, razmatra – Ali ne, možda ipak ne.

– Šta? Šta je to? – kaže gospodin Marokin.

– Ne, ne vredi – odvrati ona – Zbog čega bih vas maltretirala?

– Ne može to tako! – uzvikne punački policajac i pesnicom udari po opasnoj metalnoj ivici staklene police: histeričan je i dahće, crven u licu: – Ne mogu to da podnesem! Ne podnosim kada mi neko kaže da ima neku ideju, a onda ne kaže koju! To je džukačko ponašanje!

– Šta je bilo? O kakvoj ideji je reč? – kaže gospodin Marokin i uprkos tome što drhti, stavlja ruku Pilar na rame i uputivši pogled neodobranja debelom policajcu dodaje: – Evo, sve ste nas zainteresovali.

– Sutra je poslednja epizoda programa *Imitacija života* – kaže ona i, između šapata, povika i uzvika iznenađenja, dodaje – i stvarno bih bila presrećna kada biste Vi bili specijalni gost: heroj, čovek

koji je preživeo televizijski svet, dečak koji je sklapao oči i govorio, kao da sebe uverava u tu ideju, onu rečenicu „svet nije tako ružan, zar ne mamice?“.

Ona, nesvesno, govori kao novinar najnovijih vesti. Stavila je sve na kocku i čeka najbolji od svih odgovora. S druge strane, gospodin Marokin nije očekivao takvu ponudu. Ne, nije mu ni pala na pamet. Proveo je mnogo vremena u toj maloj prostoriji, okružen prodornim mirisom kertridža i zaraznih isparenja tih uređaja, i izgubio je najljudskiju od svih ljudskih težnji: da se pojavi na televiziji.

– Šta mislite? Kako vam se čini?

– *Imitacija života* se završava? – upita mladić.

– Ali, kako je to moguće? – dodaje kasirka; ona, nesumnjivo, misli da tu nešto smrdi – Ko će biti drugi gosti?

– Ne znam – kaže Piar – još neki preživeli? Još neka deca?

– Zbog čega se završava?

– Zato što je to televizija – kaže Pilar – Jedan dan si na svim kanalima, a već sutradan te nema nigde.

To nije nekakva visokoumna rečenica, nipošto, ali gospodin Marokin, spreman na sve zbog svoje voljene, i telom i dušom spreman za nju, grčevitim pokretom svoje ogromne glave kaže da hoće, da će to uraditi. Pilar, oduševljena njegovim gestom, pljesne dlanovima u znak radosti.

– Ne bih bila baš tako sigurna u to – kaže kasirka.

– Ali zar vam je opala gledanost, šta je bilo? – upita mladić.

– Joj što me boli ruka, ruka – dodaje debeli policajac.

– Stvar je vrlo jednostavna – razjašnjava Pilar: gospodin Marokin dođe, sedne na stolicu, ispriča nam svoje iskustvo iz *Moja porodica je kao i sve druge* i kaže nam šta je radio svih ovih godina.

– Zvuči veoma lako – kaže kasirka sumnjičavo.

– To je najlakša stvar na svetu – prihvata Pilar – I, naravno, ne mora to da uradi ako ne želi.

– Želim – reče gospodin Marokin – praviću vam društvo, biću pored vas, to je za mene velika čast.

Pilar prilazi gospodinu Marokinu, ponovo ga poljubi u čelo i zagrlji ga kao da joj je plišana igračka iz detinjstva. On, obrevši se u

visini grudi TV voditeljke, uviđa da njeno srce treperi kao pomahnitali pejdžer, kao doboš streljačkog voda, kao alarm na noćnom stočiću. Da li to znači da se desilo čudo? Da li to znači da je Bog čuo njegova preklinjanja i doveo mu ovamo, u njegovu kuću, u mali prostor njegove kancelarije, tu ženu, tog anđela, glavni lik u njegovim snovima? Da li to znači da je samoći došao kraj i da je sada, napokon, vreme za smeh i dečje oči?

– Moja šminkerka Lusero, koja mi je zapravo prijateljica i asistent, pozvaće vas za nekoliko sati – izjavljuje Pilar dok počinje da shvata šta zaista govori. – Ne znate koliko ste me usrećili.

Pilar se rukuje sa svima. Sada je nervozna jer je plan počeo da funkcioniše i sve ukazuje na to da će uspeti da sprovede svoj naum. Razmišlja o tome kako se, kada nam sve ukazuje na to da nema nikakvog izlaza, iznenada i samo od sebe, nađe rešenje i za najgore situacije. Svi, kasirka, policajci i mladić, gledaju je kao da je ta scena bila san svakoga od njih. Za to vreme po strani, kao omađijan, stoji gospodin Marokin. Tako stoji i dok ona ulazi u kola, obaveštava Lusero o novostima putem mobilnog telefona i kreće ka svom samačkom stanu. Tako stoji i u ovom trenutku: uzdiše kao da se upravo završila jedna epizoda.

Gospodin Marokin svima govori da mogu da odu. Kaže da će danas, s obzirom na stanje stvari, malo ranije zatvoriti papirnicu.

– Nije baš malo – odvratila mladić.

– Pozivamo vas na piće – kaže mršavi policajac i namigne kasirki – Naravno, ako nemate nešto drugo u planu.

– A ako ne prihvatimo? – odvratila koketna kasirka – Da li će to značiti da nismo poslušali autoritet?

– Naravno da hoće – uzvraća joj policajac – ko nas ne sluša, stavljamo mu lisice.

Gospodin Marokin ne želi više da ih sluša. Želi da odu. Želi da se popne na sprat, da uđe u svoju sobu i da pregleda sva elegantna odela koja su mu ostala. Pa da. To i čini. Ostavljaju ga samog, okreće natpis „otvoreno” i posvećuje se ogledanju u odelu koje je nosio na sahrani svoje majke, a zatim, naglas, zamišlja intervju. Možda je, u suštini, očekivao ovaj trenutak. Možda se, u podsvesti, nadao da će ponovo biti na televiziji. Uočava uspomenu sa njenih

usana na čelu. Ogledalo mu kaže da dobro izgleda, da će ga pozvati da glumi u novoj komediji kada ga budu videli. Mogao bi da glumi nekog dedu. Mogao bi da glumi vernog kućepazitelja. Mogao bi da radi šta god oni hoće. Spreman je, kao i uvek, da služi njihovim zamislima: mušterija je uvek u pravu.

Silazi do fotokopirnice i aparati ga ne prepoznaju u kravati. Kaže im da jeste, da je to on, ali da ih neće zaboraviti kada ponovo postane poznat. Miriše skice u obliku princeza i zmajeva, poverava svoju radost najrazličitijim bojicama i miluje drvene table i kartonske svitke kao da je reč o odanim kućnim ljubimcima. Želi da izađe. Želi da napuni pluća vazduhom i da obnovi energiju koju će izgubiti usput.

Zato izlazi na ulicu. Hoda po uskom trotoaru svog stambenog bloka. Oseća, kao i uvek, da ga semafori preziru, da se automobili smeju njegovoj figuri i da klupe i parkovi pokazuju na njega svojim metalnim rukama. Sigurno misle da je to onaj iz serije *Moja porodica je kao i sve druge*. Sigurno ga sažaljevaju. Sigurno veruju da je on osujećen čovek, ali bi se nesumnjivo uverili, kada bi ga lično upoznali, da je on jedan od malobrojnih srećnih ljudi koji su preostali na ovom svetu. Danas je, možda, najsrećniji. Jedinstven. Ponovo kreće, ali uviđa da nema kuda da ide, te ponovo ulazi u papirnicu, uključuje televizor i pokušava da se, do sutra, usredsredi na mogućnosti koje mu donosi budućnost.

Sklapa oči. Otvara ih. Tek najednom, kao dlanom o dlan, četvrtak je petak, noć je dan, sutra je danas. Ne zna kako je uspeo da izdrži tu napetost. Zna da ga je zvala Lusero, asistentkinja, i da mora da dođe u studio, na drugom delu grada, u tri popodne. I zna da je malo spavao, da se vrpeljio u krevetu, da je zamolio Boga da mu pomogne, da mu da duševni mir od sada pa do snimanja. Da ga je zamolio da stigne tamo svež, poput zelene salate, do studija svog omiljenog programa. Da se ni u jednom trenutku ne vidi da je nervozan.

Dan teče. Kasirka i mladić stižu u papirnicu i, kao da su o tome razgovarali u autobusu, zamole ga da se danas ne bavi poslom. Oni su spremni da ostanu sami i da brinu o svim segmentima skladišta. Njih dvoje su spremni sve da urade, samo da on bude spokojan.

Gospodin Marokin im zahvali, kaže im da ih smatra svojom decom i ode da čeka, na svojoj večnoj metalnoj stoličici, vozača *Imitacije života*. U skladu sa Luserinim indikacijama, pokupiće ga u dva popodne.

Uprkos svim prognozama, sat na uglu pokazuje da se bliži čas. Za to su zaslužne mušterije, dečak sa ulice i dvojica policajaca, zaslužan je i par japija koji su kod njega fotokopirali predlog za tender; i dečak koji je došao da pita da li bi mogli da mu poklone jednu svesku; i mršavi, koji je došao da zaprosi kasirku; i debeli, koji je došao da se izvini jer je juče uništio jednu vitrinu.

Gospodin Marokin stavlja jedan neobičan list u koverat i sklanja ga u unutrašnji džep sakoa. Mladić ga pita šta mu je to, ali on odbija da mu otkrije jer se tu, kako kaže, krije najveća tajna njegovog života. Njegovi prijatelji, ganuti, govore mu zbogom sa vrata papirnice, ispod natpisa *Papir njegovog života*. Vozač sa televizije gleda ga u retrovizoru i dok se probijaju kroz gužvu, prolazeći kroz čitav grad, postavlja mu jedno, dva, tri besmislena pitanja. Dolaze u studio *Imitacije života* u trenutku kada je do tri sata ostalo još pet minuta. I dalje ne može da veruje da je tu. Da je u studiju koji gleda svakoga dana iz svoje kancelarije. Kamo sreće da se momak seti da snimi emisiju. Sigurno hoće: ostavio je uključen prijemnik, kasetu premotanu na početak i žuti papirić, zalepljen na površinu VHS-a, na kojem piše „pritisnuti *record*, crveno dugme, u tri i pedeset pet popodne”.

Lusero, na ivici nervnog sloma, spremna da zauvek izgubi posao, dočekuje ga na ulaznim vratima, kaže mu dve-tri rečenice kojih se nikada neće setiti i vodi ga do svojevrzne garderobe gde počinju da ga šminkaju.

– Mogu li da razgovaram sa Pilar? – pita gospodin Marokin.

– Mislim da ćete moći tek posle programa – kaže Lusero – Sada je na sastanku.

– Da li su ostali gosti stigli?

– Upravo jesu: biće to veoma lep program.

– Ko su oni?

– Ljudi kao i vi – odvrati jer ne zna šta bi drugo mogla da mu kaže: – Jedan je bio cirkuski klovn, a drugi pijanista u Filharmoniji.

– Nervozan sam – kaže on – odavno nisam osetio golicanje u grlu.

– Sve će biti dobro, ne brinite.

Pola sata kasnije počinje gužva u hodniku: ostalo je još nekoliko minuta do početka, druga dva gosta su spremna i čekaju u drugim garderobama, a izgleda da se Hilberto Kastilja, vlasnikov sin, raspravlja sa Pilar iza scene. Koordinator se pojavljuje u garderobi gospodina Marokina i kaže mu da će za deset minuta morati da izađe na scenu. Gospodin Marokin klimne glavom i proguta pljuvačku kao da ga čeka giljotina.

Ništa ne vidi, jer u toj prostoriji nema monitora, ali uspeva da čuje, u daljini, glas Darta Vejdera: kaže nam da sada, uživo, počinje najbolji televizijski program. Zatim, kao i uvek, sledi pesma: „niko ne zna kolika je tuđa žeđ, / niko ne zna o solidarnosti / koliko onaj koji ništa ne duguje koji se ničega ne plaši, / i zato dođi da nam poveriš istinu./ U *Imitaciji života* imaćeš novi dom / gde možeš oprati svoj prljav veš / ispričaj Pilar kako se osećaš / uz osmeh ostavi kod kuće svoje lažno lice”.

Gospodin Marokin zna da reflektor pada na binu na koju dolazi veličanstvena Pilar Navaro, kroz publiku, usput pružajući ruku svim gospođama na koje usput nailazi, i blago se nakloni ka tri prazne stolice, zahvali svima što su došli, ispriča malu anegdodu iz svog života i ne oklevajući saopšti centralnu temu emisije. Ali to ne uspeva dobro da čuje jer mu Lusero kaže, upravo u tom trenutku, da nikada nije uradila ovakvu emisiju.

– Ja sam prvi? – pita gospodin Marokin.

– Svi izlazite istovremeno, ali vi ćete govoriti poslednji – kaže Lusero – Evo stiže koordinator i reći će vam šta treba da radite, ne brinite.

Dakle, kucnuo je čas istine. U svakom trenutku će se uputiti ka sceni. Ljudi, gospođe sa naočarima koje sede u publici, aplaudiraju kao da se vratila prva faza njegovog detinjstva. Srce gospodina Marokina skuplja se u pesnicu koja samo što ne izbaci udarac. I da, evo ga dolazi, to su koraci koordinatora programa.

– Gospodin Marokin? – pita ga koordinator – potrebni ste nam na sceni. Možete li da počete sa mnom?

– Da, gospodine – kaže, uvek, čak i kada je u pitanju neko ispod njega, nastoji da na taj način pokaže poštovanje prema ljudima – kako vi kažete.

– Ima mnogo ljudi u publici – kaže koordinator dok se probijaju kroz nepregledne hodnike – kao da su svi bili ljudi za serijom *Moja porodica je kao i sve druge*.

– Da li su sada reklame? – pita gospodin Marokin.

– Da gospodine, sada imamo prvi reklamni blok.

I eno je, iza kulisa, Pilar Navaro. Kakve tajanstvene ruke, kakve tihe usne, kakve radoznale oči. Ona je, zaista, princeza. Ne postoji niko, ni ovde, niti bilo gde drugde, u moru, pustinji ili snegu, ko bi mogao da pomrači njeno prisustvo. Ona je ispred svih žena svih vremena i svih prostora. Osmehuje se kao da samo što nije izgubila nadu i okreće se kada neko počne da joj se protivi.

Ali, ko je taj čovek s kojim se raspravlja? Zbog čega ga ne gleda u oči? Zašto naglašava svoje rečenice gestovima? Zašto Lusero, nekoliko koraka dalje, prekriva lice rukama?

– Gospodine Marokin – kaže Pilar iznenađeno – raduje me što ćete biti s nama u programu.

– Čast mi je – odgovara gospodin Marokin – i velika radost mog života.

– Ovo je gospodin Marokin – govori Pilar Hilbertu Kastilju – a ovo doktor Hilberto Kastiljo.

– Još minut do početka – viče koordinator.

– Moramo da razgovaramo – kaže Kastilja Pilar. – Neću dozvoliti da me ostaviš bez odgovora i sa kupljenim kartama.

– Idete li sa mnom? – pita Pilar gospodina Marokina osmehom – Hajde da se dobro zabavimo.

– Ja živim za vas i zbog vas i dokle god vi to budete hteli – kaže rumeno lice i šapat gospodina Marokina.

– Hvala vam što ste tako dobri prema meni.

Gospodin Marokin se blago nakloni Hilbertu Kastilji i dok prati Pilar i koordinatora, naslućuje da se nešto vrlo čudno dešava. Izlazi i, uprkos reflektorima i pogledima publike, odlazi do male bine koju je toliko puta gledao iz svoje papirnice. Trenutno, za sada, on je jedini koji je na podijumu.

– Sedite na srednju stolicu – predlaže mu Pilar. – Protagonista je protagonist.

– Dvadeset sekundi – više koordinator.

– Gde su druga dva gosta? – pita Lusero.

– Evo ih, dolaze – govori neki glas iza kamera.

– Pet, četiri, tri, dva, jedan – kaže koordinator.

– A sada, sa nama, Pilar Navaro – kaže spiker iz pomrčine.

– Zdravo – kaže Pilar – evo nas, u *Imitaciji života*, sa trojicom veličanstvenih: to su Oskar Agire, Bernardo Valderama i gospodin Huan Fernando Marokin. Oskar, poznatiji kao Ananasko, bio je jedan od najuticajnijih klovnova u našoj zemlji sve dok mu se nije dogodila teška nesreća. Oskare: da li bi mogao da nam kažeš nešto o toj tragediji?

– Išao sam sa Kompotom i Malcem svojim kolima – kaže Ananasko.

– Kompot i Malac, klovnovi koji su učestovali u tvojoj emisiji.

– Tačno: samo što smo izašli sa snimanja, bili smo pomalo umorni i neki kamion je odjednom počeo da nas prati.

– Tek tako?

– Tek tako, preprečavao nam je put i pokušavao da nas izbací sa kolovoza.

– Pitam vas to jer neki kažu da ste vi, potpuno pijani, pokazali plemenite delove svog tela vozaču i njegovoj trogodišnjoj ćerki.

Gospodin Marokin je upravo otkrio šta se dešava i shvatio da je na rubu smrti. Ili je barem imao takav utisak. Više ne oseća sopstveno srce. Okrenuo se i video kako klovn Ananasko, bez ruku i nogu, prepričava svoju užasnu tragediju. Tako dakle. To je prizor koji nije mogao da izbegne: klovn je samo trup, nema ništa više, ništa mu nije ostalo. Govori, argumentuje, brani se. Publika mu zviždi, aplaudira, smeje se njegovim komentarima. A on, spuštene glave, crvenog nosa i lica ofarbanog u belo, sleže ramenima kada koordinator najavljuje novi blok reklama.

Gospodin Marokin gleda kako Pilar, ponovo, nestaje iza scene. Diše kao da je upravo uvideo šta treba da radi. S jedne strane, ima klovna koji pokušava da zasmee decu, ali naposljetku, kada od njega ostaju samo glava i grudi, pojavljuje se samo u njihovim košma-

rima. A drugi, s njegove desne strane, čovek po imenu Bernardo Valderama, on, kao što kaže, sada kada smo se vratili nakon bloka reklama i kada je Pilar ponovo na svom mestu, oneraspoložena tamo u dubini pozorišta, beše sa sedam godina najbolji pijanista na svetu.

– A kako si ostao bez obe ruke? – pita Pilar.

– Tata me nikada nije tukao – kaže Valderama – ali tog dana, trinaestog januara pre dvadeset pet godina, nije odoleo mom neslašluku i puno puta me je udario lenjirom.

– To je bilo sve? – upita Pilar.

– Ruke su mi bile veoma nežne – kaže – nisu bile spremne na takve udarce: na njima su ostale rane, koje su se narednih dana inficirale i na kraju su morali da ih odseku.

– Tvom tati je sigurno bilo jako teško.

– Sećam se da nisam mogao ni da pomislim da će biti tako ozbiljno: pokušavao sam da ubedim oca da će mi jednoga dana šake ponovo izrasti, jer sam, naravno, bio dečak, i verovao sam da sve raste kao nokti i kosa.

– Ali ne – kaže pokunjena Pilar – ne možemo da vratimo vreme unazad.

– Tako je: nikada više nisam svirao klavir niti sam mogao da budem policajac ili vatrogasac kao moj tata, koji je bio veoma dobar čovek, nije mogao da se izbori sa mojom rečenicom, sa onim „jednoga dana će mi ponovo izrasti” i jednog dana je odlučio da puca u sebe.

– I zbog toga ti je polovina tela paralisana?

– Zbog toga – kaže Valderama – jer, kad bolje razmisliš, Pilar, ruke su pola života: ne možeš da promeniš ni kanal bez ruku, niti da voziš kola ili koristiš lift, ne možeš ni da valjano pozdraviš neprijatelja, da miluješ ženu svojih snova ili da napišeš ljubavno pismo.

– Meni ne moraš to da pričaš – kaže Pilar – Ponekad mi trebaju tri ruke.

– Izgubio sam oca i sve prijatelje, dakle svoju drugu polovinu, i borio se koliko god sam mogao sve dok jednog popodneva, prvog

januara pre dvanaest godina, nisam odlučio da se bacim sa poslednjeg sprata svoje zgrade.

– A sada si ovde da nam ispričaš tu priču – kaže ona – i ovde se završava drugi deo ovog specijala *Imitacije života*: ne odlazite, vraćamo se još jednoj od naših grešaka prirode.

Gospodin Marokin ne može da veruje. Pored njega sede dva izobličena bića. Tamo, u publici, ima mnogo žena sa daunovim sindromom, par gojaznih žena na ivici infarkta i dve sijamske bližakinje s brkovima. A u ovom trenutku, na ogromnom platnu u studiju, pojavljuje se jedan ružan i glavat čovek, maljav, ćelav i grbav. Ima jedno stakleno oko, orošeno čelo i ogromnu donju usnu, da, to je on, gospodin Marokin, pomera se malo udesno, ili se spusti u stolici, ili nabere vrat kao da je rimski krčag, taj monstrum odlučuje da ga imitira. Ako se gospodin Marokin nasmeši, to učini i ona rugoba. Ako gospodin Marokin počese nos, isto to će uraditi i onaj čudak.

Zar je rekla „naše greške prirode”? Zar je to rekla? Zar ovo nije emisija o televizijskim zvezdama iz prošlosti? Kakve li grimase sada prave momak, kasirka, policajci, dečak sa ulice i ostale mušterije njegove papirnice? Da li je moguće da je poslednja osoba koja je shvatila da je taj ružan i odvratn, slinavi i masni gnom koji ga imitira na ekranu u studiju – zapravo on? To je on. Taj monstrum je on. Niko drugi nego on. Gospodin Marokin, glavom i bradom, onaj iz papirnice, što je ostao bez igde ikoga nakon poslednje epizode serije *Moja porodica je kao i sve druge*, kojeg je ponizio muškarac s kapuljačom u zagađenoj uličici, isti taj kojeg sada, sa prezirom, posmatraju kamere, stolice i ekrani. On je taj monstrum.

Kada Pilar Navaro, sada sa olakšanjem i osmehom, ponovo izlazi na scenu, namigne mu i pokaže na njegovo lice na monitoru, a gospodin Marokin oseti duboku tišinu u svom unutrašnjem biću, kao da su svi njegovi vitalni organi prestali da funkcionišu, kao da je na kraju, jednim udarcem, otkriveno da postoji tajna muzika u plućima, bubrezima i crevima. Njegovo srce je, upravo u tom trenutku, bilo kao ruka koja se iznenada otvara. Njegovo stakleno oko jedino se odupiralo da se zauvek sklopi.

– Pet, četiri, tri, dva, jedan – najavljuje koordinator.

– Vraćamo se u *Imitaciju života*, u epizodu posvećenu greškama prirode, imamo za vas jednu lepu vest – kaže Pilar – sada govori kao da joj je neka sekta isprala mozak – tokom narednih petnaest dana naša emisija neće biti na programu, ali će se vratiti sat vremena duža; a za to vreme, dok ja napokon upoznam ostrva Aruba i Kurasao, i okončam vezu sa svojim momkom pilotom, naša ekipa će napraviti novu scenografiju i još nekoliko novih rubrika.

Publika aplaudira. Lusero, iza paravana, oseća da će sve ispasti još gore nego što je mislila. Pilar, van sebe dok aplauz počinje, raste i množi se, otkriva da u današnjem programu među čudovišnim domaćicama u publici nema nijednog muškarca. To nipošto nije dobar znak. Neonski natpis se gasi i gledateljke prestaju da joj kliču. Ona, Pilar Navaro, voditeljka koja uvek i zauvek uspeva da se izbori sa skandalima, cenzurama i nedaćama koje su posledica njenih sopstvenih grešaka, zna da će svi pričati svojim unucima, odavde do večnosti, o sledećoj užasnoj sceni.

Gospodin Marokin je ostao bez daha, srce je prestalo da mu kuca i ne želi da odgovori na pitanje. Kakva je tvoja priča? Ne želiš da je ispričaš? Zar te nisu napali u jednoj uličici? Zašto ne govoriš? Zar nije istina da si glumio u jednom televizijskom programu i kleo se majci da svet nije tako ružan kao što drugi misle? Jesi li nervozan? Zašto me ne gledaš? Da li je istina da si tog dana, kada su te napali, dolazio iz jednog užasnog bordela koji se nalazi u centru grada? Jesi li dobro? Zar nije istina da si imao seksualne odnose sa ženama koje su mogle biti muškarci, u slepim ulicama?

Gospodin Marokin ne odgovara i neće odgovoriti. Mrtav je.

– Da li je dobro? – pita Pilarina pomoćnica – Ima li u publici neka bolničarka?

– Stavite neku zavesu, uradite bilo šta – viče Hilberto Kastilja.

Mušterije iz papirnice se zagledaju. Debeli policajac udari šakom o policu, i kada se staklo raspe po podu, izjavljuje da mrzi kada nestane signal. Mršavi policajac ne uspeva da poljubi kasirku koja, pred zaleđenom slikom Pilar i ispisa „izvinjavamo se zbog prekida programa: *Imitacija života* se vraća za nekoliko trenutaka”, izgovara rečenicu koja bi mogla značiti „sranje, rekla sam

vam” ili „ovo mi se nimalo, nimalo ne sviđa”. Mladić uzima svoje ključeve i novčanik i izlazi iz papirnice, uplašen. Otići će autobusom u studio da vidi šta se dešava. Neće dozvoliti da ti ljudi ismevaju njegovog šefa, njegovog drugog oca, njegovog učitelja.

– Ovaj čovek je skviknuo – tvrdi koordinator programa – Treba pozvati hitnu pomoć.

– Neka niko ne napušta studio – kaže glas iza kamera.

– Ali maločas je bio dobro – žali se Pilar – Podsetite me da nika-da više ne zove u goste osetljive tipove koje upoznam na ulici.

– Srce mu se ne čuje – kaže Lusero – sigurno je doživeo infarkt, šta mislite? ha? zar nije u pitanju infarkt?

– E pa, onda me podsetite da više nikada ne pozovem tako slabašnog tipa.

– Takva su televizijska deca – zaključio Hilberto Kastilja – neće da porastu ni par centimetara.

– Ima nešto u džepu – kaže Lusero – To je pismo za Pilar.

– Vas se to ne tiče – kaže Hilberto – Vi više ne radite ovde.

– Ja? A šta sam ja pogrešno uradila? – upita Lusero.

– Ništa niste uradili, samo ste ubacili Pilar čudne priče u glavu – kaže Hilberto Kastilja – Program o greškama prirode? Mislite da je to malo? Ima da nas zgrome: nađite svoje stvari, pokupite ih i idite odavde: ne želim više nikada da vas vidim na svojoj televiziji.

Lusero želi da plače, ali neće da im priušti to zadovoljstvo. A za to vreme Pilar, kao da je više ne poznaje, uzima koverat, otvara ga i otkriva da, ispod fotokopije staklenog oka i posvete „mojoj budućoj supruzi”, nalazi potpis gospodina Marokina i rečenica „svet nije tako ružan, zar ne mamice?”. To je neočekivani testament koji je primorava da sedne na pod i da se, bez daha, usredsredi na apsurdnu sliku u četiri, pet, šest raznobojnih traka na malom ekranu monitora. Kao kada počinje ili završava program. Pojavi se pravougaonik u raznim bojama i oštro zvono koje nema nameru da utihne. To je sve.

Eto. Tako se završava. Pilar nije smislila ta pravila i nema razloga da se oseća deprimirano. Ali, s obzirom na to što se desilo i što će se desiti, zamolila je sve da je ostave samu. Makar samo na trenutak.

VILMER URELO SARATE

Vilmer Urelo Sarate (Wilmer Urrelo Zárate, Bolivija, 1975) studirao je Društvene komunikacije na Državnom univerzitetu San Andres. Autor je romana *Crni svet* (*Mundo negro*, 2000), za koji je dobio Nacionalnu nagradu za prvi roman koju dodjeljuje izdavačka kuća Novi milenijum. Osim toga, učestvovao je u knjizi *Prinudni rad i druge priče* (*Trabajos forzados y otros cuentos*, 2000) i radio kao urednik u gradu Santa Krusu.

Njegove priče pojavile su se u antologijama *Uspomene na to što će doći* (*Memoria de lo que vendrá*, 2000), *Mali otpori 3: antologija nove južnoameričke priče* (*Pequeñas resistencias 3: antología del nuevo cuento sudamericano*, Madrid 2006), izboru savremene bolivijске priče *Visoko na nebu* (*Alta en el cielo*, 2009) i digitalom izdanju antologije savremene hispanoameričke proze *Budućnost nije naša* (*El futuro no es nuestro*, 2009).

Dobitnik je IX Nacionalne nagrade za roman 2006. za delo *Utvare ubice* (*Fantasmas asesinos*). Godine 2011. objavio je knjigu *Razgovor s psima* (*Hablar con los perros*), koja je uvrštena u 12 najboljih knjiga te godine u književnom dodatku Fondo Negro novina *La Prensa*, i za koju je 2012. dobio Nagradu za književnost *Anna Seghers*.

MUZIČKE REVOLUCIJE

Ostalo je još tri minuta do pet popodne. Skidaš ručni sat i stavljaš ga u desni džep jakne. U kolima je toplo, veoma. Pa ipak, ne želiš da se oslobodiš nijednog dela odeće, želiš da ostaneš tako obučen kada se desi to što je neminovno: uostalom, ona ti je kupila svu tu odeću tokom proteklih godina zajedničkog života. Blago se zavališ u sedište. Gotovo mehanički usmeriš pogled ka ulici. Tamo, na putu, stoji prodavac piratskih CD-ova čijeg imena nikada ne uspevaš da se setiš, ali zahvaljujući kome ste mnogo puta nabavili najrazličitiju muziku, od tanga Astora Piajcole, preko Luisa Migela i njegovih pederskih poza, do poslednjeg albuma Hulijete Venegas. Zar njih dve na neki način ne liče? Zar niste oboje primećivali taj detalj pre neki dan, dok ste gledali na MTV-ju emisiju o njenom najnovijem albumu? Možda po načinu na koji govore, po blagom glasu, po gotovo detinjem smehu. A pomalo i u licu. Ali tada si ponovo usmerio pažnju na prodavca. Bio je tamo, kao i uvek: visok, mršav, prljave i krute kose; pritom je imao guste i razbarušene brkove koji su ličili na nekakvog dlakavog crva. Koliko li je dece imao? Sigurno mnogo, zar ne postoji izreka da se siromašni pare kao zečevi? rađaju gomilu dece? jedno za drugim? Zamišljaš ih sve u jednoj sobi vlažnih zidova i cementnog poda. Jedan krevet za dvoje sa strane, tamo sigurno mršavi spava sa ženom, i jedan mali sto gde ručaju, doručkuju, i gde deca rade domaće zadatke tokom popodneva. Taj sto su, zasigurno, sklanjali uveče da bi mogli da rašire dušeke ili šta god kako bi otpočinuli.

Ponovo si pogledao na sat. Ostalo je još malo. A da je pozoveš? Možda bi mogla da posumnja. Mogla bi da ti kaže: šta je bilo? jesi li dobro? Odlučio si da to ne uradiš. Nije vredelo da joj ponovo čuješ glas. Osim toga, sinoć si to obećao Moroteu: ništa od kajanja u poslednji čas, kume, nikakva sentimentalnost, jasno? Poslednji čas je

upravo stizao. Odlučio si se da radije misliš na nju: nije se mnogo promenila otkako ste se upoznali, pa ni od onog aprilskog jutra kada ste se venčali. I dalje je bila ista, ali je bila drugačija, ili će u svakom slučaju biti drugačija. Ima li to logike? Uz nekakav poluosmeh pomislio si na rečenice autora knjiga o autosugestiji koje je čitala sa iritirajućom posvećenošću. Njen način razmišljanja bio je sličan. Zar niste razmenjivali opšte reči ili manje-više komplikovane rečenice kako biste na taj način prividno postigli dubokoumnost? Šta bi rekao Karlos Kuautemok Sanćes o svemu što ti se dešava? A Paulo Koeljo? Sigurno bi mislili da je to neka budalaština. A možda bi te seronje mogle da iskoriste tvoju priču, da napišu novu knjigu i tako zarade milione.

Da, uprkos godinama, ona se nije promenila. Fizički je bila ista, na to si mislio. Imala je iste mršave kukove, istovetnu frizuru i prav i odlučan nos u koji si se zaljubio. Jer ti si bio takav: to malo puta koliko si se zaljubio, učinio si to na osnovu određene fizičke osobine, da bi ubrzo prihvatio i sve ostalo. Šta ti je Morote rekao pre neki dan kada si mu ispričao, kako se to zove? Nisi se sećao. Čak su i oči bile iste: mračne i uvek radoznale. Bilo je prilika kada je želela da su drugačije, kada je htela da stavi plava ili zelena kontaktna sočiva, ali na posletku se nije odlučila na to, srećom.

Ponovo si pogledao mršavog. Nisi znao kako ti ljudi mogu po ceo dan da sede na ulici. Zar im nije dosadno? Možda su imali neku tehniku da izbegnu dosadu. Možda zamišljaju neki drugi život. Ili razmišljaju o tome kako žive osobe koje kupuju od njih diskove. Da li je nekada razmišljao o tebi i tvojoj ženi? Možda je ljubaznost sa kojom je usluživao ljude koji bi se našli ispred njega zapravo bila gluma, simulacija, strategija. Moguće je da je taj degenerik posle, kada biste mu platili i otišli, razmišljao o tome kako je cele noći karaš. O tome šta joj se dopada u krevetu. Da li je mislio na tvoju ženu dok je bio sa svojom? Kakva je ona? Sigurno kao i većina siromašnih žena: opuštene grudi, zadebljani kukovi, bezuba usta. Možda je mršavi morao da se priseća omota svojih piratskih CD-ova da bi mogao da je povali: možda zamišlja da ima Šakirino dupe, sise Ešli Simpson i devičansko lice kao Dajdo. Da li je i on primetio da tvoja žena liči na Hulijetu Venegas? Možda. U svakom

slučaju, Morote je to primetio bez imalo dileme. Kada si mu pre neki dan pokazao pevačicinu sliku, rekao ti je: liči na tvoju ženu. To je bila greška. To što si mu pokazao sliku. Zbog čega je trebalo da sazna to što deliš samo s njom? Zbog čega ti se iznenada javila potreba da ispričaš Moroteu sve pojedinosti iz vašeg zajedničkog života? Zar nisi mogao da prečutiš i da jednostavno sačekaš da se desi? Morote i njegov peruanski akcenat. Morote i njegove nakostrešene vlasi, i te kose oči kao da je Kinez. Kada si mu rekao da liči na Fuhimorija, naljutio se na tebe. To je za mene uvreda, brate, rekao ti je, trebalo bi da imaš više poštovanja. Rekao je to toliko besno da si se uplašio i upravo tada si, u toj hladnoj i vlažnoj šupi, takoreći ustuknuo. Šta si to uradio? Načinio najveću grešku u svom životu? U tom trenutku si mirno posmatrao Morotea. Bio je mali i grudi su mu bile uske: u nekoj drugoj situaciji nikada se ne bi združio s takvom vrstom ljudi. Uvek je bio nervozan i nestrpljiv: sve mora da se završi dobro, govorio ti je, samo treba stvari valjano isplanirati. Sve je pedantno izračunao, objašnjavao ti je šta ćete sve tog dana raditi (zapravo, danas), crtao je planove, pokazivao ti kako će se odigrati to što je moralo da se desi sa kutijama šibica, a na mahove bi čak propratio svoje reči zvučnim efektima pomoću usta. Morote je bio ubeđen da radi pravu stvar. Ti si samo tražio pristojan izlaz iz svega što ti se dešava. Da, lak izlaz, bez komplikacija. Čist. Još jednom si izvukao sat. Skoro je kucnuo čas. Vratio si ga na mesto. Sada je neko prišao mršavom da kupi CD. Bila je to neka mlada devojka u kariranoj suknji i beloj muškoj košulji. Izbor je bio očigledan, pomislio si, RBD. Sranje od grupe, pomislio si, bend kojeg se za deset godina niko neće sećati, na sreću istorije muzike. Video si kako devojka plaća i odlazi stavlajući disk u rana. Mršavi ju je posmatrao kako odlazi. Pomislio si: još jedan prizor da ti pomogne da se napališ, mršavi. Zatim je zazvonio mobilni. Uzeo si ga sa suvozačevog mesta. Video si da je identifikator pokazivao ime: Batuke. Nisi odgovorio jer ste se dogovorili da ti samo pozvoni, ništa više. Bio je to Morote. Morote je već bio na gradskom vidikovcu sa kamerom koju si mu kupio. Spreman da snima. Sam te je zamolio da ga tako nazoveš u imeniku mobilnog telefona, i kada si ga upitao da li mu je to ratničko ime, slatko se

nasmejao. Rekao ti je da nije. Ispričao ti je da je to ime psa koji se pojavljuje u romanu nekog peruanskog pisca kojeg je osamdesetih godina morao da ubije jer je bio na crnoj listi organizacije Sendero Luminoso. Ispričao ti je kako ga je pratio, kako je saznao za sve dosadne stvari koje je radio, za romane koje je pisao, mesta koja je posećivao. Razočarano ti je ispričao kako su morali da obustave taj plan, mada nije baš najbolje znao zbog čega, i kako je od tog dana imao fiksaciju njime: jednog dana ću ubiti tog skota, rekao ti je. Ne sećaš se imena pisca, ali si siguran da je bio poznat. Prisetivši se te epizode, pomislio si koliko je Morote opasan. Zar Sendero Luminoso nije bila teroristička grupa? Kada ti je ispričao taj deo svog života, kasnije si to istražio na internetu. U pitanju je ugašena, dokrajčena, takoreći istrebljena grupa. Zbog čega je onda Morote i dalje verovao u njih? Nikada to nije hteo da ti kaže i to ti je smetalo. Zar mu ti nisi ispričao sve razloge koji su te nagonili da radiš to što radiš? Zar nije i on isto to mogao? Morote ti je tom prilikom rekao da poštuje odluke drugih ljudi. Svako se bori na svoj način, rekao je. Ali kako si ga uopšte upoznao? Otišli ste njegovoj kući one večeri kada si izašao pijan iz onog bara nakon što si saznao celu istinu, onu istinu koja te je mučila otkako si je upoznao, i za koju si bio siguran da će te mučiti sve do danas. Pio si od ranog jutra, prvo na manje pristojnim mestima, a zatim si malo-pomalo podizao nivo, sve dok nisi stigao do mesta *Žaba u bari*. To je bio uzan i prljav bar, gde pijanci nisu pili za stolom već na daskama pričvršćenim za zidove. Izašao si odatle u zoru, posrćući po kaldrmisanoj uličici koju je osvetljavao samo jedan stub. I tada si ga video. Morote je bio naslonjen na zid, držao je kutiju sa sjajnim kravatama neobičnih boja. Peruanac te je pomno posmatrao. Kada je video da padaš, mirno ti je prišao i rekao ti: jesi li dobro? Kada si čuo njegov peruanski akcenat, pomislio si da će te ubiti. Zar nisu govorili da je grad pun peruanskih lopova i bandi napadača? Čak i otmičara koji su bili spremni da te muče dok im ne otkriješ PIN svoje debitne kartice. Želeo si da ustaneš i da otrčiš, ali bilo je prekasno: Morote te je podigao kao džak krompira i prebacio te preko ramena, to bi bilo nezamislivo da si trezan, jer si bio visok gotovo metar osamdeset, a Morote je jedva imao metar sedamdeset, i to na mišiće. Ali

nekako je to uradio i ti se, od tog trenutka, sećaš samo tvrdog kreveta i uskog prozora bez zavesa, koji su propuštali žutu i prljavu svetlost uličnih svetiljki.

Zatim je mobilni ponovo zazvonio.

Identifikator je pokazivao da je to ponovo Batuke. To znači da je Morote sam, da nema nikoga blizu njega i da počinje da snima. Dogovorili su se da će te drugi put pozvati samo da bi ti stavio to do znanja, da ne brineš. Setio si se straha koji si osetio onog dana kada si se otreznilo i kada si ga video kako gleda kroz prozor u daljinu. Vezao te je za raskliman limeni krevet (barem tako ti je zvučao kada si se pomerao), a kada ti je začuo glas, okrenuo se da ti kaže da su te zadržale (ne otele, već zadržale) Peruanske revolucionarne oružane snage u inostranstvu, i ponosno je izgovorio akronim: Fa-pre. Nemam novca, rekao si mu, a on ti je odvratio: Ne želimo tvoj novac. I tada ti je ispričao za plan, odnosno operaciju, kako je voleo da je zove. Sve si saslušao smireno, mada neke stvari nisi razumeo: kako su saznali čime se baviš, gde živiš, zašto su pratili tvoje kretanje, kako su znali za zadatke (rekao je zadatke, ne stavke kao što si ti govorio) koje obavljaš na poslu. Zamolio te je da budeš miran. Rekao ti je da ti ništa neće uraditi ako budeš saradivao. Isto je važno i za tvoju ženu. Ona je dobro, rekao ti je, i biće dobro i u budućnosti: naravno, to je zavisilo od tebe. Želeli su samo dinamit, ništa više, i diskreciju, to se podrazumevalo. Potom ti je objasnio plan. Zgradu, mesto gde je to trebalo da se odigra. Zanimao si, zar ne? Na tom mestu? Zašto ta zgrada? a onda si mu rekao: ona radi tamo, moja žena. Morote nije odgovorio, prešao je prstima preko brade: pošto je bio marksista-lenjinista-maoista, u Gonsalovim razmišljanjima nije bilo mesta za lošu sreću, rekao ti je, ali to se ponekad dešava. Izvuci je ranije odande s nekim izgovorom i gotovo. To nam nije nikakav problem. Zatim si počeo da plačeš. Nisi ga gledao u tom trenutku, ali Morote je tebe posmatrao s prezirom. Zar nikada nisi video muškarca da plače? Možda je bio tvrdog kova. Od onih koje ništa ne može slomiti. Ali nakon izvesnog vremena prišao ti je i naredio da ućutiš. Zar ne vidiš da se ponižavaš? Zašto sitna buržoazija nema dostojanstvo? Kada si ućutao, sve si mu objasnio. Rekao si mu šta se desilo. Ispričao si mu šta ne bi

želeo da vremenom prođe. Rekao si mu da nisi dovoljno hrabar da to izdržiš, da se s tim suočiš. Da zbog toga piješ od ranog jutra i u tolikoj meri. Da li je razumeo? Morote je saslušao tvoje reči ne prekidajući te, samo je nekoliko puta trepnuo za sve to vreme, a potom ti je rekao: dokaži mi da je to istina. Zamolio si ga da izvadi novčanik iz zadnjeg džepa tvojih pantalona. Da ga potraži. Morote je analizirao svaki papir, sve dok nije naišao na jedan plavi. Pažljivo ga je pročitao, verovatno tri puta, sasvim tiho pomerajući usne kod pojedinih rečenica. Zatim te je pogledao i rekao hladno: nema veze. Želeo si da ustaneš i da ga udariš, ali bio si odviše dobro vezan. Zar se on nikada nije zaljubio? Zar mu se nikada to nije desilo sa ženom? Zar nikada nije voleo nekoga? Morote ništa nije rekao, ti si nervozno disao, tišina je bila duga i razarajuća, i nisi znao u kom trenutku ti je pala na pamet ta ideja. Zatim si mu je rekao. Odvratio ti je da ga ne zanimaju lične stvari. Dovoljno je da joj ništa ne kažeš, i gotovo, rekao ti je, da je ne obavestiš šta se dešava, da je jednostavno izvučeš odatle pod bilo kakvim izgovorom. Zatim te je pitao da li ćeš im pomoći. Jesi li imao drugu mogućnost? Zar nisi to nameravao da uradiš od trenutka kada si saznao tu vest? Zar nisu Morote i njegov plan bili samo dodatak onome što si već odlučio? Veliko finale? A šta će biti s drugim osobama koje rade s njom? Morote ti je rekao: u svakom ratu ima žrtava.

Zatim si rekao u redu.

Zazvonio je alarm mobilnog telefona.

Ostao je još minut. Bacio si poslednji pogled na prodavca CD-ova: i dalje je bio tamo, nepokolebljiv, pogleda uperenog u ništa. Zatim si pomislio na Morotea i nervozu koja ga je sigurno obuzimala u ovom trenutku. Pomislio si na svoju ženu i na njenu sličnost sa Hulijetom Venegas. Zatim si izvadio drugi mobilni iz pretinca u kolima. Uključio si ga. Potražio si jedini broj koji je imao ubeležen u direktorijumu: Hulijeta. Upalio si kola i otišao. Udaljio si se. Parkirao si pet blokova dalje od zgrade u kojoj je, u tom trenutku, tvoja žena radila, i pred čijim ulaznim vratima je prodavac CD-ova zamišljao morbidne scene u kojima su glumile njegove mušterije. Dok je palac tvoje desne ruke pritiskao dugme na mobilnom telefonu na kojem je pisalo *da*, pomislio si na plavi

papir koji si pre nekoliko meseci našao ispod dušeka i koji ti tvoja žena nikada nije pokazala. Taj papir ju je osuđivao na sporu smrt i patnju, ta slova ispisana verdanom govorila su da joj se smrt približava: grozna smrt, okružena tuferima (tako si je zamišljao), providnim cevima, mirisom alkohola i znoja, špricovima za jednokratnu upotrebu, bolnom zadnjicom, uništenim stomakom, nepostojećom kosom, neuočljivim venama.

Naposletku si pomislio na 500 kilograma dinamita i eksploziva u kutijama koje ste sa Moroteom dve noći ranije preneli iz vinarija za koje si ti bio zadužen, a koje su se sada nalazile u zadnjem delu nebeskoplavog kombija koji je Peruanac nabavio ko zna gde, i koji se nalazio na podzemnom parkingu zgrade. Dok se na ekranu mobilnog telefona pojavljivao tekst *poziv se uspostavlja*, zahvaljujući složenom elektronskom sistemu na koji je Morote bio ponosan, za koji su bile priključene kutije koje će uskoro eksplodirati, prisetio si se da je *ring tone* na tvom mobilnom (koji se nalazio na podu kombija) upravo jedna pesma Hulijete Venegas.

ALEHANDRO SAMBRA

Alejandro Samba (**Alejandro Zambra**, Čile, 1975), pesnik i pripovedač. Diplomirao je Hispanske književnosti na Univerzitetu u Čileu. Doktorirao je Književnost na Katoličkom univerzitetu, a radi kao profesor na Univerzitetu Dijego Portales u Santjagu u Čileu.

Književnu karijeru započeo je kao pesnik. Njegova prva zbirka, *Uzaludni zaliv* (*Bahía inútil*), objavljena je 1998, a prvi roman, *Bonsái*, publikovala mu je izdavačka kuća Anagrama 2006. Piše poeziju – *Selidba* (*Mudanza*, 2003), *Faksimil* (*Facsimil*, 2014); romane – *Privatni život drveća* (*La vida privada de los árboles*, 2007), *Načini povratka kući* (*Formas de volver a casa*, 2011); priče – *Moja dokumenta* (*Mis documentos*, 2013), *Fantazija* (*Fantasia*, 2016), eseje – *Ne treba čitati* (*No leer*, 2010). Takođe je autor filmskog scenarija *Porodični život* (*Vida de familia*, 2016, za istoimeni film Ali-sije Šerson).

Godine 2007. Festival *Hay* u Bogoti uvrstio ga je među 39 najznačajnijih mladih pisaca Latinske Amerike. Osim toga, britanski časopis *Granta* izdvojio ga je kao jednog od 22 najbolja pisca na španskom jeziku mlađa od 35 godina.

Tokom proteklih deset godina dobio je veliki broj priznanja: Nagradu čileanske kritike i Nagradu Nacionalnog saveta za knjigu 2007 (za *Bonsai*), Nagradu Altasor 2012 (za *Načine povratka kući*), Nagradu Princ Klaus 2013, Opštinsku nagradu za književnost 2014 (za *Moja dokumenta*).

USPOMENE JEDNOG PERSONALNOG RAČUNARA

Za Himenu i Hektora

Kupljen je 15. marta 2000. godine, za četristo osamdeset hiljada pesosa, otplaćivanih na 36 mesečnih rata. Maks je pokušao da smesti tri velike kutije u gepek taksija, ali nije bilo dovoljno prostora, pa je morao da upotrebi kanap, i još da ih obmota elastičnim trakama da bi ih osigurao, iako je put do Trga Italija bio kratak, svega deset blokova. Maks je postavio teško kućište pi-sija ispod trpezarijskog stola, manje-više ravnomerno raširio kablove i poput deteta se poigrao kesama i stiroporom od ambalaže. Pre nego što je svečano pokrenuo sistem, ostavio je sebi vremena da sve pažljivo osmotri, oduševljen: tastatura mu se činila besprekornom, monitor savršenim, čak je pomislio da su, na nekin način, miš i zvučnici takođe lepi.

To mu je bio prvi računar za dvadeset tri godine života i nije baš najbolje znao zašto je toliko želeo da ga kupi kad je jedva umeo da ga uključi i da otvori program za kucanje teksta. Ali, bilo je neophodno imati računar, svi su to mislili, čak i njegova majka, koja mu je obećala da će mu pomagati oko otplate rata. Radio je kao asistent na univerzitetu, možda je mogao da ukucava u računar analize knjiga, ili da unese stare beleške, zapisane rukom ili otkucane s dosta muke na drevnoj pisačkoj mašini marke „olimpija”, na kojoj je napisao sve seminarske radove za fakultet, zbog čega su mu se kolege smejale, jer su već skoro svi prešli na kompjutere.

Prvo je odlučio da prekuca pesme koje je napisao u poslednjih nekoliko godina i kratke, eliptične, sporadične tekstove o kojima niko nije imao naročito pozitivno mišljenje, premda nisu bili loši.

Međutim, nešto bi se desilo kada bi na ekranu video te reči, u njegovim sveskama sasvim smislene: strofe su postajale neuverljive, činilo mu se da imaju drugačiji ritam, možda više vizuelni nego harmoničan, ali umesto da to premeštanje u drugi format doživi kao eksperiment, povlačio se, osećao se osujećenim, često je brisao to što je napisao i počinjao iznova, gubio vreme na menjanje fonta ili pomeranje kursora miša s jednog kraja ekrana na drugi, pravolinijski, po dijagonali, kružno. Nije hteo da se odrekne svojih svesaka i penkala, iako je prilikom prve nepažnje prosuo mastilo po tastaturi, koja je pritom morala da podnosi preteće prisustvo nebrojenih šolja kafe, i upornu kišu od pepela, jer Maksova ruka gotovo nikada nije uspevala da domaši pepeljaru, a mnogo je pušio dok je pisao, ili je, bolje rečeno, pisao malo dok je mnogo pušio, pošto je kao pušač bio neuporedivo brži nego kao pisac. Nekoliko godina kasnije će zbog nagomilane prljavštine izgubiti vokal *a* i suglasnik *t*, ali za sada se valja držati sleda činjenica.

Zahvaljujući računaru, zapravo svojom krivicom, ogrezao je u novu samoću. Više nije gledao vesti, nije gubio vreme na sviranje gitare ili crtanje: kada bi se vratio s fakulteta, odmah bi palio računar i počinjao da radi ili da istražuje mogućnosti tog uređaja. Ubrzo je otkrio jednostavne programe koji su omogućavali za njega zapanjujuće rezultate, kao što je snimanje glasa pomoću tanušnog mikrofona koji je kupio u Rojalu, ili nasumično puštanje pesama – ponosno je gledao folder *Moja muzika*, gde su se sada nalazila sva dvadeset četiri kompakt diska koja je imao kod kuće. Dok je slušao te pesme, zadivljen što bi se nakon balade Roberta Karlosa začuli Seks Pistolsi, nastavljao bi da sređuje svoje pesme, koje nikada nije smatrao završenima. Ponekad, u nedostatku peći, Maks se borio protiv hladnoće tako što bi, u krilu, milovao svoj PC, čija se blaga buka stapala sa promuklim brujanjem frižidera, i s glasovima i automobilskim sirenama koji su dopirali spolja. Nije ga zanimalo Internet, nije imao poverenja u Internet, i mada mu je, u kući njegove majke, jedan prijatelj napravio elektronsku adresu, odbijao je da je isproba na svom računaru, a plašio se i da ubaci

one opasne diskete, potencijalne nosioce virusa koji, kako su govorili, mogu sve da upropaste.

Svega nekoliko žena koje su tih meseci posetile njegov stan odlazile su pre zore, bez tuširanja i doručka, i nisu se vraćale. Ali, početkom leta, jedna je ipak ostala da prespava, a onda i da doručkuje: Klaudija. Jednog jutra, kada je izašla ispod tuša, Klaudija se zaustavila ispred ugašenog ekrana, kao da na licu traži prve bore ili neke teško uočljive belege ili fleke. Bila je tamnoputa, usne su joj bile pre tanke nego pune, vrat dug, jagodice izražene; imala je tamnozeleno iskošene oči, kosa joj je dopirala do vlažnih ramena, a njeni krajevi izgledali su kao mnogobrojne iglice zabodene u kosti. Telo je mogla dva puta da obmota peškirom koji je sama donela u Maksovu kuću. Nekoliko nedelja kasnije, Klaudija je donela i ogleдалo za kupatilo, ali je ipak nastavila da se ogleda u ekranu, uprkos tome što je tamo, u njegovoj neprozirnoj refleksiji, bilo teško pronaći nešto više od obrisa njenog lica.

Nakon što bi se kresnuli, Maks bi obično zaspao, dok bi Klaudija odlazila za računar da odigra nekoliko brzih pasijansa, poneku partiju šaha (srednji nivo), ili da se obazrivo okuša kao minolovac. On bi se katkad budio i sedao pored nje da je posavetuje šta sledeće da odigra ili da je miluje po kosi i leđima. Klaudija je desnom rukom grčevito držala miš, kao da će joj ga neko oduzeti, kao da je reč o novčaniku koji neko želi da joj otme, ali, iako je stiskala zube i kolačila oči, svaki čas bi joj se otelo nervozno cerekanje koje je to odobravalo, koje je tražilo još milovanja. Možda je bolje igrala kada je on bio pored nje. Nakon što bi završila partiju, sela bi Maksu u krilo i počinjala polagano i dugo da vodi ljubav s njim. Linije skrinsejvera kružile su po Klaudijinim ramenima, leđima, zadnjici, nežnim bedrima.

Pili su kafu u krevetu, ali bi ponekad napravili mesta na stolu da – kako je ona govorila – doručkuju kako Bog zapoveda. Maks bi isključivao tastaturu i monitor i ostavljao ih na podu, izložene napadima njihovih stopala i minijaturnih ostataka hleba, mada je Klaudija svaki čas brisala računar kuhinjskim krpama i tečnošću za stakla. Ponašanje uređaja prilikom tih nedaća bilo je primereno: za sve to vreme *Windows* se uvek podizao bez problema.

Bezmaloblijeve godine nakon što je kupljen, 30. decembra 2001, računar je premešten u malo veći stan u četvrti Njunjoa. Okruženje je bilo mnogo povoljnije: uredili su mu posebnu sobu i u nju stavili pisaci sto, napravljen od starih vrata i dva štafelaja. Nakon solitera i besomućnih partija šaha, Klaudija je prešla na nešto prefinjenije – na primer, povezala je na kompjuter digitalni foto-aparat sa desetinama fotografija s njihovog davnašnjeg putovanja, koje se nije moglo smatrati pravim medenim mesecom jer Maks i Klaudija nisu bili venčani, ali je ipak ispunilo tu funkciju. Na tim slikama bila je ona, s morem u pozadini, ili u sobi punoj drvenog nameštaja u kojoj je bilo sombrera, ogromnih raspeća i školjki korištenih umesto pepeljara. Klaudija je na nekima fotografijama bila ozbiljna, a ponegde je jedva suzdržavala smeh, naga ili oskudno odevena, kako puši travu, pije alkohol, prekriva grudi ili ih pakosno pokazuje („tvoja neodoljivo vrela pojava”, napisao je on jednog popodneva ispunjenog seksom i jedanaestercima). Bilo je i nekoliko fotografija na kojima su se videle samo hridi, talasi, ili sunce kako zamire na horizontu, kao na razglednicama, ili na imitacijama razglednica. Maks je bio na svega dve fotografije, a samo na jednoj su se videli oboje, zagrljeni i nasmejani, sa tipičnim priobalnim restoranom u pozadini. Klaudija je danima sređivala te fotografije – imenovala je datoteke odviše dugačkim rečenicama koje su obično završavale znakom uzvika ili trotačkom, i odmah ih je raspoređivala u razne foldere, kao da su sa različitih putovanja, ali bi ih kasnije ponovo sve spajala, misleći da će za nekoliko godina imati još fascikli, pedeset, stotinu njih, za fotografije sa stotinu budućih putovanja, jer je želela život pun putovanja i fotografija. Osim toga, provodila je sate pokušavajući da pređe peti nivo igrice Pink Panter, koju su dobili na poklon uz deterdžent. Kada bi zapala u očajanje, Maks bi pokušao da joj pomogne, mada su mu video-igrice oduvek loše išle. Da ih je neko video tako usredsređene i napete pred ekranom, imao bi utisak da rešavaju ozbiljne i hitne probleme, od kojih je zavisila budućnost zemlje ili sveta.

Nisu uvek bili kod kuće u isto vreme, jer je Maks sada radio noću – nije prošao na konkursu za asistenta, tačnije, pobedila ga je

nova fufa šefa odseka („znaš već kako to ide”) – a Klaudija je prodavala osiguranje i učila valjda za nekakve postdiplomske studije, ili je možda bila večiti apsolvent. Ponekad se dešavalo da se dan ili dva ne vide – Klaudija bi ga zvala na posao i dugo bi razgovarali, jer se Maksov posao sastojao upravo u razgovaranju telefonom, ili čekanju telefonskih poziva iz daljine, koji nikada nisu stizali. Izgleda da je tvoj pravi posao da sa mnom razgovaraš telefonom, rekla mu je Klaudija jedne večeri, valjajući telefon po desnom ramenu. Zatim se nasmejala uz nekakvo krkljanje, kao da je želela da se nakašlje ali kašalj nije izlazio ili se upleo u smeh.

I ona je, isto kao Maks, radije pisala rukom, a potom ukucavala svoje radove u računar. Bili su to dugački dokumenti, sa čestim početničkim slovnim ili štamparskim greškama. Dokumenti su obrađivali teme vezane za menadžment u kulturi, javnu politiku, prašume ili tome slično. Postalo joj je neophodno da istražuje po Internetu i ta velika promena dovela je do prve ozbiljne rasprave mladog para, jer je Maks i dalje odbijao da načini taj korak, definitivno nije želeo ništa da zna o veb-stranicama i antivirusima, ali morao je da popusti. Kasnije je došlo do druge mahnite diskusije, jedne večeri kada ju je Maks uporno zvao satima, ali je linija bila zauzeta. Iako su kupili mobilni, bilo je preskupo plaćati te razgovore, te su morali da nabave drugu telefonsku liniju sa namenskim priključkom.

Do tada nijedno od njih dvoje nije naučilo kako se koristi imejl, od kojeg će pre ili kasnije postati zavisnici, ali najveća zavisnost koju je Maks zapatio, i koja će biti dugotrajna, bila je pornografija, što je dovelo do treće velike rasprave mladog para, ali i do raznih eksperimenata, poput, za Klaudiju zbunjujućih, ejakulacija u lice, ili uporne opsesije analnim seksom, koji je u početku izazivao jalove, a potom plodotvorne diskusije o mogućim granicama zadovoljstva.

Otpribliže u to doba izgubili su vokal *a* i suglasnik *t*. Klaudija je morala hitno da preda neki rad, pa je pokušala da izbegne ta slova, a Maks, koji je svojevremeno nastojao da piše avangardne pesme,

želeo je da joj pomogne, ali nije vredelo. Narednog dana nabavili su prilično dobru tastaturu crne boje, sa lepo dizajniranim multi-medijalnim dugmićima roza boje koji su, između ostalih funkcija, omogućavali da se u sekundi pusti ili zaustavi muzika, bez potrebe da se posegne za mišem.

Međutim, nekoliko meseci pre toga, pojavile su se naznake veće nezgode, desetak neobjašnjivih zastoja procesora, ponekad kratkotrajnih i rešivih, a pokatkad toliko dugih da su morali da odustanu od čekanja i da restartuju sistem. Jedne kišne subote, koju je trebalo da provedu na miru, gledajući televiziju uz peciva, u najgorem slučaju pomerajući kofe i lonce tamo gde prokišnjava, morali su ceo dan da posvete popravci ili pokušaju popravke kompjutera, više pomoću dobre volje nego adekvatne metode.

U nedelju, Maks je pozvao jednog prijatelja koji studira inženjerstvo. Pred kraj popodneva, dve flaše piska i pet konzervi koka-kole baškarile su se po pisaćem stolu, ali još uvek niko nije bio pijan, više su delovali osujećeno zbog teške opravke, a Maksov prijatelj je izjavio da je taj kvar vrlo čudan, da nikad tako nešto nije video. Doduše, možda su ipak bili pijani, barem Maksov prijatelj, jer je iznenada, nakon jednog nesrećnog manevra, izbrisao ceo disk. Sve su izgubili, ali od sada će bolje raditi, rekao je prijatelj kao da se ništa nije dogodilo, hladno i hrabro poput lekara koji je upravo amputirao nekome nogu. Ti si kriv, kretenu, saopštila mu je Klaudija, kao da su mu stvarno odsekli, iz čistog nehata, jednu nogu ili čak dve. Maks je ćutao i zaštitnički je zagrlio. Prijatelj je poslednji put, i to snažno, srknuo svoju pisko-kolu, usput šćapio dve kockice gauda sira, i otišao.

Klaudiji je bilo teško da prihvati taj gubitak, ali našla je pravog tehničara, koji je promenio operativni sistem i napravio odvojene profile za dvoje korisnika, pa čak i simboličan nalog, na Klaudijin zahtev, za Sebastijana, Maksovog zapostavljenog sina. Istini za volju, trebalo je i ranije to da urade, morali su da izgovore oko dve hiljade reči da bi do toga došli, ali Maks je često zaboravljao da to dete postoji: poslednjih godina ga je valjda jednom video, i to na samo dva dana. Klaudija ga nije ni upoznala, jer je Sebastijan živeo u Temuku. Bilo joj je teško da shvati tu situaciju koja se, naravno,

pretvorila u crnu, odnosno slepu tačku njenog odnosa s Maksom. Radije nisu doticali tu temu, mada je ona, s vremena na vreme, sama dolazila na dnevni red, pri žestokim raspravama nakon kojih su oboje plakali, a od njih dvoje više je plakao on – plakao je iz besa, ozlojeđenosti, sramote, a potom bi mu se lice skamenilo, kao da mu je koža upila suze; to je opštepoznata metafora, ali zaista, nakon plakanja, koža mu je bila čvršća i tamnija.

Nije sve bilo tako užasno. Kada je, od novca koji su joj dali roditelji, Klaudija kupila neverovatan višenamenski uređaj – koji je štampao, skenirao, čak mogao da fotokopira – ona se strastveno posvetila digitalizaciji obimnih porodičnih albuma, i taj monotoni posao bio joj je veoma zabavan jer, umesto da arhivira prošlost, ona ju je modifikovala: iskrivljavala je lica antipatičnih rođaka, brisala neke nevažne osobe i ubacivala druge tobože goste, poput Džima Džarmuša na njenoj rođendanskoj žurci, Leonarda Koena koji se pojavio pored Klaudije na prvom pričešću, a kreirala je i putovanje u San Pedro de Atakama sa prijateljima Šined O’Konor, Karlosom Kabesasom i poslanikom Fulvijem Rosijem; te montaže bile su veoma dobre, ali su izazivale smeh kod drugarica i rođaka.

I tako je prošla još jedna godina.

Maks je sada radio jutarnje smene, te su teoretski više vremena provodili zajedno, ali dobar deo tog vremena gubili su raspravljajući se oko računara. On se žalio da više ne može da piše kad mu naiđe inspiracija, što nije bilo istina, jer je za svoje večite nacрте pesama još uvek koristio stare sveske, pošto je i dalje osećao da im je prekucavanje štetilo, da su time gubile esenciju. S druge strane, poprimio je običaj da piše beskonačne mejlove ljudima koje nije video godinama i koji su mu sada nedostajali, ili je mislio da mu nedostaju. Neke od tih osoba živele su blizu ili barem ne predaleko, Maks je imao i njihove brojeve telefona, ali je više voleo da im piše pisma – bila su to pre pisma nego mejlovi, mada još uvek nije shvatao razliku: pisao je setne tekstove, preuveličane, za pamćenje, onu vrstu poruka čiji odgovor se odlaže u nedogled, mada je ponekad dobijao jednako opširne odgovore, takođe inficirane površnom i tugaljivom nostalgijom.

Došlo je leto, a s njim i Sebastijan, nakon višemesečnih brižljivih pregovora. Oboje su otišli po njega u Temuko, autobusom, devet sati tamo, skoro deset nazad. Dečak je nedavno napunio osam godina, blaga i prerana senka nausnica davala mu je komičan izgled odraslog čoveka. Sebastijan je prvih dana malo govorio, naročito kada bi mu se obraćao otac. Intenzivne šetnje do zoološkog vrta, Maštolenda i bazena prešle su u vrela popodneva u četiri zida; doduše, možda su se i bolje provodili zatvoreni nego u tobože zabavnoj panorami. Seba je koristio svoj korisnički profil da neograničeno boravi na Mesindžeru, beskonačno četujući sa svojim temukanskim drugarima. Brzo je pokazao odlično kompjutersko znanje, koje nije bilo iznenađujuće jer je bio dečak, poput tolikih drugih, kojem je računar od malih nogu bio blizak, ali su Klaudija i Maks bili zadivljeni tolikom spretnošću. Vrlo precizno i pomalo s prezirom dečak im je pokazao kako da odaberu novi antivirus program, čak im je ukazao i na potrebu da povremeno urade defragmentaciju diska. Što se tiče igre Pink Panter, suvišno je reći da ju je savladavao zapanjujućom brzinom, po nekoliko puta; možda je čitava dva-tri popodneva Sebastijan pokazivao Klaudiji i svom ocu trikove i logiku te igre, za njega tako bazične, tako dosadne, i to su bili najuspešniji i najpotpuniji trenuci tog raspusta. Nikada nije bio, to je istina, toliko blizak svom ocu, a s Klaudijom se, tako reći, prijateljio. Njoj se činilo da je on divan dečak, tako je govorila. I Sebastijan je mislio da je Klaudija lepa.

Svi zajedno su se vratili u Temuko. Put je bio veseo, uz darove i obećanja da će se ponovo videti. Ali povratak kući beše sumoran i iscrpljujući, pravi nagoveštaj onoga što će doći. Naime, takoreći odmah, možda u istom trenutku kada su otvorili vrata stana, život je ušao u nerešivu zamku. Možda su mu dojadili zaključci i saveti koje mu je Klaudija neprestano servirala („ponovo si uspostavio kontakt s njim, ali sad moraš da ga sačuvaš”, „opet ćeš ga izgubiti ako ne čuvaš tu vezu”, „Sebina mama je dobra žena”) ili mu je ona jednostavno dosadila, tek Maks se otuđio, zatvorio se. Nije prikri- vao svoju nelagodu, ali nije ni objašnjavao svoje raspoloženje, a Klaudijina neprestana pitanja je ignorisao ili je odgovarao na njih nerado i kratko.

Jedne večeri došao je pijan i zaspao, a da je nije čak ni pozdravio. Ona nije znala šta da radi. Otišla je do kreveta, zagrlila ga, pokušala da zaspi pored njega, ali nije mogla. Uključila je računar, bazala po Internetu i nekoliko sati igrala Pakmana, pomoću strelica na tastaturi. Onda je pozvala taksi i otišla u diskont pića da kupi belo vino i mentol cigare. Ispila je pola boce za stolom u dnevnoj sobi, gledajući pukotine na laminatu, bele zidove, neznatne ali brojne tragove prstiju na prekidačima – mojih prstiju, pomislila je, i Maksovih prstiju, i prstiju svih osoba koje su ikada upalile svetlo u ovom stanu. Potom je uključila računar, odabrala Maksov profil i, kao što je toliko puta činila, pokušala da provali moguću šifru, velikim slovima, malim slovima – *charlesbaudleaire*, *nicanorparra*, *anthrax*, *losprisioneros*, *starwars*, *sigridalegria*, *blancalewin*, *mataderocinco*, *laetitiacasta*, *juancarlosonetti*, *monicabellucci*, *laconjura-delosnecios*. Nervozno je popušila jednu cigaru, pet cigara, dok se pripremala za novu nervozu, koja je rasla i opadala u neujednačenom ritmu. Odviše je razmišljala o takođe logičnoj igri, koju iz skromnosti ili nedostatka samopoštovanja nikada nije pokušala, i konačno je pogodila: napisala je *claudiatoro* i sistem se odmah podigao. Program za poštu bio je otvoren, nije joj trebala lozinka. Zastala je, sipala sebi još vina, bila na ivici da odustane, ali već je bila tamo, uplašena pred otvorenim prozorom i još više uplašena od evidencije poslatih poruka. Sad više nije mogla nazad.

Pročitala je nasumice poruke koje su u suštini bile bezazlene, ali su je zbolele – toliko puta reč *draga*, toliko zagrljaja („ogroman zagrljaj”, „dva zagrljaja” i druge možda originalnije, poput „tvoj zagrljaj”, „moj zagrljaj”, „grlim te”, „grli te”), toliko asocijacija na prošlost, i ta sumnjiva neodređenost kada je trebalo govoriti o sadašnjosti, o budućnosti. Bilo je tu i kratkih koketiranja kakvih ima u svačijoj elektronskoj pošti, čak i njenoj, ali i pet nizova poruka koje su vrlo jasno govorile o susretima sa njoj nepoznatim ženama. Ali, najviše od svega, zbolela ju je sopstvena nevidljivost, jer je on nikada nije spominjao, ili je barem u porukama koje je pročitala nikada nije spominjao, izuzev u jednoj, upućenoj nekom prijatelju, gde mu poverava da je im je veza u krizi, i doslovno govori da ga ona više ne zanima, da je raskid pitanje trenutka.

Zatvorila je poštu, otišla na počinak u zoru, pijanija od besa nego od vina. Probudila se popodne, bila je sama: gotovo bez energije, otišla je do računara – do susedne prostorije, ali njoj se činilo kao da je prevalila veoma dug put, da je morala da pređe preko raznih prepreka kako bi stigla do te sobe – i umesto da ga upali, pogledala je odsjaj sunca na ekranu. Spustila je roletne, želeći da bude u potpunom mraku dok joj teku suze, koje su joj se slivale niz vrat i gubile se u prevoju između njenih grudi. Skinula je rolku, pogledala svoje nemirne bradavice, ravan i nežan stomak, kolena, prste priljubljene uz hladan pod. Potom je očistila, ili bolje rečeno isprljala ekran rukama vlažnim od suza. Besno je prešla prstima i člancima po površini, kao da ga briše krpom. Zatim je uključila računar, napisala kratku poruku u *Word* dokumentu i počela da se pakuje.

Vratila se iduće nedelje da pokupi neke knjige i višenamenski uređaj. Maks je bio u gaćama, pred računarom, pišući Klaudiji veoma dugačak mejl u kojem je pričao o hiljadu stvari i molio je za oprostaj, ali eliptično, rečenicama koje su više odavale njegovu zbunjenost ili njegovu mediokritetsku ličnost. Na pisaćem stolu bila je hrpa započetih pisma, sedam-osam kancelarijskih listova papira, i dok je govorio da nije fer, da nije uspeo da završi pismo, da je puno grešaka, da mu je teško da se jasno izrazi, Klaudija je čitala razne verzije te neposlata poruke, i primećivala kako je neka zvučna rečenica na sledećem nacrtu postajala dvosmislena, kako su se menjali pridevi, kako je Maks skraćivao i ubacivao pojedine rečenice, tražeći efekte koji bi Klaudiji delovali ubedljivo, kao da se zabavljao isprobavajući različite prorede, veličine slova, prostor između slovnih znakova, možda verujući da će mu Klaudija oprostiti ako poruka bude izgledala duža – razmišljala je o tome kada ju je zgrabio, uhvatio ju je za zglobove, znajući koliko ona mrzi kada je neko uhvati za zglobove: u toj borbi ju je udario u grudi, ona je odgovorila sa četiri šamara, ali on je odmah reagovao, presamitio je, svom snagom joj ga je gurnuo u dupe, silovitošću kakvu nikada ranije nije pokazivao. Klaudija je iščupala tastaturu i bezuspešno pokušavala da se odbrani. Zatim, dva minuta kasnije,

Maks je oskudno ejakulirao i ona je mogla da se okrene i da uperi pogled u njega, kao da predlaže primirje, ali umesto da ga zagrlji, zveknula ga je kolenom u muda. Dok se Maks previjao od bola, ona je isključila višenamenski apart i pozvala taksi da je zauvek odveze daleko od te kuće.

Maks je osetio ogromno ali kratkotrajno olakšanje. Njeno olakšanje stiglo je kasnije, ali je bilo konačno jer, kada su se tri meseca kasnije sreli na stepenicama Narodne biblioteke i kada ju je on zamolio, bez iole osećaja za pristojnost, potpuno zdušno, da se pomire, nije bilo šanse.

Vratio se kući tužan i besan, uključio je, po navici, kompjuter koji mu je od pre nekoliko dana opet zakazivao, ovoga puta ozbiljno, ili je barem Maks tako mislio – pokloniću ga, nije mi važno šta je u njemu, rekao je narednog dana svom drugu inženjeru, koji je ponudio da ga otkupi za smešnu cifru. Jedi govna, odgovorio je Maks. Daću ga svom sinu. Prijatelj je nevoljno formatirao hard disk.

Tog petka uveče, Maks je pošao u Temuko. Nije imao vremena da upakuje računar, tako da je miš i mikrofon stavio u džepove, procesor i tastaturu smestio ispod sedišta, i putovao devet sati sa teškim monitorom u krilu. Odblesak svetlosti sa puta odražavao mu se na licu, kao da ga doziva, kao da ga poziva, kao da ga krivi za nešto, za sve.

Maks nije umeo da se orijentiše u Temuku i nije zabeležio adresu. Tumarao je neko vreme dok nije naišao na put kojeg je mislio da se seća. Stigao je u deset ujutro, ličeći na zombija. Kada ga je video, Sebastijan je upitao za Klaudiju, kao da iznenađenje nije predstavljalo neuobičajeno prisustvo njegovog oca već odsustvo očeve devojke. Nije mogla da dođe, odgovorio je Maks, vežbajući zagrljaj koji nije znao kako da sprovede. Raskinuli ste? Ne, nismo raskinuli. Nije mogla da dođe, to je sve: odrasli ljudi moraju da rade.

Dečak je krajnje uljudno zahvalio na poklonu, a njegova majka je ljubazno primila Maksa i rekla mu da može da ostane da prespa-

va na sofi. Ali on nije želeo da ostane. Probao je gorak mate koji mu je žena ponudila, progutao empanadu sa sirom i pošao ka peronu da uhvati autobus u dvanaest i trideset. Veoma sam zauzet, imam mnogo posla, rekao je pre nego što se popeo u isti taksi koji ga je dovezao. Naglo je razbarušio Sebastijanovu kosu i poljubio ga u čelo.

Kada je ostao sam, Sebastijan je uključio kompjuter i uverio se u to što je već sumnjao: da je, u svakom pogledu, bio znatno lošiji od onoga koji je već imao. Sit se ismejao sa mužem svoje majke, posle ručka. Potom su zajedno napravili mesta u podrumu da tamo ostave računar, gde i danas čeka, što bi rekli, bolja vremena.

HORHE KARION

Horhe Karion (Jorge Carrión, Španija, 1976) rođen je u Taragoni, ali je veći deo života proveo u Matarou i Barseloni. Doktorirao je humanističke nauke na Univerzitetu Pompeu Fabra u Barseloni, gde rukovodi master studijama Književnog stvaralaštva. Predaje Savremenu književnost i Kreativno pisanje na istom univerzitetu, i podučava putopisnu i literarnu prozu u Escola d'Esriptura tamošnjeg Ateneuma.

Živeo je u Buenos Ajresu, Rosariju i Čikagu.

Redovno objavljuje tekstove u raznim štampanim medijima, među kojima su *The New York Times* na španskom, *El País*, *La Vanguardia*, *ABC*, *National Geographic* Putovanja, *Revista de Occidente*, *Eñe*, *Letras Libres*.

Autor je prozne tetralogije *Tragovi (Las huellas)*, koju čine romani *Mrtvi (Los muertos)*, *Siromašni (Los huérfanos)*, *Turisti (Los turistas)* i *Pokojnici (Los difuntos)*, kao i više žanrovski raznovrsnih knjiga, među kojima se izdvajaju *Australija, Putovanje (Un viaje)*, *Tevešekspir (Teleshakespeare)*, *Knjižare (Librerías)* i *Barcelona. Knjiga o pasažima (Barcelona. Libro de los pasajes)*. Takođe piše novele, priče, eseje i putopise.

Dela su mu prevedena na deset jezika.

PRETRAŽIVANJE

(ZA PREDSTOJEĆE PUTOVANJE U ANDALUZIJU)

Mutacija je priprema za odvajanje od prvog tela. Isto kao i prisustvo polnog organa među nogama, grub, metiljav i ozbiljan glas koji izlazi iz usana, kao i Adamova jabučica, posred vrata, sve to ukazuje na gubitak Raja. *Mutacija* je fizički trag koji otelotvoruje nostalgiju, ali je istovremeno čini nezaboravnom, jer se neprestano seća kroz sopstveni izraz. Svaki tih i ozbiljan glas je grešan. Ubrzo nakon što muškarci rašire usne, ton njihovog glasa odmah – poput zvučne opne oko njihovog tela – ukazuje na činjenicu da ga više nikada neće povratiti. Vreme je u njima. Nikada neće napraviti iste korake.

Paskal Kinjar, *Lekcija iz muzike*

Google Web Slike Grupe Vesti još

**KATALONIJA ANDALUZIJA KNJIŽEVNOST MIGRACIJA
Napredna pretraga**

Tražiti na Webu

**Oko dva miliona Andaluzana okupilo se na demonstracijama
4. decembra**

Godine 1979. u Barseloni su dva puta održane demonstracije povodom Nacionalnog dana zemlje Andaluzije. Katalonski narod

se solidarisao sa andaluzijskim, koji se borio za svoju autonomiju. Gotovo milion Andaluzana tada je emigriralo na severoistok:

www.andalucia/adarbe_1977-61k – En caché – Similar pages

Veliki rečnik katalonskog jezika

charnego–*a* [c. 1490; iz kastilj. *lucharniego*, odnosi se na dresirane pse, množina je postala *charniegos*, reč je prešla u Kataloniju i Francusku, koristila se za pseću rasu, te je reč *charnègo* poprimila značenje mešana, granična, neautohtona rasa, neprilagođena na zemlji, i odatle je prešla u katalonski] 1 *m* i *f desp* 1 Dete čiji je otac Katalonac, a majka obično Francuskinja. 2 Osoba koja govori kastiljanski i živi u Kataloniji, a nije se jezički adaptirala u svojoj novoj zemlji. 2 *m ant* Vrsta psa.

www.grec.net/home/del/dicc.htm 7 k 10 Ago 2006_traduc – 5k – En caché – Similar pages

Rečnik Španske kraljevske akademije (RAE) – Dvadeset drugo izdanje

charnego, *ga*. (Od katal. *xarnego*, odnosno *lucharniego*). 1. *m* i *f*. pogrd. *Kat*. Koristi se za imigranta iz neke španske oblasti u kojoj se ne govori katalonski.

www.rae.es/»charnego».htm – 1k – En caché – Similar pages

Zvanična veb stranica pisca Horhea Kariona

Preambulo, perambulate, između rečnika. Pitanje je ko sam ja. Ko. Definišu me spolja i iznutra: na katalonskom (iznutraspolja) ja sam pas i sin pasa – lotalica – doduše lingvistički adaptiran, ali pas, uprkos svemu, pas, *gos*, pas, ponavljajte sa mnom, pas: ne zaboravite, jer u kolektivnom pamćenju neće biti izbrisano da moji geni dolaze spolja, i u tom akcentu se ne briše zločin (to „j” koje izgovaraš kao „lj”, neutralni vokal koji se opire, *els pronomes febles*

ponekad loše upotrebljen, taj sinonim koji ne znaš). Ovde: od majke Francuskinje: laž. I tamo, napolju, takođe me pogrešno definišu, jer sam druga generacija, sin onih koji su emigrirali i imigrirali: svaka reč ima svoju perspektivu. Pobornik nezavisnosti, separatista, preletač, preletač, preletač, Katalonac koji ne preleće. Tražim reč *català* u Velikom rečniku i ponovo nailazim na raznolika značenja: poreklom iz Katalonije, rođak ili pripadnik Katalonije ili stanovnik Katalonije. Tražim u istom rečniku reč *andalús*: poreklom, rođak, pripadnik, stanovnik, takođe. Tražim *catalán* i *andaluz* u Rečniku Španske kraljevske akademije i stoji poreklom, rođak i pripadnik, ali stanovnik ne

[www.jorgecarrion.com/cocina1-5k-En caché](http://www.jorgecarrion.com/cocina1-5k-En-caché) – Similar pages

Nomadski blog o čitanju, putovanjima i idejama

Čitanje te knjige me je hipnotisalo cela dva dana. Navela me je na razmišljanje o sopstvenoj promeni glasa. I o svom blagom zamuckivanju. Ne sećam se otkad mucam. To se pogoršava kada postanem svestan da to radim. Ne verujem da je razlog moj bilingvizam; mogao bih da se zakunem da mi se to dešava samo na kastiljanskom, čini mi se da ni na jednom drugom jeziku ne mucam. Nije problem u tome što ne mogu da nađem odgovarajuću reč, uvek je imam, problem je što se ona opire da bude izgovorena, kao da zna da je živa samo tokom kratkog puta koji deli glasne žice od vrha jezika, i ostaje tamo, na žicama, što duže može, odlažući svoje razdvajanje od pljuvačke.

[www.jorgecarrion.com/blog_laleccion_28mayo2006-8k-En caché](http://www.jorgecarrion.com/blog_laleccion_28mayo2006-8k-En-caché) – Similar pages

Žordi Pužol je skovao čuveni izraz

Žordi Pužol je skovao čuveni izraz „Katalonac je svako ko živi i radi u Kataloniji”. U svojoj knjizi *Izgraditi Kataloniju* iz 1980. dodao je „i ko želi to da bude”. Katalonstvo bi, dakle, trebalo da bude pitanje konteksta, a naročito volje. To je očigledno praktična i sve-

obuhvatna tačka gledišta. Njegov nacionalizam dobija maglovite obrise kada je reč o poimanju identiteta i metafizičkom značaju jezika... „Karod-Rovira, iz Republikanske levičarske partije Katalonije, insistirao je na nužnosti da, među imigrantima, postoji volja za integracijom u zemlji i u njenim demokratskim pravima, njenoj kulturi, njenom jeziku i sistemu života.

www.pensamientocritico.org/nacionalismo_2004.html – 108 k – En caché – Similar pages

Migracija se poštapu priložima za mesto

kao čovek kamenjem u reci

Moja porodica i ja smo Katalonci i imigranti, *charnegos*. Mi smo Katalonci, ali ja nisam imigrant. Oni su Andaluzani, oni, ali mi već nismo. Mi: moja braća, moji rođaci: druga generacija. Rečnici lažu i protivreče jedni drugima. I ja okolišem pre nego što pođem, i moj ustupak je tekstualan, u potrazi za jugom. Otac mi je nedavno rekao da ne oseća da pripada ni ovde ni tamo. Ni farmi (Tablones, u podnožju Orhive, prestonice Alpuhare, u Granadi, u Andaluziji) ni Ulici Mosen Mole (između Rokafonda i centra Martaroa, Barselona, Katalonija). Oseća da njegovo mesto, između te dve strane, ne postoji; ali neću se vratiti, rekao mi je moj otac: „Ja se više ne vraćam”. Samo idem na odmor. Da pešačim i da tražim špargle, to se ovde radi, „i da jedem šunku, koja je mnogo bolja tamo”. Migracija se poštapu priložima za mesto, kao čovek kamenjem kada prelazi reku na

www.jorgecarrion.com/cocina2 – 7k – En caché – Similar pages

Pisac Pako Kandel izjavljuje sledeće

„Ne, ja nisam Andaluzanin, ja sam Valensijanac, doduše činjenica je da su Antonio Rabinad i Huan Marse deca ovdašnjih ljudi, baš kao i Gojtisolovi, nema dece Andaluzana mojih godina koji su pisali o...” „Moj utisak je da je Pužol oduvek gajio naročito intere-

sovanje i osobenu uviđavnost prema imigraciji...” „Da, meni se dopadalo to što je Pužol govorio o imigraciji. I njemu su se dopadali moji stavovi. On je došao mene da vidi. Znao je da pišem knjigu, da će se zvati *Drugi Katalonci* i ponudio mi je bibliografiju koju je imao, ne tražeći ništa zauzvrat. Takođe je došao i političar Huan Reventos i ponudio mi 1200 peseta.

www.nodo50.org/foroparlamemoria/Paco_Candel_2005 – 80k – En caché – Similar pages

Intervju s ubijenim piscem

„mislim da je to bilo kod „j” i „l”, u šestom ili sedmom osnovne”, „jok” ili „ljok”, izgovarao sam ih podjednako, profesorka mi je to stavila do znanja i mislim da sam tada prvi put uvideo da moj katalonski nikada, nikada neće biti savršen... Malo kasnije sam shvatio da se u mom DNK nalazio Horhe, ali da su me na času uvek zvali Đordi, bez moje dozvole... bilo je to u vreme kada sam morao da napustim hor, ja koji sam bio solista, sa dvojezičnim repertoarom, viljansikos i Božićne pesme, jer mi je glas mutirao i više nije bilo načina da ne falširam.

www.capgros.com/entrevista_carrion_jun2003.traduc 502k – En caché – Similar pages

Svet adolescenata

Mada mutiranje postoji i kod ženskih osoba, ono je manje uočljivo. Glas, naročito muški, doživljava drastičnu promenu: napušta akutni registrar iz perioda detinjstva, usled adaptacije grla na opšte promene koje telo doživljava i usled povećanja kapaciteta pluća. Pravi nabori glasnih žica povećavaju se sa 14 na 28 centimetara, zbog toga se tonalna frekvencija smanjuje za jednu oktavu. Na početku vokalne mutacije pevanje postaje nemoguće. Taj proces traje između 8 i 26 meseci, a završava se identifikacijom sopstvenog glasa sa očevim, u suprotnosti s majčinim. Rast grkljana odvija se paralelno sa rastom penisa.

Dobrodošli u novi rečnik Španske kraljevske akademije

Asimilar. Od latinskog *assimilare*. 1. Učiniti sličnim, uporediti. 2. Obezbediti pojedincima iz jednog miljea ista prava i počasti kakva imaju oni iz drugog. 3. Razumeti građu koja se uči. 4. Pridružiti osnovnim ćelijama pogodnim za stvaranje citoplazme. 5. Za neki predmet: biti sličan drugome. 6. Izmeniti ton govora prilagođavanjem drugom, obližnjem.

www.rae.es/»asimilar«.htm – 2k – En caché – Páginas similares

Karion se seća putovanja u detinjstvu u

Crtao sam reke koje smo prelazili, na praznoj mapi Španije, dok je brojač na automobilu prikupljao više od hiljadu kilometara koji su razdvajali našu kuću od andaluzijskog sela u kojem smo provodili raspust. Naša maršruta u porodičnim kolima imala je svoj tok preko Ebra, Hukara i Segure, sve do Gvadalkivira. Identitet je tečan. Putovanja teku. Pre putovanja na koje ću jednog dana poći, da bih živeo u La Alpuhari i otkrio ko je zaista bio Hose „Pepe” Karion, Pinki, moram još da surfujem po mreži, i po knjigama, i po svom sećanju, u nastojanju da pronađem odgovor na jedno pitanje. Šta znači biti Katalonac? U kom trenutku neko prestaje da bude Andaluzanin i počinje da bude Katalonac? Da li je to moguće? Da li to i tome slično ima smisla? Ima? Može li neko da mi kaže da li stvarno ima?

www.jorgecarrion.com/cocina3 – 6k – En caché – Similar pages

Drugi Katalonci: antropologija asimilovanog čoveka?

jer kod *Drugih Katalonaca* pažnju mi je najviše privukao stil. Tekst obiluje izrazima kao što su „ne znam”, „govorim na osnovu pretpostavki jer imam malo informacija”, „sve je relativno”; izne-

nada, autor nešto nazove na jedan način, da bi odmah potom rekao: „ova tvrdnja nije sasvim tačna. Upotrebili smo je da bismo se razumeli”. S kim to Kandel želi da se razume? Neko drugo poglavlje okončava na ovaj način: „Bilo da koristimo špansku ili katalonsku reč za neki pojam, uvek ćemo ostaviti dobar utisak”. Na koga? U jednom trenutku izjavljuje kako bi voleo da je anti-literaran, anti-retoričan. Glas mu zvuči odlučno i zato

www.jorgecarrion.com/blog_losotros_agosto2006 – 5k – En caché – Páginas similares

Aprilski vašar u Matarou

„Bio sam samo jednom, održan je u Šumovitom parku, zapanjio sam se kada sam video jednu devojčicu koju sam poznavao, ne sećam se da li iz škole u naselju, obučenu u seviljsku nošnju; mene nikada nisu maskirali, zapravo se ne sećam ničeg tipično andaluzijskog iz svog detinjstva, osim povremenih putovanja u Santaelju i onog jednog puta kada smo išli u La Alpuharu... Čudno je što sve moje teče i tetke imaju andaluzijski akcenat, ali ga moji roditelji nemaju. Ispravili su ga. Oni govore neutralan španski jezik, ukoliko tako nešto postoji; ne govore katalonski, ali ga razumeju, kao i svi ovde, a njihov kastiljanski akcenat niko ne može da odredi, ne liči na katalonski, koji bi trebalo da im je najbliži: ne potiče niotkud”

www.capgros.com/entrevista_carrion_jun2003.traduc – 507k – En caché – Páginas similares

Španska lingvistika: prošireni kurs o

Asimilacija. Proces tokom kojeg se artikulatívni pokreti zvuka prenose na drugi susedni zvuk. Taj zvuk postaje sličan, dakle *asimiluje* se, sa prethodnim. Razlikuju se sledeći značajni tipovi asimilacije: A) Progresivna, kada asimilirajući zvuk prethodi asimilovanom; B) Regresivan, kada asimilovan zvuk prethodi asimilirajućem; on je najčešći u svim jezicima; C) Recipročan, ako su

dva zvuka razvojena; G) Epicenski, kada izazove pojavu neetimološkog zvuka. Prema Gramontu, svi asimilatorni i disimilatorni pokreti povinovani su *zakonu jačeg* (1985), bez izuzetka

culturitalia.uibk.ac.at/hispanoteca/Lexikon/Linguistik/Asimilación.htm – 25K – En cache – Similar pages

Emigrant adolescent

Mi koji nismo emigrirali ne možemo da dokučimo šta to znači. Možemo da provedemo čitav život u čitanju ili putovanju, ali nećemo odmaći dalje od početka shvatanja. I sećanja. I čitanja. Kada bi ovo bila fikcija, bilo bi zanimljivo da pronađem intimni dnevnik svoje majke tinejdžerke (danas, prvi put... bezvoljna, ciklus, do tada nepoznate reči). Ili pisma moje babe o fizičkim promenama mog oca (kako je moj Pako porastao, kako mu je glas ogrubeo). Ili medicinski izveštaj. Ili dnevnik koji kažu da je vodio moj deda Hose. Slagao bih: u mojoj porodici jedini dokumenti koji se čuvaju su fotografije. Sve ostalo je uništeno u selidbama. Ostaje mi, dakle, da gledam. I da pitam. U razgovoru s njima saznao sam da se moji roditelji nisu poznavali kada su došli ovamo (jedan kamen, reka koja vuče dole), da su bili adolescenti i da su imali andaluzijski akcenat. Ovde su mutirali njihovi grkljani i njihovi polni organi: ovde im se formirao glas.

ANDRES NEUMAN

Andres Neuman (Andrés Neuman, Argentina, 1977) sin je argentinskih muzičara koji su izbegli u Španiju. Sa četrnaest godina se preselio u Granadu, gde je diplomirao Hispansku filologiju. Na Univerzitetu u Granadi takođe je pohađao doktorske studije i predavao Hispanoameričku književnost.

U svetu književnosti debitovao je kao pesnik i pripovedač. Sa svojim prvim romanom, *Bariloče* (*Bariloche*, 1999), bio je finalista nagrade *Herralde*. Autor je desetak pesničkih zbirki, objedinjenih u jedan tom pod nazivom *Decenija – poezija 1998–2007* (*Década – poesía 1997–2007*) objavljenim 2008. Njegov roman *Bila jednom Argentina* (*Una vez Argentina*, 2003) pripoveda o njegovim evropskim precima, porodičnim izgnanicima i migrantima, njegovom argentinskom detinjstvu... dok u knjizi eseja *Kako putovati a da ne vidiš* (*Cómo viajar sin ver*) opisuje Latinsku Ameriku u prolazu.

Godine 2007. Festival *Hay* i Bogota svetska prestonica knjige uvrstili su ga u izbor *Bogota-39*, a časopis *Granta* izdvojio ga je kao jednog od 22 najbolja mlada pripovedača na španskom jeziku. Za knjigu *Putnik veka* (*El viajero del siglo*, 2009) dobio je Nagradu *Alfaguara* i Nagradu kritike.

Bio je kolumnista brojnih štampanih medija u Španiji i Latinskoj Americi, i dugogodišnji saradnik kulturnih dodataka listova i časopisa, kao što su *ABC*, *Revista Ñ* i *Clarín*. Ima i svoj lični blog, *Microrréplicas*.

Roberto Bolanjo je u jednom od svojih poslednjih eseja napisao da „književnost XXI veka pripada Neumanu i nekolicini pisaca koji su njegova braća po krvi”.

INSTANT ŽIVOTI

Obrazovan gospodin, nije debeo, traži jednostavnu ženu, po mogućnosti prefinjenu i sa fakultetskim obrazovanjem, sigurnu u to što želi, crvenokosu, marljivu, dobru šahistkinju, za prvi kontakt bez ikakvih obaveza.

Žena sita laži želi da napokon pronade pravu ljubav. Vesela sam, simpatična, ljupka, privlačna, velikodušna, odana, dobra saputnica, ne tražim komplikacije, visoka sam, imam dobro telo, grudi 120, sve prirodno, prilika koja se ne propušta.

Vitak mladić, gotovo stidljiv, koji se oseća usamljeno, voli internet i konzole za video-igrice, traži devojkicu za bilo šta.

Devojka, nežna, puna razumevanja, otvorena za sve, traži muškarca između 37 i 39 godina, ranoranioca, ljubitelja filma, bez ljubomornih bivših, strastvenog planinara i sa afinitetima prema Petrarkinoj poeziji, da je Riba ili Blizanac. Nisu poželjne šaljivdžije, kao ni lenji i neozbiljni tipovi.

Gospodin od 62 godine, ozbiljan, odgovoran, posvećen, dobro situiran i jednostavnog ukusa, traži zgodne momke od 18 do 25 godina za povremene odnose.

Huanma, visok 1,90, atletski građen, zelenih očiju, tamnoput, bez malja, traži devojkicu između 21 i 31 godine da zajedno istražuju dno svojih duša u ovom materijalističkom svetu.

Konći, 56 godina, razvedena, sklona maštanju, punačka, 1,60, svojevrsna plavuša, veruje u ljubav i čezne za njom.

Profesor u iskusnim godinama, pasionirani čitalac, istrajno teži eventualnom otkrovenju Afrodite, nimfe ili sličnog bića, sa kojom bi proveo noć i ništa više. Ne oklevaj, malena.

Udata žena koja se dosađuje i želi da izlazi, traži zabavnog partnera, sa dobrom aparaturom, ne previše visokog, od 45 do 55 godina, za svog muža.

Havijer, 58 godina, udovac, u dobroj formi. Osećam se usamljeno i čekam ženu od 30 do 40 godina, mirnu, posvećenu kući, čistu, marljivu, odanu, po mogućnosti zgodnu, da joj pružim sve poštovanje koje jedna žena zaslužuje.

Karminja, nezavisna, odvažna, čvrstog karaktera, profesorka istorije i geografije, žudi da upozna zrelog gospodina da se pošteno i mnogo vole, napokon.

Muškarac fudbaler, 41 godina, maljav, prilično snažan, sa svojom gajbom, želi da stupi u kontakt sa sličnim aktivnim muškarcem, veoma obdarenim. Ne dopušta gluposti.

Neudata žena, preduzetnica, obezbeđena budućnost, zna šta želi, traži zrelog i muževnog mladića kojeg bi s ljubavlju ponižavala. Ako ti se to dopada, pozovi me, kretenu.

Argentinac emigrant, promućuran, dobrodržeci, privremeni taksista, sa sopstvenom političkom teorijom, želi kompetentnu sagovornicu.

Viktorija. Zdrava, vesela, rokerka, ekolog. Traži devojku za prijateljstvo i eventualnu vezu. Nisu poželjne muškarče, biseksualke i studentkinje Prava.

Par, ona 43, on 52. Tražimo obrazovanog muškarca, otvorenog i maštovitog, sigurnog u sebe, po mogućnosti visokog, da gleda.

Normalna devojka, želi da upozna nekog kao što je ona, naj-lepše molim.

Hasinto, umiljat, zabavan, nadasve radoznao, 81 godina, traži stabilnu vezu sa sličnom ženom pred kojom je ceo život.

FRANK BAES

Frank Baes (Frank Báez, Dominikanska Republika, 1978), pesnik i pisac, diplomirao je Psihologiju i specijalizirao Društvena istraživanja na Univerzitetu u Čikagu (UIC).

Dobitnik je Međunarodne nagrade za omladinsku priču na Međunarodnom sajmu knjiga 2007. Njegovu prvu zbirku pesama, *Vaza i druge pesme (Jarrón y otros poemas)* objavila je kubansko-madriska izdavačka kuća *Betania*. Za zbirku *Razglednice (Postales)* ovenčan je Nacionalnom nagradom za poeziju *Salomé Ureña* 2009. Njegovu pesničku knjigu *Sinoć sam sanjao da sam di-džej (Anoche soñé que era un DJ)* objavila je dvojezično – na španskom i engleskom jeziku – američka izdavačka kuća *Jai Alai Books*.

Poezija mu je prevedena na engleski i arapski, sporadično i na francuski, italijanski, švedski, nemački. Prisutan je u antologiji *Otvoreni kanon (El Canon Abierto)*, u kojoj su prikupljeni stihovi najrelevantnijih pesnika na španskom jeziku rođenih posle 1970.

Godine 2016. madridska *Galería Estampa* odabrala je njegovu pesmu „Merilin Monroe iz Santo Dominga” („La Marilyn Monroe de Santo Domingo”) za svoju ediciju *Američka biblioteka*. Baes je autor i zbirke priča *Ti plati psihoanalitičarima! (Págales tú a los psicoanalistas)* i dela *La trilogía de los festivales* koja objedinjuje njegove tri knjige hronika.

Godine 2017. Festival *Hay* u Bogoti uvrstio ga je među 39 najistaknutijih latinoameričkih književnika mlađih od 40 godina.

S LJUBAVLJU, KARMEN

1

Karmen sam upoznao pre petnaest godina u autobusu nekih braće Kineza koji su pohađali moju školu. Posle časova, Kinezi su vozili na relaciji između Parka Nezavisnost i četvrti Los Kilometros. Kada kažem da su bili Kinezi, ne mislim samo na njihovo azijsko poreklo, već i na činjenicu da su rođeni u jednoj pokrajini kontinentalne Kine, i da su sa svojim roditeljima emigrirali u Dominikansku Republiku. Poput mnogih Kineza, i njihovi roditelji su prevareni došli u Santo Domingo, misleći da dolaze u Majami ili Porto Riko. Sudeći po tome što su mi pričali, novac koji su zarađivali zahvaljujući tom autobusu služio im je da plate mesečnu školarinu i da dodaju za najam drugog sprata kuće, gde su živeli sa ostatkom porodice. S obzirom na to da je njihov stan bio blizu moje četvrti, dozvoljavao sam sebi da ih s vremena na vreme zamolim da me odbace do kuće.

Karmen sam prvi put video na uglu Avenije Korea i Sidron; bila je u školskoj uniformi i u *Doc Martens* cipelama, a kosa joj je bila toliko crna i dugačka da je ličila na karipsku verziju pevačice Alanis Moriset. Video sam je kako pokušava da zaustavi javni prevoz i smesta sam zamolio Kineze da stanu i da je pokupe. Zahvalivši što su je primili, zavalila se u sedište pored mog. Ne sećam se kako je počeo naš razgovor, ali znam da je bila raspoložena, sve dok joj nisam spomenuo da se Kurt Kobejn ubio. Lice joj je odjednom postalo veoma tužno, i pomislio sam da će se rasplakati tu u autobusu, ali naprotiv, začutila je i ponovo progovorila samo da bi najavila Kinezima da će sići na narednoj stanici. Pre nego što je otišla, pitao sam je da mi da broj telefona, ali je ona ljubazno odbila to da učini.

A možda i nije bilo ljubazno, međutim, pošto je Karmen počela da mi se dopada, tako sam to shvatio.

2

Ponovo sam naleteo na nju u autobusu. Ovoga puta ne kod Ki-neza, već u jednom od onih letećih buseva što stalno voze na relaciji San Kristobal – Park Enrikiljo. Karmen je bila sa nekom debelom rođakom koja je tokom celog puta govorila da se Kurt Kobejn nije ubio i da ga je neko video u Tokiju. Pre nego što je izašla, Karmen je izvadila olovku i na dlanu moje desne ruke zapisala svoj broj telefona. Rekla mi je da je istog dana pozovem. Međutim, tog dana sam bio toliko rasejan da sam zaboravio da za-beležim njen broj telefona na papir, a kada sam stigao kući, znoj mi ga već beše obrisao sa dlana.

3

Upoznao sam mnoge ribe. S nekima sam izlazio, s drugima sam se svađao, s malo njih sam spavao. Jedne večeri, dok sam sedeo u parku i tračario s komšijama, ispričali su mi da Blas, metalac iz naselja, izlazi sa Karmen iz autobusa. S obzirom da je taj tip bio ružniji od Džoiija Ramona, smejavao sam se tim glasinama, sve dok ih nedelju dana kasnije nisam video kako se ljube u mraku bioskopa *Limijer*. Prema Blasu sam osećao netrpeljivost otkako je moja mama prostrla na krovnom vešeraju majicu „Nirvana”, i kad je otišla da je pokupi, nje više nije bilo. Bez imalo sumnje, Blas je bio glavni osumnjičeni i kada sam to saznao, bio sam toliko besan da sam morao da se zatvorim u svoju sobu, da pustim pesmu svojih idola iz Sijetla i da je pojačam na sav glas da komšije ne bi čule kako vrištim i udaram iz sve snage u zid. Kada sam malo dao sebi oduška, otišao sam pravo u Blasov stan i optužio ga da je lopov, ali on je glavom to negirao, praveći se da čak ni ne voli Nirvanu i insisti-

rajući da je njegova muzika metal. Međutim, nekoliko dana kasnije jedan drugar ga je video u toj majici u Kafeu Atlantiko.

I tako, kada sam sreo Karmen na jednoj od onih zabava koje su priređivane u državnim ustanovama, i koje su se gotovo uvek završavale pucnjavom, prvo sam je pitao za Blasa. Ali nije htela da mi odgovori i ostala je u svom ćošku, u majici Ajron Mejden i farmerkama poderanim na kolenima. Povremeno bi neko pokušavao da zapodene razgovor s njom, ali pošto im Karmen nije davala priliku za to, okretali su se i odlazili na drugu stranu. Neko je britanski pop zamenio regetonom. Oni koji su sedeli u foteljama ili stajali naslonjeni na zidove počeli su da đuskaju u ritmu. Kada me je pitala da odemo na neko intimnije mesto, pravio sam se gluv.

– Ne čujem te, malena – ponavljao sam joj, pokazujući prvo na uvo, a zatim na zvučnik koji je bio pored nas.

– Ček' malo – rekla je, podigla glavu poput periskopa u podmornici, zgrabila me za ruku i, nakon što smo se provukli kroz plove i trojke koji su đuskali, odvela me je na krov. Tamo, dok smo stajali okruženi fasadama zgrada, Karmen me je pitala za moje prijatelje Kineze.

– Misliš na one iz busa?

– Aha.

– Nemam pojma.

Nakon što sam maturirao, više nisam sa sigurnošću znao da li su Kinezi i dalje na ostrvu ili su uspeli da odu u Sjedinjene Države. Isto tako nisam znao šta se desilo s busom; sigurno su ga sindikalisti iz Los Kilometros konfiskovali i ukinuli mu rutu.

– Volim taj tvoj mladež – rekao sam joj to da bih tobože promenio temu i pokazao na ugao njenih usana.

Ali Karmen nije obraćala pažnju na mene, izula je svoje „martinke” i sela na ivicu krova, mlatarajući nogama iznad ponora.

– Šta radiš?

– Dođi, ne budi seronja, sedi ovde.

Prišao sam ivici i pokušao da je uhvatim, ali dok sam se približavao, ona se migoljila smejući se i pomerala se udesno. Bacio sam pogled nadole i zamislio je kako pada na pločnik ili sleće na krov jednog od parkiranih automobila, kao u spotu za onu pesmu

Ajron Mejden koju je često pevušila. Rekao sam joj da prestane da zeza i da siđe, ali me nije konstatovala i ostala je tamo da sedi i gleda dole, kao da je usredsređena na gledanje nečega što postoji samo u njenoj glavi.

– Odavde se vidi luka u Aini.

– Siđi odatle, Karmen.

– Neću.

– Aha, znači hoćeš da padneš?

– Rekla sam ti da neću. Štaviše, ako se pomeriš s tog mesta, skočiću.

Istog trenutka kada je to rekla, nestalo je struje u kraju. Obavijen pomrčinom, jedino što sam uspevao da razaznam oko krovova zgrada bio je natpis *Texaco*.

– Karmen! – viknuo sam, ali nisam dobio odgovor i uplašio sam se da je pala.

Pipao sam po ivici krova sve dok nisam naleteo na „martinke”. Kada sam se vratio na zabavu i video je kako razgovara s nekim Haićaninom koji je bio centar u košarkaškoj ekipi Miramara, bacio sam njene cipele na fotelju i otišao.

4

Prošlo je mnogo vremena pre nego što sam je ponovo video. Koliko? Godinu i po dana. Možda i dve. Ugledao sam je kako sa sunčanim naočarima ulazi na kliniku gde sam otišao da uradim neke analize. I dalje je imala kosu kao Alanis Moriset, čak mi se činilo da je još duža, crnja i zapuštenija nego pre. Kada sam je pitao gde se kog đavola denula, Karmen mi je ispričala da je bila preko organizacije Work and Travel u Viskonsinu, gde je radila na nekom dosadnom sajmu mehanike. Pošto nije imala drugu opciju za posao, vratila se na ostrvo i počela da studira psihologiju. Nakon izvesnog vremena, dobila je mesto pomoćnog vaspitača u jednom obdaništu.

– Našla sam se u radu sa decom više nego što sam ikada mogla i da pomislim – rekla mi je skidajući naočare i sklapajući ih.

Ali nije se lepo snašla samo sa decom, već i sa ocem nekog dečaka. Jednog jutra, kao što se moglo i očekivati, u učionici se pojavila žena tog tipa sa kuhinjskim nožem i namerom da joj prereže grkljan. Srećom, druge vaspitačice su pomogle Karmen da istragne oružje od pomahnitale majke.

– Eto, to ti je moj život – zaključila je ponovo stavljajući naočare.

– Ja sam ovde jer želim da se uverim da je sa mojim sve u redu. Nego, jesi li i ti došla da uradiš neke analize?

– Da ih pokupim – rekla mi je pokazujući mi beli papirić.

Jedna od bolničarki je uzviknula moje ime i morao sam da ostavim Karmen bez pozdrava. Otišao sam do sobice i seo na ležaj kao što su mi naredili. Osećao sam kako mi traže venu, a zatim su mi, nakon uboda, izvadili pola litre krvi. Kada je bilo gotovo, bezuspešno sam pokušao da se pokrenem, izgubio sam svest, a kada sam došao sebi, naspram mene nalazio se neki pacijent, a pored mene bolničarka sa užasnim licem buldoga. Popio sam dve čaše soka od narandže i izašao u nadi da je Karmen još uvek tamo, ali na njenom mestu je bila neka gospođa koja me je čudno pogledala kada sam je upitao da li je videla neku ribu s naočarima.

5

S vremena na vreme sam sretao Karmen na izlazu iz barova, u društvu tipova koji su bili stariji od nje, uglavnom džabalebaroši, alkoholičari i probisveti. Među njima je bio jedan visoki tip bele kose koju je vezivao u repić i mogao da joj bude otac, pa čak i deda. Preko dana je bio ljubazan, ali noću, kada bi povilenio, sasvim bi promenio karakter i postajao toliko gnusan da bi se uvek na kraju potukao i izvređao najbližeg komšiju. Ubrzo nakon što ga je upoznala, Karmen ga je pitala čime se bavi, odgovorio joj je da je fotograf. Čak joj je ponudio da je fotografiše. Međutim, za kratko vreme koliko su se viđali, ona ga nikada nije videla s foto-aparatom u rukama. Kad god bi insistirala u vezi sa fotografijama, on bi to ignorisao ili grubo menjao temu razgovora. Na kraju je uspela

da vidi jednu njegovu fotografiju. Videla ju je malo pre događaja koji je Karmen nazivala „incidentom”.

6

„Incident” se odigrao u stanu tog tipa. Mada je mesto imalo veličanstven pogled na centralni stadion, Karmen je jedino bila zainteresovana da vidi uramljene fotografije koje su prekrivale zidove i za koje se ispostavilo da su delo drugih fotografa. Kada je tražila da vidi njegove fotke, pokazao joj je jedan autoportret sa izobličanim izrazom lica koji je Karmen prepoznala iz situacija kada je šmrkao koku. Te večeri je bio toliko nesnosan da se sklonila u kupatilo da se koncentriše i da sredi misli. Stajala je ispred ogledala i odlučila da ode odatle. U nameri da izađe, pokušala je da otvori vrata i uvidela da ključ neće da se okrene. Činilo joj se da je zaglavljen. Počela je da ga pomera na sve strane, ali pošto i dalje nije uspevala da otvori vrata, odlučila je da pokuca na njih i da dozove tog tipa. Proklinjala je sebe što je ostavila novčanik u dnevnoj sobi. Izračunala je razdaljinu od kupatila do mesta gde se on nalazio i zapitala se zašto ne dođe da joj pomogne. Zatim je pomislila da možda akustika tih stanova izobličava zvuke. Sačekala je malo da bi mu dala vremena, ali pošto nije dolazio, počela je da očajava, snažno je viknula i počela da udara rukama i nogama o vrata kao luda. Ostala je zatvorena u kupatilu oko sat vremena, a možda i upola manje, ali joj se zbog straha činilo da je prošlo više vremena. Na svoje iznenađenje, uspela je normalno da okrene ključ i pažljivo se zaputila hodnikom do sobe, opipavajući zidove i paleći svetla jedno za drugim, sve dok nije shvatila da u stanu nije bilo nikoga osim nje.

7

Nešto slično mi se desilo sa Karmen jednom prilikom kada smo se, po običaju, videli u nekom od barova u Zoni. Za razliku od prethodnih puta, Karmen je došla sama i na sebi je imala kratku

bluzu, pripijene farmerke i skupljenu kosu zbog vrućine. Umesto da razgovaramo, pili smo *shots* tekile i plesali sve dok nisu ugasili muziku i dok nas barmen nije zamolio da odemo da bi mogao da zatvori lokal. Dok smo čekali taksi, Karmen me je pitala da li bih je otpratio do stana, jer je želela da mi pozajmi jednu knjigu Virdžinije Vulf. Mislio sam da idemo u lično njen stan, ali sam ubrzo uvideo da nisam bio u pravu, jer je Karmen živela sa svojim roditeljima u Ulici Deset i po. Naravno, to sam shvatio kada sam već seдео na njenom krevetu.

– Zašto mi to nisi ranije rekla?

– Znači, mislio si da živim sama?

Karmen je potražila knjigu Virdžinije Vulf da bi mi pročitala nekoliko pasusa koje je podvukla. Nakon onog filma u kojem je Nikol Kidman igrala Virdžiniju Vulf, svi su smatrali da su stručnjaci za delo engleske književnice. Uporno sam nastojao da usmerim razgovor u drugom pravcu, ali Karmen se uvek vraćala na tu temu i čitala izdvojene delove teksta. I tako nisam imao drugog izbora do da klimam glavom, usmerivši pogled na mladež koji je imala blizu usta, uz sve strpljenje koje je mogao da ima neko željan muvanja i ko je bio spreman da se pretvori u uvo samo da bi u tome uspeo. U školi sam imao drugara koji je mogao da pomera levo uvo. Nikada to nisam umeo da uradim. Međutim, sada dok sam klimao glavom na to što je Karmen čitala, osećao sam se kao uvo mog drugara.

U jednom trenutku, Karmen je ostavila knjigu sa strane i izjavila da je gladna i da ide da obrsti frižider. Dok sam je čekao, počeo sam da razgledam plakate na zidovima i palo mi je na pamet da bih, ako se priljubim uza zid, mogao da čujem hrkanje njenih roditelja. Približio sam uvo hladnom i hrapavom zidu. Usredsredio sam se toliko da sam zaista čuo hrkanje muškarca, ili je možda to dopiralo od moje mašte. Međutim, uvo mi je bilo i dalje priljubljeno uza zid kao da sam najveći klippan kada se Karmen vratila i upitala me šta kog đavola radim.

– Moj tata ima lak san.

– Onda spusti glas.

– Molim?

– Nemoj da vičeš.

– Gladna sam, a nema ništa u frižideru! – snažno je viknula kao da hoće da me iznervira.

– Zar ne možeš da izdržiš?

– Hoću picu.

– U ovo doba? Nemoguće. Sutra.

– Hoću picu!

Sela je na krevet i osmotrila me, kao da me je do tada gledala bez sočiva, pa ih je odjednom stavila.

– Hoćeš li da mi doneseš jedan hamburger? – upitala me je praveći molećivu grimasu.

– Hamburger?

– Da, molim te. Gladna sam.

– Ali, zašto to? Ne valja jesti hamburger u zoru. Nikada nisam izlazio sa ribom koja jede hamburger. Pogotovo ne u zoru.

– Molim te, nemoj da kritikuješ moj način ishrane.

– Jesi li sigurna?

– *Please!*

Moja seksualna apstinencija je po svoj prilici bila u tolikoj krizi da sam pristao. Sišao sam niz stepenice, udaljio se od zgrade i zaputio se ka Nezavisnosti. Pomislio sam da odem do trgovine sa hranom, pored koje su uvek stajala kolica s hamburgerima ali, kada sam stigao, bila je zatvorena, a od kolica nije bilo ni traga. Onda sam otišao u pravcu tržnog centra gde su jedna uvek stajala. Do tamo je imalo da se hoda više od kilometar. Kretao sam se krupnim koracima i molio se da se ne pojave dva policajca na motoru, da mi traže novac i, pošto ne mogu ništa da im ponudim, da me odvedu u zatvor pun kriminalaca i transvestita. Kada sam stigao, poručio sam da mi pripreme jedan bez luka i da mi ga upakuju da ponesem. Razonodio sam se razgledanjem napuštenih lokala u tržnom centru i parkingom u kojem se nazirao jedan „daihatsu” s dvojna vrata, koji je neko ostavio tamo parkiran. Međutim, nekoliko minuta kasnije, svetla su se upalila i vozilo se zaputilo ka aveniji. Po rečima vlasnika hamburgerije, otkako su povisili tarifu u moteli-ma, parovi su često tamo parkirali, sa podignutim staklima. To mu

je u početku smetalo, ali je prestao da mari jer su mu mnogi od njih postali potencijalne mušterije.

Negde oko tri sata popeo sam se stepenicama do stana Karmeninih roditelja sa hamburgerom u omotu. Uprkos tome što mi je Karmen obećala da će ostaviti otvorena vrata kako bih mogao da uđem, zatekao sam ih sa spušenom rezom. Pokucao sam polako, da se njeni roditelji ne bi probudili. Nije bilo nikakvog odgovora. Pretpostavio sam da je Karmen zaboravila na mene i da je, kao i njeni roditelji, uveliko hrkala. Ostao sam gotovo čitav sat sa uvom priljubljenim uz vrata, a zatim sam odustao i odlučio da se opružim tu gde jesam, da sklopim oči i zaspim. Sat ili dva kasnije probudio sam se drhteći. Ustao sam, sišao niz stepenice i otišao kući noseći sa sobom hamburger umesto knjige Virdžinije Vulf.

8

Godine 2002. ponovo sam je nakratko video u baru koji se nalazi u Ulici El Konde. Čekali smo u redu za jedini toalet u tom lokalu. Karmen je i dalje imala kosu dugačku kao Alanis Moriset, ali bila je mršava i imala ispijeno lice. Razgovarali smo stojeći tamo, mada bi preciznije bilo reći da je ona govorila i gestikulirala rukama punim narukvica, koje bi se svaki put zatresle i zazveckale kao da neko poseže za pištoljem. Ispričala mi je da se preselila iz Los Kilometros i da je postala vegetarijanac. Čak mi je ispričala da je jednom prilikom, dok je večerala, začula gotovo neprimetan zvuk, neko cvilenje koje je na mahove identifikovala kao tanani glas koji ju je preklinjao da ga ne pojede, a dolazilo je od bifteka koji je sekla. Stavila je pribor za jelo u tanjir i obećala bifteku, ili tome što ga je oličavalo, da više nikada u životu neće okusiti meso. U početku sam mislio da je u pitanju šala, jedna od onih koje je pričala predškolskoj deci kada je radila kao vaspitačica, ali govorila je to ozbiljnog lica i širom otvorenih očiju. Nastavila je da mi priča jednako apsurdne stvari, sve dok nije bio njen red za toalet, tada je ušla i zatvorila vrata za sobom.

Zatim su do mene počele da dolaze glasine u vezi sa Karmen. Neko mi je na jednoj žurci ispričao da je otvorila vegetarijanski restoran u Kabareu, da je odlazila da surfuje i da se bavila opismenjavanjem seljaka u našoj opštini. Neko drugi mi je rekao da je išla u Kosta Riku na *rehab*, da je upoznala nekog Amera i preselila se s njim u Njujork. Njena rođaka je opovrgla te glasine tvrdnjom da Karmen ima partnera koji je Španac, inženjer, koji radi ovde u nekoj španskoj firmi i s kojim je već skoro godinu dana. O raskidu sam saznao dve verzije. Prva je jednostavna: kada je Karmen jednoga dana došla s mačetom, španski inženjer joj je rekao da ih mrzi i da mora da odabere između njih dvoje. Karmen je odabrala mačku. Druga verzija je otrcanija. Inženjer je otišao na put u Španiju da poseti porodicu. Tog dana kada se vratio, Karmen je otišla po njega, ali španski inženjer nije bio među putnicima i ona je, u nadi da on mora biti tu negde, sela za jedan od stolova i čekala ga, sve dok više nikoga nije bilo na aerodromu. Tip kasnije nije odgovarao na njene mejlove ni na njene pozive. Kad god bi Karmen okrenula njegov broj telefona, začuo bi se snimljeni glas koji kaže da broj nije u funkciji. Ostala joj je sumnja da li je Španac imao smrtonosnu nesreću, ili se jednostavno zasitio nje i napustio je. Usled svih tih pretpostavki i mogućnosti, Karmen ponovo počinje da uzima drogu i javljaju joj se užasni bolovi u stomaku. Kada joj urade biopsiju, otkrivaju da ima kancerogeni tumor. Njena porodica odlučuje da je odvede u Sjedinjene Države, gde uspevaju da joj uklone tumor, ali kancer je već metastazirao i jedan onkolog joj prognozira šest meseci života.

10

Napokon sam je ponovo video u jednoj trgovini. Ali, da se vratimo malo unazad. Do tada su me bezbroj puta odbili za stipendije za koje sam konkurisao. Bio sam toliko razočaran da me je Manolo, kako bi me oraspoložio, pozvao u jedan od onih barova u sta-

rom delu grada sa saradnicima iz NVO koji te vuku za rukav da plešeš i stalno nazdravljaju. Ljuštili smo bocu za bocom, a Manolo nije prestajao da priča o nevoljama u koje ga je uvalila jedna Argentinka s kojom je izlazio. Iznenada, između ljudi koji su sedeli na plastičnim stolicama i onih koji su pili blizu šanka, ugledao sam Karmen. U prvi mah sam pomislio da sam se prevario, ali nakon nekoliko sekundi uverio sam se da je to Karmen glavom i bradom, tom koja me je oduvek fascinirala. Vukući za ruku neku crvenokosu prijateljicu, prišla je mestu gde smo sedeli. Ugojila se i odsekla kosu do ramena: sada je izgledala sasvim drugačije od Alanis Moriset. Ispričala mi je da više ne koristi droge, da više nije vegetarijanka, niti pristalica Sai Babe. Nakon lošeg iskustva koje je doživela u Portoriku, odustala je od toga da glumi hipika. Otišla je na jedan obred gde ju je šaman naterao da popije neku supstancu od koje je povraćala, valjala se po zemlji i satima imala halucinacije.

– Kada sam se probudila, bila sam puna zemlje i bljuvotina, imala sam jezivu glavobolju, kao da će mi glava eksplodirati. Istuširala sam se, presvukla i obećala sebi da ću se usredsrediti na je-dnu stvar.

– Koju stvar?

– Još ne znam.

Negde oko jedan sat, kada su zatvarali bar, Manolo je predložio da odemo u njegov stan.

– Ulične svetiljke ne rade još od osamdesetih – komentarisao je Manolo dok smo se kretali, u strahu da nas ne napadnu.

Živeo je na trećem spratu jedne ogromne zgrade u kojoj su bili smešteni studenti iz unutrašnjosti. Tamo smo otvorili bocu Brugaala i nastavili slavlje, prisećajući se Nirvaninih pesama. U jednom trenutku, izašao sam na balkon da popušim cigaretu. Karmen se pojavila minut kasnije. Kada sam joj ponudio dim, odmahнула je glavom; stajali smo u tišini i posmatrali okolne zgrade i kuće, sve dok me nije pitala za Kineze.

– Nisam više nikada ništa čuo o njima.

– Sigurno su u Njujorku.

– Mora biti da su se već venčali, da imaju decu i sopstvene supermarkete.

– Za razliku od njih, ni ti ni ja se nismo venčali – razmišljala je Karmen gledajući u nebo, kao da je upravo videla zvezdu padalicu i nije želela da je deli.

Napokon sam se odvažio da je pitam:

– Da li je istina da si imala rak?

Karmen je prasnula u smeh.

– Ti baš imaš bujnu maštu!

Polu sata kasnije crvenokosa i Karmen izjavile su da odlaze. Manolo i ja smo ih otpratili do „nisana” koji je bio parkiran blizu bara. Pre nego što je ušla u auto, Karmen me je zagrlila. Video sam kako seda na mesto suvozača i nestaje u mračnoj ulici punoj rupa. To je poslednji njen prizor koji pamtim. Ponekad se čak pitam da li je ono lice sa mladežom kojeg se sećam zaista njeno. Ili ga možda moja uspomena ulepšava?

11

Nekoliko dana po dolasku u Čikago, dok sam sedeo u Starbaksu u Ulici Halsted, pomislio sam od jedne Indijanke da je Karmen. Poručio sam late i seo za jedan od stolova do prozora. Gledao sam ljude kako hodaju po ulici: pankeri s ružnom zelenom kosom, žene koje džogiraju i transvestiti na štiklama. Tada mi se učinilo da vidim Karmen kako prolazi u kaputu, puštene kose, ponovo duge kao u Alanis Moriset. Izašao sam iz Starbaksa i pratio je sa male razdaljine sve dok nije ušla u neki mol. Pre nego što je kročila na pokretne stepenice, dotakao sam joj rame i kada se okrenula, uvideo sam da sam pogrešio. Žena me je uspaničeno gledala sve dok se nisam izvinio i okrenuo.

12

Verovatno sam sve prethodno napisao misleći da više nikada u životu neću videti Karmen. Međutim, za to postoji i jedan neposredan razlog. Pre nedelju dana primio sam njen mejl koji me je

naveo da napišem ovaj niz uspomena. Pročitao sam ga u jednom univerzitetskom kafeu prepunom studenata. Uprkos tome što je bilo veoma hladno, morao sam da izađem da udahnem vazduh. Nebo je bilo sivo i *downtown* beše obavijen maglom. Jedna gospođa mi je prišla da me pita jesam li dobro, i odgovorio sam joj da nisam. Vratio sam se do mesta gde sam ostavio svoj Mekbuk i još tri puta pročitao imejl. U njemu je pisalo:

Pošto sam želela da ti se javim, ukucala sam tvoje ime u Gugl i nekoliko sekundi kasnije pronašla tvoj imejl. To je neverovatno. Na internetu sve može da se nađe. Pitaš se zašto ti pišem. Razumem što postavljaš sebi to pitanje jer se odavno nismo čuli. Ali dobro, pišem ti iz jednog konkretnog razloga. Pre nekoliko sati mislila sam na tebe. Štaviše, još uvek mislim na tebe. Kao da si neka reklama na televiziji koju želim ponovo da vidim, pa još uključujem televizor da je ugledam, ali koliko god kanala da vrtim, nje nema. Naime, od pre nekoliko meseci živim u Barseloni, ovde studiram (neću ti reći šta, da se ne uplašiš), ali najvažnije je da više ne zavaravam sama sebe misleći da sam nešto što nisam; umesto toga, mnogo čitam, sve dok oči ne počnu da me peku i trudim se kao nikada da ne izgubim stipendiju.

Imam prijateljice sa svih strana: Ruskinje, Južnoamerikanke, Italijanke, Amerikanke, Kubanke. Maločas sam bila na žurci jedne od njih. Plesale smo, pile, pušile i vrištale. Iznenada, jedna Ukrajinka, plava i visoka, s pletenicama, predložila je da nazdravimo i dok je podizala svoje pivo, kazala je „pomislite na jednu osobu za koju bi vam bilo drago da je u ovom trenutku pored vas”. Sve smo počele da govorimo imena. Kada je došao moj red, malo sam oklevala, uzdahnula i izgovorila tvoje ime; čim sam ga rekla, pošle su mi suze. Otišla sam u ćošak, naslonila se na zid i počela da udaram glavom i da ponavljam tvoje ime. Radila sam to jer se ti sigurno ne sećaš svega što ja pamtim. Sada sam prilično potresena i znam da ću se vrlo brzo pokajati zbog ovog mejla, ali dok se to ne desi, dok ovaj trenutak traje i dok se još ne kajem, molim te da me se ponekad setiš, kao što sam se ja tebe setila pre nekoliko sati.

LUIS KARLOS FUENTES

Luis Karlos Fuentes (Luis Carlos Fuentes, Meksiko, 1978), pripovedač, scenarista, urednik; završio je Školu za pisce pri Udruženju književnika Meksika i Višu školu kinematografskih studija u Parizu.

Objavio je zbirke priča *Palma u crnom* (*Palma de negro*), za koju je 2007. dobio nagradu „Manuel Hose Oton” i *Moje srce je kamen na kojem oštiriš nož* (*Mi corazón es la piedra donde afilas tu cuchillo*, 2014). Sarađivao je u novinama *La Jornada San Luis* i u časopisima *Ruta sin Límite*, *Por Amoralarte*, *Los Perros del Alba* i *Itinerario*.

Priče su mu uvrštene u antologije *Novi Mesec nad Vavilonom* (*Luna nueva sobre Babel*) i *Potosinske priče* (*Cuentos potosinos*). Od Meksičkog instituta za film dobio je Nagradu za podsticaj filmskim stvaraocima (u kategoriji Pisanje scenarija), za film *Belzebuth*.

U dva navrata, 2008. i 2011. bio je stipendista Sekretarijata za kulturu San Luis Potosija i dobitnik Prve nagrade „Fernando Mendes” za scenario za dugometražni horor film.

Držao je pet godina kurseve o filmskom scenariju u Umetničkom centru San Luis Potosija (2011–2014). Radi kao urednik u izdavačkoj kući *Tuskets / Planeta*.

NAJBOLJI OTAC NA SVETU

hajde sada, navali, ovaj roman me urniše, teče, teče dobro, moram da pišem dnevnik, više ne mogu toliko da džabalebarim, jedna tekila da se prsti opuste, brrr, ode već skoro cela boca, imam tamo drugu, treba mi limun, nisam ga kupio, pisači sto mi je u hasu, sutra ga spremam, moram da zagrejem stolicu da bude objavljen kada Bruno napuni godinu dana, ova dva meseca je ludnica, tako je to kad si otac, biti otac je šljaka s punim radnim vremenom, nije lako, tako je to kad si otac, ali nije lako, pa onda kad počne da vrišti, nikad kraja, kao malopre, to nije izgovor, ni način da kažem onoj jajari Rodžeru da nisam završio roman jer nisam imao vremena da pišem, taj kreten je na sedmom nebu jer mu je već izašla knjiga, a dve godine je mlađi od mene, ne znam kako je to uspeo, počeli smo skoro u isto vreme, baš dobro što mu je promocija bila tog dana kad se Bruno rodio pa nisam morao da odem i da gledam njegovo pobedničko lice, to što piše je golo govno, nisam ga ni zvao, bolje da je on mene zvao da mi čestita, mislim da je bio iskren kada je rekao da mi zavidi, da sam ga pobedio, i stvarno jesam, sad smo na istom, on ima knjigu, ja imam sina, da nije možda jalov?, kaže da se njegova matora više ne pazi, da ga ne zavlaci?, možda krišom uzima pilule, to se dešava, ili je možda već trudna pa još ne zna, ako jeste, moram da objavim roman za manje od devet meseci da me ne prešiša, pripisaće mu više zasluga, ja sam čuvam malog i pišem, debil od Rodžera, zabezeknuo se kad sam mu rekao da je Alehandra umrla na porođaju, uvek me kritikuje naokolo, čini mi se da se čak obradovao, jao Alehandra, ostavila si me samog, jedna tekila tebi uzdravlje, naiskap, otišla si u najgorem trenutku, šta li me tek čeka kada Bruno poraste, škola, privatni časovi, domaći zadaci, nema šanse da ga dam nekom, ne, videćeš Bruno, ja ću biti najbolji otac na svetu, rekao sam ti to kada sam te prvi put video

zatvorenog u onom inkubatoru i ponavljam ti to, održaću reč, nikada ti ništa neće faliti, čak ni majka, mada je nikada nisi upoznao pa ti neće nedostajati, ma šta pričam, majka je majka, mada one posle pokvare decu, previše ih štite, ja neću biti takav Brunice, zato su posle tako bolešljivi, i postanu sekaperse, Alehandra je odjednom postala pomalo posesivna, vidi, stvari se ne dešavaju tek tako, nije mi drago zbog toga, ali je činjenica i tu niko ništa ne može, ja sam sam s detetom, postaraću se da napravim od njega pravo muško, naučiću ga da čita pre zabavišta, naučiću ga da čuva moju biblioteku, samo nek proba da grebe knjige, ali ako ga budem grdio, posle će se plašiti, nema šanse, majku mu njegovu, takva su deca, bolje da ih podignem na gornje police pa kad malo poraste, lepo ću ih složiti, a šta ako bude slikar ili muzičar? ne verujem? otкуда bi? odrašće s knjigama, voleće da piše, naučiću ga da boksuje da ga ne mlate u školi, a šta ako bude pisao bolje od mene? već je u prednosti, u mojoj kući se gledao samo jedan program kad sam bio mali, pa ako bude bolji od mene, bravo majstore, Rodžerov sin će sigurno biti fudbaler ili računovođa, čekaju ga silne svađe s matom, deca razdvajaju svoje roditelje, kako bilo, ja sam se već spasio te zamke, neki se čak i razvode, pa treba plaćati alimentaciju i naći stalan posao, i onda zbogom karijero, pisac u slobodno vreme, ja ću biti profesionalac, videćeš Bruno, zbog tebe ću biti najbolji, ali moraš da mi pomogneš, ponekad si jako kenjkav, verovatno sam ja za to kriv jer čim zaplačeš, eto mene, videćeš sada, zbog tebe sam izgubio skoro čitav sat dok sam te šetao po sobi, i sve to da bi progutao bednu šačicu hrane, ali ipak si se na kraju smirio u krevetu, jako si nevaljao, oduzimaš mi mnogo vremena, ali nisam ljut na tebe, ne bih imao obraza da ti kažem da sam zbog tebe propao, da mi nisi dozvoljavao da pišem jer sam morao da ti menjam pelene, ti to nećeš razumeti, za tebe ću biti samo još jedan propali pisac, pa šta, zbog toga moram da imam vremena za sebe, da iskoristim svaki trenutak dok spavaš i da zapnem, dobro, videćemo, gde sam stao?

san mi već surovo sklapa oči, ne mogu još da legnem, moram da završim ovo poglavlje, moram da iskoristim dok ovaj klinja još

spava, kad bi sve noći bile kao ova, završio bih za najviše tri meseca, pa onda izvol'te, čuvajte se izdavači jer ja vam dolazim, još jedna tekilica da se probudim, joj majku mu, već mi se pomeraju tipke, moraću da sačekam da mi se prsti smire da ne bih prekinuo ritam inspiracije, sutra ću proveriti pravopis i gotovo, još jednu na eks da mi se razbistri, kreten, vrti mi se u glavi, sutra me čeka gadna glavobolja, i to u budnom stanju, a mali se budi rano da jede, znam, pored njega sam dok se ne probudi, dam mu da jede, uspavam ga i nas dvojica malo blejimo, spustim sve zavese da bi mislio da je još uvek noć, ne prolazi me glupava glavobolja, idem da legnem na dva minuta, ali ne mogu u krevet jer ću zaspati, a pošto sam tako sjeban, neću čuti kad se Bruno probudi, bolje ovde, samo gurnem tastaturu, dva minuta, samo dva i nastavljam

jebote, koliko je sati, načisto sam se uspavao, već je svanulo, kakav mamurluk, ni kompjuter nisam ugasio, samo trošim struju, ma kakav mamurluk, još uvek sam pijan, Bruno se nije probudio, baš čudno, možda počinje redovnije da spava, pa će od sada uvek tako, baš dobro jer je pravi davež, ali treba mu promeniti mokru pelenu, sve će da mu iscure pa posle hajde peri čaršave, ali ako mu je promenim, probudiće se, u svakom slučaju tek što se nije sam probudio, prvo idem da šoram, ah kreten, zar sam ja zatvorio vrata, Bruno? pa nikad ih ne zatvaram, sigurno je promaja, nisam čuo kad su se zatvorila, ah, kupatilo, kupatilo! ahhhhh, aman, još uvek izlazi, nije ni čudo što pijanci dehidriraju, da vidimo na šta liči ono što sam juče napisao, kad sam našljokan, pišem sve sama sranja, u svakom slučaju koristi da izvučem ideje, automatsko pisanje, bilo bi zajebano pijan napisati roman a da ga ne koriguješ, i to dobro pijan, bez autocenzure, pelena, puder, maramice, ne, nisam ja zatvorio vrata, ili jesam? taj mangup je još uvek balavac, denuo se na mene mudonja, nek sada iskoristi što ne mora da radi, Bruno, Bruno, već je svanulo blento, ne zezaj, sav je mokar, Bruno, bled je ko krpa, Bruno, probudi se, ej, Bruno! potiljak mu je vlažan, Bruno! šta je to? sline? to je mleko, suvo mleko, progutao je izbljuvak, bolje da ga okrenem na stomak, Bruno, hej! kako se to dogodilo?

hitna pomoć, gde sam ostavio mobilni? treba im vremena, dok dođu već je prošao voz, disanje usta na usta, da, s bebama

treba disati na usta i na nos, njegovo malo lice miriše na mleko, pluća su mu se naduvala, ponovo, srce, gde treba pritisnuti?, cele grudi, svejedno, sav se deformisao, nemoj da mu slomiš rebarca, ponovo vazduh, dva puta, pumpaj mu srce, Bruno probudi se, vazduha, neka mu pluća prorade pa da sve ispljune, Bruno!, koliko li već dugo leži ovako? da nije oštećenje mozga? Bruno! ruke su mu hladne, da mu spustim odeću, možda bi hitna pomoć mogla nešto da uradi, leden je, ovo nije moguće, sigurno je takav još od ponoći, ovo nije moguće, ovo se meni ne može dešavati, kako nisam primetio? juče je bio dobro, da li je podrignuo? da, uvek ga stavim da podrigne, zar nije lepo jeo? cucla mu je pored jastuka, kako li je dospela tamo? on je nije uzeo, da li sam mu je ja stavio? nema šanse da je on, da, ja sam mu je stavio, sad sam se setio, da bi završio sa hranom, ostavio sam mu je na jastuku da se ne bi vrpeljio, ali zbog čega se ugušio? stavio sam mu glavu sa strane i hteo sam da ga okrenem da podrigne kad je završio sa jelom, dođavola, zaboravio sam! šta da radim? šta da radim? moram da zovem hitnu pomoć, ili treba da zovem policiju? da li je to ubistvo? ali nisam ja kriv! to je svakome moglo da se desi, deca tako svaki čas umiru, osećam se na alkohol, okrivice me, a da ništa ne kažem? mogu da se otarasim tela, nikome neće nedostajati, nikome, samo meni, stvarno sam kreten, kako mogu da pomislim na tako nešto? ja sam ubica, ubio sam svog sina! Bruno, oprosti mi, oprosti mi. Alehandra, zašto si umrla? nemoguće da se ovo dešava, za sve sam ja kriv, nisam ni za šta, ni za pisanje, sve što radim je obično sranje, ja sam propalica, ne mogu tako da živim, ne mogu, zaslužujem kaznu, pištolj, gde sam ga stavio? je li imao metke? Da, bio je napunjen, kamo sreće da se nije zaglavio, godinama ga niko nije koristio, u ormaru, evo ga, ubio sam svog sina, ubio sam sina, nisam ni za šta, ja sam ga ubio, mog Brunicu, napunjen je, u usta ili ispod brade? ne, na čelo da dospe pravo u mozak, cev je hladna, bolje da zažmurim, hoće li komšije čuti buku?, koliko će im vremena trebati da nas nađu?, hoće li shvatiti da sam dozvolio da mi sin umre, da sam ga prvo

sakrio, ako ne čuju može da istrune u svojoj kolevki, pucaj već jednom!

kakva je to svetlost? osećam da me sve boli, slab sam, ne mogu da podignem glavu, vezan sam, zbog čega sam vezan? svetlost mi smeta, ne mogu dobro da vidim, nose me, šta Rodžer radi ovde? smeje se kao blesav, zašto me tako gleda? zbog čega mi kaže da će biti najbolji otac na svetu?

SAMANTA ŠVEBLIN

Samanta Šveblin (Samanta Schweblin, Argentina, 1978) studirala je Sliku i zvuk na Univerzitetu u Buenos Ajresu. Njena knjiga priča *Ishodište nereda (El núcleo del disturbio, 2002)* dobila je nagradu Nacionalnog fonda za umetnost 2001, a njena pripovetka „Ka veseloj civilizaciji prestonice” ovenčana je prvom nagradom na Nacionalnom konkursu „Harolo Konti”. Za drugu zbirku priča, *Ptice u ustima (Pájaros en la boca, 2009)* dodeljena joj je nagrada kubanske izdavačke kuće *Kasa de las Amerikas*.

Godine 2010. časopis *Granta* ju je uvrstio među dvadeset dvoje najboljih pisaca na španskom jeziku mlađih od 35 godina, a 2012. je dobila nagradu „Huan Rulfo” za priču „Čovek bez sreće”. Među njenim priznanjima nalaze se i Nagrada Koneks (2014), IV Međunarodna nagrada za kratku prozu „Ribera del Duero” (za rukopis knjige *Sedam praznih kuća, 2015*) i Nagrada „Tigar Huan” (iste godine).

Prevedena je na više od dvadeset jezika; neko vreme je boravila u Meksiku, Italiji i Kini. Od 2012. živi u Berlinu, gde piše i drži književne radionice. Godine 2017. festival *Hay* u Bogoti uvrstio ju je među 39 najistaknutijih latinoameričkih pisaca mlađih od 40 godina.

PTICE U USTIMA

Ugasio sam televizor i pogledao kroz prozor. Silvijin auto bio je parkiran pred kućom, sa upaljenim pozicionim svetlima. Pomislio sam da li postoji stvarna mogućnost da se ne odazovem, ali je zvonce ponovo zazvonilo: ona je znala da sam kod kuće. Otišao sam do vrata i otvorio.

– Silvija – rekao sam.

– Zdravo – rekla je ona i ušla pre nego što sam išta uspeo da kažem. – Treba da razgovaramo.

Pokazala je na fotelju i ja sam poslušao, jer ponekad, kad prošlost kuca na vrata i ophodi se prema meni kao pre četiri godine, i dalje ostajem prava budala.

– Neće ti se dopasti. Dakle... baš nije lako – pogledala je na svoj sat. – O Sari je reč.

– Uvek je o Sari reč – rekao sam.

– Reći ćeš da preterujem, da sam poludela, i sve to. Ali danas nema vremena. Doći ćeš u kuću odmah, to moraš da vidiš sopstvenim očima.

– Šta se dešava?

– Sem toga, rekla sam Sari da ćeš doći, tako da te očekuje.

Neko vreme smo tako ćutali. Mislio sam šta li sad dolazi na red, kad se ona namrštila, ustala i otišla do vrata. Uzeo sam kaput i izašao za njom.

Spolja, kuća je izgledala kao uvek, sveže ošišan travnjak, Silvijine azaleje vise sa balkona na spratu. Oboje izlazimo, svako iz svojih kola, i bez reči ulazimo. Sara je na sofi. Iako je već završila ovu školsku godinu, nosi džemper njene srednje škole koji joj stoji kao onim porno učenicama iz časopisa. Sedi uspravno, koleno uz koleno i na njima ruke, usredsređena na neku tačku na prozoru ili u vrtu, kao da radi neku od onih joga vežbi svoje majke. Primećujem

da puca od zdravlja, iako je uvek bila prilično bledunjava i mršava. Njene noge i ruke deluju snažnije, kao da je nekoliko meseci radila vežbe. Kosa joj se presijavala, a obrazi lako porumeneli, kao našminkani, ali stvarno. Kad me je videla da ulazim, osmehnula se i rekla:

– Zdravo, tata.

Moja mala je stvarno bila pravi slatkiš, ali je bilo dovoljno da progovori dve reči da bih shvatio kako nešto nije u redu s tom devojkom, nešto svakako u vezi s njenom majkom. Ponekad mi padne na pamet da je možda trebalo da je odvedem sa sobom, ali gotovo uvek pomislim da nije. Na nekoliko metara od televizora, kraj prozora, nalazio se jedan kavez. Kavez za ptice – od jedno sedamdeset, osamdeset centimetara – visio je, prazan, s tavanice.

– Šta je ovo?

– Kavez – rekla je Sara i osmehnula se.

Silvija mi je dala znak da pođem za njom u kuhinju. Otišli smo do velikog prozora a ona se vratila da proverii da nas Sara ne sluša. I dalje je sedela uspravna na sofi i gledala na ulicu, kao da uopšte nismo došli. Silvija mi je govorila tihim glasom.

– Vidi, moraćeš ovo da primiš mirno.

– Prestani da me zezaš, šta se dešava?

– Od juče neće ništa da okusi.

– Zavitlavaš me?

– Da bi sve video sopstvenim očima.

– Aha... jesi li poludela?

Rekla je da se vratimo u dnevnu sobu i pokazala mi na sofuu. Seo sam naspram Sare. Silvija je izašla iz kuće i videli smo je kako promiče kraj velikog prozora, i ulazi u garažu.

– Šta je tvojoj majci?

Sara je slegnula ramenima, stavljajući do znanja da nema pojma. Njena crna, ravna kosa je bila povezana u konjski rep, a šiške su joj padale do očiju. Silvija se vratila s kutijom za cipele. Donela je pravo ovamo, noseći je s obe ruke, kao da je bila reč o nečem krhkom. Otišla je do kaveza, otvorila ga, izvadila iz kutije veoma malog vrapca, veličine loptice za golf, stavila ga u kavez i zatvorila vratancca. Bacila je kutiju na pod i šutnula je prema ostalih devet ili

deset sličnih kutija, nagomilanih pod pisaćim stolom. Onda je Sara ustala, njen konjski rep je blesnuo s jedne i druge strane njenog potiljka i otišla prema kavezu, sve poskakujući, kao što rade devojčice koje imaju pet godina manje od nje. Nama okrenuta leđima, propinjući se na prste, otvorila je kavez i izvadila pticu. Nisam mogao da vidim šta je uradila. Ptica je pijuknula i ona se jedan časak borila s njom, možda zato što je ptica pokušala da utekne. Silvija je pokrila rukom svoja usta. Kad se Sara okrenula prema nama, ptice više nije bilo. Njena usta, nos, brada i obe šake bili su umazani krvlju. Osmehnula se kao da je sramota, njena ogromna usta su se napela i otvorila, a njeni crveni zubi su me nagnali da naglo skočim. Otrčao sam u kupatilo, zatvorio se i ispovraćao u klozetsku šolju. Pomislio sam da će Silvija poći za mnom i početi sa optuživanjem i uputstvima s druge strane vrata, ali nije to učinila. Oprao sam usta i lice i ostao da slušam pred ogledalom. Spustili su nešto teško sa sprata. Nekoliko puta su otvorili i zatvorili ulazna vrata. Sara je upitala da li sme da ponese sa sobom sliku sa stelaže. Kad je Silvija odgovorila da može, njen glas je još uvek bio dalek. Otvorio sam vrata nastojeći da ne pravim buku i pojavio se u hodniku. Ulazna vrata su bila širom otvorena i Silvija je pakovala kavez na zadnje sedište mog automobila. Napravio sam nekoliko koraka u pokušaju da izađem iz kuće i izderem se na njih, ali je Sara izašla iz kuhinje na ulicu, a ja sam naglo stao da me ne bi videla. Zagrlile su se. Silvija ju je poljubila i smestila na suvozačko sedište. Sačekao sam da se vrati i zatvori vrata.

– Šta je, majku mu...?

– Vodi je – otišla je do pisaćeg stola i počela da gazi i savija prazne kutije.

– Ali pobogu, Silvija, tvoja ćerka jede ptice!

– Ne mogu više.

– Jede ptice! Da li si je naterala da uvidi? Šta kog đavola radi s kostima?

Silvija je ostala da me gleda, rasejana.

– Pretpostavljam da i njih guta. Ne znam da li ptice... – rekla je i ostala da me gleda.

– Ne mogu da je povedem.

- Ako ostane, ubiću se. Ubiću se, a pre toga ću da ubijem nju.
- Jede ptice!

Silvija je otišla u kupatilo i tamo se zatvorila. Pogledao sam napolje, kroz prozor. Sara me je veselo pozdravila iz auta. Pokušao sam da se sredim. Pomislio sam na ono što će mi pomoći da napravim nekoliko trapavih koraka prema vratima, moleći se da to bude dovoljno vremena da bih opet postao običan ljudski stvor, jedan uredan, organizovan tip, kadar da se deset minuta zadrži u samoposluzi pred gondolom sa konzervama, proveravajući da li je grašak koji uzima odgovarajući. Kad se već zna za ljude koji jedu ljude, onda jesti žive ptice i nije tako strašno, pomislih. Sa naturističkog gledišta, to je zdravije nego droga, takođe pomislih, a sa društvenog, da je lakše to sakriti nego trudnoću u trinaestoj godini. Ali verujem da sam sve do kvake na vratima kola nastavio sebi da ponavljam, *jede ptice, jede ptice, jede ptice*, i tako unedogled.

Odveo sam Saru kući. Tokom vožnje nije ništa rekla i kad smo stigli, sama je iznela svoje stvari. Svoj kavez, svoj kofer – iz prtljažnika – i četiri kutije za cipele kao ona koju je Silvija donela iz garaže. Nisam mogao da joj pomognem ni u čemu. Otvorio sam vrata i tamo sam je čekao dok je ona išla tamo-amo i dok nije donela sve. Kad smo ušli, pokazao sam joj da može da koristi sobu na spratu. Kad se smestila, pozvao sam je da siđe i sedne spram mene za trpezarijski sto. Skuvao sam kafu i izneo dve šolje, ali je Sara odgurnula svoju i rekla da ne pije čajeve i kafu.

– Jedeš ptice, Sara – rekao sam.

– Da, tata.

Ugrizla se za usne, postidena i rekla:

– Kao i ti.

– Jedeš žive ptice, Sara.

– Da, tata.

Setio sam se petogodišnje Sare kako sedi sa nama za stolom i je-dva doseže do svog tanjira, kako proždire fanatično neku bundevu, i pomislio da ćemo nekako rešiti problem. Ali kad se Sara koju sam sad imao pred sobom ponovo osmehnula, a ja se upitao kakvo je to osećanje progutati nešto toplo, što se miče, nešto prepuno

perja i nogica u ustima, poklopio sam usta rukom, kao što je činila Silvija, i ostavio je samu sa dve netaknute kafe.

Prošla su tri dana. Sara je skoro sve vreme bila u dnevnoj sobi, uspravna na sofi, skupljenih kolena i s rukama na njima. Ja sam rano odlazio na posao i satima sam tražio po internetu svakojake kombinacije reči kao „ptica”, „sirovo”, „lek”, „usvajanje”, znajući da ona i dalje sedi tako, satima zagledana u vrt. Kad sam ulazio u kuću, tu negde oko sedam, ugledao bih je upravo onakvu kakvom sam je zamišljao tokom čitavog dana, i od toga mi se dizala kosa na glavi. Dobijao sam želju da izađem i da je ostavim unutra zaključanu, hermetički zatvorenu, kao one insekte koje hvatamo kao deca i čuvamo u staklenim teglama dok ne ostanu bez vazduha. Da li sam bio u stanju da to uradim? Jednom sam u cirkusu video neku bradatu ženu koja je stavljala miševе u usta. Držala ih je tamo neko vreme, dok su im repovi vrdali između njenih zatvorenih usana, i šetala se pred pubikom, smešila se i dizala oči naviše, kao da joj je sve to pružalo ogromno zadovoljstvo. Sad sam mislio na tu ženu gotovo svake noći dok sam se prevrtao po krevetu, nemoćan da zaspim, razmatrajući mogućnost da zatvorim Saru u psihijatrijsku kliniku. Možda bih mogao da je posećujem jednom ili dvaput nedeljno. Silvija i ja bismo mogli da dolazimo na smenu. Pomislio sam na one slučajeve u kojima lekari preporučuju izvesnu izolaciju pacijenta, njegovo udaljavanje na nekoliko meseci od porodičnog kruga. Možda je to bila dobra opcija za sve, ali nisam bio načisto da bi Sara mogla da preživi na takvom mestu. Možda bi i mogla. U svakom slučaju, njena majka to ne bi dopustila. A možda i bi. Nisam mogao to da procenim.

Četvrtog dana Silvija je došla da nas obiđe. Donela je pet kutija za cipele i ostavila ih kraj ulaznih vrata, s unutrašnje strane. Niko od nas dvoje nije rekao ništa s tim u vezi. Pitala je za Saru i pokazao sam joj na sobu na spratu. Kad je sišla, ponudio sam joj kafu. Popili smo je u dnevnoj sobi, u tišini. Bila je bleđa i ruke su joj toliko drhtale da joj je posuđe zveckalo kad god bi stavljala šoljicu na tanjirić. Oboje smo znali šta misli ono drugo. Mogao sam reći „Ti si za ovo kriva, evo, vidi šta si postigla”, a ona je mogla da kaže nešto besmisleno poput onoga da „Ovo se dešava jer joj nikad nisi po-

klanjao pažnju”. Ali ruku na srce, oboje smo već bili suviše umorni.

– Ja ću da se pobrinem za ovo – rekla je Silvija pre nego što je izašla, pokazujući na kutije za cipele. Ništa nisam rekao, ali sam joj bio zahvalan iz dubine duše.

U samoposluzi, ljudi su punili svoja kolica cerealijama, slatkisima, povrćem, mesom i mlečnim proizvodima. Ja sam se ograničavao na svoje konzerve i u tišini sam čekao u redu. Išao sam dva do tri puta nedeljno. Ponekad, mada mi nije bilo potrebno ništa, odlazio sam u kupovinu pre nego što bih se vratio kući. Pokupio bih kolica i pošao između gondola razmišljajući šta sam to mogao da zaboravim. Uveče bismo zajedno gledali televiziju. Sara je uspravno sedela na ivici sofe, a ja na drugom kraju, uhodeći je svaki čas da vidim da li prati program ili je opet netremično gledala na vrt. Ja sam kuvao za nas dvoje i nosio sam hranu u dnevnu sobu, na dva poslužavnika. Stavljao sam onaj za Saru pred nju i tu je ostajao. Ona je čekala da ja počnem da jedem i onda bi govorila:

– Izvini, tata.

Ustajala bi, penjala se u svoju sobu i pažljivo zatvarala vrata. Prvi put sam utišao ton televizora, iščekujući u tišini. Čuo se jedan piskav i kratak cijuk. Nekoliko sekundi kasnije, slavine za vodu u kupatilu i voda kako teče. Ponekad je silazila posle nekoliko minuta, savršeno očešljana i ozbiljna. Ponekad se tuširala i silazila u pidžami.

Sara nije htela da izlazi. Proučavajući njeno ponašanje, pomislio sam da je možda patila od početnog stadijuma agorafobije². Ponekad sam stavljao stolicu u vrt, ne bih li je ubedio da malo izađe. Ali bilo je uzalud. Zadržala joj se, međutim, sjajna zdrava koža i delovala je svaki put sve lepša, kao da provodi po ceo dan rađeći vežbe na suncu. Tu i tamo, obavljajući moje poslove, nailazio bih na pero. Na podu kraj trpezarijskih vrata, iza kutije sa kafom, u priboru za jelo, još uvek vlažno u umivaoniku kupatila. Skupljao sam ih, pazeći da me ona ne vidi kako to radim, i bacao u klozetsku šolju. Ponekad sam ostajao i gledao kako ga voda odnosi. Ponekad bi se voda ponovo skupljala i umirila, kao ogledalo, a ja sam i dalje

² Agorafobija – strah od otvorenog prostora (*Prim. prev.*)

gledao, misleći da je bilo potrebno da se vratim u samoposlugu, da li je zaista bilo opravdano puniti kolica tolikim đubretom, i mislio na Saru, na ono što je bilo u vrtu.

Jedno popodne Silvija me je pozvala da mi kaže da je u krevetu i da ima jak grip. Rekla je da ne može da nas poseti. Pitala me je da li ću se snaći bez nje i tada sam shvatio da je „nemoć da nas poseti” značilo da „neće moći da donese nove kutije”. Upitao sam je da li joj je povišena temperatura, da li se dobro hrani, da li je bila kod lekara, i kad sam je dovoljno zaokupio odgovorima na sva ta pitanja, rekao sam da moram da prekinem vezu, i prekinuo sam je. Telefon je ponovo zazvonio, ali nisam podigao slušalicu. Gledali smo televiziju. Kad sam doneo svoju večeru, Sara nije ustala da ode u svoju sobu. Gledala je u vrt dok nisam završio sa jelom i tek onda se ponovo usredsredila na program koji smo pratili.

Sledećeg dana, pre nego što sam se vratio kući otišao sam u samoposlugu. Ubacio sam nekoliko stvari u kolica, kao uvek. Šetao sam između gondola, kao da po prvi put upoznajem samoposlugu. Zaustavio sam se na odeljenju kućnih ljubimaca gde je bila hrana za pse, mačke, kuniće, ptice i ribe. Podigao sam neke od tih proizvoda da proverim njihovu sadržinu. Pročitao sam od čega su bili napravljeni, koliko su bili kalorični i porcije koje su se preporučivale za svaku rasu, težinu i starost. Posle sam otišao na baštensko odeljenje gde je samo bilo biljaka sa ili bez cveta, saksija i zemlje, tako da sam se opet vratio na odeljenje kućnih ljubimaca i ostao tamo razmišljajući o onom šta ću posle da uradim. Ljudi su punili svoja kolica, kretali su se i zaobilazili me. Preko zvučnika su najavili popuste za mlečne proizvode zbog dana majki i pustili jednu melodičnu temu o tipu koji je imao mnogo žena ali je čeznuo za svojom prvom ljubavlju, sve dok nisam konačno pogurao svoja kolica i vratio se na odeljenje s konzervama.

Te noći Sara nikako da zaspi. Moja soba je bila ispod njene i čuo sam kako se nervozno ushodala, odlazila da legne pa opet ustajala. Pitao sam se u kakvom se stanju nalazi njena soba, nisam se u nju popeo od kako je ona došla ovamo, mora da je to bio pravi haos, štala prepuna prljavštine i perja.

Treće noći posle Silvijinog telefonskog poziva, pre nego što sam se vratio kući, zaustavio sam se da vidim kaveze za ptice koji su visili sa cirade jedne veterinarske radnje. Nijedna nije ličila na vrapca kojeg sam video u Silvijinoj kući. Bile su šarene i opšte uzev, malo krupnije. Bio sam tu neko vreme, dok mi prodavac nije prišao i upitao me da li me neka ptica zanima. Odgovorio sam odrečno, da me nikako ne zanima, da sam ih samo razgledao. Ostao je tu u blizini, pomerao kutije, sve pogledajući na ulicu, posle je shvatio da stvarno neću ništa da kupim i vratio se za tezgju.

U kući je Sara čekala na sofi, upravno sedeći kao da radi joga-vežbu. Pozdravili smo se.

– Zdravo, Saro.

– Zdravo, tata.

Rumenilo njenih obraza počelo je da bleđi i nije više delovala tako krepko kao prethodnih dana. Spremio sam svoj obrok, seo na sofju i upalio televizor. Posle izvesnog vremena, Sara je rekla:

– Tata...

Progutao sam ono što sam žvakao i utišao ton, sumnjajući u to da li mi se zaista obratila, ali bila je tu, skupljenih kolena i sa rukama na njima, i gledala me.

– Šta? – rekao sam.

– Da li me voliš?

Napravio sam neki pokret rukom i propratio ga potvrdnim klimanjem glave. Sve to zajedno značilo je, naravno, volim je. Bila je moja kći, zar ne? I čak i tako, za svaki slučaj, pomišljajući pre svega na ono što je moja bivša žena smatrala „korektnim”, rekao sam:

– Da, dušo moja. Jasno da te volim.

Sara se tada osmehnula, samo jednom, i počela netremično da gleda u vrt tokom ostatka programa.

Opet smo loše spavali, ona se šetala tamo-amo po sobi, a ja se prevrtao u svom krevetu sve dok konačno nisam zaspao. Sledećeg jutra pozvao sam Silvijju. Bila je subota, ali se nije odazvala na telefon. Pozvao sam kasnije, pa oko podne. Ostavio sam poruku, ali nije odgovorila. Sara je čitavo jutro sedela na sofi i gledala na vrt. Kosa joj je bila pomalo neuredna i nije više sedela tako pravo, delovala je vrlo umorno. Upitao sam je da li se dobro oseća i rekla je:

- Da, tata.
- Zašto ne izađeš malo u vrt?
- Ne, tata.

Pomislio sam na razgovor od prethodne noći i palo mi je na pamet da bih ja nju mogao da upitam da li i ona mene voli, ali mi je to smesta delovalo kao glupost. Ponovo sam pozvao Silviju. Ostavio sam još jednu poruku. Tihim glasom, da me Sara ne čuje, rekao sam u telefonsku sekretaricu:

- Hitno je, molim te.

Čekali smo i sedeli, svako u svojoj fotelji, kraj upaljenog televizora. Nekoliko sati kasnije, Sara je rekla:

- Izvini, tata.

Zatvorila se u svoju sobu. Ugasio sam televizor da bolje poslušam: Sara nije proizvela nikakav zvuk. Odlučio sam da pozovem Silviju još jednom, ali kad sam podigao slušalicu i začuo ton, prekinuo sam vezu. Autom sam otišao do veterinarske radnje, potražio prodavca i rekao mu da mi je potrebna jedna mala ptica, najmanja koju ima. Prodavac je otvorio katalog sa fotografijama i rekao da su cene i ishrana različiti od slučaja do slučaja.

- Volite li egzotične ili biste radije nešto više domaće?

Udario sam rukom po tezgi. Neke stvari su poskočile, a prodavac je učutao i gledao me. Pokazao sam mu na jednu malu, mrku pticu koja se nervozno micala tamo-amo po kavezu. Naplatili su mi sto dvadeset pesosa i uručili su mi je u jednoj četvrtastoj zelenoj kartonskoj kutiji, sa malim izbušenim rupama; davali su kao poklon jednu kesu koju sam odbio i jedan prospekt odgajivača sa slikom ptice na prvoj stranici.

Kad sam se vratio, Sara je i dalje bila u svojoj sobi. Prvi put od kad je došla u kuću, popeo sam se i ušao u njenu sobu. Sedela je na krevetu spram otvorenog prozora. Pogledala me je, ali ni ona ni ja nismo ništa rekli. Bila je tako bleđa kao da je bolesna. Soba je bila čista i uredna, vrata od kupatila prитvorena. Bilo je dvadesetak kutija za cipele na pisaćem stolu, ali rasklopljenih – tako da nisu zauzimale mnogo prostora – i uredno naslaganih jedna na drugu. Kavez je visio kraj prozora. Na noćnom stočiću, kraj lampe, ram za sliku koji je ponela iz majčine kuće. Ptica se pokrenula i čulo se ka-

ko njene noge udaraju o karton, ali je Sara ostala nepomična. Ostavio sam kutiju na pisaćem stolu i ne rekavši ni reč izašao iz sobe i zatvorio vrata. Tek tada sam primetio da mi nije bilo dobro. Naslonio sam se na zid da načas predahnem. Pogledao sam prospekt odgajivača koji mi je i dalje bio u ruci. Na poledini je bio podatak kako da se ptica neguje i njen ciklus razmnožavanja. Podvlačili su potrebu vrste da bude u paru tokom toplih perioda i ono što se moglo učiniti da godine zatočeništva budu što podnošljivije. Začuo sam kratak pijuk i potom kako se otvara slavina umivaonika u kupatilu. Kad je voda počela da teče, osetio sam da mi je malo bolje i znao sam da ću nekako uspeti da siđem niz stepenice.

Preveo Branko Anđić

NURIJA LABARI

Nurija Labari (Nuria Labari, Španija, 1979), književnica i novinarka, rođena u Santanderu. Studirala je Političke nauke na Univerzitetu u Baskiji i Međunarodne odnose na Institutu Ortega i Gaset. Četiri godine je radila kao urednica sajta *elmundo.es*, a zatim kao direktorka za digitalne strategije u marketinškoj kompaniji *Megamedija*.

Njena zbirka priča *Pijanci mog života (Los borrachos de mi vida)*, objavljena 2009. u izdavačkoj kući *Lengua de Trapo*, osvojila je VII Nagradu za prozu koju dodjeljuje *Caja de Madrid*. Povodom te zbirke, Rosa Montero je u svojoj kolumni u listu *El Pais* napisala da su „priče Nurije Labari podroban prikaz čovekovih strahova, samoća, rutina, laži i sentimentalnih potreba. Ona je toliko oštra i precizna u svojim opažanjima ljudskog ponašanja, da se ponekad stiče utisak da prisustvujemo autopsiji uživo” (27. jun 2009).

Godine 2016. Labarijeva je objavila svoj prvi roman, *Stvari koje sijaju kada su razbijene*, istinitu priču o 11. martu 2004, kada se u Madridu odigrao najgori teroristički napad u istoriji.

Njena priča „Zar ni zbogom” uvrštena je u knjigu *Mali otpori 5, Antologija nove španske priče 2001–2010 (Pequeñas resistencias 5, Antología del nuevo cuento español 2001–2010)* koju je priredio Andres Neuman.

ZAR NI ZBOGOM

Kada test na trudnoću pokazuje pozitivan rezultat, pojavljuju se dve crte na prozorčetu plastičnog štapića. Te crte se ne brišu ni kada prođe mnogo vremena, zapravo ostaju tu godinama. Na primer, ako ostaviš pozitivan test u prvoj fioci u kupatilu, crtice ostaju tamo još dugo. A ako ostaviš četiri pozitivna testa u prvoj fioci u kupatilu, osam linija ostaju na svom mestu čak i tri godine kasnije. Kada abortiraš, linije se ne brišu. Kada abortiraš četiri puta, nijedna linija nimalo ne izbledi tokom dana koji slede da barem malo olakša, da se oslobodiš makar jednog plastičnog štapića. Činjenica je da te ništa ne sprečava da baciš takve stvari u smeće, ali, s druge strane, to su jedini neizbrisivi svedoci koji su uvek spremni da govore na tu temu. Dovoljno je da otvoriš fioku, malo pomeriš koricu sa šminkom i ispod ručnog ogledala pronađeš četiri empirijska dokaza toga što se desilo.

Pobačaj tri puta uzastopce nije ništa naročito neobično za lekare. Testiranje na genetsku kompatibilnost nije počelo dok se to nije dogodilo treći put. Tada je trebalo uraditi nekoliko analiza krvi i nastaviti sa pokušajima ako nije izvesno, ili prestati s tim ako nije izvodljivo. U svakom slučaju, lekari znaju samo da gledaju napred, budući da su specijalisti za smrt, i nikada ne govore o tome što je već izgubljeno, već samo o tome što će doći. Ili što će biti izgubljeno. Teško je odrediti tu tačku. Drugim rečima, pobačaji ne postoje u ginekologiji, oni se samo dešavaju. Da bi jedan pobačaj postojao, treba sačuvati test na trudnoću sa dve crte ili lekarski izveštaj koji doktor uručuje tog dana kada nažvrlja da je potrebna hitna intervencija. Plod star $10 + 2$ (to znači šest nedelja i dva dana, mada se može napisati i $7 + 1$, $5 + 2$ ili $6 + 5$), primećeno krvarenje. EKO 8v. Doktor Ortega. Uterus normalan, na AF $74 \times 39 \times 45$ mm, endometrijum OD: 5×19 mm, OI: 20×19 mm, oba ultrazvučno normal-

na. TC: KOMPLETAN ABORTUS. oo: Hitno. Reči abortus i kompletan doktor piše velikim slovom. Olovka urezuje svako slovo pred pacijentkinjom, koja je nekoliko minuta pre toga raširila noge na bolničkom ležaju. Veoma je uobičajeno da pacijentkinja još uvek leži naga dok lekar ispisuje te reči, prekrivena samo mantilom sanitetske službe koji se vezuje na leđima pantljikom i ostavlja dupe otkriveno. Nikada nema nikoga iza pacijentkinje u tom trenutku, kao ni u jednom drugom trenutku nakon što obuče zvaničan ogrtač, kako joj niko ne bi video dupe; mada, u izvesnim prilikama, činjenica da ženi niko ne čuva leđa može doprineti da se ona oseća još više naga, a njeno dupe ranjivije nego ikada.

Osumnjičeni pripadnik ETE Igor Portu zadobio je više modrica, jedna kost mu je slomljena i doživeo je pneumotoraks. Prema lekarskom izveštaju, „pacijent je izjavio da su ga udarali pesnicama i nogama”. Policijski izvori kažu da je prilikom hapšenja morala da bude primenjena sila. Batasuna ocenjuje da je taj događaj „veoma ozbiljan”, a ANV potvrđuje prijave mučenja. Sudija za prekršaje u San Sebastijanu unapred pokreće postupak zbog povreda. Broj 87 657 doneo je nekoj osobi dva miliona evra, nagrada je sinoć izvučena.

– Kafa sa mleko i tost s paradajzi? – Konobarica strankinja je prelepa. Ima na sebi mini suknju bez čarapa uprkos tome što je hladno, čizme ispod kolena sa grejačima, crnu kecelju i talasastu smeđu kosu. Mlada je, krupna i čvrste građe. Oči su joj prozirne.

– Da, molim; imaš li nešto osim novina što bih mogla da čitam?

– Da, da. Odmah. – Ubrzo potom se vraća s raznim časopisima o poznatim ličnostima i modi. Oni o modi su na engleskom. Promotivna kutijica za cucle „danone” nosi određene rizike. Jedan od njenih sitnih delova se lako lomi, ali nije zabeležen nijedan nesrećan slučaj. Korisnički servis: 902 180 957.

U frižideru još uvek stoji plastična posuda s punjenim paprikama, tanjir gulaša koji deluje presahlo, svinjska rebarca pržena pre dva dana, činija s morskim plodovima sinoć začinjena. Dženifer Aniston očajnički želi bebu. To joj je do te mere postala opsesija da želi da neko od prijatelja pomogne njenoj osobenoj „misiji” tako što će donirati sperm. Izvor blizak glumici, koja je napunila

trideset i osam godina, ukazuje na to da „Dženin biološki sat brzo otkucava”. Osim toga, „Anistonova traži nekoga inteligentnog i sa jakim karakterom, jer ne želi da joj dete bude samo lepo, htela bi da mu upotpuni život. Ne želi da se uda, hoće samo bebu”, dodao je.

Postoje razne vrste abortusa. Prvi pristup razlikuje izazvani i spontani prekid trudnoće. Kod spontanog postoji nekoliko mogućnosti, zato je doktor Ortega u izveštaju napisao „KOMPLETAN ABORTUS”, a ne nešto drugo, jer on zna šta time hoće da kaže, mada ne objašnjava pacijentkinji pa ona možda ne razume. Kompletan abortus, koji može biti indukovan ili spontan, podrazumeva slučaj kada je kompletna fetalna i placentalna materija uklonjena iz materice. Generalno, to ne zahteva nikakvu medicinsku intervenciju. Međutim, abortus može biti i nepotpun, mada je jednako dovršen kao i ovaj drugi. Razlika je u tome što kod ovog drugog neki delovi fetusa ili posteljичne materije ostaju u materici. Tipični simptomi za ovo stanje su, između ostalog, vaginalno krvarenje i grčevi u donjem delu trbuha. U većini slučajeva, sprovodi se hirurška intervencija zvana kiretaža (uklanjanje ili struganje) da bi se iz materice uklonila preostala materija. Cilj je sprečavanje produženog krvarenja ili infekcije. Pacijentkinja najčešće pokušava da dešifruje lekarski izveštaj pa konsultuje neku enciklopediju ili stručnu knjigu kako bi shvatila šta joj se desilo. Doduše, ona je uvidela šta je posredi čim je ugledala tamnu mrlju na gaćicama, ali sada želi i objašnjenje. Kada otkrije da postoji razlika između potpunog i nepotpunog pobačaja, osetiće olakšanje. Barem će znati da lekar nije nastojao da naglasi to što je očigledno kada je za nju napisao KOMPLETAN. U stvari, postoji još mogućnosti, na primer:

– Septični ili infektivni abortus. To je abortus praćen infekcijom fetusne i posteljичne materije i endometrijuma (zadebljanje uteralne šupljine). Tipičan sindrom je temperatura, a uz njega idu i drugi simptomi karakteristični za prirodan ili spontani pobačaj, kao što je vaginalno krvarenje i grčevi. Uobičajena posledica je in-

fekcija placentalnog ili fetalnog tkiva koje ostane u materici nakon nepotpunog abortusa.

– Rizik od pobačaja. U stanju trudnoće koje prethodi davedese-toj nedelji gestacije i podrazumeva verovatnoću spontanog pobačaja.

– Neminovan abortus. To je vrsta spontanog pobačaja koji se ne može zaustaviti, karakterističan je po grčevima u donjem delu stomaka i krvarenju.

Činjenica da su ove tipologije napisane i proučavane pre nego što postanu deo izveštaja naslovljenog na određenog pacijenta, pomaže joj da sve racionalizuje, mada to ništa ne menja. I donosi nove sumnje. Zar KOMPLETAN POBAČAJ nije uvek i neminovan pobačaj?

Za stolom pored, jedna žena želi da muškarac sedne pored nje, on ima obrijanu glavu, rolku i kožnu jaknu, govori mu da ga voli. Izgleda da on to njoj više ne može da kaže ako ga ona pita, a ako ga ne pita, takođe joj neće reći. On joj kaže: „Šta je važnije, naša dela ili naše reči?”. Ona misli da su važnija naša... dela, ali i dalje želi da joj kaže da je voli. On dovršava svoje slatko pecivo, otpije gutljaj kafe i pogleda je: „Moram da ti pokažem madridske vrtove. Videla si tek ponešto od tog grada i oduševičeš se. Na proleće te vodim u Rosaledu”.

Šest „koka-kola”, pola kile ćurećih fileta, pakovanje jogurta, toalet-papir, ulošci, grožđe, čokoladni keksići, flaša belog vina, neka bude „rueda”. Hleb, sok od pomorandže u tetrapaku, dve pice, špagete, incuni, brašno i so.

Dve starice raspravljaju u supermarketu o konzervama školjki. Jedna je uzela malo ulubljenu konzervu i odlučuje da pređe ceo hodnik da bi je zamenila drugom u boljem stanju. S obzirom na to koliko sporo hoda, donela je značajnu odluku. Druga, koja se ne slaže s njom, čeka je s druge strane polica i glasno gundđa. Prigovara joj tako da svi mogu da čuju. Misli da su školjke jednake u ulubljenosti i neulubljenosti konzervi i da je ova druga idiot što se ponaša kao da to ne zna. Nekoliko minuta kasnije, u trenutku kada prva stari-

ca uspeva da pređe ceo hodnik i da zameni zagrebanu konzervu za novu, začuje se neko kvrcanje, možda je to zvuk praćen grimasom pobede ili bola. Ona što je maločas gundala, sada se okreće i kaže: „Ko je sad to uradio? Ko je sad ispljunuo protezu? Reci nešto, hajde, reci ko je sada to uradio. Sada se i tvoji zubi pomeraju, zar ne, gospođice savršena, jer je jasno da se to čulo s tvoje strane hodnika. Svi su čuli”.

U kolicima nedostaje još samo so. Nije na spisku, ali više nema sitne soli.

„Engleska muzika je svet za sebe, američka i hispanika je nešto sasvim drugo, svaka ima svoj integritet i identitet. Znam da mogu da zapodenem dijalog sa obe, pa čak i da se takmičim s njima, ali publika prvo mora da savlada strah od španskog popa”. To na ekranu govori devojčica sa šiškama i očima sove. Ima telo poput ptice grabljivice, i odevena je u crno.

Kada srce ostane prazno, stvarnost se upinje da ga preplavi. Nemoguće je ne slušati, ne gledati, ne mirisati, ne znati šta se dešava okolo, ne posmatrati druge. Jednako je nemoguće kao ne osećati šupljinu koju su ostavili njihovi životi.

Uklonjeni fetus se ne sahranjuje niti se od njega oprašta, on je puka činjenica. Ne postoji nijedan oprostajni ritual za to što nika-da nije otelotvoreno, osim, možda, u tišini. Međutim, vrlo je verovatno da pacijent želi da ispolji svoj gubitak rećima. Zbog toga odlazi na internet. Tamo je moguće postaviti pitanje lekaru specijalisti za plodnost, za kojeg se zapravo ne zna pouzdano da li je lekar ili nije, za svakojake razloge, uzroke i osobenosti svakog slućaja.

Kuća je obavijena tišinom. Napolju je noć, ali je unutra svetlo i dalje ugašeno. Dva velika prozora u dnevnoj sobi gledaju ka saobraćaju na auto-putu. Farovi dolaze i odlaze poput izgubljenih šišmiša, i jedino oni osvetljavaju sobu. Pod je čist i na njemu je savršen četvrtasti tepih. Tu je i bela sofa-dvosed, kao i fotelja za relaksaciju od smeđe kože. Vrata od soba su takođe bela, i sva su zatvorena.

Imala sam tri pobačaja za godinu dana, da li bi mogao da mi kažeš šta može biti razlog tome? Obavili su mi specijalne analize i sve je bilo normalno.

Stručnjak će odgovoriti za svega petnaest minuta, kao da je njen lični lekar: „Mada ima mnogo fizičkih uzroka, ne treba potceniti ni psihološku komponentu, čuveni stres, uključujući i prekomernu želju za začecem. Osim daljih pretraga kako bi se isključili organski uzroci, trebalo bi život shvatati na malo opušteniji način”.

Potom se otvara forum.

Princeza79: Meni je ovo četvrti gubitak, dva su bila mrtve jajne ćelije, jedna trudnoća od 27 nedelja (prevremeni porođaj), a ova poslednja (prošle nedelje) spontani pobačaj od šest nedelja. Kada ti je prva trudnoća pa se tako nešto desi, imaš razne sumnje i silne strahove da pokušaš ponovo, da se ne bi ponovilo. Ali kada u sledećoj trudnoći o svemu budeš brinula, videćeš da ćeš je izgurati do kraja. Nemoj da očajavaš ni da gubiš nadu. Moja prva trudnoća je bila mrtva jajna ćelija i ponovo sam zatrudnela posle dva meseca i nosila sam lepu bebu, ali sam je u 27. nedelji izgubila iz razloga koje ni dan danas ne znam, kao i zbog lekarskog nemara. Ali znaš, ne bih ni za šta na svetu zamenila to iskustvo majčinstva, makar tako kratko, to je nešto najlepše što žena može da doživi. Stvari će malo-pomalo krenuti nabolje.

Želim bebu: svima nama koje smo ovde se to desilo. ja sam drugi put abortirala pre 15 dana. i znam kako se osećaš. sada će možda morati da ti urade kiretažu ako nisi sasvim čista, a možda i neće, to će ti reći ginekolog kad vidi na ultrazvuku. što se tiče čekanja, svaki lekar ima svoju teoriju, da čekaš 1, 2 ili 3 menzisa. moj ginekolog mi kaže da je dovoljno da ti se vrati menz, da znaš da taj prvi menz može da dođe tek za 40 dana, glavu gore i nadam se da sam ti bar malo pomogla. ljubac

Kao i svako drugo sveto mesto, internet ne treba deliti s onima koji ga ne poštuju. On ne voli da ona bude satima onlajn i ne podnosi da ekran bude njena prava uteha. Ni njegova majka ne dozvo-

ljava da uređaj bude uključen kada je ona u kući. Ponekad laže i kaže da traži nešto za posao da bi je ostavili na miru, ali njegova majka je počela da gleda preko njenog ramena da bi se uverila da nije ponovo na istom forumu za neplodnost.

Isa25: Savršeno mi je poznato kako se osećaš, ja sam već tri i po godine udata i pokušavam da dobijem BB od prvog dana, i kao što vidiš nema šanse, užasno sam razočarana što iz meseca u mesec gledam kako mi stiže menzis. Ali dobro, za sve ima leka tako da već pet dana imam „cevdice” za gonal75 i spremam se za prvu veštačku oplodnju (ginekolog mi je sve detaljno preporučio). Grlim te snažno i NASTAVI DA SE BORIŠ.

Kada on uđe u sobu, ona još uvek spava, mada sunce dopire kroz prozor i prekriva plavu posteljinu. ON zna da u poslednje vreme ona ne voli da se budi, ali joj ne dozvoljava da spava iza podneva. Nagovara je da doručkuje i da izađe barem jednom na ulicu pre ručka. Ona zapravo nije toliko pospana kao što izgleda, samo se pravi da joj on ne bi ništa rekao. On joj prilazi i ljubi je, prvo u čelo, zatim u suze. Ona plače pre nego što išta kaže i gleda kroz prozor. Sada već danima ne plače kada se probudi, ali u poslednje vreme uvek plače kada je on poljubi ili kada joj prebaci ruku preko bioskopskog sedišta. U stvari, plače samo kada je on dodirne. Ostalo vreme ne, čak se i osmehne. Ali najviše voli kada je on dodirne pa može da plače.

- Prošlo je dvanaest, možda bi trebalo da probaš da doručkuješ.
- Da, probaću.
- Hoćeš li da ti donesem ovde doručak?
- Ne, evo ustajem.
- Odmah?
- Obećavam ti. Dobro, za pet minuta.

Ona mu je obično tražila da joj donese doručak u krevet, ali nje-ga je to uvek gnjavilo, umesto toga je radije čitao novine u dnevnoj sobi dok je ona sedela preko puta, snenog lica, uz kafu s mlekom u ruci. On bi sada bio spreman da uradi sve što treba, mada ne zna čemu to. U stvari, on više ne zna skoro ništa i teško mu je da raz-

mišlja kao pre jer je i on tužan. Čak je i plakao pred prijateljima, što nikada nije ni pomišljao da će uraditi, ali ne i pred njom. Kod kuće, ona je jedina koja ima pravo da bude tužna. I mada tuga za njih nikada nije bila nagrada, sada to jeste.

Nedelju dana nakon poslednjeg puta, odveo ju je u hotel sa naranđastim krovom gde služe doručak na posebnim stolnjacima od bele čipke. Na trpezarijskim stolovima od hrastovog drveta bilo je svakog jutra svežeg cveća, a uveče su stavljali upaljene sveće. Iz sobe su imali pogled na baštu veličine fudbalskog stadiona.

– Vidiš one dve evropske tise? – rekao joj je pokazujući kroz prozor koji je bio naspram kade.

– Drveće?

– To je par evropskih tisa, vrlo neobična vrsta. Uvek žive u paru. Veoma su dugovečne, ali ih je teško naći. Ove su ovde zasađene mnogo pre nego što je napravljena bašta, sve ostalo je poraslo zbog njih.

– Volim parove kojima nešto raste.

– To su obično veoma strpljivi parovi, kao ove tise – rekao joj je.

Odabrao je veoma skup hotel, noćenje je koštalo preko dvesta evra. To nije mesto kakvo mu se dopadalo. Ali ga je odabrao jer je na takvim mestima teško naći porodice s decom. Većina gostiju su ljubavnici ili tek venčani parovi. I zaista, kao što je predvideo, nije bilo iznenađenja. Zapravo, u hotelu je odseo još samo jedan par, neočekivani, a to su baba i deda Englezi u cipelama za planinare-nje. On je voleo stare ljude. Bilo je očigledno da nisu ništa proslavljali, ali nisu bili tamo ni da bi nešto okončali. Jednostavno su čitali novine i odlazili u šetnju do ručka. Kada bi baba i deda izlazili, bašta je bila samo njihova. On je želeo da se prošetaju zajedno, ali kada je jednom prilikom otišao sam da istraži okolinu, otkrio je malo dečje igralište blizu automobila. Na desetak kvadratnih metara nalazio se maleni bazen s peskom, dve ljuljaške i drveni sto sa četiri veoma niske stolice. Prostor posvećen deci bio je nedopustiv u ovom kontekstu. Ali, u svakom slučaju, potrudio se da je drži podalje od te četiri prazne stoličice od borovine, na zelenoj travi.

– Jesi li siguran da ne želiš da vidiš baštu kad smo već platili da spavamo ovde?

– Vidim je s naše terase. Došli smo da posmatramo prirodu, nema potrebe da je habamo, ženo.

– Ali toliko je velika da se ne vidi cela iz naše sobe. Ne želiš da odemo do lavirinta?

– Radije bih da te sprečim da ti odeš ako želiš, pa ti vidi.

On nije imao poverenja u nju kao pre. Mada je smatrao da je bilo veoma šarmantno što je želela da ide s njom u lavirint, znao je da bi mogla da vidi dečje igralište. U ovom slučaju, sigurno insistira da se igraju samo da bi otišla do četiri stoličice i da bi mu pokazala da je njena bol opravdana. Ponekad je to činila, kada bi videli dve prazne stolice za bebe na zadnjem sedištu nekog automobila ili visoku stolicu pripremljenu za neko dete u trpezariji. Tada bi ga pogledala kao da je on kriv za sve, kao da ga pita „gde si odneo moje bebe?”.

RedGirl29: Zdravo svima. Ja sam čuvala 4 pozitivna testa za bebe koje sam izgubila (mojih 8 crtica) u komodi u kupatilu. Nikada nisam mislila da ih se oslobodim, niti da ih večno čuvam, ali sam ih ponekad ujutro gledala. On me je jedne večeri pozvao da večeramo i rekao mi da je iznajmio neki film da ga zajedno gledamo. Očešljala sam se, piškila, uzela iz fioke svoja četiri testa i pre nego što sam otišla u dnevnu sobu, bacila sam ih u đubre. Zatim smo pustili *Spajdermen 2*. Pobegla sam na minut da se oprostim od njih.

HIMENA SANČES EĆENIKE

Himena Sančes Ećenike (**Ximena Sánchez Echenique, México, 1979**) diplomirala je Španski jezik i hispanske književnosti i završila master iz Latinoameričke književnosti na Nacionalnom autonomnom univerzitetu u Meksiku. Radila je kao profesor Čitanja i Pisanja i sticala iskustvo u izdavačkoj delatnosti kao daktilograf, asistent i lektor.

Njen roman *O svim stvarima* (*Sobre todas las cosas*) osvojio je Međunarodnu nagradu za prozu „Ignasio Manuel Altamirano” 2003. Nakon toga je objavila knjige *Zmajev pupak* (*El ombligo del dragón*, 2007) i *Po nebu, moru i zemlji* (*Por cielo, mar y tierra*, 2010).

Godine 2006. bila je na univerzitetskoj razmeni na Univerzitetu u Salamanki, i tom prilikom je provela neko vreme u Španiji.

Sarađivala je u časopisima *La experiencia literaria*, *Luna Córnea*.

Njena priča „Umesto lepih snova” („En vez de hermosos sueños”) objavljena je u antologiji nove meksičke proze *Krupne reči* (*Palabras mayores*, 2015).

UMESTO LEPIH SNOVA

„Šteta što naša marihuana umesto
lepih snova podstiče banalne zločine.”
Salamandra, EFREN REBOLJEDO, 1919.

Tog svežeg aprilskog popodneva kada je baba umrla, posle tri dana agonije, shvatili smo da se po nebu prostrela duga; ta činjenica nas je ispunila zadovoljstvom, jer smo uvideli da se pridružila univerzumu i da će ta mutacija u našim ćelijama biti prva u beskonačnom nizu. U istom trenutku kada se odigrao taj nebeski fenomen, ona, koja je odmalena izmišljala reči, poslala mi je jednu bubamaru („joj Maro Marice!”), tu frazu je stalno spominjala, koristila ju je isto kao što vernici govore „joj Bože moj”). Obe smo rođene 6. novembra, isto kao moj posinak Marko i moja mlađa ćerka, pa su nam se dopadale mnoge iste stvari. Kiselkasto-sladak ukus manga na obodu jezika. Izmišljene reči. Kristalna poezija Rubena Darija. Čokolade punjene višnjom. Žele bombone. Puter-keksi posuti prah šećerom. Džidža-bidže. Bižuterija. Lutke. Bebe.

Lepa skoro kao boginja lova, čije rečenice je često navodila, Marija del Karmen Janjes Peres Figeroa, Ećenikeova udovica, umrla je 2103; od tada je ni moja majka ni ja nismo posetile. Ona je rođena u Španiji, imala je dve sestre i dva brata, i penjala se i silazila stepenicama u štiklama sve do svoje devedesete godine. Sećam se kada joj je moja sestra krišom donela marihuanu u staklenoj tegli. Kućni lek za reumu. (Podozrevam da se ti listovi kanabisa još uvek čuvaju u alkoholu.) Moja baba je umrla od upale pluća, izgovarajući, uprkos gušenju, četiri reči dostojne da ponovo budu izmišljene: Bog, Isus, mama i ,naposletku, ime svog muža koji je načinio od nje udovicu kada je imala trideset i tri godine.

(Sveti Kukuljate Blagosloveni, ako izlaz ne nađem, čvor ću da ti vežem.)

Studirala sam Književnost na Nacionalnom univerzitetu jer sam sa trinaest godina odlučila da budem pisac. Samo jednom sam pušila tu zabranjenu supstancu, ali, nakon višegodišnjeg po-
hađanja Filozofskog fakulteta, mogu lako da prepoznam taj miris zapaljene trave i crvene beonjače u očima osoba koje su pušile marihuanu. Da li je Meksiko zemlja narkomana? Jesmo li osuđeni da trpimo idiotluke naše dopingovane braće? Čarobni Meksiko, ako imaš uši, probudi se, ustaj Kato, ustaj zlato, probudi iz ove otrovne letargije nas koji se hranimo plodovima tvoje zemlje. Zahvaljujući tome što sam imala *preimućstva*, ona na koja aludira Ficdžerald na početku *Velikog Getsbija*, ne pušim, ne pijem previše i ne drogiram se. Moja jedina zavisnost je književnost. Kao neumorna čitateljka „Alefa”, kada sam počela da pišem ovu priču, plašila sam se da se ona ne podudari u svakoj reči i u svakom redu sa Borhesom. „I znam, toliko se plašiš da ti se na kraju upravo to dogodi”, Serati³ *dixit*.

I dogodilo se.

Dana 30. aprila ove godine posetili smo prodavnicu igračka JML, koja se nalazila u istoj ulici, pod nazivom Rimska kolonija, u kojoj živimo moj muž, moje ćerke i ja. Javila sam se neraspoloženom vlasniku (upravo je zatvorio drugu radnju JML u Metepeku) žureći da kupim poklon za dečju zabavu, kada sam je prvi put ugledala, između polica. Obrnuta Vavilonska kula. Imala je oblik jedne kocke u drugoj, druge u trećoj, treće u četvrtoj, i tako redom. Ceo univerzum bio je sadržan u nizu kutija koje je i jednogodišnje dete moglo da sastavi, izvadi i poređa po svom nahođenju. Svaka tačka planete Zemlje viđena iz istog centra. Suze preživelih Nepalaca posle niza zemljotresa. Smeh mongolske dece koja jašu poslušne irvase. Rečenica sirijskog dečaka neposredno pre nego što u njega pucaju: „Reći ću Bogu”. Pesma grbavih kito-
va. Nada na licima članova porodice četrdeset i troje nestalih u Ajocinapi u meksičkoj državi Gerero. Pesma mojih ćerki na njih-

³ Gustavo Cerati (1959–2014), argentinski muzičar, kantautor, legenda latinoameričkog rokenrola. (*Prim. prev.*)

vom festivalu 10. maja. Ples kružoka žena okupljenih da bi vežbale svoju matericu.

Kao savremena, osrednje informisana majka, cenim prednosti didaktičkih igara. Navodim tri njihova kvaliteta:

Dete može da osmisli sopstvenu igru.

Igračka je to što dete želi da bude.

Slobodna igra pomaže detetu da smanji stres.

Kao ljubitelj kutija, moja mlađa ćerka me je preduhitrila.

1

Prve kutije su ogromne, od kamena. Crne kutije. Sive kutije. Plave kutije. U njih ulaze sveštenici da proučavaju nebo. Mesec. Sunce. Zvezde. Svaki položaj u kutiji odgovara jednoj koordinati nebeskog svoda. Gde obitavaju bogovi? unutra? napolju?

2

U ove bele i žute kutije ulazi samo onaj ko zna da čita. Kontinenti. Mora. Gradovi. Cveće. Sela. Životinje. Na područjima Velike enciklopedije, svi ovde mogu da stanu.

3

Da bi se od papira dobio karton, potrebno je samo dobro ga presaviti.

4

Odjednom počinje da se stvara lavirint. Kutije u svim bojama sadržane u drugim kutijama svih boja same se uklapaju jedna u drugu. Tamo unutra može da kroči ko želi, kao da ulazi u ogledalo. Čuvari, iskonski tvorci kutija – oni koji su dokučili nebo, svet i drugo Ja koje si Ti – kažu da se izlaz iz lavirinta nalazi u njegovom centru. U kvadraturi kruga, centar je ovde i sada. Srce. Pupak. Materica. Zemlja. zemlja.

5

Tamo pozadi, moja ćerka pronalazi jedan plavi kliker. Deca. Ona uvek evoluiraju. Čovečanstvo širi svoje granice većom brzinom od svih tih pametnih kutija u kojima te u ovom trenutku neko pomno posmatra.

6

Roditi se u kutiji. Kolevka. Živeti u kutiji. Kuća. Obogatiti kutiju. Kutija za nakit. Gledati se u kutiji. Ogledalo. Posmatrati kutiju. Slika. Sedeti na kutiji. Fotelja. Jestiti na kutiji. Sto. Putovati u kutiji. Auto. Pisati na kutiji. Kompjuter. Govoriti pomoću kutije. Telefon. Plivati u kutiji. Bazen. Spavati u kutiji. Krevet. Umrjeti u kutiji. Kovčeg (ili, u njegovoj vatrenoj varijanti, urna). Čitati kutiju. Knjiga. Izaći iz kutije. Rupa.

7

Ukleti pesnici nikada nisu brinuli o tome da imaju neku drugu kutiju osim praznog lista papira, jer su bili vlasnici i gospodari svoga grada. Njihova je bila svaka ulica, svaka zgrada, svaki park, svaka fontana, svaki spomenik na koji bi usput naišli. Prokleta bila. Ako je zemlja rasparčana, da li to znači da više nema slobode? Mnogi pesnici bez sredstava za život preselili su se na periferiju grada i u sedam ujutro nalazili tek procvetalo cveće koje će predveče usahnuti. Nadahnuti. Na margini. Zemlja, zar ne? Ti muškarci željni da poseduju nedostupne dame, zaposednuti i nepotkupljivi pesnici, ti momci koji su samo žudeli za pravom rečju, da li su nam ostavili u nasleđe gradove svojom poezijom? A život, da li se on može posedovati? Ko će posedovati okeane, planine, šume, reke, doline, vulkane, kada i ti odeš? ko će posedovati tvoju zemlju? tvoju Zemlju?

8

Treba uvek biti pripit. Sve se vrti oko toga: to je jedino pitanje. Da ne bismo osetili užasan teret Vremena koje nam slama kičmu i naginje nas ka zemlji, treba se neprestano opijati.

Ali, od čega? Od vina, poezije ili vrline, kako god vam drago. Ali treba se opijati.

I ponekad, na stepeništu neke palate, na zelenoj travi neke jame, u izopštenoj samoći svoje sobe, kada je opijenost već uminula ili nestala, vi se budite, pitate vetar, talas, zvezdu, pticu, sat, sve što beži, sve što cvili, sve što se kotrlja, sve što peva, sve što govori, pitate ih koliko je sati; a vetar, talas, zvezda, ptica, sat, odgovaraju: „Vreme je za opijanje!”

Da ne biste bili robovi izmučeni vremenom, opijajte se, opijajte se bez prestanka! Vinom, poezijom ili vrlinom, kako vam drago.

9

Evo ti, na primer, more. Stavi ga da ti bude daleko. Da moraš da i'š busom do njega i da to platiš papreno. Imaj u vidu da si otiš'o na drugu stranu. Gnev. Sećaš se kada smo o'šli na jezero Tekskoko? E, pa treba d'imaš to u vidu. Samo more ima tol'ko vode. Ima tol'ko vode da je nikada nećeš potrošiti, brale. Gde god pogledaš, samo voda. Niš' drugo. I sva ta voda je tvoja. Da s' kupaš. Da se brčkaš. Da je ližeš. Da skineš sa sebe neprijatan miris. Tamo ti niko ne naplaćuje ulaz. More je tvoje. Kontinenti su tvoji. Planine su tvoje. Šume su tvoje. Prašume su tvoje. Stepe su tvoje. Nebo je tvoje.

BRENDA LOSANO

Brenda Losano (Brenda Lozano, Meksiko, 1981) pripovedač je i esejista; studirala je Latinoameričku književnost na Iberoameričkom univerzitetu u glavnom gradu Meksika.

Bila je stipendista programa „Mladi stvaraoci” meksičkog Nacionalnog fonda za kulturu i umetnost (FONCA) i boravila je u rezidencijama za pisanje u Sjedinjenim Američkim Državama, Evropi i Južnoj Americi. Priče su joj prisutne u nekoliko antologija.

Poslednjih godina radi kao urednik u književnom časopisu *Make* u Čikagu i saraduje sa izdavačkom kućom *Ugly Duckling Presse* iz Njujorka.

Autorka je romana *Sve ništa (Todo nada, Tusquets, 2009)* i *Idealna sveska (Cuaderno ideal, Alfaguara, 2014)*, kao i zbirke priča *Kako kamenje misli (Cómo piensan las piedras, 2017)*, gde objedinjuje svakodnevne događaje sa najraznovrsnijim neobičnim zbivanjima.

Godine 2015. *Conaculta*, Festival *Hay* i Britanski savet izdvojili su je kao jednu od najznačajnijih nacionalnih književnica mlađih od 40 godina, dok ju je *Bogotá 39 (2017)* uvrstila na spisak najboljih pisaca fikcije mlađih od 40 godina, u Latinskoj Americi.

MONOLOG FOTOKOPIR-APARATA KSEROKS

Scena je u mraku, neko u publici pročisti grlo, nakašlje se, ponovo pročisti grlo. Drugi se javlja na telefon, neko otvara konzervu sa gaziranim napitkom, još neko se smeje i gleda u ekran svog telefona. Svetla blago obasjavaju publiku, gase se na vreme pre nego što se pojavi snop svetlosti koji dopire s gornje strane scene, taj snop svetlosti obasjava jedan veliki, stari, prostran, bež fotokopir-aparat, koji se nalazi na sredini pozornice. Neki glas iz of-a, muški glas, koji zapravo predstavlja glas fotokopir-aparata, govori:

Jedina Dijegova ljubav bila je Dana. Njihova priča nije bila rezultat slučajnosti već okrutnosti, kao što se dešava s ponekim nesrećnim ljubavnim pričama, a rezultat ove ljubavne priče bila je transformacija Dane u kompjuter, prvi kompjuter, danas tako sveprisutan. No dobro, pre kompjutera, mi, potomci Kseroksa, zauzimali smo glavno mesto u kancelarijama. Dijego se hvalio novim fotokopir-aparatom koji je kupio za kancelariju, pravim bastionom modernosti, mašinom spremnom da fotokopira sve što nam padne na pamet. Kao što znate, mi koji potičemo od Kseroksa, mi smo rezultat one drevne i nesrećne metamorfoze Fotosa, mlađeg brata nimfe Eko, njih dvoje su bogovi osudili da izgovaraju reči, ali da ih više nikada ne stvaraju. Novi fotokopir-aparat – i njegovo predviđeno ponavljanje reči – krije tajnu koja se odigrala pre i posle. Sve u toj kancelariji imalo je original i kopiju, ponekad i više kopija, čak i sedam kada su u pitanju bili ugovori. U svakom slučaju, fotokopirane su sve vrste dokumenata i to u gotovo svakoj prilici. Izveštaji, beleške, fakture, diplome, identifikacije, ocene. Kada bi neko platio račun, dobijao bi jednu kopiju. Kada bi neko nešto poručio, dobijao je dve. Na taj način je otplaćivan dug: bio je tu njegov dvojniki. Jako je važno da imamo dokaz za sve što radi-

mo, rekao je Dijego svojoj sekretarici u trenutku kada mu je pružala duplikat računa, u spiralnim fasciklama, za pet godina koje je proveo u osiguravajućoj kući.

Moć fotokopija bila je toliko snažna da je jedne večeri, kada su svi otišli kući, Efrain, zaposleni čistač, video iz hodnika da Dijego fotokopira svoje ispružene šake, otvorene i položene na staklo fotokopir-aparata, dok mu je cev sa zelenom svetlošću s leva na desno osvetljavala rukave i lice, uz snažan odraz, kao na ekranu. Efrain je nosio crvenu plastičnu kofu u kojoj je bila krpa za brisanje; ta žuta krpa visila je sa kante, dok je sredstvo za čišćenje, začačeno za raspršivač, virilo iz džepa njegove marinskoplave uniforme. Bio je u dilemi da li da upali svetlo da ne bi privukao pažnju svog šefa, i da počne da obavlja svoje poslove, ali je po svojoj prilici bio udubljen u misli. Spustio je crvenu plastičnu kofu na pod, izvadio krpu i odlučio da počne od prvog sprata. Kada se nešto kasnije popeo da obriše prašinu i usisa, našao je u kaseti nekoliko fotokopija lica svog šefa iz oba profila. Podigao je poklopac fotokopir-aparata, na staklu je video masnu siluetu. Nos, obrazi i trepavice odavali su Dijegov profil na staklu. Poprskao ga je tri puta, tri velika kruga sredstva za čišćenje u sredini, koje je zatim razlio ka krajevima i uklonio ih žutom krpom.

Narednog dana, Dijego je zatekao jednog mladog radnika kako fotokopira neku knjigu. On to hoće da se takmiči sa mnom, pomislio je. Pogledao je kako mladić spretno fotokopira knjigu, tehnika mu je bila toliko dobra da je brzo prelazio s jedne strane na drugu a da nije otvarao poklopac aparata. Ovo je dvoboj, pomislio je. Dijego je kasnije fotokopirao sve fakture od tekuće godine i, kao da naglavaša svoju prednost u dvoboju, napravio je nove kopije sa starih. Kada je mladi radnik stigao s knjigom u ruci, Dijego mu reče: „Šta ćeš da radiš s tolikim bespotrebnim fotokopijama? Doneo sam ovaj aparat da bih pospešio rad u firmi, da bih imao dokaze za sve postupke, a ne da bi se proizvodile knjige. Knjige su za razonodu i malo je onih kojima su važne. Od sada ćemo imati kopije svega što radimo, ovaj aparat nam omogućava celokupnu evidenciju, naš posao će biti beležen na fotokopijama iz dana u dan, moći ćemo da pristupimo sećanju na sve naše kretnje uključujući i

ono najmanje. Stvaraćemo istoriju dan po dan: arhivu bez prese-
dana. Tebi pričinjava zadovoljstvo da fotokopiraš ljubavne roma-
ne dok ja pišem istoriju, jer na taj način, pripovedanjem činjenica,
tako kako su se odigrale, tako se piše Istorija. A ti, za razliku od me-
ne, ispisuješ margine koje nikome nisu važne. Mladi radnik, sit
svog šefa, zapečatio je dvoboj: „Tvoje fotokopije vode evidenciju o
činjenicama, one su replika svega što se svakodnevno dešava na
ovom mestu, ali to što ja fotokopiram će te prevazići: što više zadi-
reš u stvarnost, što se više predaješ stvarnosti, to je jasnije da će fik-
cija odneti pobeđu, moje fotokopije su slavnije od tvojih, ti ne znaš
moć knjiga. Pobeđiću te”. I mladi radnik, ne gubeći vreme, vratio
se u svoju kancelariju, stavio dve fotokopirane knjige na svoj pisači
sto: jedan roman o neuzvratioj ljubavi koja se gasi, i jedan roman
o ljubavi koja se rađa. Knjiga u kojoj je ljubav začeta imala je crve-
ne korice i zlatna slova, a knjiga u kojoj je ljubav uminula objavlje-
na je na revolucionarnom papiru i imala je stroge korice u dve
boje, međutim, fotokopirane knjige bile su identične u crno-be-
lom izdanju, njihovi tekstovi su na istom nivou, to je nulti stepen
jednakosti reči, i u istovetnim okolnostima efekat teksta se ne sma-
njuje. Naprotiv. To je bila čarolija kojom se poslužio mladi sara-
dnik, napisao je ime Dana, po jednoj predivnoj ženi sa prvog
sprata koja je imala rupice na obrazima kada se osmehuje, mesnate
usne i punačku figuru, o kojoj je više njih maštalo, jer je lepota tog
osmeha i tih grudi koje su podrhtavale kada se smejala bila izuze-
tna, a njeno ime, Dana, zabeležio je na prvoj stranici fotokopirane
knjige koja beži od ljubavi. Na prvoj strani knjige u kojoj se ljubav
rađa, napisao je ime svog šefa. Nakon nekog vremena, Dijego i Da-
na su se sreli na stepenicama koje su spajale dva sprata: njemu je
bilo zabavno da je posmatra dok vezuje razbarušenu kosu crve-
nom trakom, a ona je prezirala čak i njegov miris kada bi prošao
tuda.

Mnogima u firmi se dopadala, ali ona nije mogla da podnese
udvaranja, te neprijatne verbalne izgovore, sve njihove varijante
bile su joj dosadne, a krevljenje tu i tamo ponekog kolege s posla
izazivalo joj je mučninu u stomaku. Dana je ulazila u kancelariju i
izlazila iz nje ne opterećujući se ljubavlju i brakom, ništa od toga

joj uopšte nije bilo važno. Kada je te večeri ušla u kuću, kada je čarolija mladog radnika već počela da deluje, njen stari otac joj je rekao: „Kćeri, meni i uspomeni na tvoju majku duguješ unučiće”. Ona se plašila bračnog kreveta kao da je matador, ali je uzela oca pod ruku, poljubila ga u čelo i rekla: „Nemoj tražiti od mene, tata, da mi najveća želja bude da se udam, kad ima toliko drugih stvari zbog kojih bi mogao da budeš ponosan na mene, čak i više nego da dobiješ unuke”. Iako se slagao sa svojom lepom ćerkom, starac je dodao: „Tvoja lepota i tvoja inteligencija, Dano, suprotstaviće se tvojoj želji; nikada nećeš biti sama, kćeri”.

Dijega je pogodila amorova strelica, Dijego je zaljubljen, zaključila je sekretarica prilikom jednog telefonskog poziva. Dijego je, u svojoj kancelariji, mislio na Danu, želeo da izađe s njom, ali nije znao kako da joj priđe. Zamisljao je šta bi sve mogli da rade zajedno subotom popodne, ili te iste subote uveče, dok je pravio lanac od spjalica – nekada davno, ti majušni cvetovi pravljeni su u trenucima rasonode, a sada su preobraženi u obične delove metala – Dijego je bio siguran da bi mogli odlično da se provedu ako izađu jedne subote. Okružen promenama koje su bogovi napravili – sada je bilo korisnih stvari u svakoj kancelariji – Dijego nije mogao ni da zamisli šta mu je donosilo proročanstvo. I tako, dok se igrao sa hrpom gumica za tegle – nastalih nakon oluje koja se obrušila na drvo tankih i vitkih listova – zapitao se: „Šta to ljubav ne otkriva? Ljubav je jedina kadra da sve otkrije”. U tom trenutku je odlučio da je pozove da izađu, i zaputio se ka prizemlju. Nije mu bilo dovoljno da je gleda dok sedi za pisaćim stolom i radi, računala je nešto na velikom, teškom i bučnom kalkulatoru – bio je to jedan od kopiladi Abakusa – ne, ništa nije umanjivalo njegovu želju: obožavao je njene prste, njene šake i ruke, njen potiljak i vrat, njene usne, rupice koje su se ocrtavale čak i kada se nije smešila. Dana je nosila diskretnu haljinu, ali sve što je skriveno mašta ulepšava. U Dijegovim očima, u toj haljini je bila još lepša. Ona je primetila da je Dijego posmatra i naglo je napustila radno mesto. „Dano, dozvoli mi da te otpratim gde god da ideš”, rekao joj je dok je hodao za njom, a nijedno od njih dvoje nije uvidelo koliko će dalek domet ta rečenica imati u istoriji.

„Hodaj sporije, molim te. Od koga bežiš? Nemoj bežati od mene, niti od sebe, ne možeš da pobegneš od ljubavi. Ne trči, bolje se zapitaj ko je čovek kojem se sviđaš. Ja nisam mladi radnik sa dušom pesnika; ja sam muškarac od akcije, informisani čitalac novina. U svojoj firmi sam šef, slušaju me na prvom i drugom spratu, čak i don Efrain, čovek koji nam čisti, takođe postupa po mojim naređenjima, budućnost njegove porodice je moja odgovornost, eto zato brinem za svoj posao koji sam već uveliko razradio. Ja sam stabilan i snažan čovek. Ali postoji nešto snažnije od mog karaktera i mojih postupaka, a to su moja osećanja prema tebi, Dana”.

Dana je bežala od Dijega i njegovih vatrenih reči. Kada je hteo još nešto da kaže, nedovršene rečenice ostale su u vazduhu i rasule se. Vetar je duvao u suprotnom smeru i isticao njene obline. Zbog toga što je nastojala da pobegne, Dijego ju je još više želeo, mada nije mogao da je stigne kada je zašla za ugao ulice, između kuća i zgrada. U parku, kada čovek vidi psa, taj pas uvek izgleda kao da juri za granom, čak izgleda kao da će je svakog časa uhvatiti; tako se i on nadao da će je uhvatiti, poput psa koji žuri; time se rukovodio Dijego. Dana je, kao i sve što čovek želi, bila nekoliko koraka ispred. Međutim, onome ko pokušava da sustigne ljubav nije potreban odmor i ne traži ga. Dana je uspela da se vrati u firmu, prošla je pored recepcije, Dijego se nagnuo i dunuo joj u potiljak. Ona je ostala bez snage, bleđa, pobeđena, i glasno ga je zamolila: „Transformiši me, učini da izgubim ovo obličje, toliko željeno”.

Danino preklinjanje, možda upućeno kosmosu, doprlo je do starih bogova: njeni udovi odjednom su otežali, njene obline i ljupke grudi pretočile su se u ravan ekran, njena kosa se skratila, izbledela, prvo je postala bež, da bi se kasnije transformisala u tanke plastične vlasi koje su imale oblik okvira ekrana, a njene ruke postale su komandna tabla; noge, pre tako brze i okretne, sada su bile lagani kompjuterski miš čija strelica se pomera, brzo, levo, pa desno, u sekundi. Od Dane jedva da je ostao sjaj ekrana i mogućnost da upozna svet a da ne izlazi iz sobe.

Dijego ju je i takvu voleo, te je, grleći bež kompjuter, još uvek osećao poslednji Danin dah, i ljubio ekran, na kojem se pojavljivao *screensaver*; čak i u tom trenutku prezirala je njegove poljupce. Di-

jego joj je rekao: „Pošto nisi mogla da budeš moja, bićeš moj kompjuter; pratićeš sve muškarce u njihovim dnevnim obavezama, proširićeš svoj kapacitet, povećaćeš svoje vrline, a one koji su dokoni, bacićeš u glib prokrastinacije. Tvoja memorija, od ovog trenutka, biće čudesnija od svih koje su kročile na zemlju. Čovek i mašina nikada nisu mogli da dele postelju, i to će biti kazna za ovu neuzvraćenu ljubav. Ja ću jednog dana umreti, ali ti ćeš morati da održavaš našu priču o nemogućem zajedništvu”. Dijego još ne beše završio svoj govor kada se ekran upalio, kao u znak odgovora, gestom prezira ili odobravanja, ali mi potomci Kseroksa to ne znamo, mi, penzionisani, što sada ponavljamo tu pripovest, između drugih ljubavnih priča i njihovih transformacija u stvari koje nas okružuju.

GABRIJELA IBARA

Gabrijela Ibara (Gabriela Ybarra, Španija, 1983) diplomirala je Poslovnu administraciju i upravljanje na Univerzitetu u Komiljasu i završila master iz Marketinga na Univerzitetu u Njujorku, gradu u kojem je živela tri godine.

Njen deda je bio žrtva terorističke organizacije ETA, baskijski teroristi su bacili bombu na njenog oca, a majka joj je preminula nakon teške bolesti. Ona u svom delu pripoveda kako se suočava sa tim smrtima i koliki je njihov uticaj na njene porodične odnose, na taj način istražujući tišinu na koju su prisiljeni ljudi kojima ETA preti.

Godine 2015. objavila je prvi roman, *Trpezarija (El comensal)* koji je postao izdavački fenomen 2016. godine i za koji je dobila nagradu Euskadi za književnost.

Živi u Madridu, gde radi analize društvenih mreža i pravi studije tržišta.

PROVIDENS

Nikada nisam posetila Providens, Roud Ajlend, ali često sam tamo zamišljala jednu sobu: malu spavaću sobu sa uskim krevetom na kojem svake noći spava Ingrid, Dankinja koja studira umetnost. Zamišljam tu sobu punu postera i fotografija. Slike su zalepljene na zid nekakvom plavom supstancom, koja je bila popularna među studentima jer nije pravila rupe na gipsu kao čiode, ali je ostavljala razne lepljive senke na belim zidovima. Uprkos portretima na posterima, soba je odavala nepopravljiv utisak da je reč o usputnom mestu: nameštaj je bio bezličan, možda nasleđen od prethodnog zakupca, a soba je izgledala kao da bi sve u njoj moglo da se rastavi za dva sata i stavi u kartonske kutije.

Nikada nisam posetila tu sobu, ali sam mnogo puta zamišljala uzan krevet sa navučenim jorganom i голу Ingridinu dojku koju miluje neka koščata ruka. Kažiprst i palac štipkaju joj bradavicu, a Ingrid, sitna i plava, smeje se ležeći na boku preko čaršava.

Već šest meseci špijuniram Ingrid i svog muža. Otkako sam primetila da Andres ima šifre na imejl nalogu i na Fejsbuku, nisam mogla da odolim da pročitam poruke koje razmenjuju. Upoznali su se u martu, tokom Sajma savremene umetnosti u Njujorku. Ona je imala privremen posao u galeriji našeg prijatelja Kristofera. U njihovim razgovorima ne vidim naznake da su imali neku avanturu, ali kada pregledam njihovu prepisku, ponekad poželim da se pojavi neka uverljiva rečenica koja bi bila dokaz da mi je Andres neveran.

Moj muž i ja živimo u garsonjeri u Ulici Regeros u Madridu. To je potkrovlje. Andres mnogo voli da spava noću, i kada smo počeli da tražimo stan, jedini uslov koji je naveo bio je da ne želi stan s komšijama iznad. Za Andresa su sve komšije iznad varvari koji vuku nameštaj i lupaju nogama o pod. Naš stan je tih, ali pošto nema

zidove, morali smo da sinhronizujemo naše radno vreme. Ustajemo, večeramo i ležemo u isto vreme. U ovom minijaturnom prostoru malo toga možemo da uradimo a da jedno drugo ne gledamo. Naš intimni kutak je na ulici, u kupatilu i u vremenu koje provodimo sami s telefonom pre spavanja, na boku, priljubljeni uz ivice dušeka, uz svetlost ekrana koja nam osvetljava lice.

Danas je subota i Andres spava. Vikendom se obično ja probudim rano i iskoristim to vreme da se zatvorim u kupatilo i čitam šta su se Dankinja i on dopisivali prethodne noći. Beležim sve podatke koje nađem o Ingrid i poneku rečenicu koju napišu. Jutros sam otkrila da ide na kapueru („Ostavljam te, moram da idem na čas kapuere”, piše u jednoj poruci) i da čita časopise o ribolovu za neki projekat na univerzitetu („Imate li u Španiji časopise o ribolovu?”, pitala je mog muža). Ne znam da li Ingrid zna da postojim, jer nikada nisam pročitala svoje ime u njihovoj prepisci.

Kad god osetim da počinjem da gubim kontrolu nad svojim životom, nastojim da uredim i klasifikujem sve što me okružuje. Sinoć, na primer, dok sam vadila šolje od doručka iz mašine za pranje sudova, smirilo me je saznanje da na policama naše kuhinje postoji mesto namenjeno šoljama. Često pokušavam da organizujem svoje misli kao da su tanjiri ili pribor za jelo.

Kod Ingrid me najviše uznemirava njen fizički izgled. Liči na mene. Ona je danska i minijaturna verzija mene. Mada je takođe moguće da sam od previše gledanja njenih fotografija počela da mešam naše crte lica. Kada previše pažljivo analiziram neko lice, osećam da ono iščezava; lice koje gledam može biti bilo koje lice. To mi se desilo s jednom književnicom koju obožavam. Provodila sam toliko vremena pred njenim fotografijama da sam na kraju poverovala da su nam oči i nos istovetni. Sada, kad god naiđem na njen portret u nekom književnom dodatku ili časopisu, ne vidim nikakvu sličnost.

Pre nekoliko nedelja, oponašala sam simptome trojanskog virusa da bi Andres promenio šifru na imejlu i Fejsbuku. Bombardovala sam sve njegove kontakte porukama o proizvodima za mršavljenje, jeftinim lekovima i sisama Skarlet Johanson. Nakon što sam celo jutro kopirala i lepila tekstove, pozvala sam Andresa.

Pitala sam ga da li je primetio da mu je Fejsbuk poludeo. Rekao mi je da jeste, ali da mu se čini da nije ništa ozbiljno. Kazala sam mu da će se sigurno rešiti ako promeni šifru. „Mislim da nema potrebe”, odvratio mi je.

Nakon tog neuspeha, sve je krenulo na gore. Pokušala sam da prestanem da čitam poruke, ali nisam bila sposobna da izdržim više od dva dana a da to ne učinim. Najviše me zbunjuje to što ne znam da li je naša veza otišla dođavola. Neprestano se pitam da li me Andres voli. Njegov način izražavanja ljubavi uvek je bio osoben. Dan kada smo se venčali, na primer, bio je veoma težak za njega. Ne zato što nije želeo da se venčamo, već mu je bilo nelagodno što je u centru pažnje. Nije mu bilo prijatno ni u sakou ni u cipelama. Kad god bih ga pogledala, videla bih da je napet, šake i glava su mu se znojale i na mahove mi se činilo da se sakriva iza revera vunenog kaputa. Najromantičnija uspomena koju imam sa našeg venčanja bio je trenutak kada smo, nakon zabave, stigli u našu hotelsku sobu i kada me je ugrizao za obraz.

Sada me sve mnogo više zbunjuje. Ne znam da li postoji izlaz iz ove situacije. Ne znam kako da priznam Andresu da već šest meseci špijuniram njegov razgovor sa Ingrid, da sam videla svaku reč koju su razmenili i da mi se čini da je ona zatupljena. Ako mu to ispričam, sigurno će me oterati dođavola. Reći će mi da sam luda, da sam ljubomorna, i delimično će biti u pravu, zato bih želela da ništa ne znam. Više bih volela da se nisam dosađivala čitanjem bljutavih razgovora u iščekivanju izliva strasti kod nekoga od njih. To me možda najviše plaši i izaziva u meni strah da je naš brak u opasnosti. Iznenaduje me koliko se se Ingrid i Andres dobro razumeju kada je reč o dosadi. Ponekad mi se čini da bi našu vezu jedino moglo da spase moje otkriće njegovog malog neverstva. Poljubac zatvorenih usta uz stisnute usne, na primer. Mislim da bi to bilo idealno jer bih tada mogla da mu priznam svoju krivicu. Kada bi se to desilo, rekla bih mu da ga već šest meseci špijuniram, i moje uplitanje, iako bi i dalje bilo podložno kritici, barem bi imalo smisla jer bi mi omogućilo da se naljutim, da ga napustim na nedelju dana jer je poljubio drugu ženu, i da mu posle oprostim. Ali dok se njihova brljotina ne otkrije (kakva god bila), moraću da se

priviknem na ovo vanredno stanje. Moraću da lupam glavu da li su pesme koje mi Andres čita upućene meni ili Ingrid, da se pitam da li, kada mi dira grudi, misli na mene ili na Ingrid, i da živim u nedoumici da li, kada se sklopča u krevetu, čini to da bi pobegao od mene ili od Ingrid.

Čujem Andresove korake.

Ingrid je u Madridu. Andres mi je to juče saopštio, a zatim sam pročitala njihove poruke. Prvi put mi je govorio o njoj, mada joj nije spomenuo ime, samo je rekao: „Ovde je jedna moja prijateljica Dankinja. Dogovorili smo se da se vidimo na večeri”. Moj muž je insistirao na tome da nema potrebe da idem s njima, ali sam ipak uspela da mu se pridružim. Restoran u koji smo otišli bio je velik i hladan, kao recepcija nekog hotela. Kada smo stigli, Ingrid je već bila tamo, plava i majušna, nasred ogromne trpezarije. Pozdravile smo se uz dva poljupca i primetila sam da joj ruke drhte. I moj puls je počeo da me odaje, te sam skupila prste u pesnicu kako se ne bi primetilo da sam nervozna. Andres nije reagovao. Tokom večere, Ingrid nije zatvarala usta. Andres joj je postavio nekoliko pitanja o njenim skulpturama, i ona je svaki svoj odgovor propratila podužim anegdotama u kojima je spominjala svoje danske prijatelje koje nismo poznavali. Naročito podrobno je opisala bolest Krona de Asmunda, svog kolege sa fakulteta, koji je završio u hitnoj pomoći nakon što je pojeo tanjir makarona kakve je i ona imala pred sobom u tom trenutku. Dok je opisivala tu želudačnu tragediju, pomno sam je ispitivala. Pomislila sam da više ne liči na mene. Njeno lice me je sada podsećalo na nekog reptila, možda danskog i minijaturnog Komodo zmaja. Tokom večere, Andres je jedva podizao pogled sa svog odreska. Ja sam nastojala da ne ometam razgovor i pravila sam se da me zanimaju njene anegdote, ali kada je nastavila da nas zasipa detaljima o Asmundovim crevima, počela sam da osećam mučninu. Ne znam da li je to bio čin saosećanja sa Dancem, da li sam bila nervozna što sam upoznala Ingrid ili je piletina koju sam upravo pojela bila pokvarena. Ustala sam, bacila salvetu na pod i otrčala u toalet. Ispovraćala sam piletinu, Dankinjine skulpture i Andresovo ćutanje. Nakon izvesnog vremena, moj muž je ušao u toalet. Pošto nisam zatvorila vrata, došao je pra-

vo do mene. Pokušao je da mi pomogne tako što mi je sklonio kosu s lica. Kada je video da mi je bolje, počeo je da se smeje i pitao me da li bi mogao da me fotografiše, jer sam veoma smešna. „Stvarno si kreten”, rekla sam mu. Fotografisao me je dok sam čistila bale sa lica komadom toalet-papira. Zatim sam se i ja nasmejala. Više mi nije bilo loše, ali sam jedva čekala da dođem kući da se istuširam, operem zube i očistim fleku koju sam imala na džemperu. Zajedno smo izašli iz toaleta, držeći se za ruke i šaleći se povodom mog izgleda. Ingrid je bila sama za našim stolom, nasred džinovske trpezarije, i gledala svoju čašu vina pogledom tužnog reptila. Oprostila sam se od nje pruživši joj ruku. Rekla sam joj: „Izvini što te ne ljubim, ali upravo sam povraćala”. Ingrid mi je rekla da nema veze i da se nada da će mi ubrzo biti bolje. „*Get well*”, rekla mi je. Andres i ja smo izašli na ulicu da uhvatimo taksu, napulju je bilo mnogo ljudi i drveće je bilo osvetljeno jer je u naselju bio vašar. Muž me je zagrlio i ostao priljubljen uz mene kao savršen pokrivač. Zaustavio je taksu i poljubio me (u čelo) pre nego što sam ušla u vozilo. „Kada završimo večeru, otpratiću Ingrid do hotela i dolazim kući”, rekao mi je provirujući kroz prozor, i poslao mi još jedan poljubac rukom. Stigla sam u naš stan, istuširala se, umila, oprala zube, potopila džemper u lavor i zaspala.

Upravo sam ustala i zatvorila se u kupatilo. Kada sam se maločas probudila, Andres je i dalje spavao. Prethodno sam ležala u krevetu i posmatrala kosti na njegovim leđima, čvrstim, kao da je reč o koži guštera. Poljubila sam ga u rame i došla ovamo da ne pravim buku. Sada sedim na klupici pored tuša sa laptopom u krilu. Na ekranu kompjutera vidim da je Ingrid napisala poruku. Tekst glasi: Ingrid: „Žao mi je ako je ono juče bila greška”.

Kada izađem odavde, baciću se na spremanje ormara.

ŠPANSKA I HISPANOAMERIČKA PRIČA NOVOG MILENIJUMA

POGOVOR

Generalno gledano, književnost je tokom poslednjih decenija XX i početkom XXI veka doživela mnoge promene, usled razvoja društva i tehnologije. U knjizi *Veliki latinoamerički roman (Gran novela latinoamericana, 2011)*, Karlos Fuentes (Carlos Fuentes) tvrdi da će „bez obzira na to kakve promene donesu prostor i vreme, uvek postojati nezadovoljstvo, raznolikost i reč. Romani će se i dalje pisati, i nikakva tehnička ili zanimljiva novina neće promeniti tu potrebu odnosno to životno zadovoljstvo, nastalo davno pre svakog ideološkog ili tehnokratskog okvira”. S druge strane, statistika kaže da se poslednjih godina u Španiji trećina knjiga objavljuje u digitalnom formatu i da za elektronskom knjigom poseže više od 50 odsto iberijskih čitalaca. Takođe, stotine latinoameričkih pisaca komunicira sa svojim čitaocima, urednicima i kolegama gotovo isključivo preko društvenih mreža, prilagođenih prostornim i vremenskim ograničenjima.

U ovoj antologiji španske i hispanoameričke priče XXI veka, zasnovano na prisustvu tehnologije u novoj prozi na španskom jeziku, nismo se bavili formom književnog stvaralaštva u odnosu na nova elektronska pomagala, niti smo zalazili u hipertekstove i blogoromane. Naše interesovanje bilo je usmereno na prisustvo intereneta i novih tehnologija u savremenoj književnosti iz perspektive otuđenja, emocije, apokalipse i apsurdna, u nameri da se uverimo da li u pripovetkama nastalim u ovom milenijumu svi živimo u knjizi zvanog „Gugl” – kao što smatra Pola Oloixarak (Pola Oloixarac) – ili smo i dalje (hiper-sajber) brižni prema našim

partnerima, rođacima, deci, ljubavnicima, a naročito (realno-virtuelnim) strahovima.

Ovaj izbor priča španskih i hispanoameričkih pisaca nastalih tokom protekle dve decenije imao je dve polazne tačke: uvodni tekst antologije *Mekondo (McOndo)* koja je imala nameru da se suprotstavi stereotipima, ali je izazvala toliku buru da su njeni autori odlučili da ne štampaju nova izdanja – reč je o tekstu „Predstavljanje zemlje Mekondo” („Presentación del país McOndo”, 1996) Alberta Fugeta (Alberto Fuguet) i Serhija Gomesa (Sergio Gómez) – i knjigu *Reč Amerike (Palabra de América, 2004)* objavljenu nakon seviljskog susreta dvanaest „apostola” nove hispanoameričke književnosti, u organizaciji izdavačke kuće *Seix Barral*. Zamena magičnog realizma za virtuelni započela je novu eru hispanoameričke književnosti, a literarni blogovi stotine pisaca sa tog kontinenta doneli su novu formu pisanog teksta. Budući da mnogi pisci Latinske Amerike žive u Španiji i imaju dvojno državljanstvo, odlučili smo da proširimo istraživanje i na pripovetke savremenih španskih autora, nadahnutih tom temom. Prilikom izbora španskih priča imali smo dragocenu pomoć madridske književnice, pesnikinje i novinarke **Mersedes Sebrijan (Mercedes Cebrián)**, bez čijeg detaljnog poznavanja književnosti svoje zemlje i dragocenih sugestija, ne bismo stekli toliko široku i raznoliku viziju, naročito ako imamo u vidu da je ova knjiga nastala u Srbiji, gde još uvek ne stižu mnoga štampana, pa čak ni elektronska izdanja španskog lanca knjižara *Casa del libro* ili sajta *Amazon.es*, ali gde postoji nekoliko hiljada hispanista zainteresovanih za savremenu književnost odnosno gde se godišnje objavi nekoliko desetina knjiga u prevodu sa španskog jezika.

Poređane hronološki, prema godini rođenja pisaca, niz priča u ovoj antologiji otvara najveći živi gvatemalški književnik **Rodrigo Rej Rosa (Rodrigo Rey Rosa)**, koji je nakon pokušaja studiranja medicine i kinematografije odlučio da se upiše na radionicu kreativnog pisanja u Njujorku, koju je vodio čuveni Pol Boudry, prevodilac njegovih dela na engleski jezik. Njegova epistolarna kafikijanska priča „Milenijumski biznis” objavljena je neposredno uoči novog milenijuma u zbirci *Nijedno sveto mesto (Ningún lugar*

sagrado, 1998), ali se njen ambijent savršeno uklopio u našu koncepciju.

Peruansko-japanski pisac koji živi u Sevilji, **Fernando Iwasaki** (**Fernando Iwasaki**), autor i urednik nadasve kreativnih i simboličnih naslova, jedini je zastupljen sa tri veoma kratke priče, preuzete iz njegove mikro-knjige *Posmrtni kovčeg* (*Ajuar fuenerario*, 2013), koja obiluje pripovestima koje, po rečima autora, „žele da imaju kratkotrajnost jeze i jedinstvenost perverzno dragulja”.

Za majstora – ili, kako njegov izdavač *Páginas de Espuma* kaže „kralja” španske priče – Ipolita G. Navara (**Hipólito G. Navarro**), novinar *El Paisa* Havijer Kalvo tvrdi da piše „uzbudljivu prozu koja ne podleže nikakvim konvencijama; reč je o pravoj umetnosti XXI veka”. Jedan od najodvažnijih autora kada je reč o pripovednoj prozi ističe da „čovjek treba da bude zao da bi rekao da se priče pišu za vreme odmora između dva romana”, a tome u prilog govori i činjenica da većina pisaca prisutnih u ovoj knjizi pre svega spada u pripovedače.

Priča „Deca” **Alberta Fugeta** (**Alberto Fuguet**), objavljena u antologiji *Savremene čileanske priče* (2001) postavlja pitanje potomstva, stavljajući u fokus mladi par koji deli opsesivnu sklonost prema tehnologiji i želju da nemaju dece. Inovativna i odvažna, Fugetova proza je „oduvek imala u sebi neku nužnost, neminovnost, izgrađenu na ritmu”, tvrdi Edmundo Pas Soldan u predgovoru Fugetove nedavno objavljene zbirke priča *Zajedno i sami* (*Juntos y solos*).

Izvanredni predstavnik fantastične književnosti, pisac iz Barcelone **David Roas**, pokazuje nam da je „stvarnost odviše poremećena i apsurdna” i da „živimo u dobrom vremenu za fantastiku”. Priča „Slepa kuća”, zastupljena u ovoj antologiji, preuzeta je iz njegove nagrađene knjige *Distorzije* (*Distorciones*, 2010), a sačinjena je od nezavisnih pasusa koji se mogu čitati i redom koji nije ustanovio autor, sa izuzetkom prvog i poslednjeg.

Jedan od pisaca čije delo (u domenima književnosti i bloga) obiluje novim tehnologijama, jeste **Edmundo Pas Soldan** (**Edmundo Paz Soldán**), ovenčan Nacionalnom nagradom za roman *Turingov delirijum* (*El delirio de Turing*, 2006) u kojem se bavi

elektronskim ratom i informatičkim virusima kao novim oblikom protesta u XXI veku. Jedno od polazišta ove antologije bio je njegov roman *Digitalni snovi* (*Sueños digitales*, 2000), u kojem autor razmišlja o tehnologiji koja s jedne strane briše granice, a s druge manipuliše stvarim životom, i predstavlja jednu od njegovih najvećih opasnosti. Priča „Poseta”, prožeta mešavinom španskog i engleskog jezika – takozvanim Spenglišem – otkriva karakterističan svet Edmunda Pasa Soldana, sa savremenim pomagalima kao što su iMac, MP3 i dakako kompjuteri, trgovina preko interneta gde je svaki minut važan, jer se na berzi usred koje živimo u svakoj sekundi stvaraju bogatstva i padaju carstva.

Priča **Ivana Tajsa** (**Iván Thays**) koju smo odabrali potiče iz njegove istoimene knjige, *Lindbergh* (2012), objavljene u Španiji u kartonskom i ekološkom izdanju (takozvana *edición cartonera*), i otkriva intimnu pripovest samog autora. Priča je napisana nakon što se razveo od supruge, u delikatnom periodu njegovog života, njegove karijere i njegovih promišljanja, i prikazuje dirljivu unutrašnju borbu dvoje ljudi koji se plaše roditeljstva. Naslov je zapravo prezime američkog avijatičara i inženjera Čarlsa Augustusa Lindberga, čiji je dvadesetomesečni sin otet 1932. godine.

Mersedes Sebrijan, jedna od duša ove antologije, boravila je mesec dana u Srbiji kao *Writer in Residence*, u okviru programa koji je organizovao festival Krokodil, a podržala organizacija AC/E. Njena priča „Četiri jahača” uvrštena je u antologiju *Mali otpori 5*, tom koji je predstavio briljantnu prozu savremenih španskih pisaca koji su se pojavili na književnoj sceni između 2001. i 2010. i za koju je predgovor napisao Eloy Tison (Eloy Tizón). Koristeći parodiju i humor da bi prikazala savremeno – realno ili virtuelno – društvo našeg veka, Mercedes Sebrijan deli svoju futurističku apokaliptičku priču na sedam narativnih sekvenci, koje zapravo odgovaraju razgovorima protagonistkinje (odnosno poslednje žene na planeti) sa samom sobom i simulatorom ljudi.

Ljubitelj gotske fikcije i „princeza strave” **Marijana Enrikes** (**Mariana Enríquez**) osvojila je književnu planetu delom *Stvari koje smo izgubili u vatri* (*Las cosas que perdimos en el fuego*, 2016), koja će biti objavljena na dvadeset jezika. Čitava zbirka prožeta je

nasiljem i siromaštvom, sveprisutnim na ulicama Buenos Ajresa. Priča „Prljavi dečak” iz te knjige spada u njene najuspelije pripovetke i njen žanrovski iskorak. Proza koju piše Marijana Enrikes ima elemente igre, eksperimenta i jeze (u okviru realističkog registra, budući da je strava prisutna u domu), i uvek je propraćena feminističkom notom.

Jedan od najtalentovanijih pisaca svoje generacije (inače prepune dobrih romanopisaca i pripovedača) i strastveni novinar, **Santjago Ronkaljolo (Santiago Roncagliolo)** – druga duša ove knjige – načinio je virtuelni eksperiment sa romanom *Oskar i žene (Óscar y las mujeres)*: pre nego što je knjiga izašla iz štampe u uobičajenoj formi, distribuirana je putem interneta, po poglavljima. Raznoliko delo ovog kameleona peruanske i hispanoameričke književnosti sastoji se iz političkih trilera, komedija, naučne fantastike, intimnih priča, novinarskih istraživanja. Kada se od njega očekuje neki književni postupak, obično uradi suprotno, po pravilu uspešno. Ronkaljolov „Preljubnik” obiluje mirisima o čulima, iznenađenjima i opipljivim detaljima, uz njegovu osobenu empatiju prema protagonistima.

U nizu odličnih projekata, časopis Eñe posvetio je jedan ceo broj hotelima kao književnom sećanju hispanskih pisaca. Među „hiljadu avantura” uvršten je i „tehno religijski delirijum” pod nazivom *Hilton Mystic* čiji autor je **Mario Kuenka Sandoval (Mario Cuenca Sandoval)**, španski filozof, bloger i nagrađivani pesnik. Osim što živi u Kordobi, gde radi kao profesor filozofije i drži književne radionice, Kuenka Sandoval je urednik *Nemoguće biblioteke*, antologije fantastičnih priča o biblioteci čiji su autori pripovedači sa španskog govornog područja. Takođe je povezan sa piscima koji pripadaju takozvanoj *Generación Nocilla* (Afterpop), *mekondo* replici na španski način.

Rikardo Silva Romero (Ricardo Silva Romero), osim što je jedan od najboljih kolumbijskih pisaca današnjice – uvršten među jedanaest mladih Kolumbijaca čije priče čine antologiju *Ljudožderske priče (Cuentos caníbales)* – takođe je izvanredan kolumnista (dnevni novina *El Tiempo* i *El Pais*). Silva Romero je 2013. objavio četrdeset priča nadahnutih događajima i ličnostima iz svo-

je porodice, koje su prethodno publikovane u antologijama, časopisima i hispanoameričkim novinama; ta knjiga nosi naziv *Imitacija života*, kao i *talk-show* priča koju smo uvrstili u ovaj izbor.

Vilmer Urelo Sarate (Wilmer Urrelo Zarate), za razliku od mnogih pisaca svoje generacije, nije zaljubljenik u surfovanje po internetu i smatra da je velika većina blogova pristrasna. Njegova priča „Muzičke revolucije” prisutna je u virtuelnoj i proširenoj verziji antologije *Budućnost nije naša (El futuro no es nuestro)* Diega Treljesa Pasa (Diego Trelles Paz) koji, između mnogih problema koje je obuhvatio tom knjigom, nudi svojevrsan odgovor na pitanje o književnoj budućnosti svoje generacije.

Zbirka priča *Moji dokumenti (Mis documentos, 2013)* **Aleandra Sambre (Alejandro Zambra)** prožeta je prisustvom novih tehnologija u savremenoj svakodnevnici. Čileanski pisac svojom prefinjenom ironijom i osobenom preciznošću povezuje jedanaest priča fikcionalno-autobiografskom temom. „Uspomene jednog personalnog računara” modifikovana je verzija njegove priče „Povest jednog kompjutera”, objavljene u časopisu *Letras Libres* 2008.

Naj„atipičnija” priča u ovoj knjizi, „Pretraživanje (za buduće putovanje po Andaluziji) **Horhea Kariona (Jorge Carrión)** zapravo pripada žanrovski neodređenom delu pod nazivom *Hronike sa putovanja (Crónicas de viaje)*, koje odražava njegovu književnost u pokretu. Kroz tobožnja pretraživanja Gugla, autor nastoji da pronađe tragove svoje porodice, simulirajući onlajn intervju, fotografije i video zapise, i iznova ispisujući sopstvenu prošlost njenim prenošenjem u eru nove tehnologije.

Višestruko nagrađivani pisac, bloger i priređivač izuzetno značajnih antologija XXI veka, neumorni **Andres Neuman (Andrés Neuman)**, po rečima Roberta Bolanja, nadasve je talentovani pripovedač i pesnik koji „piše zastrašujuće prirodno”. Njegovi „Instant životi” pripadaju knjizi *Praviti se mrtav (Hacerse el muerto)* i premda zvuče kao fikcija, zapravo predstavljaju lična iskustva samog pisca. Prateći strukturu oglasa, Neuman na zabavan i precizan način ukršta glasove ljudi koji traže ljubav. U intervjuu

za RTVE 14. oktobra 2011 Neuman je izjavio da su „oglasi sa malim brojem reči 'književna disciplina' koja zahteva veliku sintezu”.

U neprekidnom tranzitu između raznih književnih rodova i vrsta, **Frank Baes (Frank Báez)** ljubitelj je složenih situacija i do-deljivanja uloga protagonista svojim poznanicima. Njegove priče karakterišu ritam i muzika, te bi se moglo reći da je njihov autor pesnik koji čita naglas to što piše. U svojevrsnoj mešavini dominikanskog žargona, rok muzike i virtuelne komunikacije, priča koju smo odabrali za ovu antologiju, „S ljubavlju, Karmen” („Con cariño, Carmen”), prisutna je i u izboru nove priče Srednje Amerike i Dominikanske Republike, pod nazivom *Razbijeno ogledalo (Un espejo roto*, 2014).

Luis Karlos Fuentes (Luis Carlos Fuentes) uspešno koristi svoje filmsko obrazovanje da piše prozu u prvom, drugom ili trećem licu, odnosno iz različitih perspektiva-uglova svoje književne kamere. Njegove priče istražuju razne introspektivne univerzume burne svakodnevice, i mahom su napisane jasnim i preciznim stilom. „Najbolji otac na svetu” bavi se čedomorstvom osujećenog pisca i njegovim neuspehim ostvarenjem kao roditelja, u jednom dugačkom kadru koji održava tenziju sve do poslednje reči.

Hvaljena argentinska književnica, koja ima više nagrada nego knjiga, **Samanta Šveblin (Samanta Schweblin)** – poslednja duša ove knjige – osim što stvara (gotovo isključivo) pripovetke besprekornim stilom, dopire do emocija čitalaca tako što ih trajno prepušta njihovoj mašti. Premda većina njenih priča nema određeno mesto i vreme, „Ptice u ustima” („Pájaros en la boca”) iz istoimene knjige samo u jednom dahu otkrivaju dodir sa našom epohom, u trenutku kada protagonista po internetu pretražuje beskonačne kombinacije reči. Književni univerzum ove autorke ima jedinstvenu svežinu, a njen fantastični pristup stvarnosti odražen je ritmičnom tenzijom, uvek na granici mogućeg.

Novinarka **Nurija Labari (Nuria Labari)** piše priče duboko povezane sa stvarnošću, prožete empatijom prema protagonistima i ličnim doživljajima. Većina njenih likova su mlade i krhke žene koje, po rečima autorke „život bičuje, a ti ožiljci predstavljaju linije

njihove sudbine”. Kroz suptilnu i na mahove surovu ironiju, priča „Zar ni zbogom” ispoljava njena razmišljanja o raznim varijantama abortusa koji su, između ostalog, tema foruma na kojem žene pričaju sopstvena iskustva.

Priopetka „Umesto lepih snova” **Himene Sanćes Ećenike (Ximena Sánchez Echenique)** publikovana je u antologiji nove meksičke proze nazvanoj *Krupne reči. Meksiko 20. (Palabras mayores. México 20)*, za koju je predgovor napisala Kristina Rivera Garsa (Cristina Rivera Garza). Njena autobiografska, lucidna i dubokoumna proza odnosi se prema čitaocu kao da je jedan od likova i obraća mu se neposredno. Razmišljajući o prolaznosti i apsurdnosti života, mlada meksička književnica stvara lavirint od kutija kao predmeta koji čine svet oko nas.

Obožavateljka Samjuela Beketa, **Brenda Losano (Brenda Lozano)** piše priče koje nastaju na margini svakodnevnog života, a detalje događaja i anegdota pretvara u književnu fikciju. Kada je američki časopis *Vice* objavio njenu priču „Monolog fotokopir aparata Kseroks”, u specijalnom broju nazvanom *Fikcija 2016* i posvećenom latinoameričkoj književnosti, ova mlada meksička autorka izjavila je da književnost za nju predstavlja treću dimenziju bez naočara i van bioskopa, i da njeno delo oličava njen neprestani dijalog sa muzikom.

Priču koja zatvara ovu knjigu, „Providens”, napisala je najmlađa od svih autorki obuhvaćenih tomom *Digitalni život*, **Gabriela Ibara (Gabriela Ybarra)** iz Bilbaa, čiji značaj su prepoznali Huan Hose Miljas (Juan José Millás) i brojni drugi španski i hispanoamerički pisci nakon što je objavila autobiografski roman *Trpezarija (El Comensal)*. Njena prefinjena, melodična priča, puna kontrasta i napisana jednostavnim jezikom, bavi se temom ljubomore i ljudske nesigurnosti, i zatvara krug intimnih strahova projektovanih na književnost posredstvom novih tehnologija, koje smo nastojali da prikažemo u ovom izboru.

Dve decenije nakon objavljivanja antologije *Mekondo*, virtualni realizam proširio se na sve narativne grane. S jedne strane, ako imamo u vidu međusobno nepoznavanje mnogih pisaca kojima su Fuget i Gomes širom otvorili vrata književnosti, XXI vek nam je

omogućio globalni protok svih, pa i literarnih informacija. S druge strane, kompjuter, internet, društvene mreže i sva druga tehnologija postali su jedan od sveprisutnih izvora nadahnuća najraznovrsnije – ili bolje rečeno vrsne – proze. Premda u našem izboru nedostaju pisci kao što su **Pola Olojšarak** (Pola Oloixarac), **Mario Beljatin** (Mario Bellatín), **Horhe Volpi** (Jorge Volpi), **Danijel Alarkon** (Daniel Alarcón), **Žuno(t) Dijas** (Junot Díaz), **Eriberto Jepes** (Heriberto Yépez), **Antonio Hose Ponte** (Antonio José Ponte), **Nikolas Mavrakis** (Nicolás Mavrakis), **J. P. Zooey**, **Ernan Kašari** (Hernán Casciari) i mnogi drugi, nadamo se da je antologija *Digitalni život* uspela da prikaže barem delić obilja današnjeg književnog stvaralaštva na španskom jeziku.

Ovim piscima (ipak) pripada budućnost.

Bojana Kovačević Petrović

BIBLIOGRAFIJA

Alberto Fuguet. *Juntos y solos. Antología arbitraria*. Selección y prólogo de Edmundo Paz Soldán. Ediciones Universidad Diego Portales, Santiago de Chile, 2014.

Alejandro Zambra. *Mis documentos*. Anagrama, Santiago de Chile, 2013.

Andrés Neuman. *El último minuto*. Páginas de Espuma, Madrid, 2007.

Andrés Neuman. *Hacerse el muerto*. Páginas de Espuma, Madrid, 2011.

Antología del cuento boliviano. Edición de Manuel Vargas Severiche. Biblioteca del Bicentenario, La Paz, 2016.

Antología de la Novísima Narrativa Breve Hispanoamericana. Grijalbo, Barcelona, 2008.

Aspectos de la Literatura Latinoamericana, Siglos XX y XXI. Edición de Judith Solís Téllez (coordinadora). Ediciones Eón, México, 2014.

Bogotá 39. Antología de cuento latinoamericano, prólogo Guido Tamayo. Ediciones B, Bogotá, 2007.

Bojana Kovačević Petrović. *Sajber književnost Latinske Amerike*, Časopis za književnost, jezik, umetnost i kulturu *Lipar*, godina XVII / broj 59 / 2016. Temat *Lipara* „Latinska Amerika: književnost, kultura, politika” (priredile prof. dr Ljiljana Bogoeva Sedlar i doc. dr Jelena Arsenijević Mitrić), Univerzitet u Kragujevcu, 2016. str. 285–294.

Bojana Kovačević Petrović. *Bum i novi tokovi hispanoameričke proze, Kultura*, časopis za teoriju i sociologiju kulture i kulturnu politiku br. 149. Temat „Križa naracije” (priredila dr Vladislava

Gordić Petković), ISSN 0023–5164, UDK 821.134(7/8).09, DOI 10.5937/kultura1549118K, Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, Beograd, 2015. str. 118–139.

Borhesova deca. Antologija savremene argentinske pripovetke. Edición de Branko Anđić y Ljiljana Popović Anđić. Agora, Zrenjanin, 2012.

Carlos Fuentes. *La gran novela latinoamericana.* Alfaguara, Madrid, 2011.

Corral, W. H., Castro, J. E. & Birns, N. (editors) *The contemporary Spanish-American novel. Bolaño and after.* Kindle edition. New York/ London/ New Delhi/ Sydney: Bloomsbury.

Cuentos caníbales: antología de nuevos narradores colombianos. Edición de Luz Mary Giraldo. Alfaguara, Bogotá, 2002.

Cuentos chilenos contemporáneos 2000. Ediciones LOM, Santiago de Chile, 2001.

Cuentos del poder. Antología. Edición de Elizabeth Vivero y Karim Quiroga. Editorial Edhalca, México, 2015.

Cuentos dominicanos: siglos XX y XXI. Antología. Edición de Miguel D. Mena. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013.

David Roas. *Distorsiones.* Páginas de Espuma, Madrid, 2016.

Día de Muertos: Antología del Cuento Mexicano. Edición de Mario Bellatín, Rosa Betrán y Eduardo Antonio Parra. Prólogo de Jorge Volpi. Debolsillo, México, 2001.

Diana Palaversich. *De Macondo a McOndo. Senderos de la postmodernidad latinoamericana.* Plaza y Valdés, Barcelona, 2005.

Diana Palaversich. «Entre las Américas Latinas y el Planeta USA. Dos antologías de Alberto Fuguet». *Ciberletras: Revista de crítica literaria y de cultura.* No. 7, 2002.

Edmundo Paz Soldán. «La visita». *The Barcelona Review* No. 39, noviembre-diciembre 2003.

El futuro no es nuestro. Narradores de América Latina nacidos entre 1970 y 1980. Selección y prólogo de Diego Trelles Paz. UQBAR, Santiago de Chile, 2001.

Eñe 26. *Hoteles. Mil aventuras.* La Fábrica, Madrid, verano 2011.

- Éce 48. *Adicciones*. La Fábrica, Madrid, enero 2017.
- Fernando Iwasaki. *Ajuar funerario*. Páginas de Espuma, Madrid, 2016.
- Granta. *The Magazine of New Writing 113: The best of young Spanish Novelists / Los mejores narradores jóvenes en español*. London, 2010.
- Hipólito G. Navarro. *Los últimos percances*. Seix Barral. Barcelona, 2005.
- Hostos Review / Revista hostosiana – Destellos Digitales: Escritores Peruanos en los Estados Unidos 1970–2005* (Instituto de Escritores Latinoamericanos, Hostos Community College, Nueva York, 2005.
- Iván Thays. *Lindbergh*. Meninas Cartoneras, Madrid, 2012.
- Jorge Fornet. *Nuevos paradigmas en la narrativa latinoamericana*. Latin American Studies Center, University of Maryland, College Park, 2005.
- Jorge Volpi et al. *Desafíos de la ficción*. Compilación y prólogo de Eduardo Bécerra. Cuadernos de América sin Nombre. Universidad de Alicante, 2002.
- Las horas y las hordas. Antología del cuento latinoamericano del siglo XXI*. Edición de Julio Ortega. Siglo XXI, México, 2001.
- Luis Carlos Fuentes. *Mi corazón es una piedra donde afilas tu cuchillo*. Ediciones Era, México, 2014.
- Mcondo*. Alberto Fuguet y Sergio Gómez (ed.). Grijalbo Mondadori, Barcelona, 1996.
- Mercedes Cebrián. *El malestar al alcance de todos*. Debolsillo, Barcelona, 2011.
- Mutantes. Narrativa española de la última generación*. Selección y prólogos de Julio Ortega y Juan Francisco Ferré. Editorial Benerice, Córdoba, 2007.
- Nuevas líneas de investigación. 12 relatos sobre la impunidad*. Selección de Martín Solares. Ediciones ERA, México, 2003.
- Nuria Labari. *Los borrachos de mi vida*. Lengua de Trapo, Madrid, 2009.
- Palabra de América*. Prólogo de Guillermo Cabrera Infante. Seix Barral, Barcelona, 2004.

Palabras mayores: Nueva narrativa mexicana. Malpaso Ediciones, Barcelona y Consejo Nacional para la Cultura y las Artes, México, 2015.

Pequeñas resistencias. Antología del nuevo cuento español. Prólogo de José María Merino. Edición y selección de Andrés Neuman. Páginas de Espuma, Madrid, 2002.

Pequeñas resistencias 2. Antología del cuento centroamericano contemporáneo. Edición de Enrique Jaramillo Levi. Páginas de Espuma, Madrid, 2003.

Pequeñas resistencias 3. Antología del nuevo cuento sudamericano. Edición de José Carlos Chirinos et al. Páginas de Espuma, Madrid, 2004.

Pequeñas resistencias 4. Antología del nuevo cuento norteamericano y caribeño. Edición de Ronaldo Menéndez, Ignacio Padilla y Enrique del Risco. Páginas de Espuma, Madrid, 2005.

Pequeñas resistencias 5. Antología del nuevo cuento español (2001–2010). Prólogo de Eloy Tizón. Edición de Andrés Neuman. Páginas de Espuma, Madrid, 2010.

Puertos abiertos. Antología de cuento centroamericano. Edición y prólogo de Sergio Ramírez. Fondo de Cultura Económica, México, 2011.

Rodrigo Rey Rosa. 1986. *Cuentos completos.* Alfaguara, Barcelona, 2014.

Samanta Schweblin. *Pájaros en la boca.* Editorial Lumen, Buenos Aires, 2010.

Santiago Roncagliolo. «El adúltero», *Revista de cultura: Lateral*, No. 126, 2005.

Se habla español. Voces latinas en USA. Edición de Edmundo Paz Soldán y Alberto Fuguet. Alfaguara, México, 2000.

Siglo XXI. Los nuevos nombre del cuento español actual. Edición de Gemma Pellicer y Fernando Valls. Menoscuarto. Palencia, 2010.

Teresa Gómez Trueba. *Las nuevas tecnologías en la última novela española: fabulaciones apocalípticas y estéticas de corta y pega.* Editores: María del Pilar Celma, M. Jesús Gómez del Castillo y Su-

sana Heikel. XLVIII Congreso El español en la era digital, Jaca 2013, pp. 25–48.

VICE: *Ficción*. Volumen 9, número 5. Diciembre 2016–enero 2017.

Voces – 30. Nueva narrativa latinoamericana. Compilado por Claudia Apablaza. Ebooks Patagonia, Santiago de Chile, 2014.

ELEKTRONSKI IZVORI

1. <http://albertofuguet.blogspot.rs/>
2. <http://andresneuman.blogspot.rs/>
3. <http://www.andresneuman.com/>
4. <https://archivoazambra.wordpress.com/>
5. <http://blog.hayfestival.org/index.php/2015/04/mexico20-entrevistas-a-brenda-lozano/>
6. <http://www.cervantesvirtual.com/>
7. <https://cvc.cervantes.es/>
8. <http://www.elboomeran.com/>
9. <https://electricliterature.com/the-dark-themes-of-mariana-enriquez-dcfc571f239b>
10. <http://www.escriitores.org/biografias>
11. <http://www.fernandoiwasaki.com/>
12. <http://www.fernandoiwasaki.com/enlaces.php?categoria=Escritores+con+blog>
13. <https://frankinvita.blogspot.rs/>
14. <http://ivanthays.com.pe/>
15. <https://jorgecarrion.me/>
16. <http://mariocuencasandoval.blogia.com/>
17. <http://www.mercedescebrían.com/blog/>
18. <http://paginasdeespuma.com/autores/hipolito-g-navarro/>
19. <http://revistaparaleer.com/tag/nuria-labari/>
20. <http://www.ricardosilvaromero.com/>
21. <http://riofugitivo.blogspot.rs/>

DIGITALNI ŽIVOT

Izvorni naslovi priča

Rodrigo Rey Rosa, *Negocios para el milenio*
Fernando Iwasaki, *El dominio; W. C.; A mail in the life*
Hipólito G. Navarro, *Poner precio a la nada*
Alberto Fuguet, *Hijos*
David Roas, *La casa ciega*
Edmundo Paz Soldán, *La visita*
Iván Thays, *Lindbergh*
Mercedes Cebrián, *Los cuatro jinetes*
Mariana Enríquez, *El chico sucio*
Santiago Roncagliolo, *El adúltero*
Mario Cuenca Sandoval, *Hilton Mystic*
Ricardo Silva Romero, *Semejante a la vida*
Wilmer Urrelo Zárate, *Revoluciones musicales*
Alejandro Zambra, *Recuerdos de un computador personal*
Jorge Carrión, *Búsquedas (para un viaje futuro a Andalucía)*
Andrés Neuman, *Vidas instantáneas*
Frank Báez, *Con cariño, Carmen*
Luis Carlos Fuentes, *El mejor padre del mundo*
Samanta Schweblin, *Pájaros en la boca*
Nuria Labari, *Ni siquiera adiós*
Ximena Sánchez Echenique, *En vez de hermosos sueños*
Brenda Lozano, *Monólogo de una fotocopidora Xerox*
Gabriela Ybarra, *Providence*

BELEŠKA O PREVODIOCU

Bojana Kovačević Petrović diplomirala je Španski jezik i hispanске književnosti na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, gde je završila master studije i odbranila doktorsku disertaciju pod nazivom *Traganje za identitetom u delu Karlosa Fuentesa*. Zaposlena je kao asistent za španski jezik pri Odseku za romanistiku Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu.

Njena polja istraživanja su savremena hispanoamerička i španska književnost, kastiljanski jezik, traduktologija, špansko i latinoameričko pozorište, hispanске kulture.

Član je *Latin American Studies Association* (LASA), Mreže hispanista Srednje Evrope, Udruženja književnih prevodilaca Srbije i Društva hispanista.

Učestvovala je na brojnim naučnim konferencijama, književnim večerima, kulturnim događajima. Objavila je nekoliko desetina naučnih članaka i eseja o književnom stvaralaštvu Karlosa Fuentesa, Marija Vargasa Ljose, Roberta Bolanja, Oktavija Pasa, Soe Valdes, Fernanda Arabala, Federika Garsije Lorke, Servantesa... Bavi se književnim, sudskim, simultanim i konsektivnim prevodnjem. Prevela je tridesetak knjiga, među kojima su dela Ernesta Sabata, Eduarda Lala, Santjaga Ronkaljola, Sesara Aire, E. Mendose, S. Valdes, K. Fuentes, M. Vargasa Ljose. Priredila je dvotomnu Antologiju hispanoameričke priče XX(I) veka *Večita smrt od ljubavi jača* i Antologiju španske poezije za decu i mlade *Šal od papira* (dvojezično izdaje, uz podršku AECID-a).

Dobitnica je Povelje zahvalnosti Instituta Servantes za iskazanu podršku i saradnju u aktivnostima Instituta Servantes na promociji španskog jezika i hispanских kultura u periodu 2004–2014.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
RODRIGO REJ ROSA	
MILENIJUMSKI BIZNIS	10
FERNANDO IVASAKI	
DOMEN	25
W. C.	26
A MAIL IN THE LIFE	27
IPOLITO G. NAVARO	
CENA NIČEGA	29
ALBERTO FUGET	
DECA	33
DAVID ROAS	
SLEPA KUĆA	44
EDMUNDO PAS SOLDAN	
POSETA	51
IVAN TAJŠ	
LINDBERG	57
MERSEDES SEBRIJAN	
ČETIRI JAHAČA	65
MARIJANA ENRIKES	
PRLJAVI DEČAK	72
SANTJAGO RONKALJOLO	
PRELJUBNIK	94
MARIO KUENKA SANDOVAL	
HILTON MYSTIC	100

RIKARDO SILVA ROMERO	
IMITACIJA ŽIVOTA.....	110
VILMER URELO SARATE	
MUZIČKE REVOLUCIJE.....	135
ALEHANDRO SAMBRA	
USPOMENE JEDNOG PERSONALNOG RAČUNARA.....	143
HORHE KARION	
PRETRAŽIVANJE.....	156
ANDRES NEUMAN	
INSTANT ŽIVOTI.....	165
FRANK BAES	
S LJUBAVLJU, KARMEN.....	169
LUIS KARLOS FUENTES	
NAJBOLJI OTAC NA SVETU.....	183
SAMANTA ŠVEBLIN	
PTICE U USTIMA (<i>PREVEO SA ŠPANSKOG BRANKO ANDIĆ</i>).....	189
NURIJA LABARI	
ZAR NI ZBOGOM.....	200
HIMENA SANČES EČENIKE	
UMESTO LEPIH SNOVA.....	210
BRENDA LOSANO	
MONOLOG FOTOKOPIR-APARATA KSEROKS.....	216
GABRIJELA IBARA	
PROVIDENS.....	223
ŠPANSKA I HISPANOAMERIČKA	
PRIČA NOVOG MILENIJUMA.....	228
Bibliografija.....	237
Elektronski izvori.....	242
Digitalni život: Izvorni naslovi priča.....	243
Beleška o prevodiocu.....	244

Bojana Kovačević Petrović
DIGITALNI ŽIVOT
Španska i hispanoamerička priča novog milenijuma
Prvo izdanje
2017.

Urednik i recenzent
Nenad Šaponja

Lektura
Snežana Savkić

Korektura
Marija Mejić

Priprema za štampu
Studio Agora

Plasman
Knjižara AGORA
tel. 023-526-738;
063-57-88-22; 064-648-22-88;

Izdavač
AECID, Španska agencija za međunarodnu saradnju za razvoj
publicaciones@aecid.es
<https://publicacionesoficiales.boe.es>

A G O R A
Zrenjanin, Koče Kolarova 12 A
e-mail: agora@ptt.rs; www.agora-books.co.rs

Za izdavača
Dragoslava Živkov Šaponja

Štampa

Sajnos, Novi Sad, Momčila Tepavice 2

NIPO 502-17-073-7

CIP – Каталогизacija y publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.134.2-32(082.2)
821.134.2(7/8)-32(082.2)

DIGITALNI ŽIVOT: Španska i hispanoamerička priča novog milenijuma /
priredila i prevela sa španskog Bojana Kovačević Petrović. – 1. izd. – Zrenjanin ;
Novi Sad : Agora ; Madrid : AECID, 2017 (Novi Sad : Sajnos). – 248 str. ; 24 cm. –
(Biblioteka „Pogled preko svega” ; knj. 14.

Tiraž 1.000. – Bibliografija

1. Ковачевић Петровић, Бојана [приређивач, сакупљач] [преводиоцац]

ISBN 978-86-6053-227-7

COBISS.SR-ID 319990535